

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO - MAZURSKIEGO

Raport nr I
z realizacji Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia
i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie
warmińsko-mazurskim do 2025 roku

Olsztyn 2018

WSTĘP.....	3
Priorytet I Wzrost zatrudnienia	5
Priorytet II Wzrost poziomu jakości kształcenia	68
Priorytet III Włączenie zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem	130
Wyniki z Monitoringu Wskaźników Strategii	180
Podsumowanie.....	191
Załączniki	196

WSTĘP

Zaktualizowana Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie warmińsko-mazurskim do 2025 roku jest dokumentem o długofalowym horyzoncie czasowym. Została ona przyjęta Uchwałą Nr XIV/346/Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 lutego 2016 r.

Struktura Zaktualizowanej *Strategii* uwzględnia trzy poziomy: pierwszy zawiera wiodący cel *Strategii*, na poziomie drugim określone zostały priorytety, tj. kierunki działań na rzecz zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich; natomiast na poziomie trzecim sformułowano podstawowe typy działań. Ze względu na odległy horyzont czasowy oraz obszary niepewności, konieczne było zachowanie znacznego stopnia ogólności przy wskazywaniu konkretnych działań. Założono zatem uszczegółowienie zadań na poziomie krótkookresowych programów operacyjnych, poprzez roczne Regionalne Plany Działań na rzecz Zatrudnienia.

Zaktualizowana Strategia koncentruje wpływy wielu istotnych dokumentów regulowanych przez instytucje Unii Europejskiej, polski rząd oraz władze regionalne. Wybór priorytetowych kierunków został dokonany poprzez uwzględnienie wniosków i rekomendacji decydentów i partnerów rynku pracy, mających wpływ na kształtowanie i realizację polityki w zakresie poprawy zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich.

Podstawowym celem monitoringu jest gromadzenie i przetwarzanie informacji o stanie realizacji Zaktualizowanej *Strategii* i procesów zachodzących na regionalnym rynku pracy, a także w obszarach mających wpływ na jego funkcjonowanie.

Przyjęto założenie, że monitorowanie Zaktualizowanej *Strategii* oraz proces ewaluacji będzie odbywać się na bieżąco, a raportowanie prowadzone będzie w cyklu dwuletnim. Raporty z monitoringu opracowane będą w następnym roku po roku sprawozdawczym. Pierwszy raport opracowany w roku 2018 obejmuje zatem lata 2016-2017 oraz poprzednie.

W celu zapewnienia sprawnego przebiegu monitorowania, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Uchwałą Nr 20/424/18/V z dnia 30 kwietnia 2018 roku, powołał Komitet Monitorujący „Zaktualizowaną Strategię Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie warmińsko-mazurskim do 2025 roku” oraz powierzył Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Olsztynie koordynację działań, związanych z przeprowadzeniem monitoringu dokumentu „Zaktualizowana Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie warmińsko-mazurskim do 2025 roku”.

W skład Komitetu Monitorującego wchodzi przedstawiciele samorządu województwa, reprezentanci samorządowych jednostek wojewódzkich i powiatowych, regionalnych struktur organizacji związkowych i organizacji pracodawców, a także przedstawiciele nauki i szkolnictwa oraz reprezentanci organizacji pozarządowych.

Monitorowanie oparte jest o system wskaźników dostosowany do listy priorytetów i przykładowych działań *Strategii* Zatrudnienia. Podczas pierwszego spotkania Komitetu Monitorującego Zaktualizowaną *Strategię* Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie warmińsko-mazurskim do 2025 roku, które miało miejsce 30 czerwca 2018 r., ustalono, że w celu lepszego zobrazowania postępów w realizacji *Strategii* uwzględnione będą dodatkowe wskaźniki, do poziomu realizacji których odniesiono się w niniejszym materiale.

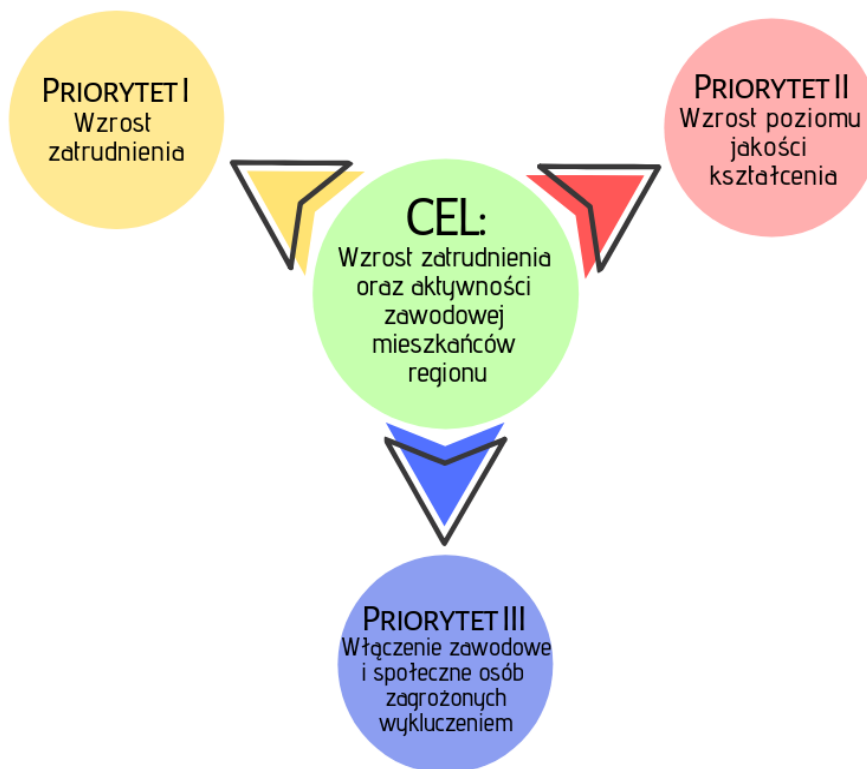
W dokumencie wyróżniono 43 wskaźniki obligatoryjne, oprócz tego wskazano 25 wskaźników dodatkowych pozwalających na pełniejsze zobrazowanie sytuacji i efektów zrealizowanych działań.

Z uwagi na powyższe, a także ze względu na dążenie do osiągnięcia jak największej przejrzystości i uporządkowania materiału, opis realizacji Priorytetu II został podzielony na trzy części odnoszące się do szczebli kształcenia: szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne; szkolnictwo wyższe; kształcenie ustawiczne. Przyjęto założenie, że taki sposób przedstawienia materiału będzie czytelniejszy niż opis realizacji poszczególnych działań.

WIODĄCY CEL ZAKTUALIZOWANEJ STRATEGII ZATRUDNIENIA I ROZWOJU ZASOBÓW LUDZKICH W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM DO 2025 R.

W nawiązaniu do celu głównego *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* **Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy** został sprecyzowany wiodący cel Zaktualizowanej *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku*: **Wzrost zatrudnienia oraz aktywności zawodowej mieszkańców regionu.**

Osiągnięcie założonego celu wymagało określenia priorytetowych kierunków polityki rynku pracy, a także działań, które umożliwią jego realizację.

PRIORYTET I WZROST ZATRUDNIENIA

W Priorytecie I omówione zostały wskaźniki opisujące najważniejsze dane dotyczące wzrostu zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim. Tematyka podejmowana w Priorytecie I Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich obejmuje opis sześciu działań szczegółowych, posiadających znaczny wpływ na sytuację na warmińsko-mazurskim rynku pracy.

Aby zobrazować Priorytet I na Warmii i Mazurach, wybrano niżej wymienione wskaźniki:

- Wskaźnik zatrudnienia
- Współczynnik aktywności zawodowej
- Poziom bezrobocia
- Stopa bezrobocia (rejestrowanego, BAEL)
- Napływ do bezrobocia
- Odływ z bezrobocia
- Liczba osób bezrobotnych wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych z tytułu podjęcia pracy
- Wskaźnik płynności rynku pracy
- Liczba ofert pracy i nowo utworzonych miejsc pracy
- Liczba bezrobotnych w grupie do 30 r.ż. i powyżej 50 r.ż.
- Liczba osób bezrobotnych skierowanych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, w tym na staże i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy
- Liczba osób do 30 r.ż. i powyżej 50 r.ż. skierowana na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu
- Liczba osób biorących udział w PO WER
- Liczba podjęć pracy poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie
- Podjęcia pracy w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 r.ż.

Priorytet I – Podstawowe typy działań

Działanie 1. Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy

Problemem regionu była niewystarczająca liczba miejsc pracy wiążąca się z popytem na pracę. Dlatego też w Strategii Zatrudnienia przewidziano działania mające na celu wsparcie tworzenia nowych trwałych miejsc pracy. Wobec niewystarczającej liczby dużych przedsiębiorstw generujących miejsca pracy ogromną rolę odgrywa tu samozatrudnienie. Dla osób pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą ważne jest udzielenie pomocy w dostępie do środków finansowych umożliwiających realizację ich zamierzeń. Zanim to jednak nastąpi konieczne jest zapewnienie dostępu do wiedzy potrzebnej do założenia firmy. Ważnym działaniem jest również organizacja doradztwa biznesowego oraz szkoleń, które będą przyczyniały się nie tylko do nabycia kwalifikacji zawodowych przez pracowników i właścicieli, ale również do zwiększenia konkurencyjności firmy. Ważne źródło finansowania pomocy udzielanej przy wspieraniu tworzenia nowych miejsc pracy stanowią fundusze Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia - Mazury 2014-2020. Na ten cel przeznaczane były również środki Funduszu Pracy. W realizację tego działania zaangażowanych jest wiele instytucji.

Działanie 2. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy

Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy jest ustawowym zadaniem publicznych służb zatrudnienia. Jego realizacji służy cały wachlarz usług, instrumentów i programów rynku pracy. Umożliwiają one m.in. wspieranie środkami Funduszu Pracy zatrudnienia bezrobotnych (zatrudnienie subsydiowane – m.in. prace interwencyjne, roboty publiczne, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy) oraz realizację innych form aktywizacji zawodowej (szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne oraz przygotowanie zawodowe dorosłych, zlecenie agencjom zatrudnienia działań aktywizacyjnych). Podstawowymi usługami powiatowych urzędów pracy są także poradnictwo zawodowe oraz pośrednictwo pracy. W aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy bardzo ważne jest dostosowanie form wsparcia do indywidualnych potrzeb osoby. Służyć temu ma profilowanie pomocy bezrobotnym. Różnorodność działań aktywizujących wiąże się z możliwością ich finansowania z wielu źródeł. Dzięki takiemu zróżnicowaniu istnieje możliwość zapewnienia kompleksowego wsparcia. Aby jednak działania te były efektywne niezbędna jest ścisła współpraca różnych instytucji działających w obszarze rynku pracy.

Działanie 3. Wsparcie mobilności mieszkańców

Mobilność zawodowa polegająca na umiejętności dostosowania się do zmieniających się wymogów rynku pracy może być rozumiana wielorako - jako gotowość do zmiany miejsca zatrudnienia bądź do przekwalifikowania lub podniesienia kwalifikacji zawodowych. Publiczne służby zatrudnienia w celu zachęcenia bezrobotnego do mobilności przestrzennej oferują m.in. wsparcie w postaci zwrotu kosztów zakwaterowania lub dojazdu czy też bonu na zasiedlenie. Ogromną rolę we wspieraniu mobilności na europejskim rynku pracy odgrywa sieć EURES świadcząca usługi w zakresie unijnego pośrednictwa pracy i informowania w zakresie warunków życia i pracy w państwach członkowskich UE i EFTA. Rozwijaniu mobilności może służyć również zwiększenie dostępności do ofert pracy (nie tylko lokalnych) poprzez targi pracy. Mobilność rozumiana jako gotowość do uczestnictwa w kształceniu usta-

wicznym to wspieranie i ułatwianie korzystania z różnych form kształcenia zawodowego. Działania związane z rozwijaniem mobilności szczególnie znaczenie mają dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Działanie 4. Aktywizacja zawodowa osób młodych i powyżej 50 roku życia

Młode osoby bezrobotne oraz powyżej 50 roku życia tak jak wszyscy bezrobotni mogą korzystać z całego katalogu usług i instrumentów rynku pracy przewidzianych Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Mając jednak na uwadze trudną sytuację tych grup na rynku pracy Ustawodawca zaplanował dodatkowe formy wsparcia, które mogą być stosowane wyłącznie dla nich. Młodym w całości dedykowane są także działania realizowane w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 w osi priorytetowej I *Osoby młode na rynku pracy*. Także osoby powyżej 50 roku życia stanowią grupę priorytetową na regionalnym rynku wsparcia. Odpowiedzią na ich potrzeby były programy realizowane przez powiatowe urzędy pracy, często w partnerstwie z innymi organizacjami, przeznaczone tylko dla tej grupy wiekowej.

Działanie 5. Rozwój innowacyjnych i konkurencyjnych miejsc pracy

Rozwój innowacyjnej firmy i tworzenie trwałych i konkurencyjnych miejsc pracy jest ściśle związane z rozwojem gospodarki opartym na wiedzy i zmieniających się potrzebach rynku pracy. W celu wspierania przedsiębiorstw działających w szczególności w branżach innowacyjnych oraz oferujących zaawansowane technologicznie produkty bądź usługi powołane zostały parki technologiczne. Działając pomiędzy biznesem a ośrodkami naukowymi, są one efektywnym narzędziem transferu i wykorzystania nowoczesnych technologii. Przekazywaniu gospodarce wyników badań naukowych i prac rozwojowych służy również działalność Centrów Transferu Technologii. Działania te przyczyniają się do rozwoju w szczególności małych i średnich firm, co w efekcie prowadzi do powstania nowych miejsc pracy. Intensywny przepływ wiedzy czy wypracowanie wspólnej strategii rozwoju w celu zwiększenia konkurencyjności firm zapewniają również klastry, które są ośrodkami tworzonymi poprzez powiązanie ze sobą przedsiębiorstwa, instytucji naukowo-badawczej i otoczenia biznesu.

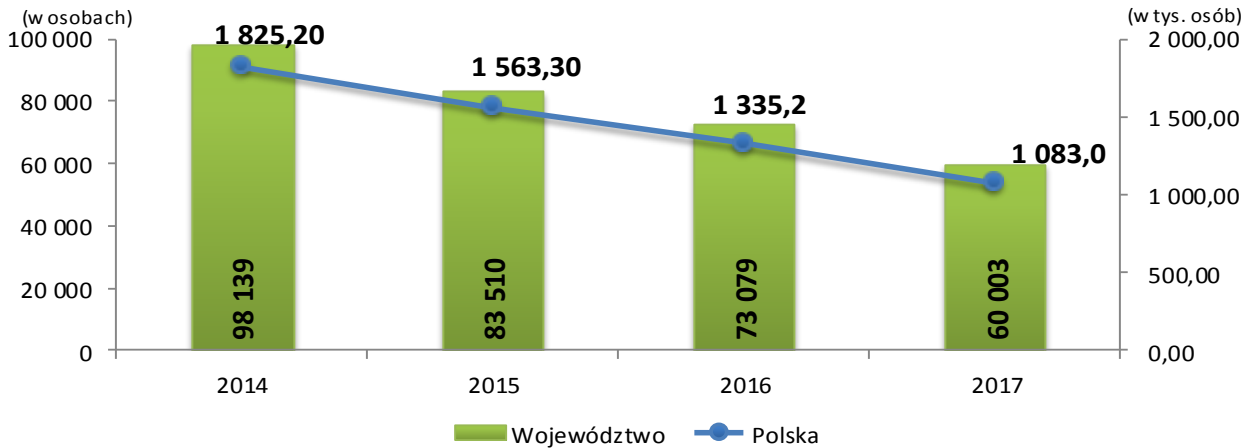
Działanie 6. Sprawne i efektywne koordynowanie działań publicznych służb zatrudnienia w regionie.

Sprawne i efektywne koordynowanie działań publicznych służb zatrudnienia oraz świadczenie przez te służby wysokiej jakości usług są jednym z elementów zapewniających realizację celów wyznaczonych w Strategii. Kierunki działań publicznych służb zatrudnienia wyznaczają uwarunkowania prawne i programowe. Sprawną realizację zadań z nich wynikających zapewnia m.in. odpowiednie przygotowanie pracowników. Dlatego też duży nacisk położony został na doskonalenie i podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych. Rezultaty powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w efektach podejmowanych działań, należy jednak pamiętać, aby przy ich analizie wziąć pod uwagę uwarunkowania lokalnych rynków pracy. Wpływać to również powinno na poziom satysfakcji klientów publicznych służb zatrudnienia. Koordynowaniu działań służyć mają także aktualne informacje o rynku pracy pozwalające na szybką reakcję na jego zmieniające się potrzeby. Przykładem takich informacji mogą być np. wyniki badania Barometr Zawodów, który określając potrzeby zatrudnieniowe pracodawców na kolejny rok umożliwia przygotowanie oferty szkoleniowej w taki sposób aby ich oczekiwania zostały zaspokojone. Innym przykładem jest monitoring zgłoszeń o planowanych zwolnieniach grupowych, dzięki któremu powiatowe urzędy pracy mają możliwość uruchomienia programów zapobiegających wyjściu z rynku pracy większej ilości pracowników.

Rynek pracy Warmii i Mazur od wielu lat należy do najtrudniejszych w Polsce, co znajdowało odzwierciedlenie w wysokiej stopie bezrobocia, dużej liczbie bezrobotnych oraz niskich wskaźnikach zatrudnienia i współczynnika aktywizacji zawodowej.

➤ **LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH**

Wykres 1. Liczba bezrobotnych w kraju i województwie warmińsko-mazurskim (według stanu na koniec XII)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na portalu Publicznych Służb Zatrudnienia.

W okresie objętym monitoringiem utrzymywała się tendencja spadkowa poziomu bezrobocia. Na koniec 2017 roku liczba bezrobotnych wyniosła 60 003 osoby i była o 38,9% niższa niż w pierwszym roku objętym monitoringiem. Z roku na rok poziom bezrobocia w województwie maleje, przy czym największy spadek odnotowano na przełomie 2016 i 2017 roku, kiedy to liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 17,9% co wynikało z dobrej koniunktury gospodarczej oraz uruchomienia projektów na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych w ramach RPO WiM 2014-2020.

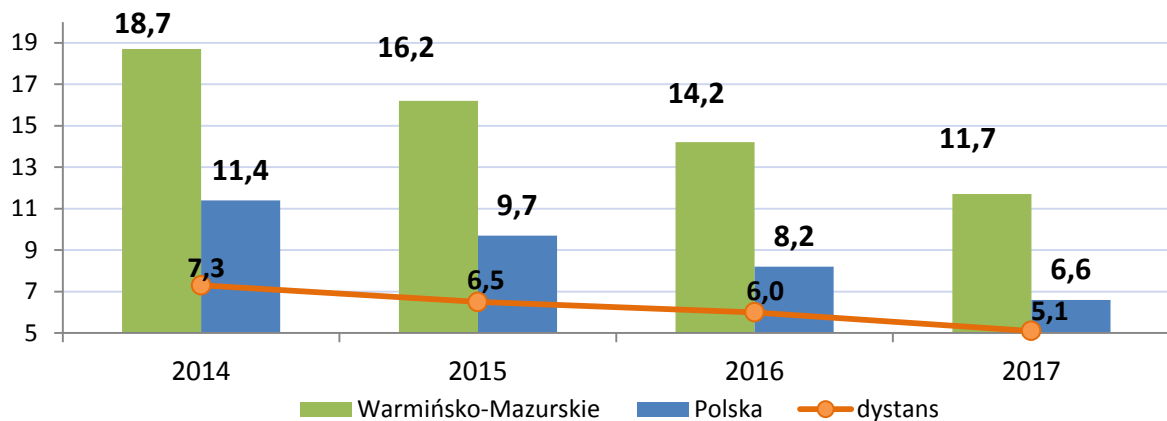
Dynamika spadku poziomu bezrobocia w kraju jest zbliżona do zmian w województwie, największy spadek rok do roku odnotowano - podobnie jak na Warmii i Mazurach - na przełomie 2016/2017 roku na poziomie 18,9%.

W województwie warmińsko-mazurskim jednym z największych problemów społecznych jest utrzymująca się na wysokim poziomie stopa bezrobocia, która mimo spadku z roku na rok, nadal utrzymuje się na najwyższym poziomie w kraju.

➤ **STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO**

Na koniec 2017 roku stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła w województwie warmińsko-mazurskim 11,7% i była o 7,0 pkt proc. mniejsza niż w 2014 roku. Uzyskane wartości stopy bezrobocia w latach objętych monitoringiem ukształtowały się na poziomie najniższym od czasów reformy administracyjnej w 1999 roku.

Wykres 2. Stopa bezrobocia w kraju i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na portalu Publicznych Służb Zatrudnienia.

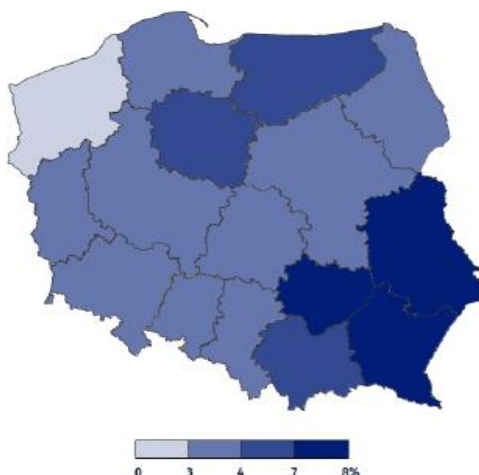
Dynamiczny spadek stopy bezrobocia w regionie, pozytywnie wpłynął na zmniejszanie się dystansu pomiędzy wartością tego wskaźnika dla województwa i kraju. W pierwszym roku objętym monitoringiem różnica ta wynosiła 7,3 pkt proc., podczas gdy trzy lata później dystans pomiędzy województwem i krajem zmniejszył się do 5,1 pkt proc.

W obecnym okresie monitorowania 2014-2017 w urzędach pracy w całym województwie zarejestrowały się 467 983 osoby. Jest to spadek o 116 511 osób (19,9%) w porównaniu do poprzedniego monitorowanego okresu 2010-2013.

➤ **STOPA BEZROBOCIA WG BAEL¹**

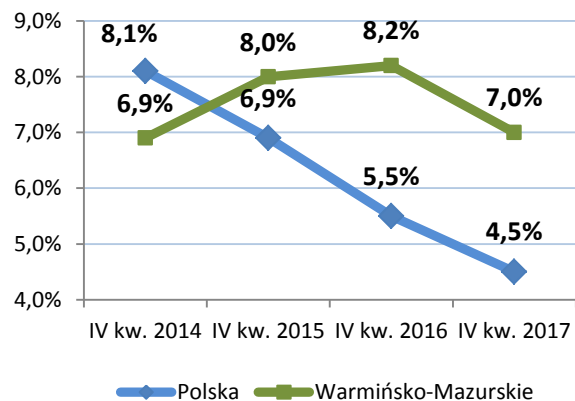
W okresie objętym monitoringiem kształtowanie się wartości stopy bezrobocia wg BAEL przebiegało dwukierunkowo, w okresie 2014-2016 roku wartość omawianego wskaźnika rosła, jednak na przełomie 2016 i 2017 roku odnotowano pozytywną tendencję spadku stopy bezrobocia (o 1,2 pkt proc.).

Mapa 1. Stopa bezrobocia wg BAEL w kraju (IV kw. 2017 r.)

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności w województwie lubelskim. Urząd Statystyczny w Lublinie.

Wykres 3. Stopa bezrobocia wg BAEL w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju (IV kw. 2014-2017)

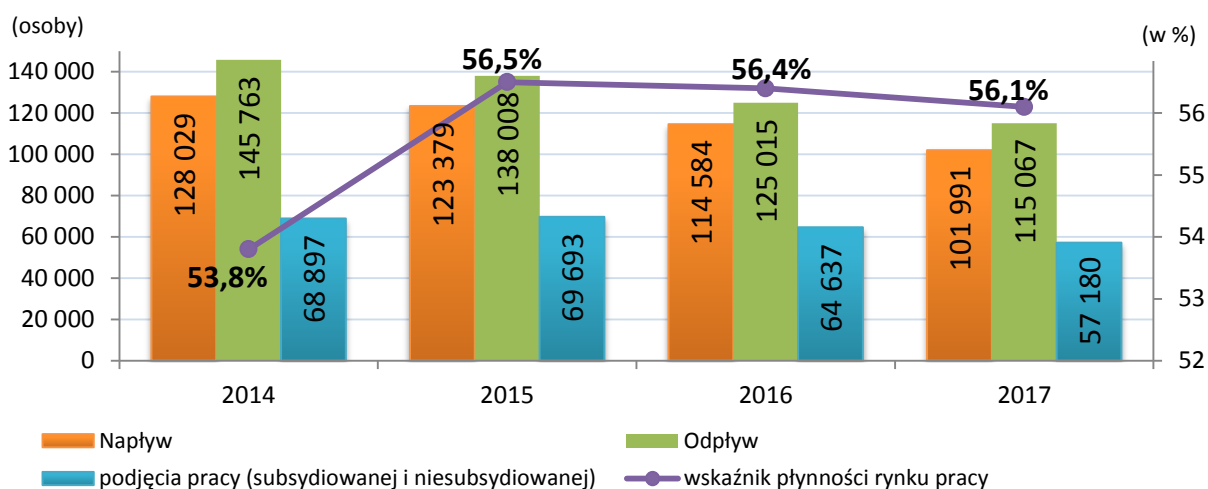
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

¹ Wskaźnik płynności rynku pracy – jest to stosunek liczby bezrobotnych, którzy podjęli pracę w danym okresie sprawozdawczym do liczby nowo zarejestrowanych bezrobotnych w tym okresie.

Województwo warmińsko-mazurskie w dalszym ciągu znajduje się w grupie województw ze stopą bezrobocia powyżej średniej krajowej, jednak na koniec IV kw. 2017 roku była to trzynasta lokata w kraju (wyższe wartości odnotowano w województwie lubelskim – 7,9%, świętokrzyskim – 7,5% oraz podkarpackim – 7,3%). Najniższą wartość osiągnięto w województwie zachodniopomorskim – 2,9%.

Istotnym elementem rynku pracy jest płynność bezrobocia, która oznacza napływ do zasobu bezrobotnych i odpływ z niego. Od 2014 roku, na Warmii i Mazurach, obserwujemy utrzymujący się trend przewagi liczby osób wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych w porównaniu do rejestrujących się w urzędach pracy.

Wykres 4. Napływ, odpływ, liczba osób podejmujących pracę oraz wskaźnik płynności rynku pracy² w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-01.

➤ **NAPŁYW DO BEZROBOCIA**

W 2017 roku w urzędach pracy zarejestrowano 101 991 osób. Różnica pomiędzy napływem bezrobotnych w 2014 roku a 2017 rokiem wynosi 26 038 osób (20,3%). W analizowanym okresie monitoringu widoczna jest przewaga liczby bezrobotnych wyłączonych z rejestrów urzędów pracy, w stosunku do osób rejestrujących się.

Największą grupę, w strukturze napływających do bezrobocia tworzyły osoby, które zarejestrowały się kolejny raz. Ich udział w ogólnym napływie, w poszczególnych latach, przedstawiał się następująco: w 2014 roku – 79,1%, w 2015 roku – 86,1%, w 2016 roku – 86,7%, w 2017 roku – 85,6%.

➤ **ODPŁYW Z BEZROBOCIA**

Na przestrzeni czterech lat z rejestrów urzędów pracy wyrejestrowano łącznie 523 853 osoby, z czego w 2017 roku 115 067 osób bezrobotnych, o 21,1% (30 696 osób) mniej niż w 2014 roku. W porównaniu do poprzedniego okresu monitorowania liczba osób, które zostały wyłączone z ewidencji była mniejsza o 53 949 osób (tj. o 9,3%). Z roku na rok zmniejsza się liczba osób wyłączonych z ewidencji, jest to jednak pozytywne następstwo zmniejszającej się liczby osób rejestrujących w urzędach.

² Dotyczy stref ekonomicznych województwa warmińsko-mazurskiego.

➤ **LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH WYREJESTROWANA Z EWIDENCJI BEZROBOTNYCH Z TYTUŁU PODJĘCIA PRACY**

Główną przyczyną wyrejestrowań osób bezrobotnych z ewidencji urzędów pracy były **podjęcia pracy**. W latach 2014-2017 roku z tego tytułu z rejestrów wyłączono **260 407 osób**, co stanowiło 49,7% odpływu. Duży odsetek wśród odpływu stanowią osoby wyrejestrowane z powodu **niepotwierdzenia gotowości do pracy**, łącznie w latach 2014-2017 z tego powodu wyłączono 108 612 osób (tj. 20,7% odpływu). Warto jednak dodać, iż co roku udział procentowy bezrobotnych wyrejestrowanych z tego powodu systematycznie zmniejsza się, w 2014 roku osoby te stanowiły 23,2% odpływu, podczas gdy w 2017 roku niepotwierdzenie gotowości było przyczyną wyłączeń 18,5% ogółu osób wyrejestrowanych.

Tabela 1. Podjęcia pracy przez osoby bezrobotne w latach 2014-2017

		2014		2015		2016		2017	
		osoby	z %	osoby	z %	osoby	z %	osoby	z %
Podjęcia pracy	ogółem	68 897	100,0%	69 693	100,0%	64 637	100,0%	57 180	100,0%
	niesubsydiowanej	56 614	82,2%	57 178	82,0%	51 399	79,5%	42 437	74,2%
	subsydiowanej	12 283	17,8%	12 515	18,0%	13 238	20,5%	14 743	25,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-01.

Zdecydowana większość bezrobotnych podjęła pracę w ramach zatrudnienia niesubsydiowanego, chociaż na przestrzeni lat odsetek tych osób zmniejsza się. Zwiększyła się natomiast liczba osób zaktywizowanych środkami Funduszu Pracy (z 17,8% w 2014 roku do 25,8% na koniec 2017 roku), przy jednoczesnym spadku ogółu podjęć pracy.

➤ **WSKAŹNIK PŁYNNOSCI RYNKU PRACY**

Z liczbą osób podejmujących pracę bezpośrednio wiąże się **wskaźnik płynności rynku pracy**. W 2017 roku wyniósł on w województwie 56,1%, podczas gdy przed rokiem ukształtował się na poziomie 56,4%. Po dynamicznym wzroście wartości tego wskaźnika w 2015 roku (wzrost o 2,7 pkt proc. w porównaniu do 2014 roku), w kolejnych latach odnotowujemy minimalny spadek wskaźnika płynności rynku pracy. Dla porównania wartości te w poprzednim okresie monitoringu kształtowały się na poziomie od 41,0% w 2010 roku do 46,2% w 2013 roku. Oznacza to, iż co roku zwiększa się stosunek liczby osób podejmujących pracę do osób nowozarejestrowanych.

DZIAŁANIE 1. WSPARCIE TWORZENIA NOWYCH TRWAŁYCH MIEJSC PRACY

Jednym z podstawowych wskaźników rynku pracy jest wskaźnik zatrudnienia. Przedstawia on procentowy udział ludności pracującej w ogólnej liczbie ludności danej kategorii (wyróżnianej ze względu na wiek, poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania itp.). Najczęściej i zgodnie z BAEL (Badaniem Aktywności Ekonomicznej Ludności) wskaźnik zatrudnienia oznacza udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Tabela 2. Wskaźnik zatrudnienia w IV kw. w latach 2014-2017

Wskaźnik	Jednostka terytorialna	2014	2015	2016	2017	Zmiana do 2014 r. (pkt proc.)
1	2	3	4	5	6	3:6
Wskaźnik zatrudnienia wg BAEL [%]	POLSKA	51,7	52,6	53,2	53,7	+ 2,0
	dolnośląskie	49,1	51,8	54,2	54,4	+ 5,3
	kujawsko-pomorskie	50,0	51,3	50,8	51,6	+ 1,6
	lubelskie	51,3	51,0	50,9	50,3	- 1,0
	lubuskie	50,9	50,9	53,0	53,4	+ 2,5
	łódzkie	52,8	53,1	54,3	55,8	+ 3,0
	małopolskie	51,7	52,3	54,4	53,7	+ 2,0
	mazowieckie	57,6	58,1	56,9	57,3	- 0,3
	opolskie	50,7	51,4	53,1	54,3	+ 3,6
	podkarpackie	46,7	48,0	50,9	52,6	+ 5,9
	podlaskie	51,7	51,2	52,7	52,3	+ 0,6
	pomorskie	51,8	54,2	54,7	55,5	+ 3,7
	śląskie	50,4	50,6	51,2	51,2	+ 0,8
	świętokrzyskie	50,6	52,0	50,0	50,8	+ 0,2
	warmińsko-mazurskie	47,5	48,5	49,2	49,9	+ 2,4
wielkopolskie	53,2	54,8	55,2	55,2	+ 2,0	
zachodniopomorskie	48,9	48,4	49,4	52,2	+ 3,3	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

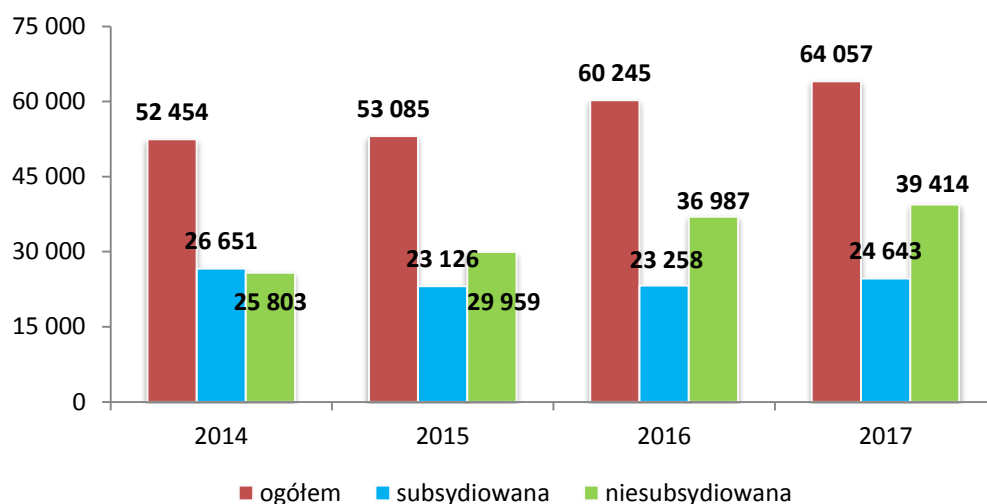
Na koniec IV kw. 2017 najwyższą wartość wskaźnika zatrudnienia (57,3%) odnotowano w województwie mazowieckim – podobnie było na początku okresu monitorowania, tj. w roku 2014 (57,6%). Średnia wartość wskaźnika zatrudnienia w kraju w IV kw. 2017 r. wyniosła 53,7%. Równą lub wyższą jego wartość odnotowano w 7 województwach, w pozostałych 9 natomiast wskaźnik zatrudnienia był niższy niż w kraju, w tym w województwie warmińsko-mazurskim – 49,9%. Zarówno na początku okresu monitorowania, jak i w jego końcu Warmia i Mazury zajęły końcowe pozycje w rankingu województw (2014 – miejsce przedostatnie; 2017 – miejsce ostatnie).

W latach 2014-2017 wskaźnik zatrudnienia w kraju w IV kw. wzrósł średnio o 2,0 pkt proc. Spośród wszystkich 16 województw równy, bądź wyższy wynik odnotowało 10 spośród nich, w tym województwo warmińsko-mazurskie (wzrost o 2,4 pkt proc.). Najwyższy wzrost, tj. powyżej 5,0 pkt proc. miał miejsce w województwie podkarpackim (o 5,9 pkt proc.) oraz dolnośląskim (o 5,3 pkt proc.). W czterech województwach na przestrzeni lat odnotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia, jednak znacznie poniżej średniej krajowej, natomiast w dwóch wystąpiły spadki, tj. w województwie lubelskim (o 1,6 pkt proc.) oraz mazowieckim (o 0,3 pkt proc.).

Wskaźnikiem, który częściowo obrazuje realizację opisywanego działania, jest liczba ofert pracy jakimi dysponują urzędy pracy w naszym regionie i nowo utworzonych miejsc pracy.

W latach 2014-2017 do urzędów pracy trafiło ponad 36% więcej ofert pracy, niż miało to miejsce w okresie 2010-2013. A więc od kilku lat utrzymuje się bardzo wysoka podaż ofert pracy trafiających do urzędów. Warto w tym miejscu podkreślić, iż występuje tu przewaga ofert zatrudnienia niesubsydiowanego, czyli ofert pochodzących z wolnego rynku. W okresie objętym monitoringiem udział ofert pracy niesubsydiowanej wzrósł z poziomu 49,2% w roku 2014, do 61,5% w roku 2017 – a więc aż o 12,3 pkt proc. w ciągu zaledwie czterech lat.

Wykres 5. Liczba ofert pracy zgłoszonych do urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-01.

W latach 2014-2017 Główny Urząd Statystyczny przeprowadził badanie popytu na pracę, tj. badanie, które dostarcza informacji na temat popytu zrealizowanego i niezrealizowanego, czyli pracujących i wolnych miejsc pracy oraz nowo utworzonych i zlikwidowanych miejsc pracy. Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w ciągu roku: w jednostkach istniejących (w wyniku zmian organizacyjnych np. rozszerzenia lub zmiany profilu działalności) oraz w jednostkach nowo powstałych (wszystkie miejsca pracy).

Tabela 3. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017 (w tys.)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
Polska	614,8	595,9	618,8	694,1
Warmia i Mazury	14,6	17,6	15,7	18,1

Źródło: Dane GUS.

Z danych przedstawionych powyżej wynika, iż na przestrzeni lat 2014-2017 wskaźnik liczby nowo utworzonych miejsc pracy rósł zarówno w Polsce, jak i w województwie warmińsko-mazurskim. Pozytywna rankingowa Warmii i Mazur utrzymywała się w omawianym okresie na 12 miejscu, należy jednak zauważyć, iż dynamika przyrostu tego wskaźnika w województwie warmińsko-mazurskim była blisko dwukrotnie większa niż średnio w kraju – odpowiednio wzrost w okresie 2014-2017:

- Polska – wzrost o 12,9%;
- Warmia i Mazury – wzrost o 23,9%.

Warto zauważyć, iż począwszy od roku 2014 r., w porównaniu z danymi z lat kolejnych, liczba nowo utworzonych miejsc pracy była znacząco wyższa od liczby zlikwidowanych miejsc pracy.

Tabela 4. Liczba zlikwidowanych miejsc pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017 (w tys.)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
Polska	319,9	317,6	284,2	264,2
Warmia i Mazury	9,8	11,5	8,1	7,9

Źródło: Dane GUS.

Dynamika spadku liczby miejsc pracy, które zostały likwidowane była na Warmii i Mazurach wyższa niż średnio w kraju – odpowiednio spadek w okresie 2014-2017:

- Polska – 17,4%;
- Warmia i Mazury -19,4%.

Doradztwo biznesowe, w tym organizacja szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej oraz pomoc w dostępie do środków finansowych na rozwój działalności

Bardzo efektywną formą zapobiegania bezrobociu jest promowanie samozatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości. To właśnie dostęp do kapitału finansowego jest najczęstszą barierą, która ogranicza osobom bezrobotnym dostęp do pracy na własny rachunek. Dlatego źródłem pomocy w tym zakresie mogą być dotacje i pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, organizacja szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia własnej firmy czy też doradztwo biznesowe i pomoc w dostępie do środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości.

W okresie objętym monitoringiem powiatowe urzędy pracy realizowały szereg szkoleń i spotkań, dzięki którym zarówno przedsiębiorcy, jak i osoby bezrobotne, mogły uzyskać wiedzę oraz nabyć umiejętności potrzebne do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej. Łącznie w okresie lat 2014-2017 urzędy pracy zorganizowały ponad 200 szkoleń, z których w sumie skorzystało blisko 2 tys. osób.

Tabela 5. Liczba szkoleń umożliwiających uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej w latach 2014-2017

ROK	LICZBA SZKOLEŃ	LICZBA PRZESZKOLONYCH OSÓB
2014	65	473
2015	45	394
2016	47	451
2017	60	650

Źródło: Dane przekazane przez PUP. Opracowanie własne.

Uzupełnieniem zdobytej wiedzy przyszłych przedsiębiorców była możliwość otrzymania z urzędów pracy wsparcia finansowego na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. W latach 2014/2017 z dotacji z funduszu Pracy skorzystało łącznie 7 060 osób.

Tabela 6. Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej udzielone w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
Liczba dotacji przyznanych na rozpoczęcie działalności gospodarczej	2 161	1 789	1 424	1 686
Środki Funduszu Pracy przeznaczone na udzielenie dotacji	43 232,5	36 231,3	27 770,8	34 302,5

Źródło: Sprawozdawczość o rynku pracy MRPiPS.

Pomoc dla przyszłych przedsiębiorców jest również bardzo istotnym działaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020. W ramach działania 10.3 Rozwój samozatrudnienia osoby zainteresowane otwarciem własnej firmy mogą liczyć na:

- wsparcie w postaci usług doradczo-szkoleniowych o charakterze specjalistycznym (indywidualnych i grupowych) udzielanych na etapie poprzedzającym rozpoczęcie działalności gospodarczej (przygotowanie do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej);
- wsparcie finansowe nie wyższe niż 6-krotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 28 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującego w dniu przyznania wsparcia rozumianym jako dzień podpisania umowy o przyznaniu wsparcia finansowego na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
- wsparcie pomostowe w postaci indywidualnych usług doradczych o charakterze specjalistycznym udzielanych w okresie pierwszych 12 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej (pomoc w efektywnym wykorzystaniu wsparcia finansowego wspomagająca rozwój działalności gospodarczej);
- finansowe wsparcie pomostowe wypłacane miesięcznie w kwocie nie większej niż równowartość minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego na dzień przyznania wsparcia bezzwrotnego przez okres od 6 do 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej.

W działaniu 10.3 RPO WiM w ramach realizowanych w latach 2014-2017 projektów Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie podpisał 16 umów na kwotę 57,54 mln zł. Dzięki temu udało się osiągnąć następujące wskaźniki rezultatu:

Tabela 7. Wskaźniki dla Działania 10.3 Rozwój samozatrudnienia RPO WiM 2014-2020

Wyszczególnienie	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	0	0	9	448
Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	0	0	240	328
Liczba podpisanych umów	0	0	7	9
Kwoty na jaką zostały podpisane umowy	0	0	14,38	43,16

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Wspieraniu Instytucji Otoczenia Biznesu w zakresie świadczenia usług na rzecz przedsiębiorców (poddziałanie 1.3.1), wspieraniu firm w początkowej fazie rozwoju (poddziałanie 1.3.2), uzbrojeniu

terenów inwestycyjnych (poddziałanie 1.3.4), a także na zakupie usług szkoleniowych i doradczych (poddziałania 1.3.5) służyły również projekty realizowane przez Departament EFRR w ramach Działania 1.3 RPO WiM 2014-2020.

W działaniu 1.3 w ramach realizowanych w latach 2014-2017 projektów Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie podpisał 31 umów na kwotę 11,26 mln zł. Dzięki temu udało się osiągnąć następujące wskaźniki rezultatu:

Tabela 8. Wskaźniki dla Działania 1.3 Przedsiębiorczość (Wsparcie przedsiębiorczości)

Wyszczególnienie	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	-	-	-	58
Liczba nowych wspieranych przedsiębiorstw	-	-	-	1
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	-	-	-	18
Liczba instytucji otoczenia biznesu korzystająca ze wsparcia	-	-	-	3
Liczba podpisanych umów	-	-	1	30
Kwoty na jaką zostały podpisane umowy (w tys. zł)	-	-	0,72	10,54

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Bardzo istotną rolę w realizacji działania odgrywają Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE), które wspierają rozwój gospodarczy województwa warmińsko-mazurskiego poprzez udzielanie, w imieniu Skarbu Państwa, pomocy publicznej przedsiębiorcom decydujących się na przeprowadzenie nowych inwestycji gospodarczych.

Na Warmii i Mazurach funkcjonują dwie takie specjalne strefy ekonomiczne, które pełnią rolę instytucji otoczenia biznesu:

- Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna (W-M SEE);
- Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSSE).

Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna (W-M SEE)

Na podstawie Ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji, teren zarządzany przez W-M SSE S.A. obejmuje dwa podobszary:

- podobszar warmińsko-mazurski: prawie cały teren województwa warmińsko-mazurskiego (19 z 21 powiatów i miast na prawie powiatu);
- podobszar mazowiecki: północna część terenu województwa mazowieckiego (11 z 42 powiatów i miast na prawie powiatu) – cały podregion ciechanowski, 5 z 6 powiatów podregionu ostrołęckiego oraz 1 z 6 powiatów podregionu warszawskiego wschodniego.

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSSE)

Dobra lokalizacja – w bezpośrednim sąsiedztwie wschodniej granicy Unii Europejskiej, bliskość granic Rosji, Litwy i Białorusi – jest ogromnym atutem Strefy, funkcjonującej w regionie o ogromnym potencjale ekonomicznym. Przez tereny te prowadzić będzie wkrótce Via Baltica – droga ekspresowa z Warszawy do Tallina, biegnąca przez Litwę i Łotwę, stanowiąc istotną część transeuropejskiego korytarza transportowego. W tym regionie planuje się również budowę Via Carpathia –

międzynarodowej trasy relacji "północ-południe", łączącej Kłajpedę na Litwie z Salonikami w Grecji. Aktualnie obszar SSSE zajmuje teren inwestycyjny o łącznej powierzchni ok. 663 ha.

W latach 2014-2017 w ramach działalności specjalnych stref ekonomicznych, poprzez poniesienie nakładów finansowych w wysokości 13 008,55 mln zł, utworzono 36 123 nowe miejsca pracy.

Tabela 9. Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności w W-M SSE oraz SSSE z podziałem na branże oraz podstrefy (w latach 2014-2017)³

Wskaźnik	Strefa ekonomiczna	2014	2015	2016	2017
Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w obszarze strefy ekonomicznej z podziałem na branże ⁴	W-M SSE	Dział 10 – 2 Dział 22 – 2 Dział 23 – 2 Dział 25 – 1 Dział 27 – 1 Dział 28 – 2 Dział 31 – 1 Dział 46 – 1 Dział 49 – 1	Dział 10 – 1 Dział 21 – 2 Dział 23 – 1 Dział 28 – 4 Dział 31 – 1 Dział 72 – 1	Dział 10 – 2 Dział 16 – 1 Dział 22 – 1 Dział 23 – 2 Dział 25 – 2 Dział 28 – 3 Dział 31 – 1	Dział 01 – 1 Dział 13 – 1 Dział 16 – 2 Dział 20 – 2 Dział 22 – 3 Dział 23 – 2 Dział 25 – 1 Dział 27 – 1 Dział 28 – 4 Dział 31 – 2 Dział 33 – 1 Dział 52 – 1
	SSSE	Dział 18 – 1 Dział 22 – 2 Dział 25 – 2 Dział 31 – 1	Dział 17 – 1 Dział 22 – 1 Dział 23 – 1 Dział 31 – 1	Dział 23 – 1 Dział 25 – 2	Dział 17 – 3 Dział 22 – 1 Dział 25 – 1 Dział 31 – 1

Źródło: W-M SSE; SSSE.

W latach 2014-2017, w obu strefach ekonomicznych, wydano 75 zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej (w tym 56 na terenie W-M SSE oraz 19 w SSSE). Zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług najwięcej (27) takich zezwoleń wydano w roku 2017. Branże, których dotyczyły zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej to w szczególności przemysł związany z produkcją maszyn (17,3%), wyroby z pozostałych surowców niemetalicznych (12,0%) oraz wyroby z gumy i tworzyw sztucznych (10,7%):

- Dział 28 – 13 (17,3 %)
- Dział 23 – 9 (12,0 %)
- Dział 22 – 8 (10,7 %)
- Dział 25 – 7 (9,3 %)
- Dział 31 – 7 (9,3 %)
- Dział 10 – 5 (6,7 %)

Największą liczbę zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w latach 2014-2017 wydano w W-M SSE – 56 zezwoleń, w tym najwięcej przyznano ich w podstrefie Olsztyn oraz Elbląg – 10 zezwoleń. W SSSE, w której w latach 2014-2017 wydano łącznie 19 takich zezwoleń, najwięcej z nich przypadło podstrefie Ełk – 10 oraz podstrefie Gołdap – 8. Tylko jedno zezwolenie w SSSE wydano w podstrefie Olecko.

³ Dział 01 – Uprawy rolne; Dział 10 – Artykuły spożywcze; Dział 13 – Wyroby tekstylne; Dział 16 – Drewno i wyroby z drewna i korka; Dział 20 – Chemikalia i wyroby chemiczne; Dział 21 – wyroby farmaceutyczne ; Dział 22 – Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych; Dział 23 – Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych; Dział 25 – Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń; Dział 27 – Urządzenia elektryczne i nonelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego; Dział 28 – Maszyny i urządzenia; Dział 31 – Produkcja mebli; Dział 33 – Naprawa, konserwacja maszyn i urządzeń; Dział 46 – Handel hurtowy; Dział 49 – Transport lądowy; Dział 52 – Magazynowanie; Dział 72 – Badania naukowe i prac e rozwojowe.

⁴ Dotyczy stref ekonomicznych województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 10. Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności w W-M SSE oraz SSSE z podziałem na podstrefy (w latach 2014-2017)

Wskaźnik	Strefa ekonomiczna	2014	2015	2016	2017
Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarcze w obszarze strefy ekonomicznej z podziałem na podstrefy (P)	W-M SSE	P. Elbląg – 3 P. Nowe M. L – 2 P. Mrągowo – 2 P. Iława – 1 P. Kętrzyn – 1 P. Lidzbark W. – 1 P. Nidzica – 1 P. Pisz – 1 P. Szczytno – 1	P. Elbląg – 3 P. Bartoszyce – 1 P. Iława – 1 P. Nidzica – 1 P. Nowe M. L – 1 P. Olsztyn – 1 P. Szczytno – 1 P. Ostróda – 1	P. Olsztyn – 4 P. Bartoszyce – 2 P. Elbląg – 2 P. Olecko – 2 P. Nidzica – 1 P. Pisz – 1	P. Olsztyn – 5 P. Elbląg – 2 P. Nidzica – 2 P. Bartoszyce – 1 P. Braniewo – 1 P. Działdowo – 1 P. Iława – 1 P. Lidzbark W. – 1 P. Mrągowo – 1 P. Nowe M. L – 1 P. Olecko – 1 P. Ostróda – 1 P. Pisz – 1 P. Szczytno – 1 P. Węgorzewo – 1
	SSSE	P. Ełk – 4 P. Gołdap – 2	P. Ełk – 1 P. Gołdap – 2 P. Olecko – 1	P. Ełk – 1 P. Gołdap – 2	P. Ełk – 4 P. Gołdap – 2

Źródło: W-M SSE; SSSE.

Jedną z najbardziej aktywnych instytucji otoczenia biznesu, działającą na terenie Warmii i Mazur jest Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (WMARR). Poprzez realizację swojej misji, która opiera się na działaniu na rzecz rozwoju gospodarczego Warmii i Mazur, poprzez bezpośrednie wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw, głównie w formie dotacji, pożyczek na rozwój działalności gospodarczej, doradztwa w różnorodnych formach i zakresie, organizowania i prowadzenia szkoleń oraz działalności informacyjnej Agencja przyczynia się do tworzenia nowych trwałych miejsc pracy. W ramach współpracy z samorządami lokalnymi województwa, Agencja podejmuje działania w kierunku stworzenia optymalnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości, a na szczeblu ogólnopolskim inspirowanie związki pomiędzy podmiotami krajowymi i zagranicznymi w zakresie działalności gospodarczej.

16 marca 2016 r. pomiędzy Województwem Warmińsko-Mazurskim a WMARR została podpisana umowa na realizację części Osi Priorytetowej Inteligentna Gospodarka Warmii i Mazur RPO WiM 2014-2020. Zgodnie z tą umową WMARR jest odpowiedzialna za realizację następujących Poddziałania:

PODDZIAŁANIE W RAMACH RPO WIM 2014-2020	planowany wskaźnik wzrostu zatrudnienia [w etatach] stan na koniec 2017 r.
1.2.1 DZIAŁALNOŚĆ B+R PRZEDSIĘBIORSTW	12,85
1.2.2 WSPÓŁPRACA BIZNESU Z NAUKĄ	n/d
1.3.2 FIRMY W POCZĄTKOWEJ FAZIE ROZWOJU	16,85
1.4.2 PAKIETOWANIE PRODUKTÓW I USŁUG	2,00
1.4.3 TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE W DZIAŁALNOŚCI MŚP	16,85
1.4.4 INTERNACJONALIZACJA MŚP	55,90
1.5.1 WDROŻENIE WYNIKÓW PRAC B+R	118,73
1.5.2 ODTWARZANIE GOSPODARCZEGO DZIEDZICTWA REGIONU	11,30

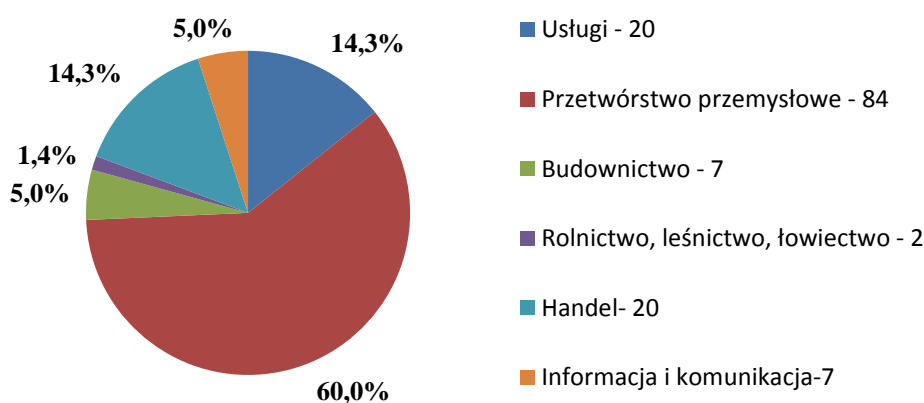
Źródło: WMARR.

W rezultacie realizowanych Poddziałań, w latach 2014-2017, w ramach 140 podpisanych umów wsparcie w postaci dotacji otrzymało 147 przedsiębiorców z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Wsparcie dla inwestorów w tym okresie wyniosło łącznie 139,2 mln zł. Dzięki temu w okresie realizacji projektów, w wybranych poddziałaniach, uzyskano wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach na poziomie:

- 1.4.4 INTERNACJONALIZACJA MŚP – **76,10** etatów;
- 1.5.1 WDROŻENIE WYNIKÓW PRAC B+R – **119,73** etatów;
- 1.5.2 ODTWARZANIE GOSPODARCZEGO DZIEDZICTWA REGIONU – **12,40** etatów.

Największy udział procentowy w podpisanych umowach miały przedsiębiorstwa z sektora przetwórstwa przemysłowego – 60% oraz usług i handlu (14,3%). W ramach realizowanych poddziałań WMARR podpisał umowę 7-krotnie (5%) z podmiotami specjalizującymi się w branżach budownictwo oraz informacja i komunikacja. Najmniejszy udział procentowy (1,4%) w zakresie realizowanych projektów miała branża rolnictwa, leśnictwa i łowiectwa – tu dotacje przyznano jedynie dwa razy.

Wykres 6. Rozkład projektów Poddziałania 1.2.1 – 1.5.2 RPO WiM 2014-2020 (wg PKD w latach 2014-2017)

Źródło: WMARR.

„Wsparcie w Starcie” to kolejna ważna inicjatywa mająca na celu tworzenie nowych miejsc pracy. Od grudnia 2013 roku ruszył program Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK), który realizowano w formie pilotażu na terenie trzech województw: mazowieckiego, świętokrzyskiego oraz małopolskiego. W ramach środków przekazanych przez MRPiPS – 20,5 mln zł – absolwenci szkół i uczelni wyższych oraz studenci ostatniego roku uczelni wyższych mogli ubiegać się o nisko oprocentowane pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej oraz pożyczki na utworzenie stanowiska pracy dla bezrobotnego, w tym bezrobotnego skierowanego przez powiatowy urząd pracy.

W latach 2014-2017 w ramach programu BGK udzielono 862 pożyczek na wsparcie działalności firm oraz 130 poręczeń na zaciągnięcie kredytu. Zdecydowaną większość beneficjentów pożyczek finansowych (69,8%) stanowiły podmioty, które potrzebowały wsparcia w rozwoju. Natomiast firmy nowo utworzone, tzw. start-upy szukające jeszcze swojego modelu biznesowego, stanowiły około jedną trzecią ogólnej liczby pożyczkobiorców. Wśród podmiotów, które szukały poręczeń finansowych na uruchomienie kredytu, tendencja była podobna. Start-upy stanowiły 16,9% wszystkich podmiotów, natomiast firmy na etapie rozwoju 83,1%.

Tabela 11. Liczba udzielonych pożyczek i poręczeń finansowych w latach 2014-2017

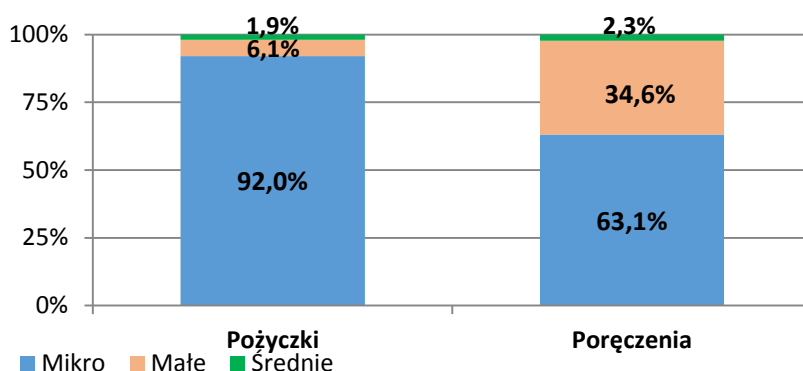
Pożyczki				Poręczenia			
Start-up		Nie Start-up		Start-up		Nie Start-up	
Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
260	30,2%	602	69,8%	22	16,9%	108	83,1%

Źródło: BGK.

Ze wsparcia oferowanego przez BGK mogły skorzystać podmioty sektora MŚP. Można zatem wyróżnić w tym miejscu liczbę i udział procentowy firm, które otrzymały pożyczkę lub poręczenie finansowe ze względu na ich wielkość. I tak:

- Wśród beneficjentów wsparcia finansowego zdecydowaną większość stanowiły mikroprzedsiębiorstwa – na 862 udzielone pożyczki, aż 793 z nich przypadło właśnie najmniejszym firmom (92%). Mali przedsiębiorcy, a więc zatrudniający od 10 do 49 pracowników, otrzymali 53 pożyczki finansowe (6,1%), natomiast średnie firmy, w których pracowało poniżej 250 pracowników byli beneficjentami jedynie 16 pożyczek (1,9%).
- Wśród beneficjentów poręczeń finansowych również przeważały najmniejsze podmioty, ale nie stanowiły one tak znaczącej przewagi, jak w przypadku pożyczek. Na 130 udzielonych poręczeń 82 z nich przypadały mikroprzedsiębiorcom (63,1%), 45 poręczeń trafiło do małych przedsiębiorstw (34,6%), a tylko 3 z nich otrzymali średni przedsiębiorcy (2,3%).

Wykres 7. Udział procentowy sektora MŚP w ramach udzielonych pożyczek i poręczeń w latach 2014-2017

Źródło: BGK.

W okresie 2014-2017 BGK udzielił wsparcia w formie pożyczek na rozwój firm lub ich start na łączną kwotę 74,4 mln zł, dzięki czemu utworzono 550 nowych etatów. W przypadku poręczeń finansowych była to kwota 13,4 mln zł, dzięki której na rynku pojawiło się 80 nowych etatów.

Organizacja szkoleń oraz doradztwa, które przyczyniają się do podnoszenia kwalifikacji zawodowych

Wparcie tworzenia nowych trwałych miejsc pracy to również organizacja szkoleń oraz doradztwa, które przyczyniają się do podnoszenia kwalifikacji zawodowych zarówno właścicieli jak i ich pracowników. Zwiększenie inwestycji w potencjał kadrowy ma poprawić zarówno pozycję firm jak i samych pracowników na konkurencyjnym rynku pracy.

Instrumentem, który wprowadzony został od 2014 roku, a który zdecydowanie przyczynił się do realizacji tego działania jest Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS). Jest to wydzielona część Funduszu Pracy, przeznaczona na dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców, podejmowanego z inicjatywy lub za zgodą pracodawcy.

Z KFS w naszym regionie skorzystało 1 974 pracodawców, którym pozytywnie rozpatrzono wnioski, stanowiących 72,3% ogółu pracodawców, którzy wnioskowali o dofinansowanie⁵. Najwięcej dofinansowania uzyskali pracodawcy w 2017 r. (763 pracodawców), najmniej w 2015 r. - 478 pracodawców, co oznacza, że w ciągu 3 lat dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników miało tendencję rosnącą.

Zapotrzebowanie na środki KFS składali głównie pracodawcy zatrudniający od 1 do 9 osób (1 001 dofinansowanych pracodawców, stanowiący 70,3% ogółu pracodawców, którzy o dofinansowanie wnioskowali (235 pracodawców w 2015 r., 365 - w 2016 r. i 401 - w 2017 r.). Analizując poszczególne lata wśród pracodawców zatrudniających powyżej 9 osób, najwięcej pracodawców złożyło wnioski o dofinansowanie w 2016 r. (184 i 141 pracodawców zatrudniających kolejno 10-49 osób i 50-249 osób) i w 2017 r. (76 pracodawców zatrudniających 250 i więcej osób).

Przechodząc do PKD (Polskiej Klasyfikacji Działalności), w ciągu 3 lat wnioski składali pracodawcy zatrudniający pracowników w sekcji:

- Przetwórstwo przemysłowe (360 pracodawców, co stanowi 18,2% ogółu dofinansowanych pracodawców),
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (304 pracodawców, co stanowi 15,4,0% ogółu dofinansowanych pracodawców),
- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (212 pracodawców, co stanowi 10,7% ogółu dofinansowanych pracodawców).

W poszczególnych latach dofinansowane były następujące sekcje PKD:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika nr. 4 do Sprawozdania MRPiPS 01.

⁵ Ponadto dostępne są jeszcze inne formy pomocy bezrobotnym: pośrednictwo pracy; poradnictwo zawodowe; finansowanie kosztów egzaminów; pożyczka dla bezrobotnego na szkolenie; finansowanie studiów podyplomowych; refundacja kosztów przejazdu i zakwaterowania; koszty zorganizowania przejazdu bezrobotnych na targi i giełdy pracy; stypendia za kontynuowanie nauki; refundacja kosztów opieki nad dzieckiem lub osobą zależną; zatrudnienie wspierane.

Przykładem zwiększenia dostępności do szkoleń i innych usług rozwojowych o zakresie ogólnopolskim jest funkcjonowanie Bazy Usług Rozwojowych (BUR). W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości realizuje projekt „Rozwój i utrzymanie ogólnopolskiego Rejestru Usług Rozwojowych (RUR)”, którego celem jest zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i pracowników. Zarówno wartość jak i kwota dofinansowania projektu, realizowanego od 1 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2018 r., wynosi 19 874 272,83 zł, w tym 16 750 037,13 zł (84,28%) ze środków europejskich w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego 26 września 2016 r. podjął Uchwałę w sprawie rozstrzygnięcia konkursu w ramach działania 10.6. Usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe. W wyniku rozstrzygnięcia konkursu wyłoniono 8 Operatorów Warmińsko-Mazurskiego Systemu Finansowania Usług Rozwojowych dla Przedsiębiorstw, którym zostało powierzono zadanie związane z obsługą MŚP oraz dystrybucją dofinansowania na usługi rozwojowe.

Operatorzy w województwie warmińsko-mazurskim:

- Subregion olsztyński:
 - Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”
 - Techpal Sp. z o.o.
 - Warmińsko-Mazurski Związek Pracodawców Prywatnych
- Subregion elbląski:
 - Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka”
 - Techpal Sp. z o.o.
- Subregion etcki:
 - Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka
 - Warmińsko-Mazurski Związek Pracodawców Prywatnych
 - Techpal Sp. z o.o.

Za pośrednictwem operatorów mikro, mali i średni przedsiębiorcy oraz ich pracownicy (w tym osoby pracujące na własny rachunek) mogą uzyskać dofinansowanie usług rozwojowych dostępnych w Bazie Usług Rozwojowych prowadzonej przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. Planowane jest, iż wsparciem zostanie objętych minimum 150 MŚP oraz minimum 400 pracowników firm. Do końca 2017 roku wsparciem objęto 83 przedsiębiorstwa oraz 297 osób pracujących.

DZIAŁANIE 2. AKTYWIZACJA OSÓB BEZROBOTNYCH I POSZUKUJĄCYCH PRACY

Głównym celem *Zaktualizowanej Strategii* jest *Wzrost zatrudnienia oraz aktywności zawodowej mieszkańców regionu*, zgodnie z zapisami dokumentu jednym z kierunków działań zmierzających do realizacji głównego celu Strategii miało być prowadzenie aktywnej polityki rynku pracy, opartej na aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Tabela 12. Aktywność ekonomiczna ludności województwa warmińsko-mazurskiego w wieku 15 lat i więcej (BAEL)

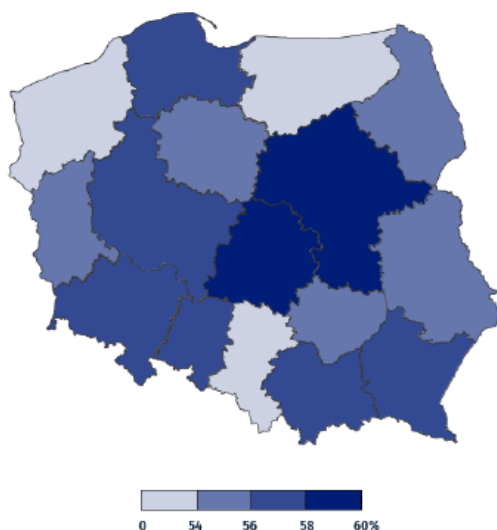
	IV kw. 2014	IV kw. 2015	IV kw. 2016	IV kw. 2017
Aktywni zawodowo (w tys. osób) w tym:				
• pracujący	609	652	599	597
• bezrobotni	42	52	49	42
Bierni zawodowo (w tys. osób)	583	583	518	514
Ogółem	1 191	1 236	1 117	1 110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Do pozytywnych trendów kształtujących warmińsko-mazurski rynek pracy należy zaliczyć systematyczny spadek od IV kw. 2015 roku liczby osób bezrobotnych (o 19,2% w okresie 2017/2015) oraz biernych zawodowo (11,8% w okresie 2017/2015).

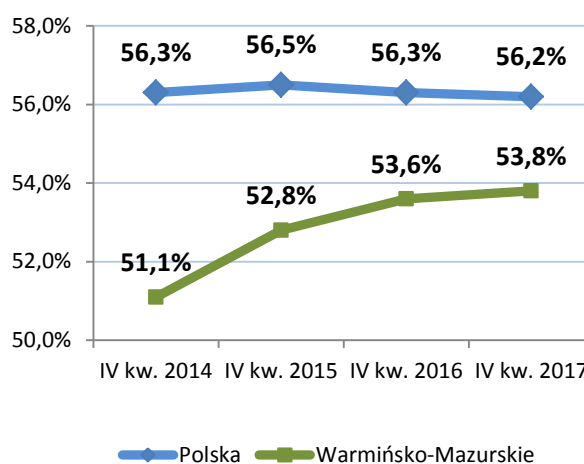
➤ **WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ**

Mapa 2. Współczynnik aktywności zawodowej w kraju (IV kw. 2017 r.)

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności w województwie lubelskim. Urząd Statystyczny w Lublinie.

Wykres 8. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju (IV kw. 2014-2017)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na koniec IV kw. 2017 roku współczynnik aktywności zawodowej na Warmii i Mazurach wyniósł 53,8% i był o 2,7 pkt proc. większy niż w IV kw. 2014 roku. Z roku na rok wartość współczynnika aktywności zawodowej w regionie dynamicznie rosła, jednak na przełomie 2016 i 2017 roku wzrost ten został nieco zahamowany. Podobnie jak w latach ubiegłych współczynnik aktywności mieszkańców naszego regionu na tle kraju nadal pozostaje na jednym z najniższych poziomów.

Zgodnie z przyjętą definicją osoba bezrobotna rejestrująca się w urzędzie pracy jest zdolna i gotowa do podjęcia pracy, jednak niewątpliwie wymaga to wsparcia ze strony urzędów pracy. Osoba bezrobotna może korzystać z różnych form przeciwdziałania bezrobociu, otrzymuje propozycje pracy oraz ma możliwość korzystania z różnych form doradztwa zawodowego.

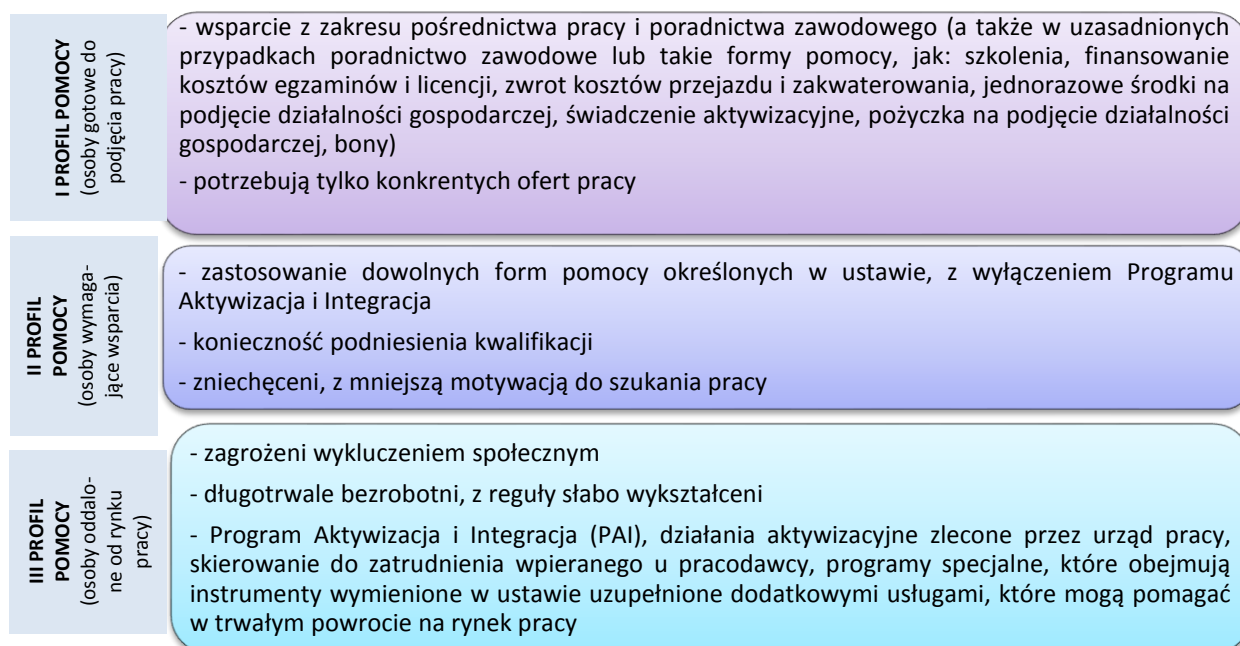
W latach 2014-2017 urzędy pracy zaktywizowały łącznie 118 491 osób, liczba bezrobotnych skierowanych do zatrudnienia subsydiowanego oraz pozazatrudnieniowych form wsparcia (staż, szkolenie, przygotowanie zawodowe dorosłych oraz prace społecznie użyteczne) na przestrzeni czterech lat waha się od 32 557 osób w 2014 roku do 28 522 w 2017 roku. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż spadek liczby zaktywizowanych wynika z dynamicznie zmniejszającej się liczby bezrobotnych.

Urzędy pracy w celu aktywizacji osób bezrobotnych kierowały ich do podjęcia pracy subsydiowanej, w ramach której uczestniczyli m.in. w pracach interwencyjnych, robotach publicznych, podejmowali pracę w ramach bonu na zasiedlenie oraz bonu na zatrudnienie. Dla pracodawców urząd pracy proponował refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, a dla osób chcących rozpocząć własną działalność gospodarczą oferowano dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Formy wsparcia tworzące nowe miejsca pracy szerzej omówione zostaną w dziale dotyczącym Wsparcia tworzenia nowym miejsc pracy.

Różnicowanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu poprzez dostosowanie ich do profilu osoby bezrobotnej

Celem profilowania jest zastosowanie wobec osoby bezrobotnej takiej pomocy, która najbardziej odpowiada jej aktualnej sytuacji i potrzebom. Osobie bezrobotnej może zostać ustalony jeden z trzech profili pomocy. W ramach każdego profilu stosowane są określone w ustawie formy pomocy.

Rysunek 1. Profile pomocy dla bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 13. Liczba bezrobotnych z ustalonym profilem pomocy (według stanu na koniec XII)

	2015			2016			2017		
	województwo		Polska (w %)	województwo		Polska (w %)	województwo		Polska (w %)
	razem	w %		razem	w %		razem	w %	
ogółem	80 946	100,0%	100,0%	71 233	100,0%	100,0%	58 175	100,0%	100,0%
I profil	1 386	1,7%	2,5%	1 199	1,7%	2,2%	938	1,6%	1,8%
II profil	55 118	68,1%	68,3%	45 996	64,6%	66,6%	36 004	61,9%	63,8%
III profil	24 442	30,2%	29,2%	24 038	33,7%	31,2%	21 233	36,5%	34,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS 01.

Na przestrzeni trzech lat zmniejszyła się liczba bezrobotnych z ustalonym profilem pomocy, jest to naturalny wynik zmniejszającej się liczby rejestrujących się bezrobotnych w urzędach pracy. Jednak analizując strukturę bezrobotnych w podziale na profil pomocy, niepokojący wydaje się fakt, iż z roku na rok zwiększa się odsetek bezrobotnych przypisanych do III profilu pomocy, tzn. do osób najbardziej oddalonych od rynku pracy (o 6,3 pkt proc. w okresie 2017/2015). Zmniejszył się tym samym udział osób bezrobotnych należących do II profilu pomocy (z 68,1% na koniec 2015 roku do 61,9% w XII 2017 r.). Udział procentowy osób z I profilem pomocy, czyli gotowych do pracy jest najmniej, a ich odsetek wynosi niezmiennie około 1,7% bezrobotnych z ustalonym profilem.

Wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych

Urzędy pracy oferują różnorodne formy wsparcia odpowiednie do ustalonego profilu pomocy bezrobotnego, ale również instrumenty z uwzględnieniem wieku osoby bezrobotnej, czy posiadanego statusu w rejestrze (bezrobotny lub poszukujący pracy).

Urzędy pracy aktywizując bezrobotnego mogą skorzystać z pozazatrudnieniowych form wsparcia do których należą: staże, szkolenia, prace społecznie użyteczne, przygotowanie zawodowe dorosłych. Ponadto bezrobotni do 30 roku życia mogą skorzystać z bonu szkoleniowego oraz bonu stażowego⁶. W ramach wymienionych powyżej form przeciwdziałania bezrobociu w 2017 roku w województwie warmińsko – mazurskim zaktzywizowano 13 779 osób, tj. o 65 osób (o 0,5%) mniej niż w 2016 roku i o 6 495 osób (o 32%) mniej niż w 2014 roku. Z roku na rok zmniejsza się liczba skierowanych do udziału w aktywnych formach, przy jednoczesnym wzroście bezrobotnych podejmujących zatrudnienie subsydiowane.

⁶ refundacja pracodawcom/przedsiębiorcom kosztów wynagrodzeń, nagród, składek społecznych skierowanych bezrobotnych do 30 r. ż. – forma wsparcia wprowadzona od 2016.

Rysunek 2. Liczba osób bezrobotnych zaktywizowanych środkami Funduszu Pracy w latach 2014-2017

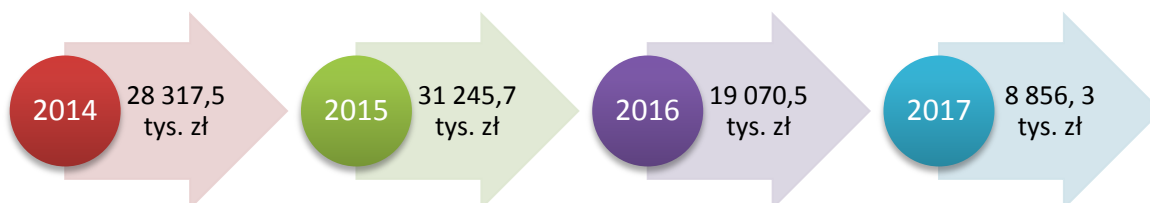
	2014	2015	2016	2017
OGÓŁEM:	32 557 osób:	30 330 osób:	27 082 osób:	28 522 osób:
PRACA SUBSYDIOWANA:	- 12 283 osób	- 12 515 osób	- 13 238 osób	- 14 743 osób
AKTYWNE FORMY, W TYM:	- 20 274 osób:	- 17 815 osób:	- 13 844 osób:	- 13 779osób:
*szkolenia	* 3 862 osoby	* 2 889 osób	* 2 194 osoby	*2 306 osób
*staż	* 11 387 osób	* 9 685 osób	*7 209 osób	* 7 821 osób
*przygotowanie zawodowe dorosłych	* 2 osoby	* 55 osób	* 37 osób	* 5 osób
*prace społecznie użyteczne	* 5 023 osoby	* 5 186 osób	* 4 404 osoby	* 3 647 osób

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie Sprawozdania MRPIPS-01.

Ponadto, powiatowe urzędy pracy realizując zadania związane z aktywizacją zawodową osób bezrobotnych, mogły ubiegać się o dodatkowe środki Funduszu Pracy z rezerwy Ministra. W każdym roku samorządy dokonywały analizy lokalnego rynku pracy, wykazując potrzebę realizacji ponadstandardowych działań, poprzez pozyskanie środków zwiększających przyznane limity.

Łącznie samorządy powiatowe w latach 2014-2017 otrzymały 87 490,0 tys. zł dodatkowych środków Funduszy Pracy na wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych. Od 2015 roku zmniejsza się wyraźnie kwota przyznanych dodatkowych funduszy. Najwięcej środków urzędy pozyskały w 2015 roku, najmniej przyznano w ramach konkursów ogłoszonych przez Ministra w 2017 roku (o ponad 71% mniej niż w 2015 roku).

Rysunek 3. Dodatkowe kwoty środków FP przyznane samorządom powiatowym w latach 2014-2017 w ramach naborów ogłoszonych przez MRPiPS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie decyzji finansowanych ministra właściwego ds. pracy

W latach 2014-2016 ze środków rezerwy realizowano programy, które skierowane były: do osób młodych (wsparcie dla bezrobotnych do 25 i 30 roku życia), do osób powyżej 50 roku życia, do osób tworzących lub przystępujących do spółdzielni socjalnej, do bezrobotnych znajdujących się

w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a także osób w wieku 30-50 lat oraz na realizację robót publicznych w regionach wysokiego bezrobocia, programów aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych, osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, bezrobotnych zamieszkujących na wsi, z regionów wysokiego bezrobocia oraz na terenach rewitalizowanych.

Do najczęściej stosowanych form aktywizacji osób zarejestrowanych w urzędzie, w ramach programów z rezerwy Ministra, należały roboty publiczne, dofinansowanie podjęcia przez bezrobotnego działalności gospodarczej oraz refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego. Z przyznanych środków finansowano również szkolenia, staże, bony szkoleniowe, bony na zasiedlenie, prace interwencyjne a także zwrot kosztów dojazdu.

Od 2015 zwiększa się wydatkowanie środków Funduszu Pracy na różnego rodzaju aktywne formy pomocy, na koniec monitorowanego okresu urzędy pracy poniosły wydatki na poziomie 237 648,0 tys. zł, jednocześnie było to o 34 574,4 tys. zł (o 17%) więcej niż w poprzednim roku. Poziom wykorzystania środków FP przez powiatowe urzędy pracy w omawianym okresie kształtował się na poziomie ponad 95%, z wyjątkiem 2015 roku, kiedy to niższy stopień wykorzystania wynikał z niepełnego wykorzystania środków FP na projekty realizowane w ramach EFS.

Tabela 13. Wykorzystanie środków FP przez powiatowe urzędy pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (w tym KFS i art. 150f Ustawy) w latach 2014-2017 (w tys. zł)

	Poniesione wydatki FP (w tys. zł)				Wykorzystanie środków FP (w %)			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Ogółem:	211 951,4	200 880,3	203 073,6	237 648,0	98,8%	88,1%	97,6%	95,1%
-na finansowanie projektów realizowanych w ramach EFS	130 117,2	55 782,7	78 034,3	88 708,6	99,7%	67,8%	96,4%	93,4%
-na finansowanie Krajowego Funduszu Szkoleniowego	906,2	4 600,6	5 973,2	6 182,1	89,9%	95,4%	99,1%	98,6%
- na finansowanie zadania określonego w art. 150 f Ustawy ⁷	-	-	28 358,3	51 792,2	-	-	96,7%	98,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie decyzji finansowanych ministra właściwego ds. pracy oraz sprawozdania MRPiPS-02 o przychodach i wydatkach FP.

Bezrobotni z Warmii i Mazur w latach 2014-2017 mieli również możliwość korzystania z pomocy w ramach programów finansowanych z funduszy europejskich, tj. Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia-Mazury oraz w PO WER (dla osób do 29 roku życia). Zwiększenie zatrudnienia głównie wśród osób bezrobotnych i biernych zawodowo (zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, osób w wieku 50 lat i więcej, osób o niskim kwalifikacjach i kobiet) oraz poprawa sytuacji zawodowej osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy realizowana była w ramach **Działania 10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy** (projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy)

⁷ bezrobotni oraz niepełnosprawni poszukujący pracy i niepozostający w zatrudnieniu

oraz **Działania 10.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia** (projekty konkursowe) RPO WiM 2014-2020.

W działaniach, w których Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie jest Instytucją Pośredniczącą, potencjalny uczestnik projektów oprócz tego, iż był on osobą bezrobotną lub nieaktywną/bierną zawodowo, musiał ponadto kwalifikować się do co najmniej jednej z kategorii: długotrwale bezrobotni, osoby z niepełnosprawnościami, osoby powyżej 50 roku życia, kobiety lub osoby niskokwalifikowane.

W ramach **Działania 10.1** RPO WiM 2014-2020, którego realizatorami są Powiatowe Urzędy Pracy Województwa Warmińsko-Mazurskiego mogły być finansowane usługi i instrumenty rynku pracy

określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, z wyłączeniem robót publicznych.

W latach 2015-2017 w ramach działania 10.1. RPO WiM 2014-2020 wsparciem objęto łącznie 12 093 bezrobotnych, po opuszczeniu programu 7 750 osób to osoby pracujące, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek. W ciągu trzech lat realizacji działania podpisano 60 umów na kwotę 136 025 801,57 zł.

W ramach konkursu 10.2 RPO WiM 2014-2020 w okresie monitoringu realizowane były kompleksowe programy na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia uwzględniające instrumenty i usługi rynku pracy wskazane w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy lub inne działania zatrudnieniowe i usługi rynku pracy, które przyczyniają się do aktywizacji zawodowej.

W latach 2016-2017 w ramach Działania 10.2. RPO WiM 2014-2020 podpisano 65 umów na łączną kwotę 48 287 193,44 zł, wsparciem objęto 1 294 osoby bezrobotne, 465 osób biernych zawodowo. Po opuszczeniu programu 363 osoby pracowały (w tym także prowadziły działalność na własny rachunek).

Projektów w zakresie aktywizacji zawodowej obejmowały wszystkie niezbędne dla danego uczestnika formy pomocy mające na celu poprawę jego sytuacji na rynku pracy lub uzyskanie zatrudnienia, w tym:

- a) Wsparcie polegające na określeniu drogi rozwoju zawodowego, tj. identyfikacja potrzeb uczestnika projektu oraz opracowaniem lub aktualizacją dla każdego uczestnika projektu Indywidualnego Planu Działania, doradztwo i poradnictwo zawodowe, adekwatnie do zidentyfikowanych potrzeb, lub pomoc w znalezieniu pracy, czyli pośrednictwo pracy.
- b) Wsparcie umiejętności miękkich w formie szkoleń z zakresu aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych, wsparcie psychologiczno-doradcze.
- c) Wsparcie ukierunkowane na podniesienie lub zdobycie nowych umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji, lub zdobycie nowego doświadczenia zawodowego, w tym staże i praktyki zawodowe, szkolenia, subsydiowanie zatrudnienia.

Zatrudnienie bezrobotnych finansowane ze środków EFS realizowane było również poprzez **Działanie 10.3 Rozwój samozatrudnienia**, w ramach konkursu możliwe było uzyskanie dofinansowania projektów ukierunkowanych na utworzenie oraz zapewnienie trwałości nowoutworzonych mikroprzedsiębiorstw, program realizowany w postaci kompleksowego wsparcia związanego z rozpoczęciem działalności gospodarczej. Szczegółowy opis realizacji działania zawarty został w Dziale dotyczącym Wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy.

Wspieranie w zdobywaniu doświadczenia zawodowego

Brak doświadczenia zawodowego w połączeniu z nieodpowiednimi bądź niedostatecznymi kwalifikacjami a także brakiem odpowiednich kompetencji osobistych i społecznych, powoduje problem z odnalezieniem się na rynku pracy. Przed publicznymi służbami zatrudnienia postawiono wyzwanie mające na celu zniwelowanie barier determinujących bezrobocie.

Osoby zarejestrowane w urzędzie pracy mają szansę skorzystać z przygotowania zawodowego (bezrobotni oraz poszukujący pracy) oraz staży (bezrobotni oraz niepełnosprawni poszukujący pracy i niepozostający w zatrudnieniu). W ten sposób powinni zdobyć potrzebne doświadczenie zawodowe, a co za tym idzie, szybciej znaleźć zatrudnienie.

Najpopularniejszą formą aktywizacji wspierającą zdobycie doświadczenia zawodowego były staże, do których urzędy pracy mogły kierować nie tylko bezrobotnych, ale także niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu. W latach 2014-2017 staże rozpoczęło 36 326 osób, w tym 35 453 osoby bezrobotne oraz 225 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy. Staż ukończyło 31 468 osób, a 23 840 osób podjęło zatrudnienie w trakcie lub w okresie do 3 miesięcy po ukończeniu stażu. Osoby bezrobotne skierowane do podjęcia stażu stanowiły, w tym okresie blisko 1/3 ogółu zaktywizowanych bezrobotnych. Osoba odbywająca staż u konkretnego pracodawcy miała możliwość zdobycia doświadczenia i kompetencji zarówno zawodowych jak i społecznych, a w dalszej perspektywie zwiększenie szans na otrzymanie zatrudnienia.

W latach 2014-2017 na stypendia stażowe wydatkowano 240 157,40 tys. zł. środków Funduszu Pracy przeznaczonych na aktywne formy w latach 2014-2017 (28,0% ogółu wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia).

Tabela 14. Liczba osób⁸ oraz wydatki na staż oraz przygotowanie zawodowe dorosłych w latach 2014-2017

Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	lata 2014-2017
Staż	liczba osób rozpoczynających ⁹ staż	11 465	9 745	7 253	7 863	36 326
	liczba osób, które ukończyły staż	9 307	8 134	8 015	6 012	31 468
	liczba osób, które podjęły pracę ¹⁰	6 001	6 239	6 585	5 015	23 840
	Wydatki (w tys. zł)	69 329,10	63 310,90	56 884,90	50 632,50	240 157,40
Przygotowanie zawodowe dorosłych	liczba osób, które rozpoczęły program	2	55	37	5	99
	Liczba osób, które ukończyły program	69	4	42	30	145
	Liczba osób, które zdobyły świadectwa, dyplom lub zaświadczenie	21	3	6	6	36
	Liczba osób, które podjęły pracę	25	3	36	19	83
	Wydatki (w tys. zł)	1 157,00	488,4	763,1	466,4	2 874,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Zał. nr 4 do Sprawozdania MRPiPS-01 oraz Sprawozdania MRPiPS-02.

⁸ rozpoczynających rozumiane jako skierowanych

¹⁰ w trakcie lub w okresie do 3 miesięcy po ukończeniu stażu

Niewątpliwie mniejsza liczba osób rejestrujących się w urzędzie wpłynęła na mniejszą liczbę osób kierowanych do udziału w stażach, a co za tym idzie mniejszą liczbę osób, które ukończyły tę formę aktywizacji. Jednak widoczne jest, iż z roku na rok staże stają się coraz bardziej efektywną formą wsparcia, stosunek liczby osób podejmujących pracę do osób, które ukończyły staż jest coraz większy. Również analiza efektywności kosztowej i zatrudnieniowej wykazuje, iż jest to stosunkowo skuteczna i wydajna forma aktywizacji zawodowej, przy efektywności zatrudnieniowej na poziomie 78,5% i efektywności kosztowej 9 096,8 zł w 2016 roku (podczas gdy w 2014 roku efektywność zatrudnieniowa wynosiła 64,9%, kosztowa 11 556,78 zł).

Drugą formą wspierającą zdobywanie doświadczenia stosowaną przez urzędy pracy w latach 2014-2017 było przygotowanie zawodowe dorosłych, które pozwala na uzyskanie kwalifikacji lub umiejętności zawodowych osobom, które nie posiadają doświadczenia zawodowego, ale również tym, których kwalifikacje uległy częściowej dezaktualizacji, co powoduje problem ze znalezieniem pracy pomimo posiadanego przez nich wykształcenia czy nawet posiadanego doświadczenia zawodowego.

W latach 2014-2017 w ramach tej formy zaktywizowano 99 bezrobotnych¹¹. Widoczna jest tendencja spadku liczby osób korzystających z tej formy aktywizacji - w okresie czterech lat, za jakie odbywał się pierwszy monitoring Strategii, przygotowanie zawodowe dorosłych rozpoczęło wówczas 11 340 osób, w latach 2010-2013 było to już tylko 390 osób. W latach 2014-2017 na przygotowanie zawodowe dorosłych wydatkowano 2 874,9 tys. zł (w poprzednim okresie monitoringu było to 5 717,8 tys. zł).

Na 99 osób, które rozpoczęły udział w przygotowaniu zawodowym dorosłych w latach 2014-2017, w ramach praktycznej nauki zawodu 36 osób zdało egzamin i uzyskało dyplom a 83 osoby podjęły pracę w trakcie programu lub do 3 miesięcy po jego ukończeniu¹².

Zdobycie doświadczenia zawodowego nie musi jednoznacznie wiązać się wyłącznie z pracą zawodową, można również zdobywać je w ramach innych alternatywnych form, np. takich jak wolontariat czy praktyki zawodowe. Formy te realizowane były m.in. przez Ochotnicze Hufce Pracy w ramach programu **Wolontariat w OHP** - mający na celu aktywizację młodych ludzi oraz pomoc w zdobywaniu doświadczenia zawodowego.

Realizacja praktyk zawodowych odbywa się poprzez wdrażanie Poddziałania 11.1.1. *Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym* (typ 1 projektu), Poddziałania 11.1.2. *Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym* – projekt ZIT Olsztyn oraz w Działaniu 10.5 - *Wsparcie outplacementowe osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z pracy* w RPO Warmia i Mazury, gdzie praktyki zawodowe wymienione są jako formy wsparcia z których można skorzystać w ramach programu.

Zwiększenie dostępu do usług poradnictwa i pośrednictwa pracy

Zgodnie z zapisami ustawy o promocji zatrudnienia bezrobotni, poszukujący pracy oraz pracodawcy mają możliwość skorzystania z podstawowych usług rynku pracy jakimi są pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe.

Pośrednictwo pracy realizowane przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy jest prowadzone nieodpłatnie, zgodnie z zasadami:

¹¹ w programie nie wzięła udziału żadna osoba poszukująca pracy

¹² w latach 2014-2017 nikt nie korzystał z przyuczenia do pracy.

- ❖ dostępności usług dla poszukujących pracy oraz dla pracodawców;
- ❖ dobrowolności - oznaczającej wolne od przymusu korzystanie z usług pośrednictwa pracy;
- ❖ równości - oznaczającej obowiązek udzielania wszystkim bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w znalezieniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie lub orientację seksualną;
- ❖ jawności - oznaczającej, że każde wolne miejsce pracy zgłoszone do urzędu pracy jest podawane do wiadomości bezrobotnym i poszukującym pracy.

W monitorowanym okresie wszystkie powiatowe urzędy pracy realizowały także usługę poradnictwa zawodowego w formie porad indywidualnych i grupowych, badań testowych oraz informacji indywidualnych i grupowych. Co roku z wymienionych form skorzystało ponad 45 tys. osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy, największą popularnością cieszą się porady indywidualne oraz udzielane informacje indywidualne.

Rozszerzeniem działań prowadzonych przez pracowników urzędów pracy w ramach realizacji usług rynku pracy jest prowadzony na terenie województwa punkt Abonencko-Konsultacyjny „Zielona Linia”. Jest to ogólnopolskie centrum kontaktowe, które jest źródłem informacji o ofertach pracy, szkoleniach, usługach urzędów pracy a także ułatwia pracodawcom poszukiwanie kandydatów do pracy. Zielona Linia jako Centrum Informacyjno-Konsultacyjnym Służb Zatrudnienia jest dostępny dla każdego, o każdej porze. W tym celu stworzono szeroki zakres kanałów komunikacji: telefoniczny, mailowy, za pośrednictwem serwisów społecznościowych oraz w formie czatu z konsultantem.

Zwiększeniu dostępu do usług poradnictwa i pośrednictwa pracy służyły również inne działania realizowane przez powiatowe urzędy pracy:

- bezpośrednio wizyty pośredników pracy u pracodawców;
- grupowe informacje zawodowe;
- współpraca ze szkołami gimnazjalnymi i ponadgimnazjalnymi, m.in. podczas grupowych spotkań informacyjnych z uczniami szkół czy organizację „Młodzieżowego Dnia z Doradcą Zawodowym”.

Zadania Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie w zakresie organizowania i koordynowania poradnictwa zawodowego realizują Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Olsztynie i Elblągu, wyspecjalizowane komórki wspomagające powiatowe urzędy pracy w zakresie usług rynku pracy. W monitorowanym okresie Centra prowadziły także działalność metodyczno-szkoleniową dla pracowników powiatowych urzędów pracy, współpracowały z uczelniami wyższymi w zakresie wsparcia studentów, absolwentów oraz doktorantów w wejściu na rynek pracy.

W latach 2014-2017 r. z usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej realizowanych w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Olsztynie i w Elblągu skorzystały łącznie 20 784 osoby.

Jednym z bardziej istotnych działań mających wpływ na zwiększenie dostępności do usług poradnictwa i pośrednictwa są organizowane co roku na terenie całego województwa wiosenne i jesienne targi pracy oraz Ogólnopolski Tydzień Kariery na Warmii i Mazurach (OTK).

Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Olsztynie i Elblągu zaangażowane były w organizację i koordynację kolejnych edycji OTK, którym w poszczególnych latach przyświecało inne hasło. W 2014 roku pod hasłem „Nowe formy wsparcia dla młodych przedsiębiorców”, w 2015 roku „Poznaj swojego doradcę kariery”, w 2016 „Bądź autorem swojej kariery. Poznaj nowe wyzwania rynku pracy”, w 2017 roku „Ja na rynku pracy: moje kompetencje i moje talenty!” W wydarzenie to co roku zaangażowanych było wielu partnerów, m.in.: powiatowe urzędy pracy, Kuratorium Oświaty, Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, szkoły i uczelnie wyższe, stowarzyszenia, Agencje Zatrudnienia, Warmińsko-Mazurskie Wojewódzka Komenda OHP, Wojskowy Ośrodek Aktywizacji Zawodowej, Areszt Śledczy w Olsztynie.

W latach 2014-2017 we wszystkich wydarzeniach w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery udział wzięło 68 603 osoby, wśród nich były osoby bezrobotne i poszukujące pracy, młodzież szkolna i akademicka, pracodawcy, nauczyciele, wychowawcy, doradcy zawodowi, osoby aktywne i nieaktywne zawodowo a także inne zainteresowane tematyką rynku pracy.

Niewątpliwie przykładem zwiększenia dostępu do usług poradnictwa są działania podjęte w ramach powołanego w 2007 roku Warmińsko-Mazurskiego Paktu na rzecz Poradnictwa Zawodowego, w skład którego wchodzi 57 instytucji i organizacji. Głównym celem partnerstwa jest zintegrowanie środowisk zaangażowanych w rozwiązywanie problemów związanych z doradztwem zawodowym w województwie, poprzez współpracę instytucji rynku pracy i edukacji służącą podniesieniu jakości i efektywności poradnictwa zawodowego na Warmii i Mazurach.

Wzmocnienie działań partnerskich na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych

W województwie warmińsko-mazurskim ścisła współpraca na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych realizowana była na płaszczyźnie współpracy powiatowych urzędów pracy z ośrodkami pomocy społecznej, m.in. w zakresie realizacji prac społecznie użytecznych. Wzmocnieniem współpracy jest również możliwość dwukierunkowej wymiany informacji o osobach bezrobotnych i beneficjentach pomocy społecznej za pośrednictwem „Samorządowej Platformy Komunikacyjnej – SEPI”. System ten umożliwia udostępnienie wzajemne zaświadczeń dot. wspólnych beneficjentów pomocy społecznej i urzędu pracy w postaci elektronicznej, a także wymianę danych pomiędzy urzędem pracy w systemie SYRIUSZ i ośrodkami pomocy społecznej działającymi z wykorzystaniem systemu POMOST.

Realizacja współpracy z pracodawcami prowadzona jest przede wszystkim poprzez wsparcie finansowe, związane z zatrudnieniem skierowanej osoby bezrobotnej, co umożliwia zmniejszenie kosztów związanych z zatrudnieniem nowego pracownika¹³.

Członkowie sieci Europejskich Publicznych Służb Zatrudnienia, której Polska jest członkiem od 2004 r. uznali, że wzmocnienie współpracy z pracodawcami odgrywa kluczową rolę, zarówno dla rozwoju gospodarki jak i realizacji przez publiczne służby zatrudnienia efektywnych działań na rzecz rynku pracy.

¹³ Rodzaje form wsparcia: prace interwencyjne, roboty publiczne, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace społecznie użyteczne, bon – szkoleniowy, stażowy, zatrudnieniowy, zasiedleniowy. Dodatkowe instrumenty rynku pracy skierowane do osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia oraz osób powyżej 50 roku życia to min.: możliwość refundacji składki na ubezpieczenie społeczne oraz dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego, zwolnienie pracodawcy z obowiązku opłacania składek na FP oraz FGŚP, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, świadczenie aktywizacyjne.

W związku z tym podjęto decyzję o zorganizowaniu od 2016 roku Europejskich Dni Pracodawcy, których celem jest wspieranie współpracy pomiędzy pracodawcami i publicznymi służbami zatrudnienia.

Organizowane od dwóch lat Europejskie Dni Pracodawcy mają na celu wzmocnienie współpracy PSZ z pracodawcami, podniesienie wiedzy pracodawców w zakresie usług oferowanych przez PSZ, kreowanie pozytywnego i profesjonalnego wizerunku urzędów pracy, a także pomoc pracodawcom w znalezieniu odpowiednich kandydatów do pracy.

Zwiększenie dostępu do szkoleń

W celu podniesienia kwalifikacji zawodowych i innych kwalifikacji zwiększających szansę na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej powiatowe urzędy pracy inicjują i organizują ze środków Funduszu Pracy szkolenia dla osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy (spełniających określone warunki¹⁴).

W okresie objętym monitoringiem szkolenia rozpoczęły łącznie 11 332 osoby, w tym 11 059 osób bezrobotnych oraz 76 poszukujących pracy. Od 2015 roku w ramach bonu szkoleniowego wsparcie otrzymało 929 osób, natomiast w ramach trójstronnych umów 213 osób, 1/3 uczestników rozpoczynających szkolenia, to osoby które same wskazały, w jakim szkoleniu chcą wziąć udział. W latach 2014-2017 w ramach tej formy wsparcia 7 082 osoby podjęły prace w trakcie lub do 3 miesięcy po ukończeniu szkolenia, w tym 702 osoby, które uczestniczyły w szkoleniach w ramach bonu szkoleniowego. Najczęściej wybierano szkolenia z zakresu usług transportowych (w tym kursu prawa jazdy), zarządzania i administrowania oraz architektury i budownictwa.

Z roku na rok zmniejsza się liczba osób uczestniczących w szkoleniach, co jest adekwatne do zmniejszającej się liczby osób bezrobotnych, warto jednak dodać, iż zwiększa się stosunek liczby osób podejmujących pracę po zakończeniu szkolenia w stosunku do liczby osób, które ukończyły te pozaszkolne zajęcia¹⁵. Wskazując na efektywność tej formy wsparcia, wskazać należy, że przy niskiej efektywności kosztowej w 2016 roku (5 758,20 zł), ma ona także najniższą efektywność zatrudnieniową z pośród podstawowych form aktywizacji (54,9%). W ciągu czterech lat objętych monitoringiem na ten cel wydatkowano 43 379,8 tys. zł.

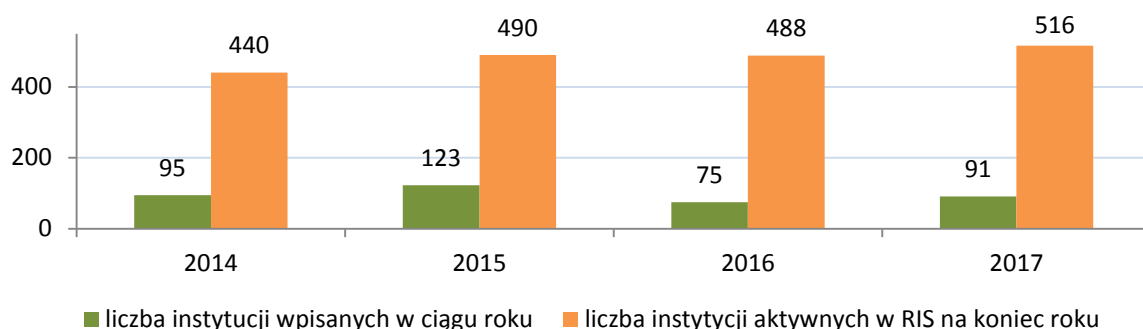
Urzędy pracy poza podstawową formą jaką są szkolenia, wspierając kształcenie dodatkowo oferują finansowanie stypendium na kontynuowanie nauki - w ciągu czterech lat liczba osób objętych tym wsparciem to 84 osoby, na ten cel wydatkowano 484,7 tys. zł. Zdecydowanie większą popularnością cieszyło się wsparcie w ramach finansowania kosztów egzaminów i licencji, z którego skorzystało 296 osób.

Narzędziem rynku pracy, mającym za zadanie upowszechnienie, zwiększenie dostępności i poprawę jakości usług szkoleniowych jest Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS), powstał on w 2004 roku na mocy przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Urzędy pracy, bezrobotni oraz inni zainteresowani tematyką rynku pracy mają w jednym miejscu dostęp do informacji o szkoleniach organizowanych przez kilka tysięcy firm z całej Polski. Warto nadmienić, że baza jest co roku aktualizowana, a firmy które nie zadeklarują kontynuacji działalności szkoleniowej na kolejny rok kalendarzowy są z rejestru wykreślane.

¹⁴ <https://zielonalinia.gov.pl/web/zielona-linia/-/szkolenia-dla-osob-poszukujacych-pracy-32394>

¹⁵ Szczegółowe dane dotyczące szkoleń oraz struktury uczestników szkoleń w latach 2014-2017 dostępne w Załączniku nr 1 i 2.

Wykres 9. Liczba instytucji szkoleniowych, które dokonały wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych (RIS) w latach 2014-2017 oraz liczba instytucji aktywnych w RIS na koniec roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Co roku zwiększa się liczba instytucji szkoleniowych funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim, w ciągu czterech lat ich liczba wzrosła o 76 podmiotów, tj. o 17,3%. RIS jest również narzędziem wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy, które mają dostęp do informacji o szkoleniach organizowanych przez firmy zarówno z województwa jak i całej Polski. Wykorzystywane jest to w uzyskaniu zlecenia na prowadzenie szkoleń osób bezrobotnych i poszukujących pracy, finansowane ze środków publicznych, przyznawane przez urzędy pracy wyłącznie instytucjom posiadającym wpis do Rejestru Instytucji Szkoleniowych. W ciągu całego okresu monitoringu na zlecenie urzędu pracy przeszkolono 19 121 osób¹⁶.

DZIAŁANIE 3. WSPARCIE MOBILNOŚCI MIESZKAŃCÓW

Mobilność – gotowość do zmian, w przypadku osób bezrobotnych zwiększa niewątpliwie szanse na podjęcie aktywności zawodowej, zaś dla osób już zatrudnionych jest szansą na dalszy rozwój zawodowy. Z drugiej zaś strony może spowodować odpływ kapitału ludzkiego. Skala migracji i mobilności mieszkańców Warmii i Mazur jest zróżnicowana, przeważnie uwarunkowana strukturą lokalnego rynku pracy. Województwo warmińsko-mazurskie od wielu już lat należy do regionów o niekorzystnych trendach migracyjnych. Niski poziom urbanizacji i uprzemysłowienia regionu, brak inwestycji przedsiębiorstw, niskie płace, wysoka stopa bezrobocia powodują odpływ ludności zarówno poza granicę województwa, jak i kraju.

Ważnym czynnikiem decydującym o tempie przyrostu lub spadku liczby ludności, a także o jej rozmieszczeniu w regionie, są migracje. W 2017 r. w wyniku migracji liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 2 742 osoby (z tego o 1 580 kobiet i 1 162 mężczyzn). Saldo migracji stałej zarówno w miastach jak i na wsi było ujemne i wyniosło odpowiednio -1 233 oraz -1 509 osób. Na pobyt stały zameldowały się 16 094 osoby, w tym 409 z zagranicy. Wśród ludności napływowej przeważały kobiety (52,7%) oraz osiedlający się w miastach (54,4%). Wymeldowało się natomiast 18 836 mieszkańców, w tym 708 za granicę. Z województwa częściej wyjeżdżały kobiety (53,4%) oraz osoby zamieszkałe w miastach (53,0%). Saldo migracji zagranicznej było ujemne i wyniosło -299 osób.

Wśród osób zameldowanych i wymeldowanych zdecydowana większość, tj. 12 069 osób zmieniły miejsce zamieszkania w ramach województwa. Z innych województw przybyło do warmińsko-mazurskiego 3 616 osób, a wyprowadziło się 6 059 osób.

¹⁶ Źródło danych: Raporty Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie wygenerowane z Systemu STOR wg. wniosków firm.

Ogólne saldo migracji stałych (wewnętrznych i zagranicznych) w 2017 r. w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło -1,91. Saldo migracji zagranicznych było ujemne w województwie i wyniosło -0,21‰, natomiast w Polsce dodatnie i wyniosło 0,04‰.

Analiza sytuacji w regionie w latach 2014-2017 pozwala dostrzec, że liczba osób odpływających na stałe z województwa, do innych województw i za granicę przewyższa liczbę osób napływających. Najwyższe saldo ujemne migracji w analizowanym okresie zauważyć można w 2014 roku, kiedy wyniosło 3 576 osób. Od tego roku wskaźnik ten systematycznie się zmniejsza.

Wykorzystanie instrumentów rynku pracy wspierających mobilność zawodową

Mobilność zawodowa jest to gotowość do zmiany pracy, zawodu lub miejsca zamieszkania w celu uzyskania zatrudnienia.

Powiatowe urzędy pracy wspierając mobilność zawodową korzystają z różnych dostępnych instrumentów rynku pracy. Bezrobotni, którzy w oparciu o skierowanie z urzędu pracy podjęli zatrudnienie, przygotowanie zawodowe dorosłych, staż lub zostali skierowani na zajęcia z poradnictwa zawodowego poza miejscem zamieszkania mogli dodatkowo uzyskać wsparcie w postaci zwrotów kosztów zakwaterowania lub dojazdu w związku z udziałem w tych formach. W ciągu 2017 roku wsparciem tym objęto 2 735 osób, na ten cel wydatkowano 1 835,9 tys. zł ze środków Funduszu Pracy i było to o 44 osoby oraz o 262,5 tys. zł więcej niż w roku 2016.¹⁷

Ponadto publiczne służby zatrudnienia, aby zachęcić bezrobotnego do większej mobilności zawodowej wewnątrz kraju, oferują wsparcie w ramach bonu na zasiedlenie. Najwięcej osób skorzystało z bonu na zasiedlenie w 2017 roku - 963 osoby, a na ten cel wydatkowano 6 891,3 tys. zł ze środków Funduszu Pracy. Wśród korzystających z tej formy wsparcia znaleźli się również bezrobotni zamieszkalni na terenach wiejskich (105 osób).

Tabela 15. Podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie

Lata	Ogółem	Zamieszkali ogółem na wsi	Do 30 roku życia	Długotrwale bezrobotni
2014	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2015	819	208	537	74
2016	820	200	564	56
2017	963	105	805	53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRPIPS 01.

Należy pamiętać, iż pomimo spadku liczby bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich, w monitorowanym okresie czterech lat z poziomu 49 695 osób w 2014 roku do 30 768 w roku 2017, (spadek o 18 927 osoby, tj. o 38 %) nadal stanowili oni ponad połowę bezrobotnych Warmii i Mazur.

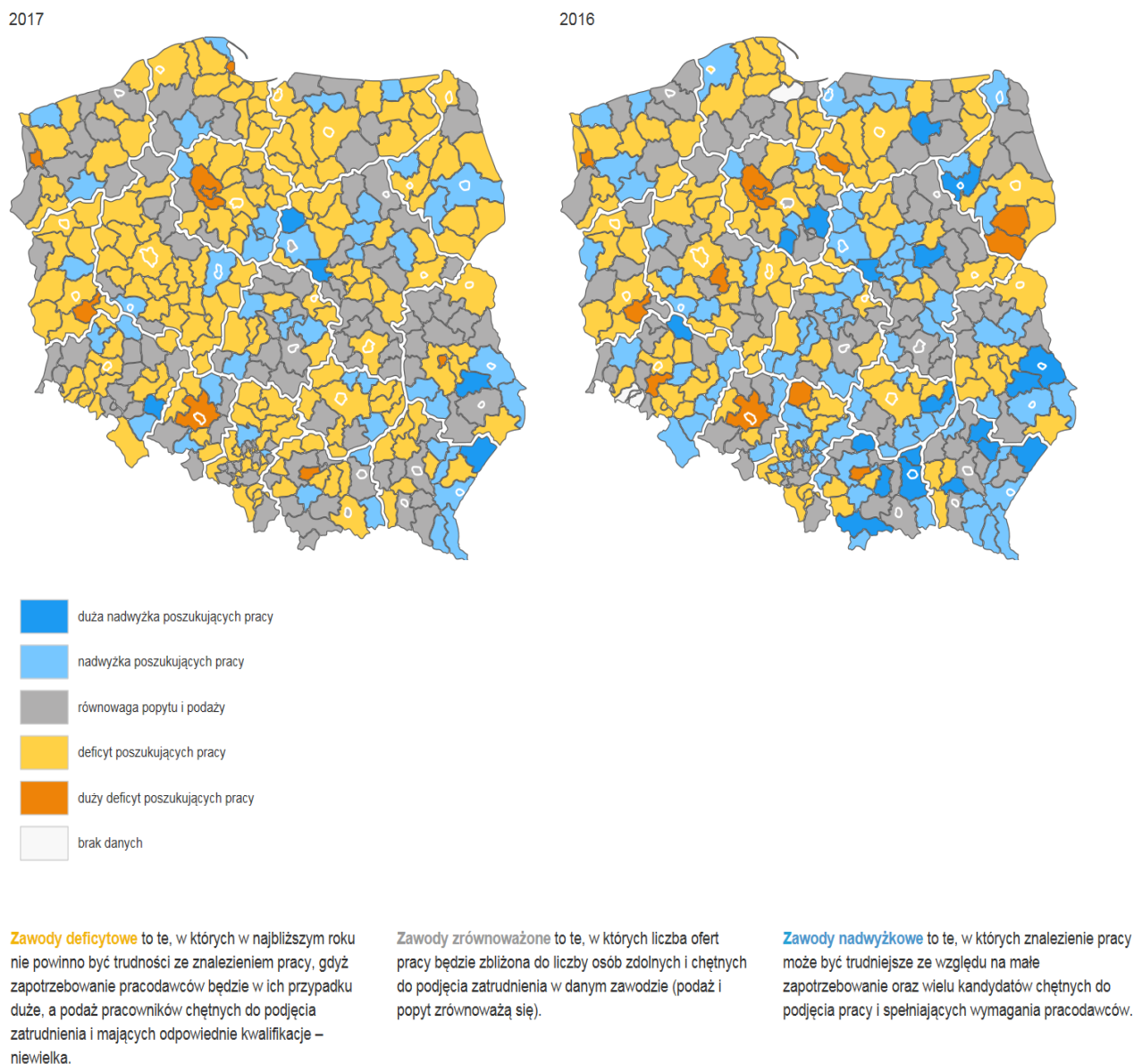
Mobilność zawodowa oprócz zmiany miejsca zamieszkania wiąże się ściśle z podjęciem działań mających na celu utrzymanie obecnej pracy lub znalezienie nowej. Wymogiem chwili coraz częściej staje się ukończenie różnego rodzaju kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe. Wsparcie w tym zakresie oferowane jest przez szereg instytucji, w tym również publiczne służby zatrudnienia, które obok szkoleń mają do zaproponowania bezrobotnym i poszukującym pracy również inne formy wsparcia m.in. stypendia na kontynuowanie nauki (skorzystały z nich 84 osoby), finansowanie kosztów egzaminów i licencji (296 osób).

¹⁷ Sprawozdawczość o rynku pracy za lata 2014 i 2015 nie obejmowała danych z tego zakresu.

Zwiększeniu mobilności zawodowej mieszkańców Warmii i Mazur służy również badanie Barometr zawodów. Jest to krótkookresowa (jednoroczna) prognoza sytuacji w zawodach, uwzględniająca jakościowe informacje o lokalnych rynkach pracy. Badanie wskazuje w jakich zawodach oraz gdzie (w województwie oraz w kraju) w najbliższym roku będzie największe zapotrzebowanie na pracowników.

Poniżej przykładowa prognoza relacji między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2016 i 2017 roku określająca możliwe kierunki mobilności przestrzennej w zawodzie ślusarz.

Mapa 3. Przykładowa prognoza relacji między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców w 2016 i 2017 roku określająca możliwe kierunki mobilności przestrzennej w zawodzie ślusarz.

Źródło: Barometr zawodów – www.barometrzwodow.pl

Promocja i realizacja usługi EURES

Poza oferowanymi przez urzędy pracy usługami, instrumentami i programami wspierającymi mobilność bezrobotni, poszukujący pracy oraz pracodawcy mieli możliwość skorzystania ze wsparcia sieci EURES.

W latach 2014-2017 działania kadry EURES WUP w Olsztynie skierowane były przede wszystkim do pracodawców oraz osób poszukujących pracy. Koncentrowano się na prowadzeniu akcji informacyjnej na temat usług świadczonych przez sieć EURES na rzecz przedsiębiorców oraz promowano bezpieczne podejmowanie zatrudnienia za granicą wśród bezrobotnych i poszukujących pracy.

W ramach inicjatywy na rzecz pracodawców w monitorowanym okresie m.in.:

- ✓ trzykrotnie koordynowano w skali województwa wydarzenia w ramach Europejskich Dni Pracodawcy (EDP), zainicjowane przez Komisję Europejską. Organizowano spotkania z pracodawcami z regionu Warmii i Mazur, dotyczące poszukiwania kandydatów do pracy poza Polską, ze wsparciem kadry EURES;
- ✓ przeprowadzono badanie pilotażowe wśród 1000 przedsiębiorców działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, którego celem było zdiagnozowanie zapotrzebowania pracodawców z sektora prywatnego na pracowników UE/EOG oraz usług EURES;
- ✓ na bieżąco przekazywano pracodawcom, w trakcie spotkań, warsztatów, konferencji i targów pracy, informację o usługach świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia, w tym sieć EURES.

W zakresie działań na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy:

- ✓ prowadzono regularnie warsztaty dla młodzieży szkolnej na temat bezpiecznych wyjazdów do pracy wakacyjnej za granicą;
- ✓ podejmowano bieżące kontakty z osobami bezrobotnymi i poszukującymi pracy, głównie w sprawie poszukiwania bezpiecznej pracy za granicą oraz aktualnych ofert pracy;
- ✓ uczestniczono cyklicznie w targach pracy w województwie, przygotowywano stoiska wystawiennicze z ofertami sieci EURES;
- ✓ współorganizowano rokrocznie: Nowoczesną Giełdę pracy we współpracy z Olsztyńską Szkołą Wyższą, Miejskim Urzędem Pracy w Olsztynie, Urzędem Pracy Powiatu Olsztyńskiego, WUP, OHP oraz od 2017 roku Olsztyńskie Targi Pracy organizowane przez Miejski Urząd Pracy w Olsztynie, Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego, Zespół Szkół Budowlanych, WUP i OHP.

Wspólne wydarzenia skierowane do pracodawców, bezrobotnych i poszukujących pracy, organizowane we współpracy z Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej WUP to:

- ✓ Ogólnopolski Tydzień Kariery 2014 - Dni Informacyjnych na Warmii i Mazurach 2014 pod hasłem „*Nowe formy wsparcia dla młodych i przedsiębiorców*”,
- ✓ Ogólnopolski Tydzień Kariery na Warmii i Mazurach 2015 pod hasłem „*Planuj karierę i pracuj bezpiecznie*”,
- ✓ Ogólnopolski Tydzień Kariery na Warmii i Mazurach 2016 pod hasłem „*Nowe wyzwania rynku pracy – bądź autorem swojej kariery*”,
- ✓ Ogólnopolski Tydzień Kariery na Warmii i Mazurach 2017 pod hasłem „*Ja na rynku pracy: moje kompetencje i moje talenty*”.

W ramach tych działań najważniejszym zadaniem podejmowanym przez asystentów i doradców EURES WUP w Olsztynie było: upowszechnienie informacji na temat starych i nowych form wsparcia zarówno dla osób bezrobotnych, poszukujących zatrudnienia, jak i przedsiębiorców z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

DZIAŁANIE 4. AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB MŁODYCH I POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA

Regionalny rynek pracy od lat charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób młodych oraz powyżej 50 roku życia wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych. Mimo, iż na przestrzeni lat dostrzegamy poprawę sytuacji tych grup na rynku pracy, to jednak w dalszym ciągu konieczne jest podejmowanie zintensyfikowanych działań powiatowych urzędów pracy oraz innych podmiotów w celu aktywizacji tych osób. Obie te grupy na przestrzeni omawianego okresu wymagały szczególnego wsparcia ze względu na fakt, iż mają trudności z wejściem lub powrotem na rynek pracy.

AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB DO 30 ROKU ŻYCIA

➤ LICZBA LUDNOŚCI W WIEKU DO 34 ROKU ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM – STAN OBECNY I PROGNOZY

Według Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2017 roku, w ogólnej liczbie 1 433 945 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego 34,1% (488 459) to osoby do 30 roku życia (dla porównania na koniec 2014 roku było to 520 860 osób, które stanowiły 36,1% ogółu ludności). Wg prognoz GUS tendencja spadkowa będzie widoczna w kolejnych latach. Przewiduje się, że do 2035 roku liczba ludności w wieku do 30 lat zmniejszy się do poziomu 375 974 osób, a w 2050 r. wynosić już będzie 309 321 osób (to 25,6% ogółu ludności).

➤ AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA MŁODZIEŻY¹⁸

Młodzież wśród osób aktywnych zawodowo, na koniec 2017 r., stanowiła w regionie ponad 34%, w tym osoby w wieku 15-24 lata - 8,9%, zaś 25-34 lata – 25,2%. Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 15 lat i więcej ogółem na koniec 2017 roku ukształtował się na poziomie 53,8%, przy czym współczynnik ten dla osób w wieku 15-24 lata wyniósł 36,5%, a dla grupy 25-34 - latków 79,4%.

Tabela 16. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15-34 lata oraz ogółem w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017 (stan na koniec IV kwartału)

Wyszczególnienie	ludność	aktywni zawodowo		bierni zawodowo	współczynnik aktywności zawodowej	wskaźnik zatrudnienia	stopa bezrobocia	
		pracujący	bezrobotni					
2017	15-24	148	43	10	94	36,5	29,1	18,5
	25-34	189	139	11	39	79,4	73,5	7,3
	ogółem	1 110	554	42	514	53,8	49,9	7
2016	15-24	157	44	8	104	33,1	28	15,4
	25-34	195	140	18	37	81	71,8	11,4
	ogółem	1 117	550	49	518	53,6	49,2	8,2

¹⁸ W rozdziale prezentowane są dane dotyczące pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo w województwie warmińsko-mazurskim uzyskane z reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Podstawowym celem Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności jest uzyskanie danych o wielkości i strukturze zasobów siły roboczej.

Wyszczególnienie	ludność	aktywni zawodowo		bierni zawodowo	współczynnik aktywności zawodowej	wskaźnik zatrudnienia	stopa bezrobocia	
		pracujący	bezrobotni					
2015	15-24	173	41	11	121	30,1	23,7	21,2
	25-34	217	156	17	45	79,3	71,9	9,9
	ogółem	1 236	600	52	583	52,8	48,5	8
2014	15-24	170	37	7	126	25,9	21,8	15,9
	25-34	204	150	11	42	78,9	73,5	6,8
	ogółem	1 191	566	42	583	51,1	47,5	6,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Olsztynie.

W porównaniu z 2014 r. współczynnik aktywności zawodowej ogółem zwiększył się o 2,7 pkt proc., a w obu grupach wzrost wyniósł odpowiednio 10,6 i 0,5 pkt proc., obserwujemy tu znaczny wzrost aktywności zawodowej wśród młodszej grupy mieszkańców regionu.

Na przestrzeni lat zachowany został pozytywny trend spadku udziału młodych do 34 roku życia w liczbie biernych zawodowo w całym województwie – w liczbie 133 tys. osób stanowili na koniec omawianego okresu monitoringu ¼ ludności biernej zawodowo. Dla porównania na koniec 2014 roku było to 28,8% ludności biernej zawodowo. Widoczny jest szybszy spadek liczby biernych zawodowo w grupie 15-24 lata, gdzie różnica między 2014 i 2017 rokiem wynosi 32 tys. osób (tj. spadek o 25,4%), podczas, gdy liczba biernych zawodowo w wieku 25-34 w latach 2017/2014 zmniejszyła się o 3 tys. osób (tj. o 7%).

Wskaźnik zatrudnienia z racji specyfiki grupy jest oczywiście większy w przypadku osób w wieku 25-34 lata, jednak porównując dynamikę kształtowania się tego wskaźnika w latach 2014-2017, wynika, iż to wśród młodzieży w wieku 15-24 lata zatrudnienie rośnie dynamiczniej.

Stopa bezrobocia według BAEL wśród dwóch omawianych grup znacząco się różni, oznacza to mniej korzystną sytuację młodzieży w wieku 15-24 lata, wśród których udział osób bezrobotnych jest wysoki w stosunku do ogółu aktywnych zawodowo (czyli pracujących i bezrobotnych) w tej grupie. Jednak pozytywny jest fakt, iż po znacznym wzroście stopy bezrobocia w przypadku tych grup w 2015 roku (21,2% w grupie 15-24 lata i 9,9% dla grupy 25-34 lata), na koniec 2017 roku nastąpił spadek tego wskaźnika do poziomu 18,5% w grupie 15-24 lata oraz 7,3% dla osób w wieku 25-34. Niewątpliwie może wiązać się to z uruchomieniem projektów skierowanych do osób młodych, w szczególności projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER).

➤ POZIOM I STRUKTURA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO MŁODZIEŻY DO 30 ROKU ŻYCIA (W TYM DO 25 ROKU ŻYCIA)

Bezrobotni do 30 roku życia stanowią ważną grupę, traktowaną priorytetowo w regionalnej polityce rynku pracy, uwzględnioną w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia.

Grupa bezrobotnych do 30 roku życia koniec 2017 roku, w liczbie **15 707 osób** stanowiła, **26,2%** wszystkich bezrobotnych. W odniesieniu do końca 2015 roku¹⁹ odnotowano spadek zarówno liczby osób bezrobotnych tej kategorii (o 9 164 osób, tj. o 36,8%) oraz jej udziału procentowego w ogólnym bezrobociu (3,6 pkt proc.). Warto zaznaczyć, iż są to najwyższe spadki ze wszystkich grup bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy na przełomie lat.

¹⁹ brak możliwości porównania do 2014 roku, ponieważ w statystyce grupa ta opisana została dopiero w 2015 roku.

Z omawianej grupy młodych bezrobotnych możemy wyróżnić tych, którzy nie ukończyli jeszcze 25 roku życia. Na koniec monitorowanego okresu stanowili oni blisko połowę (48,6%) bezrobotnych do 30 roku życia. Ze statystyk urzędów pracy z województwa warmińsko-mazurskiego wynika, iż na koniec 2017 roku populacja ta liczyła 7 635 osób - o 9 217 osób (54,7%) mniej niż w 2014 roku. Zmniejszył się również ich odsetek w ogóle bezrobotnych z 17,2% w 2014 roku do 12,7% w 2017 r.

Tabela 17. Osoby do 30 roku życia (w tym do 25 roku życia) w ogólnej populacji bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014–2017

Wyszczególnienie	Bezrobotni ogółem	w tym:		Udział procentowy w liczbie bezrobotnych ogółem	
		do 30 roku życia	w tym:	bezrobotni do 30 r.ż.	bezrobotni do 25 r.ż.
			do 25 roku życia		
2014	98 398	bd	16 852	x	17,2
2015	83 510	24 871	13 144	29,8	15,7
2016	73 079	19 797	9 891	27,1	13,5
2017	60 003	15 707	7 635	26,2	12,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPIPS – 01.

W regionie udział procentowy liczby młodych bezrobotnych do ogółu zarejestrowanych jest zróżnicowany. Najmniej bezrobotnych do 30 roku życia zarejestrowanych było na koniec 2017 roku w mieście Elbląg (21,8%) i m. Olsztyn (23,1%), najwięcej w powiecie iławskim – 34,4% oraz powiecie nowomiejskim (33,6%)²⁰. Wartości te kształtowały się podobnie na przestrzeni czterech lat objętym monitoringiem.

Analizując strukturę bezrobotnych do 30 roku życia zauważalne są następujące trendy²¹:

- ⇒ przewaga kobiet oraz wzrost ich odsetka z 58,6% w 2015 roku do 67,6% w 2017 roku;
- ⇒ długotrwale bezrobotni na koniec 2017 stanowili w tej grupie 44,1%, udział procentowy na przestrzeni lat kształtował się podobnie;
- ⇒ wzrost odsetka bezrobotnych do 30 roku życia posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 r.ż., z 27,9% w 2014 roku do 37,9% na koniec monitorowanego okresu;
- ⇒ nieznaczny wzrost udziału niepełnosprawnych w ciągu trzech lat, do poziomu 3,0% na koniec 2017 roku;
- ⇒ najwięcej bezrobotnych w tej grupie legitymuje się wykształceniem gimnazjalnym i niższym, jednocześnie w latach 2015-2017 odnotowujemy wzrost udziału osób z tym wykształceniem z poziomu 27,6% na koniec 2015 roku do 29,1% w 2017 roku;
- ⇒ najmniej młodych bezrobotnych posiada wykształcenie wyższe – wskaźnik ten zmniejszył od 2015 roku o 0,9 pkt proc. do poziomu 12,0%;
- ⇒ czas zarejestrowania w urzędzie pracy na przestrzeni lat u blisko 56% młodzieży nie przekracza 6 miesięcy, największy udział stanowią bezrobotni zarejestrowani w okresie od 1 do 3 miesięcy;

²⁰ Szczegółowe dane dotyczące liczby oraz udziału procentowego bezrobotnych do 30 roku życia (w tym do 25 roku życia) w poszczególnych powiatach znajdują się w Załączniku 4.

²¹ Szczegółowe dane liczbowe i procentowe dotyczące struktury bezrobotnych do 30 roku życia w tym do 25 roku życia, dostępne w Załączniku nr 5.

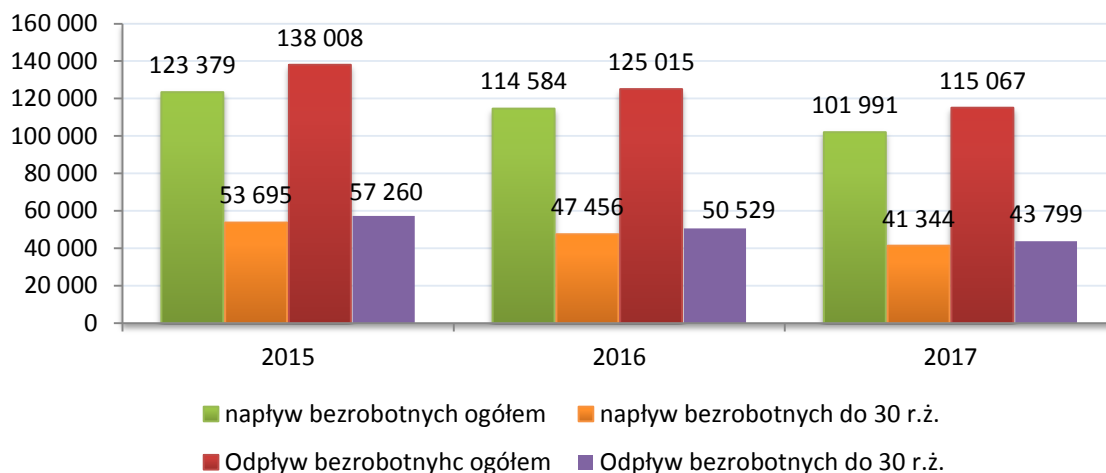
- ⇒ najmniej osób młodych figuruje w rejestrach powyżej 24 miesięcy, jednak z roku na rok ich udział zwiększa się (na koniec 2017 roku było to 16,0%, podczas gdy w 2015 roku stanowili oni 12,5%).

Dynamika struktury bezrobotnych do 25 roku życia przedstawia się podobnie jak grupy bezrobotnych 30 latków - tutaj również obserwujemy wzrost udziału kobiet (z 55,1% w 2014 r. do 65,5% w 2017 r.), udziału osób posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 r.ż. (z 22% w 2015 r.²² do 31,7% w 2017 r.), odsetka osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (od 28,7% w 2014 r. do 31,6% w 2017 r.) oraz udziału osób pozostających w rejestrach urzędu pracy powyżej 24 miesięcy (od 8,6% w 2014 roku do 11,2%).

➤ **BILANS BEZROBOTNYCH DO 30 ROKU ŻYCIA W LATACH 2015-2017***

Co roku zmniejsza się liczba młodych bezrobotnych rejestrujących się w urzędzie oraz odpływających z bezrobocia, niewątpliwie ma to związek ze zmniejszaniem się ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Na przestrzeni lat w dalszym ciągu przeważa liczba bezrobotnych wyłączonych z rejestrów urzędu pracy.

Wykres 10. Napływ oraz odpływ bezrobotnych do 30 roku życia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2015-2017

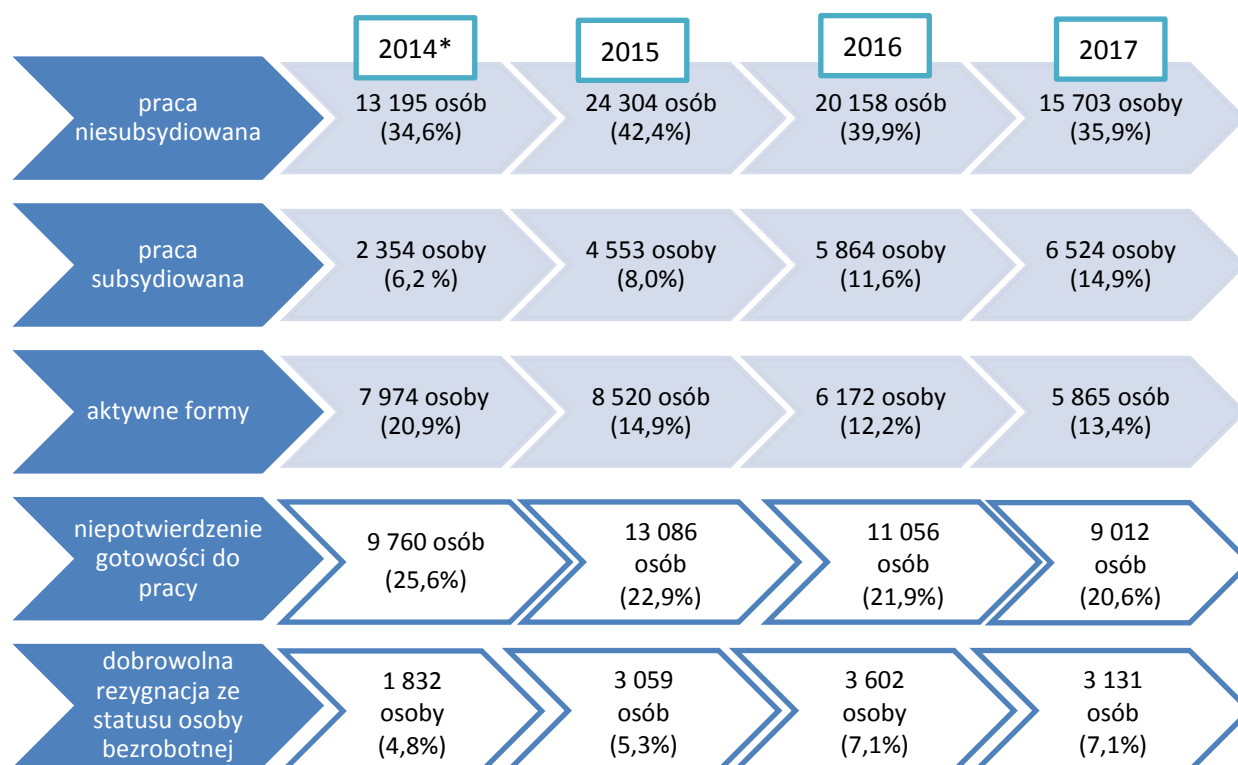
* brak danych dla tej grupy w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS – 01.

W analizowanym okresie maleje także odsetek osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie rejestrujących się bezrobotnych. W 2015 roku kształtował się on na poziomie 43,5%, natomiast w 2017 było to 40,5%. Podobnie w przypadku wyłączonych z ewidencji urzędów pracy, w 2015 roku odsetek ten wynosił 41,5%, podczas, gdy w 2017 roku bezrobotni do 30 r.ż. stanowili 38,1% ogółu wyrejestrowanych bezrobotnych.

²² różnice między porównywanymi danymi z rokiem 2014/2015 wynikają ze zmiany kategorii osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy od 2015 roku.

Rysunek 4. Przyczyny wyłączeń z ewidencji bezrobotnych do 30 r. ż. w latach 2015-2017 oraz bezrobotnych do 25 roku życia w 2014 roku (liczba osób wyłączonych oraz ich udział % do liczby wyrejestrowanych w tej grupie)

*w 2014 roku ujęto przyczyny wyłączeń dla grupy bezrobotnych do 25 r.ż.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPIPS – 01.

Z analizy danych wynika, iż najczęstszą przyczyną wyłączeń jest podjęcie pracy niesubsydiowanej, jej udział w ogólnej liczbie wyrejestrowań osób młodych na przestrzeni lat charakteryzuje tendencja spadkowa. Wzrost odnotowano natomiast w odniesieniu do podjęcia pracy subsydiowanej, w ramach której z roku na rok coraz więcej osób zostaje wyłączonych z rejestru. Niepokojąco wysoki odsetek wśród przyczyn wyrejestrowań ma niepotwierdzenie gotowości do pracy, mimo, iż na przestrzeni lat zmniejsza się, to jednak kształtuje się on na poziomie około 20%. Na trzecim miejscu pod względem przyczyny wyłączeń jest rozpoczęcie przez bezrobotnych aktywnych form (tj. szkolenie, staż, prace społecznie użyteczne oraz przygotowanie zawodowe dorosłych). Dokładne dane liczbowe dotyczące aktywizacji osób bezrobotnych do 30 roku życia, w tym osób do 25 r.ż. znajduje się w Załączniku nr 6.

➤ **AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB DO 30 ROKU ŻYCIA**

Osoby młode wchodzące na rynek pracy zarówno w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jak i w regionalnych dokumentach określone zostały jako grupa wymagająca szczególnego wsparcia zarówno ze strony urzędów pracy, jak i innych podmiotów. Grupa ta jest bardzo różnorodna, obejmuje zarówno osoby przygotowujące się do wejścia na rynek pracy – młodzież szkolna, jak i osoby, które po ukończeniu szkoły nie znalazły zatrudnienia - bezrobotni i bierni zawodowo.

Tabela 18. Wskaźniki dotyczące aktywizacji osób bezrobotnych do 30 roku życia w latach 2015-2017²³

Wyszczególnienie	Podjęcie pracy subsydiowanej	Szkolenia	Bon szkoleniowy	Staże	Bon stażowy	Przygotowanie zawodowe	Prace społecz. użyteczne	Zaktywizowani środkami Funduszu Pracy*
Bezrobotni ogółem								
2017	14 743	2 306	248	7 821	57	5	3 647	28 522
2016	13 238	2 194	257	7 209	105	37	4 404	27 082
2015	12 515	2 889	425	9 685	432	55	5 186	30 330
Bezrobotni do 30 roku życia								
2017	6 524	1 006	248	4 445	57	2	412	12 389
2016	5 864	1 014	257	4 613	105	19	526	12 036
2015	4 553	1 413	425	6 360	432	31	716	13 073
udział procentowy osób do 30 r.ż. w ogólnej liczbie aktywizowanych bezrobotnych								
2017	44,3%	43,6%	100,0%	56,8%	100,0%	40,0%	11,3%	43,4%
2016	44,3%	46,2%	100,0%	64,0%	100,0%	51,4%	11,9%	44,4%
2015	36,4%	48,9%	100,0%	65,7%	100,0%	56,4%	13,8%	43,1%

*suma podjęcia pracy subsydiowanej, szkoleń, staży, prac społecznie użytecznych i przygotowania zawodowego dorosłych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS – 01.

Tendencje kształtujące aktywizację osób młodych w latach 2015-2017:

- w odniesieniu do ogólnego spadku liczby osób bezrobotnych, w okresie monitoringu odnotowano stosunkowo nieznaczny spadek liczby osób zaktywizowanych środkami Funduszu Pracy (o 5,2% w latach 2017/2015 do poziomu 12 389 osób w 2017 roku);
- wzrost podjęć pracy subsydiowanej w okresie trzyletnim o 43,3% (tj. o 1 971 osób) do poziomu 6 524 osób w 2017 roku;
- zwiększenie udziału procentowego podjęć pracy subsydiowanej przez osoby do 30 roku życia w stosunku do ogólnej liczby podjęć pracy finansowej ze środków FP (o 7,9 pkt proc. w latach 2017/2015);
- podjęcia pracy subsydiowanej na koniec 2017 roku stanowiły 52,7% sumy osób zaktywizowanych w tym okresie, dla porównania w 2015 roku było to 34,8%;
- wśród ogółu bezrobotnych zaktywizowanych w ramach podjęcia stażu młodzi bezrobotni w analizowanym okresie stanowili ponad połowę tej grupy, jednak ich udział z roku na rok zmniejsza się (z poziomu 65,7% w 2015 roku do 56,8% w 2017 roku);
- w 2015 roku dużą popularnością cieszyły się nowe instrumenty jakimi są bon stażowy i bon szkoleniowy (był to pierwszy rok, kiedy to młodzi bezrobotni mieli możliwość skorzystania z tego wsparcia);
- w latach 2016-2017 zauważalne jest stosunkowo małe wykorzystanie bonów szkoleniowych i stażowych, w szczególności znaczny spadek zainteresowania bonem stażowym w 2016 r.

W RAMACH PODJĘCIA PRACY SUBSYDIOWANEJ (16 941 osób zaktywizowanych w latach 2015-2017) najczęściej młodych bezrobotnych do 30 r.ż. skierowanych zostało do udziału w **pracach interwencyjnych** (w latach 2015-2017 było to 2 936 osób), co stanowiło 17,3% zatrudnionych na miejscach współfinansowanych środkami Funduszy Pracy.

²³ brak danych dotyczących aktywizacji osób do 30 roku życia za 2014 rok.

Ponadto:

- 2 114 osób rozpoczęło działalność gospodarczą ze środków otrzymanych w ramach dotacji z powiatowego urzędu pracy (12,5% podjęć prac subsydiowanych);
- 1 980 osób podjęło pracę w ramach nowego instrumentu jakim jest bon na zasiedlenie, co stanowiło 11,7% ogółu prac finansowanych z Funduszu Pracy;
- 1 891 młodych bezrobotnych podjęło zatrudnienie w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego, to 11,2% podjęć prac subsydiowanych przez 30-latków;
- w okresie trzech lat bezrobotnych do 30 roku życia kierowano również do robót publicznych (1 260 bezrobotnych), a także bonu na zatrudnienie (485 bezrobotnych).

Poza wymienionymi powyżej formami wsparcia bezrobotni do 30 roku życia mogli skorzystać również z oferowanych porad indywidualnych oraz szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy. W ciągu trzech lat 20 372 młodych bezrobotnych skorzystało z porady indywidualnej, z czego 9 750 osób podjęło pracę po skorzystaniu z porady. W latach 2015-2017, 258 bezrobotnych do 30 roku życia ukończyło szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, z tego w ciągu trzech lat 67 osób podjęło pracę po ukończeniu tej formy pomocy.

Analizując dane w poniższej tabeli wynika, iż najbardziej efektywnymi podstawowymi formami (tj. bez bonów) były prace interwencyjne, roboty publiczne oraz staże – podobnie jak w przypadku ogólnej efektywności programów rynku pracy. Warto dodać, iż w okresie sprawozdawczym 1 363 osoby prowadziły działalność gospodarczą 3 miesiące po zakończeniu umowy, na ogólną liczbę 1 627 osób, które zakończyły określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej. Najmniej skuteczną formą są prace społecznie użyteczne, po których w ciągu trzech lat zatrudnienie podjęło 367 osób, na 1 404 osoby, które zakończyły udział w tej formie pomocy.

Tabela 19. Uczestnictwo bezrobotnych do 30 roku życia w formach wsparcia w latach 2015-2017*

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	Suma	udział % osób, które zakończyły wybraną formę do podjęć pracy w ramach danej formy
ukończyły szkolenie	1386	982	958	3326	-
w tym ukończyły szkolenie w ramach bonu szkoleniowego	428	246	230	904	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu szkolenia	923	742	794	2459	73,9%
podjęły pracę w trakcie lub po wykorzystaniu bonu szkoleniowego	283	178	202	663	73,3%
ukończyły staż	5888	4500	3375	13763	-
w tym ukończyły staż w ramach bonu stażowego	657	238	33	928	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu	4524	3655	2871	11050	80,3%
podjęły pracę w trakcie lub po wykorzystaniu bonu stażowego	541	220	31	792	85,3%
otrzymały bon na zasiedlenie	409	561	717	1687	-
podjęły pracę w wyniku skorzystania z bonu na zasiedlenie	363	525	683	1571	93,1%
otrzymały bon zatrudnieniowy	19	236	117	372	-
podjęły pracę w wyniku skorzystania z bonu zatrudnieniowego	1	188	62	251	67,5%
ukończyły przygotowanie zawodowe dorosłych	3	25	17	45	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu przygotowania zawodowego dorosłych	3	19	10	32	71,1%
ukończyły prace interwencyjne	769	1243	468	2480	-

podjęły pracę w trakcie lub po pracach interwencyjnych	646	1114	427	2187	88,2%
ukończyły roboty publiczne	546	405	335	1286	-
podjęły pracę w trakcie lub po robotach publicznych	403	353	320	1076	83,7%
ukończyły prace społecznie użyteczne	700	365	339	1404	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu prac społecznie użytecznych	160	116	91	367	26,1%
zakończyły określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	327	644	656	1627	-
prowadziły działalność gospodarczą 3 miesiące po zakończeniu umowy	301	573	489	1363	83,8%
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	147	515	391	1053	-
pracowały 3 miesiące po zakończeniu umowy	73	385	314	772	73,3%
skorzystały z porad indywidualnych	7528	6761	6083	20372	-
podjęły pracę po skorzystaniu z porad indywidualnych	3202	3259	3289	9750	47,9%
ukończyły szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	119	91	48	258	-
podjęły pracę w trakcie lub po zakończeniu szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	30	26	11	67	26,0%

*uczestnictwo w formach wsparcia w okresie sprawozdawczym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 6 do Sprawozdania MRPiPS-01.

W latach 2014-2017 na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej przeznaczonych na bezrobotnych do 30 roku życia, wydatkowano 405 988,0 tys. zł, co stanowiło 47,3% ogółu środków Funduszu Pracy na programy. Na aktywizację bezrobotnych do 25 roku życia w ciągu czterech lat wydatkowano 259 938,9 tys. zł, tj. 30,3% kwoty wydatkowanej na aktywizację wszystkich bezrobotnych.

Tabela 20. Wydatki poniesione na aktywizację osób młodych w latach 2014-2017 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Środki wydatkowane na bezrobotnych do 30 r.ż., w tym:	w tym:	Wydatki ogółem na programy dla osób bezrobotnych	Udział wydatków na osoby do 30 r.ż./do ogółu wydatków	Udział wydatków na osoby do 25 r.ż./do ogółu wydatków
		Środki wydatkowane na bezrobotnych do 25 r.ż.			
2014	92 207,3	74 216,7	211 970,1	43,5%	35,0%
2015	90 888,1	58 488,8	202 977,9	44,8%	28,8%
2016	98 880	56 772,3	205 868,1	48,0%	27,6%
2017	124 012,6	70 461,1	237 807,5	52,1%	29,6%
ogółem	405 988,0	259 938,9	858 623,6	47,3%	30,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS – 02.

Nakłady na aktywizację osób do 30 roku życia na przestrzeni lat wzrosły do poziomu 52,1% w 2017 roku, natomiast w porównaniu do 2014 roku zmniejszył się udział wydatków na aktywizację młodszej z grup (z poziomu 35,0% do 29,6%).

Od 2016 roku pracodawcy lub przedsiębiorcy mogą ubiegać się o refundację części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia. W latach 2016-2017 z tej możliwości skorzystało 7 566 bezrobotnych, na ten cel wydatkowo 80 150,5 tys. zł.

Powiatowe urzędy pracy województwa warmińsko-mazurskiego, realizując zadania związane z aktywizacją zawodową osób bezrobotnych, mogły ubiegać się o dodatkowe środki Funduszu Pracy

z rezerwy Ministra. W latach 2014-2016²⁴ powiatowe urzędy pracy pozyskały dodatkowe w środki w kwocie 13 905,2 tys. zł. W tym w 2014 roku w ramach programu skierowanego do osób do 25 roku życia urzędy pracy pozyskały 4 442,0 tys. zł. W ramach programów realizowano staże, szkolenia, dofinansowanie działalności gospodarczej, bony, prace interwencyjne i pozostałe formy wsparcia. W ciągu trzech lat każdy z powiatowych urzędów pracy przynajmniej raz wnioskował o dodatkowe środki na aktywizację osób młodych.

Kompleksowa aktywizacja zawodowo-edukacyjna osób młodych, w szczególności zaliczanych do grupy NEET była obszarem działań Warmińsko-Mazurskiej Wojewódzkiej Komendy OHP, która wraz z podległymi jednostkami rynku pracy, tj. Mobilne Centra Informacji Zawodowej (MCIZ) oraz Młodzieżowe Centra Kariery (MCK), realizują powierzone zadania z zakresu rynku pracy, kierują do młodych ludzi różnorodną ofertę programową. Docierając do jak najszerzej grupy młodzieży gwarantują pomoc i opiekę rozumianą nie tylko, jako działania osłaniające, ale przede wszystkim motywujące i inspirujące na rzecz poprawy sytuacji młodego człowieka.

Tabela 21. Pośrednictwo pracy prowadzone na rzecz młodzieży uczącej się i osób poszukujących pracy w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	Liczba osób zaewidencjonowanych w MBP, MCK i PPP ²⁵	Liczba pozyskanych miejsc pracy	Liczba podjęć zatrudnienia
2014	7 106	6 546	5 365
2015	5 763	5 392	4 265
2016	5 061	4 836	3 314
2017	7 205	5 338	3 781
łącznie	25 135	22 112	16 725

Źródło: Warmińsko-Mazurska Komenda OHP w Olsztynie.

W monitorowanym okresie OHP pozyskało ponad 22 tys. ofert pracy, w ramach tego 16 725 osób pozyskało zatrudnienie, jednak wskazać należy, iż z roku na rok jest to coraz mniejsza liczba osób. W 2017 roku Ochotnicze Hufce Pracy odnotowały największą liczbę osób zaewidencjonowanych w poszczególnych jednostkach.

Dużą popularnością wśród młodzieży cieszyły się **targi i giełdy pracy** organizowane we współpracy z parterami lokalnymi i pracodawcami, w czasie których prezentowano między innymi oferty zatrudnienia. OHP świadczyły również w ramach sieci EURES usługi z zakresu międzynarodowego pośrednictwa pracy, które obejmowało bezpośrednie kontakty z polskimi pracodawcami i obsługę ofert pracy polskich i zagranicznych pracodawców.

W latach 2014/17 Warmińsko-Mazurska Komenda OHP wraz z podległymi jednostkami była inicjatorem i współorganizatorem działań podejmowanych we współpracy w lokalnymi partnerami w ramach **Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery**.

Największym zainteresowaniem wśród młodzieży uczącej się i poszukującej pracy cieszyła się usługa poradnictwa zawodowego, podobnie jak nauka aktywnego poszukiwania pracy, która na mocy ustawy została włączona jako element doradztwa zawodowego.

²⁴ w 2017 roku nie było programów z rezerwy skierowanych do osób poniżej 30 roku życia.

²⁵ MBP – Młodzieżowe Biuro Karier, MCK – Młodzieżowe Centrum Kariery, PPP – Punkt Pośrednictwa Pracy

Pozytywne efekty realizacji przez doradców zawodowych MCiZ, MCK zadań z zakresu poradnictwa zawodowego w tym form aktywnego poszukiwania pracy w latach objętych monitoringiem odzwierciedla rosnąca liczba uczestnictw młodzieży w usługach poradnictwa zawodowego, w tym w ramach projektu „OHP jako realizator usług rynku pracy”:

- ✓ 2014 rok – 23 599 osób,
- ✓ 2015 rok – 23 919 osób,
- ✓ 2016 rok – 24 292 osoby,
- ✓ 2017 rok – 24 097 osób.

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 młodzież ma możliwość korzystania ze wsparcia finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), a w zakresie wspierania młodych osób pozostających bez pracy także z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (YEI). Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie realizuje zadania związane z Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Od 2015 roku w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój zadania realizowane były w:

- **Działaniu 1.1 – Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe**

W ramach trzech naborów – od 2015 roku do 2017 roku – do końca grudnia 2017 r. zatwierdzonych zostało 259 wniosków o płatność rozliczających wydatki na łączną kwotę ponad 93,1 mln zł. Ponadto, w ramach dotychczasowych naborów do końca 2017 roku zakończonych i ostatecznie rozliczonych zostało 40 projektów.

- **Działaniu 1.2 - Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe**

W ramach Działania 1.2 realizacja projektów rozpoczęła się dopiero w II kwartale 2016 r. Do końca grudnia 2017 r. zatwierdzonych zostało 115 wniosków o płatność rozliczających wydatki na łączną kwotę ponad 13,6 mln zł. Ponadto, w ramach dotychczasowych naborów do końca 2017 roku zakończonych i ostatecznie rozliczonych zostało 8 projektów.

Działania skierowane do grupy osób do 29 roku życia określonej jako odbiorców w PO WER w ramach Poddziałania 1.1.2 realizowane były przez powiatowe urzędy pracy w ramach projektów pozakonkursowych.

Celem projektów jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 r. ż. bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET²⁶). W ramach projektów wspierana jest indywidualna i kompleksowa aktywizacja zawodowo-edukacyjna osób młodych, która opiera się na *co najmniej trzech elementach pomocy* wskazanych w typach operacji w ramach osi I, przy czym *Indywidualny Plan Działania oraz pośrednictwo pracy lub poradnictwo zawodowe stanowią obligatoryjną formę wsparcia*.

²⁶ Zgodnie z zapisami PO WER osobą z kategorii NEET jest osoba, która spełnia łącznie trzy następujące warunki:

- nie pracuje (tj. jest bezrobotna lub bierna zawodowo),
- nie kształci się (tj. nie uczestniczy w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym rozumianym jako kształcenie w formach szkolnych w trybie dziennym),
- nie szkoli (tj. nie uczestniczy w pozaszkolnych zajęciach mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy. W procesie oceny czy dana osoba się nie szkoli, a co za tym idzie kwalifikuje się do kategorii NEET, należy zweryfikować czy brała ona udział w tego typu formie aktywizacji, finansowanej ze środków publicznych, w okresie ostatnich 4 tygodni).

Realizacja projektów w ramach PO WER w ciągu trzech lat przyniosła efekty w postaci 5 682 młodych osób (w tym 2 460 długotrwale bezrobotnych), które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu, a także 8 318 osób (w tym 3 123 długotrwale bezrobotne), które uczestniczyły w kształceniu/szkoleniu lub pracowały (łącznie z pracującymi na własny rachunek) po zakończeniu udziału w programie²⁷. W ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych ponad 9,5 tys. bezrobotnych do 29 r.ż. ukończyło interwencję wspieraną (w tym ponad 3,7 tys. długotrwale bezrobotnych).

➤ **LICZBA OSÓB OBJĘTYCH WSPARCIEM W RAMACH PO WER**

W latach 2015-2017 powiatowe urzędy pracy realizując zadania w zakresie aktywizacji osób młodych w ramach projektów pozakonkursowych **Poddziałanie 1.1.2.** finansowanych z PO WER **wsparciem objęło 12 994 osoby** do 29 r.ż., w tym 5 036 osób należało do osób długotrwale bezrobotnych, a 405 do grupy osób bezrobotnych poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami. W ciągu trzech lat podpisano 20 umów na łączną kwotę 136 652 694 88 zł.

Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 r.ż., w tym w szczególności młodzież z grupy NEET, realizowane było również w ramach projektów konkursowych w **Poddziałaniu 1.2.2.** Wsparcie kierowane było do osób poniżej 30 lat, w tym w szczególności osób niezarejestrowanych w urzędach pracy.

Realizacja programu rozpoczętego w 2016 roku przyniosła efekty w postaci **323 osób bezrobotnych** (w tym 99 długotrwale bezrobotnych) oraz **1 345 osób biernych zawodowo objętych wsparciem** w programie, w tym 124 osoby z niepełnosprawnościami. Do końca 2017 roku podpisano 21 umów na łączną kwotę 20 321 596,76 zł.

W ramach **Gwarancji dla młodzieży** realizowanych przez W-M KW OHP młodzi ludzie w wieku 15-24 lata, którzy należą do grupy NEET mogli liczyć na:

- ✓ wsparcie doradcy zawodowego, który opracowuje IPD,
- ✓ wsparcie psychologiczno-pedagogiczne,
- ✓ kursy zawodowe, szkolenia ogólnorozwojowe (np., językowe, komputerowe, przedsiębiorczości, prawo jazdy itp.),
- ✓ staże zawodowe w zakładach pracy,
- ✓ wsparcie pośrednika pracy.

Z dotychczasowych zrealizowanych inicjatyw pn. Akcja Aktywizacja – YEI, Obudź swój potencjał - YEI, Pomysł na siebie – YEI, Równi na rynku pracy – YEI, skorzystało 825 młodych osób. Obecnie realizowany jest projekt „Od szkolenia do zatrudnienia - YEI”, w którym bierze udział 190 osób.

²⁷ Szczegółowe dane dotyczące liczby osób objętych wsparciem w poszczególnych latach w ramach Poddziałania 1.1.2 dostępne z Załączniku 7.

AKTYWIZACJA BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA

➤ LICZBA LUDNOŚCI W WIEKU POWYŻEJ 50 LAT W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM – STAN I PROGNOZY

Na Warmii i Mazurach na koniec 2017 roku liczba ludności powyżej 50 roku życia wyniosła 517 617 osób i stanowiła 36,1% ogółu ludności, dla porównania na koniec 2014 roku grupa ta w liczbie 504 002 osób stanowiła 34,9%. Przypomnijmy, iż odsetek osób do 30 roku życia w województwie wykazywał tendencję spadkową. Niewątpliwie jest to charakterystyka społeczeństwa starzejącego się, co więcej prognozy GUS nie wykazują optymistycznych trendów. Wynika z nich, iż na koniec 2035 roku mieszkańcy naszego regionu powyżej 50 lat stanowić będą 47,5%, natomiast w 2050 roku będzie to już 53,1% (641 913 osób).

➤ AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI POWYŻEJ 45 ROKU ŻYCIA

Osoby powyżej 45 lat na koniec 2017 roku stanowili 37,9% ogółu aktywnych zawodowo w województwie, dla porównania na koniec 2014 roku stanowili oni 39%.

Różnica pomiędzy wartością współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia pomiędzy dwiema wyszczególnionymi grupami, wynika ze specyfiki grupy, oczywistym jest, iż w grupie 45-54 lata więcej jest osób, które pracowały. Zmiany w poziomie obu wskaźników w okresie 4 letnim są niewielkie, jednak korzystniej przedstawia się dynamika wskaźnika zatrudnienia.

Stopa bezrobocia według BAEL z roku na rok rośnie, jednak na przestrzeni 2016 i 2017 roku zarówno w grupie 45-54 jak i powyżej 55 lat zmniejszyła się odpowiednio o 2,3 pkt proc. oraz 1,0 pkt proc.

Tabela 22. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 45-55 lat i więcej oraz ogółem w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	ludność	aktywni zawodowo		bierni zawodowo	współczynnik aktywności zawodowej	wskaźnik zatrudnienia	stopa bezrobocia	
		pracujący	bezrobotni					
2017	45-54	165	120	5	41	75,2	72,7	4,0
	55 i więcej	413	96	5	312	24,2	23,2	5,0
	ogółem	1 110	554	42	514	53,8	49,9	7
2016	45-54	168	120	8	40	76,2	71,4	6,3
	55 i więcej	406	95	#	306	24,4	23,4	4,0
	ogółem	1 117	550	49	518	53,6	49,2	8,2
2015	45-54	178	128	8	42	75,8	71,9	5,9
	55 i więcej	446	100	6	339	23,8	22,4	5,7
	ogółem	1 236	600	52	583	52,8	48,5	8
2014	45-54	187	134	6	47	74,9	71,7	4,3
	55 i więcej	432	93	5	333	22,9	21,5	5,1
	ogółem	1 191	566	42	583	51,1	47,5	6,9

dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie opracowania US w Olsztynie.

➤ **POZIOM I STRUKTURA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO OSÓB POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA**

Osoby powyżej 50 roku życia to specyficzna grupa bezrobotnych na rynku pracy, która ze względu na swój wiek i utratę lub niskie kompetencje, niejednokrotnie jest grupą defaworyzowaną na rynku pracy.

Na koniec 2017 roku liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia wyniosła 17 099 osób i była o 31,6% (tj. o 7 882 osoby) niższa niż na koniec 2014 roku. Udział procentowy w ogólnym bezrobociu na przestrzeni lat kształtował się zmiennie, do 2016 roku odsetek osób z omawianej grupy co roku zwiększał się – do poziomu 28,8% w 2016 roku, jednak na koniec 2017 roku zauważyć można tendencję spadkową.

Tabela 23. Osoby powyżej 50 roku życia w ogólnej populacji osób bezrobotnych na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	Bezrobotni ogółem	w tym: Bezrobotni powyżej 50 roku życia	Udział procentowy w liczbie ogółem (w %)
2014	98 398	24 981	25,5
2015	83 510	22 772	27,3
2016	73 079	21 043	28,8
2017	60 003	17 099	28,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS – 01.

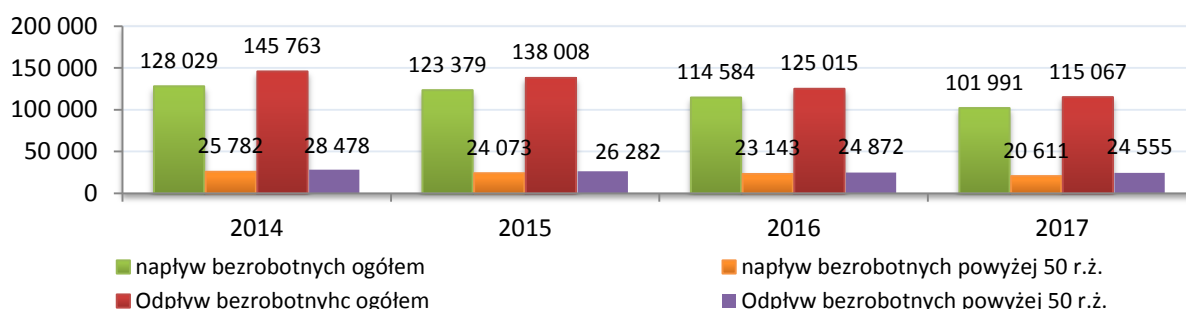
Trendy w kształtowaniu się struktury osób powyżej 50 r.ż. w okresie monitoringu:

- ⇒ zróżnicowanie pod względem terytorialnym, dla przykładu - na koniec 2017 roku udział procentowy 50-latków do ogółu bezrobotnych kształtował się od 22,7% w powiecie nidzickim do 35,5% w powiecie mrągowskim²⁸;
- ⇒ odmiennie niż w przypadku pozostałych grup bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w strukturze bezrobotnych powyżej 50 roku życia przeważają mężczyźni, ich udział z roku na rok rośnie (na koniec 2017 roku stanowili 60,7%);
- ⇒ przewaga długotrwale bezrobotnych, którzy co roku stanowili blisko 65% zarejestrowanych osób powyżej 50 roku życia;
- ⇒ z racji posiadanego wieku odsetek osób posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia jest znikomy (0,4% wśród bezrobotnych powyżej 50 r.ż.);
- ⇒ większy udział niż w przypadku innych grup w szczególnej sytuacji stanowią osoby niepełnosprawne (na koniec 2017 roku było 12,3% zarejestrowanych 50-latków);
- ⇒ bezrobotne osoby starsze najczęściej legitymowały się najniższym wykształceniem, co roku blisko ¼ bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne i niższe oraz zasadnicze zawodowe;
- ⇒ ze względu na czas pozostawania bez pracy najwięcej osób w tej grupie pozostawało bez pracy powyżej 24 miesięcy, po początkowym wzroście tego odsetka do 30,7% w 2016 roku, na koniec 2017 roku zauważyć można trend spadku do poziomu (30,4 pkt proc.).

²⁸ Szczegółowe dane dotyczące struktury w podziale na powiaty dostępny w Załączniku nr 8.

➤ **BILANS BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA W LATACH 2014-2017**

Wykres 11. Napływ oraz odpływ bezrobotnych powyżej 50 roku życia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

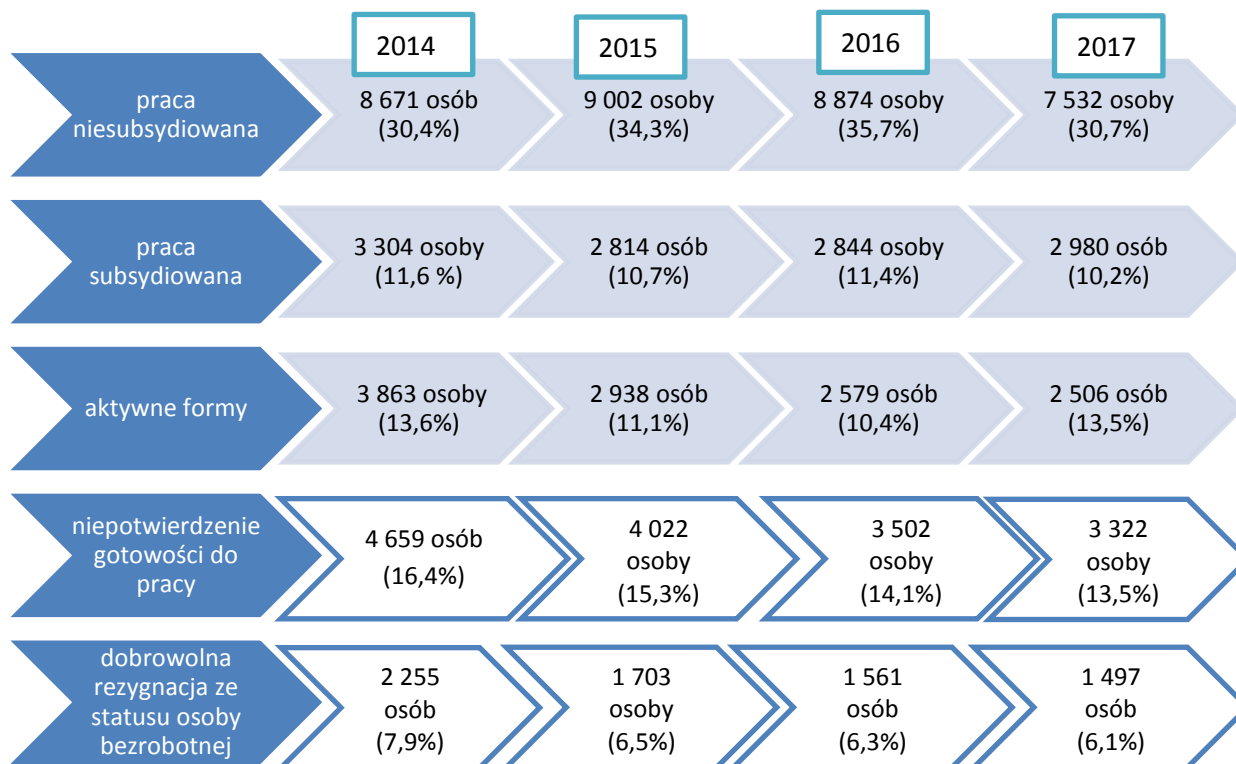

* brak danych dla tej grupy w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS – 01.

- ❖ z roku na rok zmniejsza się liczba osób powyżej 50 lat napływająca do bezrobocia, jest to wynik spadku ogółu liczby osób rejestrujących się w urzędzie;
- ❖ w okresie czteroletnim utrzymuje się udział procentowy bezrobotnych 50-latków do ogółu zarejestrowanych na poziomie od 20,1% w 2014 roku do 20,2% w 2017 roku;
- ❖ liczba osób wyłączonych z rejestrów urzędów pracy do ogółu wyrejestrowań w województwie kształtowała się od 19,5% w 2014 roku do 21,3% w 2017 roku.

Rysunek 5. Przyczyny wyłączeń z ewidencji bezrobotnych powyżej 50 r.ż. w latach 2014-2017 (liczba osób wyłączonych oraz ich udział % do ogółu wyłączonych w tej grupie)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS – 01.

- ❖ dodatkowo w ramach wyrejestrowań grupy powyżej 50 roku życia wyróżnić można:
 - **osiągnięcie wieku emerytalnego**, w ramach, którego w latach 2014-2017 wyrejestrowano 4 459 osób, w tym najwięcej w 2017 roku 2 350 osób, co było spowodowane **zmianami w systemie emerytalnym**, udział do ogółu wyrejestrowań kształtował się na poziomie od 2,0% w 2014 roku do 9,6% w 2017 roku,
 - **nabycie praw emerytalnych i rentowych** było przyczyną wyłączeń 3 509 osób w okresie czterech lat, udział procentowy na przestrzeni lat kształtował się około 4%.

Z analizy danych wynika, iż:

- ❖ najczęstszą przyczyną wyłączeń – podobnie jak w przypadku młodych bezrobotnych - jest podjęcie pracy niesubsydiowanej, jej udział w ogólnej liczbie wyrejestrowań osób 50+ na przestrzeni lat charakteryzuje dynamika wzrostu do poziomu 35,7% w 2016 roku, natomiast w 2017 roku udział zmniejszył się do poziomu 30,7%;
- ❖ w stosunku do pozostałych przyczyn wyłączeń niepokojąco wysoki odsetek ma niepotwierdzenie gotowości do pracy, mimo, iż na przestrzeni lat zmniejsza się, to jednak kształtuje się on na poziomie około 13,5%;
- ❖ udział osób wyłączonych z powodu uczestnictwa w aktywnych formach na koniec omawianego okresu był taki sam jak niepotwierdzeń gotowości do pracy, jednak biorąc pod uwagę perspektywę 4-letnią, wynika, iż więcej osób zostało wyłączonych z powodu niepotwierdzenia gotowości do pracy niż udziału w aktywnych formach.

➤ **AKTYWIZACJA OSÓB BEZROBOTNYCH POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA**

Przyczyną pozostawania bez zatrudnienia osób w tej grupie jest wiek, niskie wykształcenie oraz niewystarczające, zdezaktualizowane bądź niedostosowane do zapotrzebowania na rynku pracy kwalifikacje.

Zgodnie z założeniami Regionalnych Planów Działań na Rzecz Zatrudnienia – w których bezrobotni powyżej 50 roku życia określani zostali jako grupa priorytetowa – w latach 2014 – 2017 zostali oni objęci wsparciem, które powinno być dostosowane do ich potrzeb, co umożliwiło im efektywne podnoszenie i zmianę kwalifikacji zawodowych oraz zwiększy ich mobilność na rynku pracy (wzrost wskaźnika zatrudnienia).

Tabela 24. Wskaźniki dotyczące aktywizacji osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w latach 2014-2017²⁹

Wyszczególnienie	Podjęcie pracy subsydiowanej						Szkolenia	Staż	Przygotowanie zawodowe dorosłych	Prace społecznie użyteczne	Zaktywizowani środkami Funduszu Pracy*
	Ogółem, w tym:	Prace interwencyjne	Roboty publiczne	Podjęcie dział.gospod.	Refundacja kosztów zatrudnienia bez-rob.	Dofinan. wynagrodzenia za zatrudnienie skierow. bezrob. po 50 r.ż.					
Bezrobotni ogółem											
2017	14 743	3 525	2 875	1 686	1 998	165	2 306	7 821	5	3 647	28 522
2016	13 238	2 849	2 787	1 424	1 890	155	2 194	7 209	37	4 404	27 082
2015	12 515	3 783	3 192	1 789	2 418	142	2 889	9 685	55	5 186	30 330
2014	12 283	3 590	3 305	2 161	2 641	x	3 862	11 387	2	5 023	32 557
Bezrobotni powyżej 50 roku życia											
2017	2 980	794	1 411	102	336	165	194	718	1	1 593	5 486
2016	2 844	697	1 386	101	342	155	253	564	1	1 761	5 423
2015	2 814	673	1 426	136	325	142	267	779	3	1 889	5 752
2014	3 304	1 193	1 387	206	379	x	600	1 612	0	1 651	7 167
udział procentowy osób do 50 r.ż. w ogólnej liczbie aktywizowanych bezrobotnych											
2017	20,2%	22,5%	49,1%	6,0%	16,8%	100,0%	8,4%	9,2%	20,0%	43,7%	19,2%
2016	21,5%	24,5%	49,7%	7,1%	18,1%	100,0%	11,5%	7,8%	2,7%	40,0%	20,0%
2015	22,5%	17,8%	44,7%	7,6%	13,4%	100,0%	9,2%	8,0%	5,5%	36,4%	19,0%
2014	26,9%	33,2%	42,0%	9,5%	14,4%	x	15,5%	14,2%	x	32,9%	22,0%

*suma podjęcia pracy subsydiowanej, szkoleń, staży, prac społecznie użytecznych i przygotowania zawodowego dorosłych
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS – 01.

Tendencje kształtujące aktywizację bezrobotnych powyżej 50 roku życia:

- w 2014 roku widoczna jest większa liczba osób zaktywizowanych ze środków FP do czego przyczynić się mogło prowadzenie zintensyfikowanych działań na rzecz aktywizacji tej grupy,
- w latach 2014/15 prowadzonych było szereg programów skierowanych specjalnie do tej grupy (m.in. w ramach środków z rezerwy Ministra)
- najpopularniejszą formą wsparcia były prace społecznie użyteczne (28,9% zaktywizowanych w tej grupie w ciągu czterech lat) oraz roboty publiczne (23,5% zaktywizowanych 50-latków),
- bezrobotni powyżej 50 lat zaktywizowani w ramach robót publicznych stanowili blisko połowę ogółu osób bezrobotnych aktywizowanych w ramach tej formy;
- niski udział zaktywizowanych w ramach staży, szkoleń oraz liczby podjęć działalności gospodarczej, w szczególności w latach 2015-2017, przyczyną mogło być zmniejszenie działań, liczby projektów skierowanych wyłącznie do tej grupy po 2015 roku;
- co roku zwiększa się liczba osób powyżej 50 r.ż., która podejmowała zatrudnienie subsydiowane;
- w ramach nowego instrumentu jakim jest dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 roku życia, w ciągu trzech lat zaktywizowano 462 osoby (tj. 2,8% zaktywizowanych w tej grupie).

²⁹ brak danych dotyczących aktywizacji osób do 30 roku życia za 2014 rok.

Poza wymienionymi formami, bezrobotni z omawianej grupy mogli skorzystać również z oferowanych porad indywidualnych oraz szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy. W okresie czteroletnim z usługi poradnictwa indywidualnego skorzystało 17 588 osób (w tym najwięcej w 2014 roku – 7 309 osób), z tego pracę podjęło 4 536 osób. Szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy ukończyło 191 bezrobotnych, w tym 33 podjęło zatrudnienie po zakończeniu szkolenia.

Analizując poniższe dane wynika, iż najbardziej efektywnymi formami wsparcia dla tej grupy były prace interwencyjne, roboty publiczne, rozpoczęcie działalności gospodarczej czy też staże. Warto dodać, że spośród 429 bezrobotnych 50-latków, którzy zakończyli określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej, działalność 3 miesiące po zakończeniu umowy prowadziło 365 z nich (tj. 85,1%).

Tabela 25. Uczestnictwo bezrobotnych powyżej 50 roku życia w formach wsparcia w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	2014 ³⁰	2015	2016	2017	suma	Udział % osób, które zakończyły wybraną formę do podjęć pracy w ramach danej formy
ukończyły szkolenie	575	255	261	190	1281	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu szkolenia	223	135	158	119	635	49,6%
ukończyły staż	1426	521	762	560	3269	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu	857	379	637	441	2314	70,8%
ukończyły przygotowanie zawodowe dorosłych	3	0	2	1	6	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu przygotowania zawodowego dorosłych	3	0	2	1	6	100,0%
ukończyły prace interwencyjne	1332	613	661	600	3206	-
podjęły pracę w trakcie lub po pracach interwencyjnych	867	400	555	517	2339	73,0%
ukończyły roboty publiczne	1322	1427	1439	1326	5514	-
podjęły pracę w trakcie lub po robotach publicznych	785	950	1062	1168	3965	71,9%
ukończyły prace społecznie użyteczne	1645	1878	1390	1433	6346	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu prac społecznie użytecznych	307	310	300	275	1192	18,8%
zakończyły zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	x	13	171	128	312	-
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu dofinansowania wynagrodzenia	x	6	100	116	222	71,2%
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	x	0	0	6	6	-
podjęły pracę w trakcie lub po zakończeniu refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	x	0	0	5	5	83,3%

³⁰ różnice pomiędzy poszczególnymi kategoriami wynikają ze zmiany od 2015 r. załącznika nr 6 do Sprawozdania MRPIPS-01, niektóre wymienione kategorie nie były wcześniej wyszczególnione w Sprawozdaniu z 2014 roku.

zakończyli określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	x	205	116	108	429	-
prowadzili działalność gospodarczą 3 miesiące po zakończeniu umowy	x	189	96	80	365	85,1%
zakończyli zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	x	170	231	178	579	-
pracowali 3 miesiące po zakończeniu umowy	x	113	164	125	402	69,4%
skorzystały z porad indywidualnych	7309**	3335	3557	3387	17588	-
podjęły pracę po skorzystaniu z porad indywidualnych	2097***	660	816	963	4536	25,8%
ukończyli szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	71	49	43	28	191	-
podjęły pracę w trakcie lub po zakończeniu szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	11	3	13	6	33	17,3%

*uczestnictwo w formach wsparcia w okresie sprawozdawczym

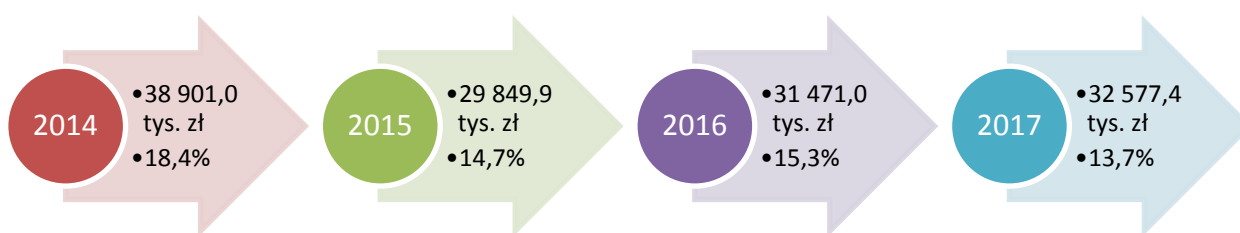
**skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego liczba osób z zał. 6 MRPiPS-01 w 2014

*** podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego liczba osób z zał. 6 MRPiPS-01 w 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS-01, Załącznik 6.

W latach 2014-2017 na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej przeznaczonych na bezrobotnych powyżej 50 roku życia wydatkowano 132 799,7 tys. zł, co stanowiło 15,5% ogółu wydatków przeznaczonych na aktywizację ogółu bezrobotnych (dla porównania na wsparcie dla bezrobotnych do 30 lat wydatkowano 47,3% ogółu środków FP). Nakłady na aktywizację osób starszych zmniejszają się z roku na rok, na koniec 2017 roku, 13,7% środków FP przeznaczonych było na wsparcie tej grupy.

Rysunek 6. Wydatki poniesione na aktywizację osób powyżej 50 roku życia w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS – 02.

Powiatowe urzędy pracy na Warmii i Mazurach, realizując zadania w zakresie aktywizacji bezrobotnych powyżej 50 roku życia, poza środkami Funduszu Pracy przyznanymi algorytmem, mogły starać się również o dodatkowe środki w ramach rezerwy Ministra. W ciągu czterech lat w ramach naborów ogłoszonych przez MRPiPS urzędy pracy pozyskały dodatkowe środki w wysokości 7 674,8 tys. zł, z czego najwięcej w 2015 roku – blisko 4 132,1 tys. zł.

Ponadto Powiatowe Urzędy Pracy realizowały szereg innych działań mających na celu aktywizację osób powyżej 50 roku życia m.in. poprzez programy specjalne, współpracę z ośrodkami pomocy społecznej w zakresie realizacji PAI, a także promocję zatrudnienia osób starszych. Aktywizacja omawianej grupy prowadzona była także w ramach środków z poprzedniej perspektywy finansowej PO KL.

Działania z zakresu aktywizacji omawianej grupy realizowane były również w ramach nowej perspektywy finansowej **Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020**, w której w **Działaniu 10.1** oraz **Działaniu 10.2** bezrobotni powyżej 50 lat stanowili jedną z grup docelowych.

W ramach projektów pozakonkursowych powiatowych urzędów pracy mogą być finansowane usługi i instrumenty rynku pracy określone w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, z wyłączeniem robót publicznych, finansowane ze środków Funduszu Pracy. PUP-y realizują projekty w zakresie aktywizacji zawodowej przewidujące działania skierowane wyłącznie dla bezrobotnych w rozumieniu Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w sposób i na zasadach określonych w tej ustawie.

Uczestnikami projektu w Działaniu 10.1. mogą być wyłącznie osoby w wieku powyżej 29 roku życia (tj. od dnia 30 urodzin), należące do jednej z następujących grup:

- osoby bezrobotne, w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajdują się w grupie pierwszej (tzw. bezrobotni aktywni – I profil pomocy) lub drugiej (tzw. wymagający wsparcia – II profil pomocy) oddalenia od rynku pracy,
- osoby poszukujące pracy.

Dodatkowo, osoby te kwalifikują się co najmniej do jednej z poniższych kategorii:

- osoby długotrwale bezrobotne,
- osoby z niepełnosprawnościami,
- **osoby powyżej 50 roku życia**,
- kobiety,
- osoby niskokwalifikowane (tj. osoby o niskich kwalifikacjach).

W ciągu trzech lat realizacji **Działania 10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe** realizowane przez powiatowe urzędy pracy wsparciem objęto 2 5 72 osoby powyżej 50 lat (w 2015 r. – 741 osób, w 2016 r. – 812 osób, w 2017 r. – 1 019 osób), które stanowiły 21,3% ogółu osób objętych wsparciem w ramach Działania 10.1.

W projektach konkursowych w ramach **Działania 10.2. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia**, osoby objęte wsparciem musiały należeć do jednej z wyszczególnionych grup, w tym m.in. do bezrobotnych powyżej 50. W okresie dwóch lat w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem w ramach Działania 10.2 bezrobotni powyżej 50 roku życia stanowili 37,5% w liczbie 485 osób (w 2016 r. – 127 osób, w 2017 r. – 358 osób).

DZIAŁANIE 5. ROZWÓJ INNOWACYJNYCH I KONKURENCYJNYCH MIEJSC PRACY

Istotnym czynnikiem wpływającym na poziom innowacyjności przedsiębiorstw jest technologia, która z kolei jest składową gospodarki opartej na wiedzy. Dzięki zastosowaniu zaawansowanych technologii w małych i średnich przedsiębiorstwach, możliwe jest osiągnięcie przewagi konkurencyjnej na rynku. Wdrażanie nowych technologii odbywa się zarówno w laboratoriach B+R, jak również w publicznych i prywatnych ośrodkach naukowych. Transfer wiedzy wypracowany poprzez współpracę biznesu i nauki staje się kluczową kwestią w rozwoju i wdrażaniu innowacji – to jedna z podstawowych determinant rozwoju przedsiębiorstw. Najogólniej mówiąc transferem technologii nazywamy przepływ wiedzy technicznej w różnych formach pomiędzy podmiotami, gdzie wyróżnić możemy:

- wymiana idei w czasie seminariów, wykładów, pokazów, targów i wystaw handlowych;

- przepływy kadr pomiędzy ośrodkami tworzenia wiedzy a firmami;
- zakup wyposażenia, patentów i licencji oraz bezpośrednie inwestycje zagraniczne.

Parki technologiczne

Instytucjonalnych form wspierania transferu technologii jest wiele. Jedną z nich, która rozwija się niezwykle szybko, są parki technologiczne. Na świecie funkcjonują one pod różnymi nazwami (parki biznesowe, parki przemysłowe, hi-tech, centra innowacji, parki badawcze, cyberparki czy inkubatory badawcze i in.) jednak ich rola sprowadza się niejednokrotnie do tego samego. Parki technologiczne tworzone są z myślą o przyspieszeniu powstawania i rozwoju firm innowacyjnych, poprzez zapewnienie im odpowiedniego środowiska do nawiązywania współpracy z centrami innowacji i rozwijania relacji z ośrodkami badawczymi (w tym uniwersytetami). Dzięki funkcjonowaniu parków technologicznych, jako instytucjonalnej formie wsparcia konkurencyjności, małe i średnie przedsiębiorstwa otrzymują wymierne korzyści, do których zaliczyć można m.in.:

- doradztwo w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw;
- przekształcania wyników badań naukowych i prac rozwojowych w innowacje technologiczne;
- tworzenia korzystnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej;
- możliwość korzystania z przyciągniętego kapitału zewnętrznego;

Obecnie, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, funkcjonują trzy parki naukowo-technologiczne, które realizują wiele zadań ale łączy je wspólna misja tworzenie centrów wspierania innowacji, rozwoju i transferu technologii do sektora MŚP. Na Warmii i Mazurach są nimi:

- Elbląski Park Technologiczny;
- Olsztyński Park Naukowo Technologiczny;
- Park Naukowo-Technologiczny w Ełku.

Biorąc pod uwagę strukturę gospodarczą województwa, gdzie można zauważyć, iż w ujęciu nakładów na badania i innowacje w firmach, Warmia i Mazury w ostatnich czterech latach plasuje się raczej na końcu w rankingu województw – parki te pełnią w regionie niezwykle ważną funkcję gospodarczą.

Tabela 26. Wybrane wskaźniki gospodarcze Warmii i Mazur za okres lat 2014-2017

Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	Pozycja w rankingu województw
Udział w PKB Polski [%]	2,7	2,7	b.d.	b.d.	16/16
Bezrobocie rejestrowane [%]	18,7	16,2	14,2	11,7 ³¹	16/16
Pracujący w przemyśle [%]	29,5	30,1	30,7	30,8	11/16
Pracujący w usługach [%]	57,5	56,4	55,6	57,7	7/16
Nakłady na B+R w PKB [%]	0,27	0,32	0,33	b.d.	15/16
Zatrudnieni w B+R [os. na 1000 ludności aktywnej zawodowo]	2,7	2,9	2,8	b.d.	14/16
Udział nakładów finansowych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem	22,8	18,1	36,0	b.d.	13/16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zarówno udział w PKB Polski, jak i poziom rejestrowanego bezrobocia na Warmii i Mazurach świadczy o tym, iż województwo warmińsko-mazurskie należy do tych regionów, w których sytuacja gospodarcza, jak i sytuacja na rynku pracy, należą do najtrudniejszych w Polsce. Pomimo pozytywnych tenden-

³¹ Jednocześnie największy spadek w tym okresie w kraju – spadek o 7,0 pkt proc.

cji, jak choćby ta, że w latach 2014-2017 tempo spadku poziomu bezrobocia było w województwie największe (spadek o 7,0 pkt. proc), to jednak w dalszym ciągu region Warmii i Mazur mierzy się z problemami, które w innych częściach kraju są już zjawiskami niemalże niewystępującymi (stopa bezrobocia w województwie wielkopolskim w końcu roku 2017 wynosiła 3,7%).

Poziom nakładów na prace badawczo rozwojowe (B+R) w województwie, liczba osób zatrudnionych w B+R (na 1000 ludności aktywnej zawodowo) oraz udział nakładów finansowych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R odbiega od podobnych wskaźników w innych województwach.

W latach 2014-2017 udało się m.in.:

- zrealizować 61 usług szkoleniowych, podczas których 1076 uczestników/przedsiębiorców, m.in.:
 - spotkało się z potencjalnymi inwestorami [sesje pitchingowe];
 - wypracowano nowe modele biznesowe [lean canvas];
 - zostało przeszkolonych z zakresu tworzenia i wprowadzania na rynek nowych produktów [customer development];
 - zostało przeszkolonych z zakresu myślenia projektowego w biznesie [design thinking].
- udzielić 265 doradztw biznesowych;
- ocenić 102 innowacyjne pomysły biznesowe;
- zorganizować 30 staży naukowców w MŚP;
- przeprowadzić 56 kreatywnych wydarzeń dla 23 353 dzieci;
- zrealizować 44 spotkania dla 1603 uczniów i studentów;
- wdrożyć 15 programów inkubacji nowych pomysłów biznesowych.

W latach 2014-2017 parki technologiczne Warmii i Mazur realizowały przedsięwzięcia, które służyły osiągnięciu założonych celów strategicznych, w tym m.in:

- tworzenia możliwości nabycia przez firmy ulokowane *parkach* umiejętności konkurowania na rynku międzynarodowym;
- wykorzystania kapitału ludzkiego w regionie na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji Warmii i Mazur;
- włączenia młodzieży i dzieci w obszar zainteresowania nauką, przedsiębiorczością, kreatywnością.

Przedsiębiorcy mają możliwość uzyskania indywidualnego doradztwa w różnych obszarach związanych z prowadzoną działalnością. Doradztwo świadczone jest zarówno na rzecz już funkcjonujących podmiotów, jak również na rzecz osób fizycznych, które planują dopiero rozpoczęcie działalności gospodarczej (wsparcie prawne, księgowo, IPR).

W okresie objętym monitoringiem *Zaktualizowanej Strategii (...)* parki technologiczne Warmii i Mazur, realizowały projekty rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw typu start-up, poza wsparciem finansowym, szczególny nacisk położono na zaoferowanie przedsiębiorcy kompleksowego wsparcia merytorycznego z najwyższą dbałością o jakość tego doradztwa.

Centra transferu technologii / Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości

Centrum transferu technologii (CTT) to jednostka powoływana przez uczelnię lub instytuty Polskiej Akademii Nauk w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania do gospodarki wyników badań

i prac rozwojowych prowadzonych wewnątrz instytucji-matki lub inne podmioty posiadające stałe umowy z uczelniami lub instytutami PAN na obsługę ich w zakresie transferu technologii i komercjalizacji wiedzy.

Głównym celem działalności centrów transferu technologii jest szeroko rozumiana eksploatacja i komercjalizacja wiedzy. CTT jako główne cele działalności wskazują: komercjalizację i transfer technologii (transfer technologii do gospodarki, komercjalizacja wyników badań naukowych, kontakty z przedsiębiorcami dla transferu technologii, budowa uczelnianego systemu transferu technologii) oraz zarządzanie własnością intelektualną (ochrona wyników badań naukowych, udostępnianie praw z patentów, umowy licencyjne i wdrożeniowe). Ponadto wśród trzech głównych celów najczęściej wskazywane są: wspieranie przedsiębiorczości, promowanie wyników badań naukowych oraz kreowanie współpracy z biznesem.

Aktualnie, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonują dwie jednostki CTT.

- Centrum Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie;
- Centrum Transferu Technologii przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu (w ramach Centrum Współpracy z Otoczeniem Gospodarczym, Społecznym i Instytucjonalnym).

Centrum Innowacji i Transferu Technologii w Olsztynie

Centrum Innowacji i Transferu Technologii (CiITT) jest jednostką ogólnouczelnianą Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Celem działalności CiITT jest lepsze wykorzystanie potencjału intelektualnego i technicznego Uniwersytetu oraz transfer (sprzedaż lub nieodpłatne przekazanie) do gospodarki wyników badań naukowych i prac rozwojowych UWM. Centrum jako regionalny promotor korzyści płynących ze współpracy biznesu z nauką i popularyzator idei przedsiębiorczości akademickiej proponuje naukowcom, studentom oraz przedsiębiorcom z regionu Warmii i Mazur szeroki zakres usług o charakterze informacyjnym, doradczym, szkoleniowym, a także w zakresie pośrednictwa w nawiązaniu współpracy i transferze technologii. Centrum współpracuje z krajowymi i zagranicznymi jednostkami wspierającymi rozwój innowacji i transfer technologii. Od kwietnia 2008 roku CiITT jest członkiem międzynarodowej sieci Enterprise Europe Network, którą tworzy prawie 600 organizacji z Europy, USA, Chin, Chile, Rosji, wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa w nabywaniu i sprzedaży nowych technologii, produktów i usług na arenie międzynarodowej.

Centrum kieruje swoją działalność w szczególności do:

- przedsiębiorstw, które wprowadzają lub planują wdrożenie innowacyjnych technologii;
- firm zainteresowanych zleceniem prowadzenia badań na UWM w Olsztynie lub innych instytucjach naukowych w Europie;
- właścicieli innowacyjnych technologii, które za pośrednictwem CiITT mogą być upowszechniane w Polsce i na świecie;
- studentów, absolwentów i pracowników UWM w Olsztynie, zainteresowanych prowadzeniem własnej działalności gospodarczej;
- uczelni oraz instytucji badawczo-rozwojowych z regionu Warmii i Mazur, które mogą oferować za pośrednictwem CiITT swoje usługi oraz technologie.

Dzięki dostępowi do baz danych UWM w Olsztynie, przedsiębiorcy i naukowcy mają zapewniony łatwy i szybki sposób nawiązania współpracy poprzez: [bazę ofert technologiczno-usługowych UWM](#); [bazę prac dyplomowych](#); [bazę ekspertów](#); [wyszukiwarke baz](#) umożliwiającą odnalezienie informacji zawartych we wszystkich ww. bazach.

W latach 2014-2017 Centrum Innowacji i Transferu Technologii wspierało przedsiębiorców tworzących innowacyjne i konkurencyjne miejsca pracy, poprzez świadczone usługi w postaci prowadzonych audytów technologicznych, organizacje misji gospodarczych, konferencji oraz targów. Dzięki zaangażowaniu CiITT w rozwój regionalnych MŚP naukowcy z UWM w Olsztynie mogli odbywać staże naukowe w lokalnych przedsiębiorstwach. Natomiast przedsiębiorcy skorzystali z wiedzy naukowej odbywając staże pracownicze na uczelni. W latach 2014-2017 właściciele firm aktywnie uczestniczyli w organizowanych przez CiITT wydarzeniach i szkoleniach, dzięki czemu uzyskali szeroką wiedzę w zakresie potencjalnych źródeł finansowania innowacyjnych przedsięwzięć.

Dzięki działalności CiITT w Olsztynie w latach 2014-2017 udało się m.in.:

- udzielić 18 informacji o potencjalnych źródłach finansowania wspólnych przedsięwzięć przedsiębiorców i naukowców³²;
- przeprowadzić 71 porad z zakresu doradztwa w poszukiwaniu środków finansowych na rozwój przedsiębiorstwa z Funduszy Strukturalnych UE i innych środków krajowych i zagranicznych;
- dokonać 14 audytów technologicznych, polegających na ocenie stanu technologii stosowanych w przedsiębiorstwie wraz z propozycją ich unowocześnienia;
- zorganizować 18 targów/konferencji/misji gospodarczych, w których udział wzięło 805 osób;
- zlecić 57 staży pracowników naukowych w prywatnych przedsiębiorstwach;
- przyjąć na staż 3 pracowników/właścicieli przedsiębiorstw w UWM w Olsztynie;
- zorganizować 3 szkolenia skierowane do regionalnych przedsiębiorców z sektora MŚP, z których skorzystało łącznie 51 takich podmiotów.

Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości w Elblągu

Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości (AIP) Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu został powołany zarządzeniem rektora PWSZ w Elblągu w 2005 r. jako jednostka ogólnouczelniana, działająca w oparciu o zatwierdzony przez Senat Uczelni regulamin, na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym. Misją AIP jest budowanie sprzyjającego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości wśród studentów PWSZ.

Strategia rozwoju AIP zakłada rozwój poprzez wspieranie przedsiębiorczości, które rozumiane jest jako: tworzenie klimatu dla aktywnego społeczeństwa, poprawę konkurencyjności, budowanie społeczeństwa informacyjnego. Strategia ta polega na tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi indywidualnych karier społeczności akademickiej, komercjalizacja dóbr materialnych i intelektualnych studentów, absolwentów, pracowników oraz wspieranie wzrostu konkurencyjności województwa warmińsko-mazurskiego poprzez wspieranie innowacyjnej przedsiębiorczości.

W ramach realizowanych inicjatyw AIP stara się docierać do jak największej liczby młodych osób, m.in. poprzez ogólnopolskie projekty, a także poprzez obecność na różnorodnych targach pracy czy organizację otwartych warsztatów.

³² Dane pochodzą wyłącznie za okres roku 2017. W latach 2014-2016 monitoring nie był prowadzony.

Szczegółowe cele obejmują:

- promowanie idei przedsiębiorczości w środowisku akademickim, w tym promowanie działalności wspomagającej rozwój gospodarki;
- promowanie i wspieranie przedsiębiorczości pracowników, studentów i absolwentów PWSZ, a w szczególności wspieranie ich w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej;
- promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa absolwentów szkół wyższych;
- upowszechnianie nauki, edukacji, a w szczególności upowszechnianie osiągnięć naukowych i edukacyjnych pracowników i studentów PWSZ.

Zrealizowane projekty:

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu w okresie 2014-2017 roku zrealizowała jeden projekt pt.: "Nowoczesne standardy w Twojej Firmie - wsparcie rozwoju kwalifikacji zawodowych pracowników MMŚP w woj. warmińsko-mazurskim".

W ramach 9-miesięcznego projektu PWSZ w Elblągu zorganizowało certyfikowane szkolenia wg metodyki AGILE, PRINCE2 oraz ITIL. Delegowani pracownicy sektora MŚP mieli możliwość zdobycia cennych w Europie certyfikatów potwierdzających wiedzę z zakresu zarządzania usługami czy projektami, tj. ITIL Foundation czy PRINCE2 Practitioner. Projekt dofinansowany był w 100% z Europejskiego Funduszu Społecznego co oznaczało, że pracownicy mogli uczestniczyć w szkoleniach bezpłatnie, w ramach udzielenia pomocy de minimis.

Firmy działające w ramach AIP:

Obecnie w Akademickim Inkubatorze Przedsiębiorczości Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu działa kilka dobrze prosperujących firm głównie z branży IT, są to:

- eHelp (pogotowie informatyczne);
- IT-EL (serwis komputerowy i usługi informatyczne);
- MEDIARIS (gabinet poradnictwa i coachingu dietetycznego).

Klustry przedsiębiorczości

Klaster to geograficzne skupisko wyspecjalizowanych podmiotów, połączonych wzajemnymi interakcjami, działającymi w pokrewnych lub komplementarnych branżach, jednocześnie współdziałających i konkurujących ze sobą, w tym w szczególności: przedsiębiorstw, organizacji badawczych, instytucji otoczenia biznesu, podmiotów publicznych. W klastrach występuje wysoki poziom interakcji pomiędzy zaangażowanymi podmiotami oraz koncentracja wokół dominującej lub pokrewnej branży. Występuje w nich sformalizowana współpraca (podpisana umowa lub porozumienie klastra) ze wskazanym podmiotem pełniącym funkcję koordynatora.

Potencjał naukowy Warmii i Mazur skoncentrowany jest w stolicy regionu – Olsztynie, gdzie działają pozaakademickie jednostki naukowe, np. Instytut Mazurski, Instytut Rybactwa Śródlądowego czy Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN. Poza Olsztynem do znaczących ośrodków naukowych regionu należy Elbląg (m.in. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu), Iława oraz Ełk. W Olsztynie funkcjonuje największa w województwie państwowa uczelnia – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski kształtujący rocznie ponad 30 tys. studentów.

Do kluczowych dla regionu gałęzi przemysłu należą: przemysł drewno-meblarski, przetwórstwo rolno-spożywcze (w szczególności mleczarstwo, produkcja piwa, rolnictwo ekologiczne oraz produkcja żywności wysokiej jakości), a także turystyka.

Analizy regionalne wskazują, że duże szanse dla rozwoju regionu stanowią inicjatywy klastrowe. Z dostępnych danych wynika, iż w latach 2014-2017 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego odnotowano działalność 13 klastrów. Większość z nich zlokalizowana była w Olsztynie (4) oraz Elblągu (4). Dwie inicjatywy zrzeszały przedsiębiorców z całego województwa (spożywcza i energetyczna). Powstanie pojedynczych przedsięwzięć klastrowych odnotowano również w Nidzicy (Wioska Garncarska) w Gołdapi (Klaster Uzdrawisko Gołdap) oraz w Ostródzie (Klaster Turystyczny Mazury Zachodnie).

Tabela 27. Klasy przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach

Koordynator	Nazwa Klastra	Siedziba
Katedra Mleczarstwa i Zarządzania Jakością UWM	Klaster Mleczarski	Olsztyn
Polskie Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego	Klaster Wołowiny ³³	Warszawa
Stowarzyszenie Regionalnych Browarów Polskich	Stowarzyszenie Regionalnych Browarów Polskich	Olsztyn
Stowarzyszenie „Klaster Mebel Elbląg”	Klaster Mebel Elbląg	Elbląg
Instytut Maszyn Przepływowych	Bałtycki Klaster Ekoenergetyczny ³⁴	Gdańsk
Warmińsko – Mazurskie Stowarzyszenie „Razem ciepłej”	Razem Ciepłej	Olsztyn
Biuro Klastra Mazurskie Okna	Mazurskie Okna	Olsztyn
Stowarzyszenie ICT Amber Klaster Teleinformatyczny	ICT-Amber	Elbląg
Przedsiębiorstwo Społeczne - Garncarska Wioska Sp. z o.o.	Wioska Garncarska	Nidzica
Stowarzyszenie Klaster Biznesu Kultury „BizArt”	Klaster Biznesu Kultury "BizArt"	Elbląg
Zachodniomazurska Lokalna Organizacja Turystyczna	Klaster Turystyczny Mazury Zachodnie	Ostróda
<u>Fundacja Pro Sanatio</u>	Klaster Uzdrawisko Gołdap	Gołdap
Stowarzyszenie Elbląski Klaster Turystyczny	Elbląski Klaster Turystyczny	Elbląg

Źródło: <http://ris.warmia.mazury.pl/klastry-wm,06-09-2018.r>.

Struktura branżowa warmińsko-mazurskich inicjatyw klastrowych znakomicie wpisuje się w strukturę specjalności gospodarczych regionu. Najwięcej z nich działa w branży turystycznej (4). Kolejnymi co do popularności sektorami okazała się być branża spożywcza (3) oraz meblarska (2), a następnie: energetyka (2) oraz IT (2).

³³ Koordynatorem Klastra Wołowiny jest Polskie Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego.

³⁴ Bałtycki Klaster Ekoenergetyczny (BKEE) jest wspólną inicjatywą Instytutu Maszyn Przepływowych PAN, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Politechniki Gdańskiej i Politechniki Koszalińskiej oraz Marszałków i Samorządów Województwa Pomorskiego i Warmińsko-Mazurskiego, a także podmiotów gospodarczych i stowarzyszeń mających siedzibę w tych województwach. Obejmuje swym zasięgiem obszar Polski północnej od Koszalina przez Województwo Pomorskie po wschodnie krańce Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

**DZIAŁANIE 6. SPRAWNE I EFEKTYWNE KOORDYNOWANIE DZIAŁAŃ PUBLICZNYCH
SŁUŻB ZATRUDNIENIA W REGIONIE**

Sprawne i efektywne działanie publicznych służb zatrudnienia to jedno z podstawowych założeń prowadzących do realizacji głównego celu Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia, którym jest *Wzrost zatrudnienia oraz aktywności zawodowej mieszkańców regionu*.

**REALIZACJA ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z OBOWIĄZUJĄCEGO PRAWA I DOKUMENTÓW PROGRAMOWYCH
UNII EUROPEJSKIEJ**

Uwarunkowania prawne i programowe wyznaczają niejako ramy działań, jednak należy je traktować również jako przestrzeń, w którą można wpisać nowe pomysły oraz innowacyjne przedsięwzięcia, służące realizacji nadrzędnych celów krajowych, regionalnych i lokalnych polityk publicznych. Podstawą do ich sformułowania była m.in. *Europejska Strategia Zatrudnienia*, gdzie wytyczne w sprawie zatrudnienia zostały oparte na 4 filarach.

Pierwszy zakłada zdolność do uzyskania i utrzymania zatrudnienia. Problem ze znalezieniem pracy często wynika z powodu nieodpowiednich lub niedostatecznych kwalifikacji i wykształcenia.

Kolejne filary Europejskiej Strategii Zatrudnienia, dotyczyły rozwoju przedsiębiorczości, czyli podjęcia działań na rzecz powstania i ułatwienia prowadzenia przedsiębiorstw oraz poprawy zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw i pracowników. Działania publicznych służb zatrudnienia na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie realizacji tego założenia zostały ukierunkowane na powstawanie nowych przedsiębiorstw poprzez udzielanie wsparcia finansowego na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a także wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób rozpoczynających działalność w początkowym okresie jej działania.

Ostatnim zadaniem realizowanym w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia było wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy. Promocja równościowego podejścia do kobiet i mężczyzn na rynku pracy, w tym elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy należy do działań zmierzających do przełamywania stereotypów dotyczących płci. Sytuacja kobiet na regionalnym rynku pracy jest wciąż różna od sytuacji zawodowej mężczyzn. W całym okresie monitorowania poziom bezrobocia wśród kobiet jest wyższy niż mężczyzn, ponadto kobiety bardziej narażone są na bezrobocie długoterminowe.

Głównym dokumentem strategicznym na szczeblu wojewódzkim jest *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku*. Działania realizowane przez instytucje zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim takie jak dążenie do wzrostu liczby miejsc pracy oraz wzrostu aktywności społecznej prowadziły do osiągnięcia celu głównego wyznaczonego w Strategii, jakim jest: *Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy*.

Koordinowaniu działalności publicznych służb zatrudnienia służy także Zaktualizowana Strategia Zatrudnienia, która stanowi ważny punkt odniesienia dla formułowania celów Regionalnego Planu Działania na rzecz Zatrudnienia. W oparciu o ten dokument, opracowywana jest corocznie polityka rynku pracy na szczeblu regionalnym.

DAŻENIE DO WYSOKIEGO POZIOMU EFEKTÓW PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ

Dażenie do odpowiednio wysokiego poziomu efektów podejmowanych działań w realizacji programów rynku pracy powinno być skoncentrowane na długofalowych efektach, które będą zmierzać do stałej poprawy sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy.

Dlatego przyjęte przez urzędy pracy w województwie warmińsko-mazurskim regulaminy i zasady odzwierciedlają prowadzoną politykę rynku pracy zmierzającą do racjonalnego wydatkowania środków publicznych, wspierania długotrwałego zatrudnienia oraz trwałego zmniejszenia poziomu bezrobocia w powiatach. W celu osiągnięcia wysokiej efektywności zatrudnieniowej przy niskiej efektywności kosztowej powiatowe urzędy pracy wprowadziły zasady prowadzące do jego osiągnięcia tj. preferowano pracodawców deklarujących zatrudnienie po zakończonej formie aktywizacji i wprowadzono obowiązek zatrudnienia po zakończonych formach wsparcia, promowano pracodawców, którzy w wyniku wcześniej zawartych umów z urzędem pracy zatrudnili skierowane osoby bezrobotne na okres dłuższy niż obowiązywała umowa.

Na subsydiowane stanowiska pracy były kierowane osoby, które w okresie ostatniego roku na dzień planowanego skierowania nie były zatrudnione na stanowisku dofinansowanym przez powiatowy urząd pracy w ten sposób starano się zapobiegać kierowaniu ciągle tych samych osób.

Przy kierowaniu osoby bezrobotnej na szkolenie preferowane były te które nadały uprawnienia zawodowe (zakończone egzaminem państwowym).

MONITOROWANIE I PROWADZENIE BADAŃ SATYSFAKЦИИ KLIENTA PUBLICZNYCH SŁUŻB ZATRUDNIENIA

Badanie satysfakcji klienta powiatowych urzędów pracy zostało zaplanowane do realizacji przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2015 roku. Koordynatorami badania w poszczególnych województwach były wojewódzkie urzędy pracy, natomiast rolę ogólnopolskiego koordynatora badania powierzono Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Lublinie.

Głównym celem badawczym, była ocena jakości obsługi klienta powiatowych urzędów pracy. Cel główny został podzielony na cele szczegółowe:

1. określenie oczekiwań klientów wobec urzędu oraz stopnia spełnienia tych oczekiwań,
2. określenia rankingu istotności wymiarów obsługi ,
3. określenie stopni satysfakcji z poszczególnych wymiarów obsługi,
4. ocena wsparcia wprowadzonego znowelizowaną ustawą z dnia 14 marca 2014 r.

Grupa respondentów uczestniczących w badaniu obejmowała osoby bezrobotne i poszukujące pracy zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy funkcjonujących w regionie. Badaniami objęci zostali również pracodawcy korzystający z usług urzędów pracy (407 pracodawców).

Łącznie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wielkość próby wynosiła 9 239 osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców. Bezrobotni stanowili największą grupę respondentów wśród ogółu ankietowanych – 7 833 osoby, tj. 84,8%, poszukujący pracy to odpowiednio 1 406 osób, tj. 15,2%. Natomiast liczba pracodawców została określona na 407 osób, z czego zdecydowaną większość stanowili przedsiębiorcy z sektora prywatnego – 318 osób (78,1%), z sektora publicznego natomiast 89 osób (21,9%).

Zgodnie z wynikami badań bezrobotni i poszukujący pracy najczęściej oczekiwali oferty pracy w kraju (75%), pracodawcy natomiast najbardziej zainteresowani byli otrzymaniem wsparcia w postaci kształcenia własnego lub swoich pracowników (62,2%). Ponadto z badania wynika, że:

- Aż 89,9% bezrobotnych i poszukujących pracy otrzymało ubezpieczenie zdrowotne, natomiast tylko 21,5% ofertę pracy w kraju. Z kolei wśród pracodawców 60,7% respondentów otrzymało wsparcie w postaci znalezienia kandydata do pracy, a jedynie 10,6% z nich otrzymało pomoc w postaci dofinansowania kształcenia własnego lub swoich pracowników.
- Najwyżej ocenianymi formami wsparcia, tj. takimi gdzie pomoc całkowicie spełniała oczekiwania klienta były: wśród bezrobotnych i poszukujących pracy – ubezpieczenia zdrowotne (79,1%); wśród pracodawców – refundacja/dofinansowanie części wynagrodzeń (81,3%). Natomiast najwięcej negatywnych ocen odnotowały: wśród bezrobotnych i poszukujących pracy – oferty pracy za granicą i w kraju (odpowiednio 21,1% i 17,7%); wśród pracodawców – kształcenie własne lub swoich pracowników oraz dofinansowanie/pożyczka na wyposażenie miejsca pracy/"grant" na telepracę (odpowiednio 4,7% i 4,0%).
- Ponad połowa bezrobotnych i poszukujących pracy pytanych o ocenę otrzymanych form wsparcia odpowiedziała, iż spełniły one całkowicie ich oczekiwania (51,9%), a 9,4% ankietowanych stwierdziła, iż w ogóle nie było zadowolone z zaoferowanej pomocy. Natomiast wśród pracodawców pytanych o ocenę otrzymanych form wsparcia dla 70% wsparcie spełniło całkowicie oczekiwania, a tylko 2,5% respondentów odpowiedziało, iż w ogóle nie było zadowolonych z zaoferowanej pomocy.

Na satysfakcję klienta wpływ mają różne wymiary obsługi w urzędzie (m.in. zaangażowanie oraz kultura osobista pracowników, wiedza i kompetencje pracowników, komunikacja, czas obsługi czy też przystępność, wyposażenie urzędu, odległość od miejsca zamieszkania, a także dostępność form wsparcia). Realizowane badanie miało wykazać, który z wymienionych czynników ma największy wpływ na satysfakcję klienta urzędu pracy, a także jak oceniane są poszczególne wymiary obsługi w urzędzie z doświadczenia respondenta.

Zdaniem bezrobotnych i poszukujących pracy największy wpływ na poziom satysfakcji klienta urzędu pracy miały zaangażowanie oraz wiedza i kompetencje pracowników (90,6%). W grupie bezrobotnych i poszukujących pracy najlepiej ocenianym wymiarem obsługi była kultura osobista i życzliwość pracowników (74%). Spośród osób korzystających z dostępnych wymiarów obsługi klienta, średnio 55,2% uznawało, że jest bardzo zadowolona z obsługi w ich urzędach pracy.

Zdaniem pracodawców najistotniejszy wpływ na poziom satysfakcji klienta mają kultura osobista i życzliwość oraz wiedza i kompetencje pracowników (odpowiednio 93,6% oraz 92,1%). Podobnie jak w przypadku bezrobotnych i poszukujących pracy, również pracodawcy najlepiej oceniali kulturę osobista i życzliwość pracowników urzędów pracy. Prawie 79% respondentów odpowiedziało, że na podstawie swoich dotychczasowych doświadczeń może stwierdzić, iż jest w pełni usatysfakcjonowanych z tego aspektu obsługi.

DOSKONALENIE KADRY INSTYTUCJI RYNKU PRACY

Doskonalenie kadry instytucji rynku pracy powinno prowadzić do sytuacji, w której powierzone zadania będą realizowane dużo sprawniej, skuteczniej.

Liczba osób zatrudnionych wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy w latach 2014-2017 kształtowała się na podobnym poziomie. W Wojewódzkim Urzędzie Pracy liczba pracowników uległa zmniejszeniu o 7 osób, czyli o 4,5%, zaś w powiatowych urzędach pracy spadek ten wynosił 15 osób (tj. 1,5%).

Tabela 28 Liczba zatrudnionych w WUP i PUP na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
Zatrudnieni w WUP i PUP	1 126	1 127	1 122	1 104
Zatrudnieni WUP:	162	157	158	155
Pośrednik pracy	6	6	7	7
Doradca zawodowy	8	9	8	6
Specjalista do spraw rozwoju zawodowego	0	0	0	0
Specjalista do spraw programów	61	56	56	55
Pracownicy w ramach kadry EURES	3	3	3	2
Zatrudnieni PUP:	964	970	964	949
Pośrednik pracy	173	192	192	207
Doradca zawodowy	103	98	95	91
Specjalista do spraw rozwoju zawodowego	41	36	34	34
Specjalista do spraw programów	69	85	88	92
Pracownicy w ramach kadry EURES	64	Brak danych	56	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informacji i stanie i strukturze zatrudnienia w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy.

Tematyka szkoleń zrealizowanych w perspektywie lat 2014-2017 obejmowała zarówno warsztaty związane z nabywaniem przez pracowników wiedzy merytorycznej oraz spotkania w zakresie rozwoju kompetencji na danych stanowiskach. W monitorowanym okresie najwięcej osób przeszkolono w 2017 roku bo 1 054 pracowników publicznych służb zatrudnienia za sumę 1 401,5 tys. zł. pochodzących z Funduszu Pracy.

Rysunek 7. Liczba pracowników publicznych służb zatrudnienia podnoszących swoje kwalifikacje w latach 2014-2017 w ramach szkoleń finansowanych ze środków Funduszu Pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRPiPS 02.

Usługi szkoleniowe dla pracowników były również finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach projektu systemowego „Wsparcie doradztwa i pośrednictwa pracy w WUP w Olsztynie w ramach poddziałania 6.1.2 PO KL. Celem tego projektu był wzrost jakości usług świadczonych przez WUP w Olsztynie m.in. poprzez finansowanie udziału kluczowych pracowników WUP w Olsztynie (doradców zawodowych, pośredników pracy) w specjalistycznych kursach i szkoleniach z zakresu wykonywanych przez nich zadań.

Ponadto w latach 2014 i 2015 z pomocy technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki finansowane były koszty szkoleń, kursów, delegacji, wynagrodzeń ekspertów, które miały za zadanie podno-

szenia kwalifikacji pracowników WUP Olsztyn. Od 2016 roku są wdrażane programy *Pomoc techniczna Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020* oraz *Pomoc techniczna Programu Operacyjnego Wiedza Edukacyjna Rozwój*. Ich celem jest zapewnienie efektywnego wsparcia w zakresie wdrażania RPO WiM 2014-2020 i PO WER przez WUP Olsztyn jako Instytucji Pośredniczącej. W ramach projektów pomocy technicznej realizowane są szkolenia ofertowe, kursy (w tym języków), studia podyplomowe, doskonalące kompetencje pracowników zaangażowanych we wdrażanie RPO WiM i PO WER. Ogółem w latach 2014-2017 skorzystało z nich 301 osób, które uczestniczyły w 73 szkoleniach zorganizowanych w tym okresie.

Pracownicy instytucji rynku pracy mogą również uczestniczyć w kursach językowych oraz studiach podyplomowych. W opisywanym okresie w kursach językowych wzięło udział 35 osób, a 7 osób podnosiło swoje kwalifikacje podczas studiów podyplomowych.

Tabela 29. Pracownicy wojewódzkiego i powiatowych urzędów pracy biorący udział w kształceniu zawodowym w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	Zatrudnieni w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy w końcu 2016 roku	W tym:	
		Uczestniczący w kształceniu ustawicznym	W tym kształcący się w formach pozaszkolnych
2014	1 126	989	956
2015	1 127	891	891
2016	1 122	911	874
2017	1 104	920	919

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRPiPS 06.

Ogółem w kształceniu ustawicznym w latach 2014-2017 brało udział 3 711 osób pracujących w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy w województwie warmińsko-mazurskim, czyli 83,0% zatrudnionych. Dominującą formą kształcenia były formy pozaszkolne, w których kształciło się 3 640 pracowników, co stanowiło 98,1% uczestników kształcenia ustawicznego.

PRIORYTET II WZROST POZIOMU JAKOŚCI KSZTAŁCENIA

Tematyka podejmowana w Priorytecie II Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich – obejmuje szereg wskaźników opisujących najważniejsze dane dotyczące edukacji w województwie warmińsko-mazurskim. Informacje wykorzystane do opisu pochodzą z zasobów Urzędu Statystycznego w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty, Starostw Powiatowych/Urzędów Miast, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży, Warmińsko-Mazurskich Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i Elblągu, uczelni wyższych, Warmińsko-Mazurskiej Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskiej Komendy OHP, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie. Ponadto, wykorzystano dane z systemu POL-on i Banku Danych Lokalnych.

Aby zobrazować Priorytet II na Warmii i Mazurach, wybrano niżej wymienione wskaźniki obligatoryjne i dodatkowe:

• Współczynnik skolaryzacji brutto/netto
• Odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu *
• Pozycja w testach ogólnopolskich i egzaminach/wyniki egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje (po ZSZ i technikum)
• Liczba nowych kierunków kształcenia uruchamianych w szkołach
• Liczba szkół zawodowych realizujących programy modułowe
• Studenci szkół wyższych ogółem na 10 tys. ludności*
• Studenci szkół wyższych w wieku 19-24 lata na 10 tys. ludności*
• Odsetek studiujących na kierunkach technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców)*
• Absolwenci na 10 tys. ludności *
• Odsetek absolwentów kierunków technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców)*
• Słuchacze studiów podyplomowych ogółem na 10 tys. ludności*
• Słuchacze studiów podyplomowych w wieku 25-64 lata na 10 tys. ludności*
• Uczestnicy studiów doktoranckich na 10 tys. ludności*
• Liczba nauczycieli podnoszących kwalifikacje zawodowe
• Liczba nauczycieli odbywających staż w przedsiębiorstwach
• Liczba instytucji kształcenia zawodowego (placówki i centra kształcenia zawodowego)
• Liczba osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym
• Obszary szkoleń instytucji szkoleniowych

*wskaźniki dodatkowe

W opisie, informacje zostały przedstawione w kontekście roku szkolnego/akademickiego lub w odniesieniu do danego roku kalendarzowego.

Działanie I. Wspieranie wysokiej jakości edukacji, w tym kształcenia ustawicznego

Do uzyskania coraz lepszych osiągnięć edukacyjnych niezbędne jest odpowiedzialne i spójne zarządzanie placówkami oświatowymi, ciągłe dokształcanie kadry i wspieranie nauczycieli w ich doskonaleniu. Planowanym efektem tych działań jest poprawa jakości edukacji, jej efektywności i innowacyjności. Przewiduje się intensyfikację działań w kierunku podnoszenia kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy (np. klasy matematyczno-przyrodnicze, językowe, ICT) oraz metod indywidualizowanego podejścia do ucznia. Kolejnym efektem wspierania jakości edukacji będzie większa dostępność do edukacji formalnej i pozaformalnej dla młodzieży i osób dorosłych.

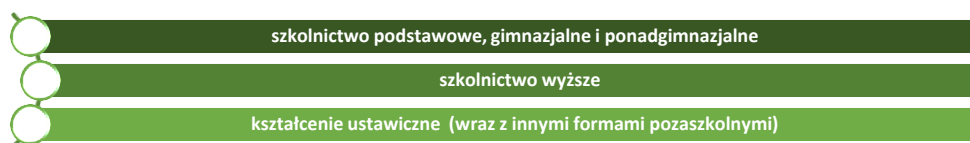
Działanie II. Podnoszenie kompetencji kadr do potrzeb regionalnej gospodarki

Nieustannie zmieniające się warunki społeczno-ekonomiczne wymagają od mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego podniesienia lub zmiany posiadanych umiejętności. Dużą rolę w tych procesach pełni system kształcenia w szkołach, który w dużej mierze powinien opierać się na kształceniu ustawicznym jednostki – aby jej kompetencje były zawsze aktualne na rynku pracy. Równie ważne jest także wzmacnianie roli samego kształcenia, promowanie takiej formy edukacji, propagowanie jej wśród osób chcących nabyć nowe umiejętności.

Działanie III. Współpraca ze szkołami w harmonizowaniu kształcenia zgodnego z potrzebami rynku pracy

Dość powszechnym w województwie warmińsko-mazurskim zjawiskiem jest brak pracowników pomimo wysokiego poziomu bezrobocia. Problem związany jest przede wszystkim z brakiem osób, które posiadałyby kwalifikacje adekwatne do potrzeb przedsiębiorców. Rozwiązaniem może być współpraca szkół z pracodawcami, która będzie polegała na otwieraniu takich kierunków kształcenia, które są w danej chwili na rynku pracy potrzebne. Początkiem takiego działania powinna być diagnoza potrzeb rynku z uwzględnieniem obszarów, które są kluczowe dla regionalnej gospodarki. Pracodawcy powinni być czynnie zaangażowani w kreowanie nowych kierunków, tworzenie programów nauczania i wspieranie placówek edukacyjnych w realizowaniu procesu dydaktycznego (zajęcia praktyczne, staże w miejscu pracy). Ponadto powinni zostać włączeni w system egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz dodatkowe wskaźniki, w II Priorytecie zobrazowany zostanie podział na:

Każde z nich charakteryzuje się innymi cechami, skierowane jest do innych osób i świadczy innego rodzaju usługi, dlatego niezbędne jest wypowiedzenie się na temat każdego z nich osobno i wyczerpująco.

Region Warmii i Mazur od wielu lat boryka się z niskim odsetkiem osób wykształconych na różnych szczeblach edukacji. Dyplom ukończenia studiów wyższych w 2017 roku posiadało 20,9% ludności w wieku 15-64 lata (przy 26,6% w Polsce), a wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym lub niższym legitymowało się łącznie aż 20,7% mieszkańców województwa (13,7% - Polska). Na przestrzeni lat, porównując rok 2014 i 2017 - odsetek osób z wykształceniem wyższym zwiększył się o 2,2 pkt proc. oraz osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe zwiększył się o 1,4 pkt proc., a zmniejszył w pozostałych kategoriach.

Tabela 30. Odsetek ludności w wieku 15-64 lata wg poziomu wykształcenia w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Odsetek ludności w wieku 15-64 lata wg poziomu wykształcenia		Polska	Warmińsko-Mazurskie
		[%]	[%]
Wyższe	2014	24,0	18,7
	2015	24,6	19,2
	2016	25,6	20,4
	2017	26,6	20,9
Policealne oraz średnie zawodowe	2014	23,9	21,7
	2015	24,1	19,2
	2016	24,4	20,4
	2017	24,2	20,9
Średnie ogólnokształcące	2014	10,7	10,9
	2015	10,8	10,4
	2016	10,5	9,7
	2017	10,5	7,8
Zasadnicze zawodowe	2014	26,0	25,8
	2015	25,4	26,1
	2016	25,1	25,7
	2017	25,0	27,2
Gimnazjalne, podstawowe i niższe	2014	15,4	22,9
	2015	15,1	22,6
	2016	14,4	22,5
	2017	13,7	20,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Na poprawę tych negatywnych zjawisk znaczący wpływ wywiera kształcenie dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych w wieku 25-64 lata. Dzięki uczestniczeniu w edukacji poprawia się ich sytuacja na rynku – nabywają umiejętności i wiedzę, która pomaga w ukierunkowaniu się, znalezieniu pracy oraz w podnoszeniu swoich kwalifikacji.

Współczynnik skolaryzacji to relacja liczby kształcących się osób w danym okresie edukacji do ogólnej liczby osób znajdujących się w grupie wiekowej określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania. Rozróżniamy *współczynniki skolaryzacji brutto i netto*, w tym pierwszym pod uwagę bierze się wszystkich uczniów z danego poziomu nauczania bez względu na wiek, w drugim - osoby będące przypisane do określonej kategorii wiekowej odpowiadającej danemu poziomowi kształcenia.

Najwyższy poziom skolaryzacji widoczny jest w szkołach podstawowych i gimnazjach, które to były jedynymi możliwymi do wybrania szkołami w poszczególnych etapach nauki. Zupełnie inaczej sytuacja kształtuje się w szkołach średnich, gdzie istnieją podziały na zasadnicze szkoły zawodowe, licea ogólnokształcące i szkoły zawodowe.

Tabela 31. Współczynnik skolaryzacji brutto i netto (szkoła podstawowa i gimnazjum)

Typ szkoły	Współczynnik skolaryzacji brutto							
	2014		2015		2016		2017	
	PL	W-M	PL	W-M	PL	W-M	PL	W-M
Szkoła podstawowa	94,72	92,07	90,94	88,14	96,62	93,00	b.d.	b.d.
Gimnazjum	98,41	97,60	98,90	97,53	100,01	97,50	b.d.	b.d.

Typ szkoły	Współczynnik skolaryzacji netto							
	2014		2015		2016		2017	
	PL	W-M	PL	W-M	PL	W-M	PL	W-M
Szkoła podstawowa	93,67	90,56	90,11	86,91	92,53	88,32	b.d.	b.d.
Gimnazjum	92,18	88,66	92,03	88,28	91,76	87,77	b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Zarówno współczynnik skolaryzacji brutto jak i netto pokazują, że nie wszystkie osoby w danym wieku szkolnym pobierają naukę w szkołach podstawowych czy gimnazjach. Dopiero w 2016 roku ogólnopolski wskaźnik w gimnazjach osiągnął 100,01%, w województwie warmińsko-mazurskim zatrzymał się na poziomie 97,50% i podobnie jak w pozostałych kategoriach jest niższy niż w Polsce.

**Tabela 32. Współczynnik skolaryzacji brutto i netto
(zasadnicza szkoła zawodowa, liceum ogólnokształcące, szkoła zawodowa i liceum policealne)**

Typ szkoły	Współczynnik skolaryzacji brutto							
	2014		2015		2016		2017	
	PL	W-M	PL	W-M	PL	W-M	PL	W-M
Zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 15-18 lat)	15,54	17,19	15,18	17,16	14,50	16,70	b.d.	b.d.
Licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	57,93	53,89	56,79	52,61	55,87	51,80	b.d.	b.d.
Szkoły zawodowe*	43,59	41,32	44,08	41,15	45,24	41,62	b.d.	b.d.
Szkoły policealne, w tym kolegia (wiek 19-21 lat)	19,16	17,00	19,31	15,95	19,62	16,32	b.d.	b.d.

Typ szkoły	Współczynnik skolaryzacji netto							
	2014		2015		2016		2017	
	PL	W-M	PL	W-M	PL	W-M	PL	W-M
Zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 15-18 lat)	13,41	14,41	12,99	14,03	12,47	13,97	b.d.	b.d.
Licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	43,24	38,92	42,82	38,58	42,54	38,44	b.d.	b.d.
Szkoły zawodowe*	32,13	30,45	32,84	30,30	33,62	30,53	b.d.	b.d.
Szkoły policealne, w tym kolegia (wiek 19-21 lat)	6,28	5,63	6,22	5,62	5,90	5,43	b.d.	b.d.

*bez zasadniczych szkół zawodowych, branżowych szkół I stopnia i szkół specjalnych przysposabiających do pracy i ogólnozawodowych (wiek 16-18 lat), w tym ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe

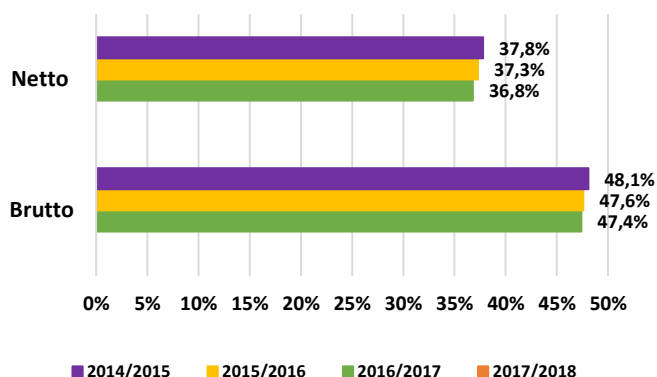
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Wśród szkół ponadgimnazjalnych widoczne są pewne tendencje w „popularności” danych rodzajów szkół. Najwięcej uczniów kształciło się w liceach ogólnokształcących i szkołach zawodowych, jednakże tylko w przypadku liceów współczynnik skolaryzacji brutto w ciągu 3 lat - przekroczył 50%. Żadna inna placówka nie przekroczyła poziomu 50% zarówno przy współczynniku brutto, jak i netto.

W latach 2014-2016 obserwuje się systematyczny spadek *współczynnika skolaryzacji brutto*³⁵ i *współczynnika skolaryzacji netto*³⁶ w szkolnictwie wyższym.

W Polsce, w roku akademickim 2014/2015 *współczynnik skolaryzacji brutto* wyniósł 48,1% i spadał w kolejnych latach – o 0,5 p.p. w 2015/2016 i o 0,7 p.p. w 2016/2017 w stosunku do roku 2014/2015. Podobna tendencja miała miejsce w przypadku *współczynnika skolaryzacji netto*, tj. w roku akademickim 2014/2015 był na poziomie 37,8%, podczas gdy w kolejnych latach spadł odpowiednio do roku 2014/2015 o 0,5 p.p. w 2015/2016 i o 1,0 p.p. w 2016/2017. Brak danych za rok 2017/2018.

Wykres 12. Współczynnik skolaryzacji brutto i netto (%) w szkolnictwie wyższym w Polsce w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS „Szkoły wyższe i ich finanse w 2016 r.” Warszawa 2017. Brak danych na województwa

W 2017 roku w kształceniu i szkoleniu brało udział 2,4% osób w wieku 25-64 lata (w Polsce, w tym okresie – 4,0% osób). W porównaniu do lat poprzednich, wskaźnik ten mimo tendencji spadkowej utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 33. Odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Obszar	Polska		Warmińsko-Mazurskie	
		[%]		[%]
Osoby dorosłe w wieku 25-64 lata uczestniczące w kształceniu i szkoleniu	2014	4,0	2,7	
	2015	3,5	2,5	
	2016	3,7	2,4	
	2017	4,0	2,4	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Biorąc pod uwagę dane ogólnopolskie, gorsza sytuacja dotycząca osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu, występuje wśród mieszkańców województwa podkarpackiego, zaś zbliżone wartości wskaźników osiągnęły województwa opolskie i lubuskie. Najlepsza sytuacja panuje w województwie mazowieckim, nieco gorsza, lecz nadal będąca powyżej średniej krajowej w województwach: podlaskim, lubelskim, pomorskim, małopolskim i dolnośląskim.

Według danych Eurostatu wskaźnik dotyczący nauki przez całe życie w Polsce jest dużo niższy niż średnia krajów Unii Europejskiej. Najwięcej osób pobierało naukę w Danii – około 31% ludności (lata 2014-2015) i Szwecji – 30% ludności (lata 2016-2017); a najmniej w Rumunii – około 1% (lata 2014-2017). W Polsce wskaźnik ten wynosił około 3,5% mieszkańców (lata 2014-2016), w województwie warmińsko-mazurskim – około 2,5% (lata 2014-2016).

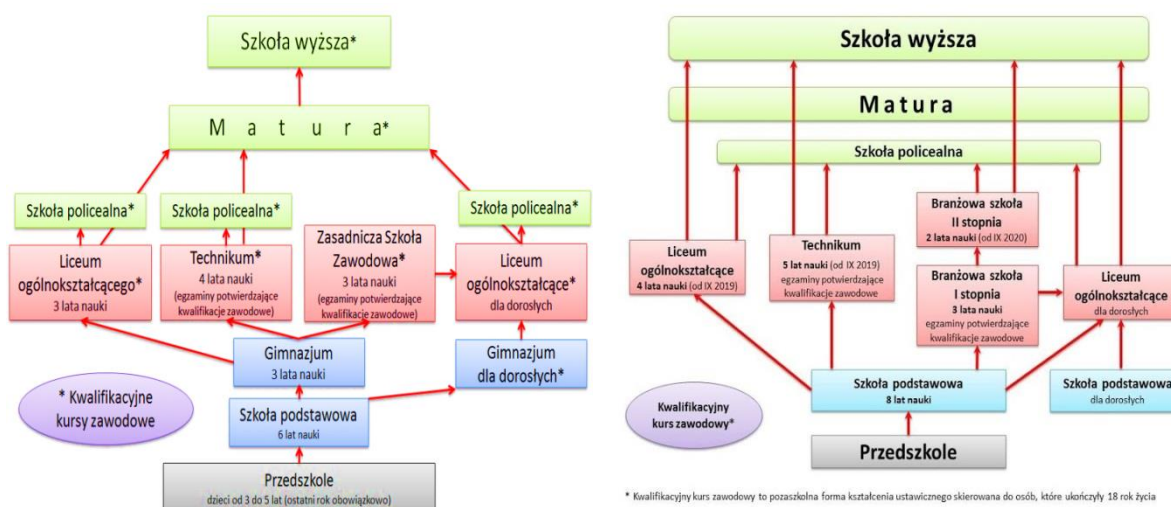
³⁵ Współczynnik skolaryzacji brutto – jest to stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia wyrażony w % (19-24 lata wg stanu na dzień 31 grudnia).

³⁶ Współczynnik skolaryzacji netto – pokazuje odsetek osób uczących się w nominalnym wieku kształcenia na danym poziomie w całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia.

1. SZKOLNICTWO PODSTAWOWE, GIMNAZJALNE I PONADGIMNAZJALNE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM³⁷

Polski system oświaty i wychowania obejmuje dzieci i młodzież w wieku 3-21 lat. Najmłodszy rozpoczynają edukację przedszkolną, najstarsi kończą szkoły ponadgimnazjalne. Organizacja i działalność systemu edukacji w Polsce opiera się na Ustawie o systemie oświaty, która obowiązuje w Polsce od 1991 roku. Ustawę tę nowelizowano w przeciągu okresu jej funkcjonowania wielokrotnie, a ostatnia zmiana weszła w życie 1 września 2017 roku. W okresie objętym monitoringiem dokument obowiązywały różne schematy systemu edukacji w Polsce.

Rysunek 8. Schemat systemu edukacji w Polsce obowiązującego do 31 sierpnia 2017 roku i od 1 września 2017 roku

Źródło: Strona internetowa - <http://sp306.szkolnyportal.edu.pl/doradztwo-zawodowe>

Do 31 sierpnia 2017 roku kształcenie obowiązkowe trwało 10 lat i obejmowało ostatni rok edukacji przedszkolnej, 6-letnią szkołę podstawową oraz 3 letnie gimnazjum (powyższy schemat po lewej stronie).

Natomiast z dniem 1 września 2017 roku, na podstawie Ustawy Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 roku zostały wprowadzone zmiany strukturalne, których celem było lepsze przygotowanie uczniów kończących cały cykl kształcenia do potrzeb rozwoju indywidualnego oraz potrzeb nowoczesnego rynku pracy. W związku z tą reformą od września 2017 roku kształcenie obowiązkowe w Polsce trwa 9 lat i obejmuje ostatni rok edukacji przedszkolnej oraz 8-letnią szkołę podstawową. Powyższy rysunek (po prawej stronie) przedstawia system edukacji w Polsce wprowadzony we wrześniu 2017 roku.

³⁷ Dla potrzeb niniejszego dokumentu, analiza szkolnictwa została przeprowadzona w rozbiciu na dwa okresy: lata 2014-2016 oraz 2017 rok (po wprowadzeniu reformy, z uwagi na utworzenie branżowej szkoły I stopnia, w miejsce zasadniczej szkoły zawodowej).

■ Szkolnictwo podstawowe

W latach 2014-2016/2017 nauka realizowana była w 6-letnich obowiązkowych szkołach podstawowych dla uczniów w wieku 6/7- 13 lat. Obejmowała ona dwa etapy nauczania:

- klasy 1-3 (edukacja wczesnoszkolna),
- klasy 4-6 (nauczanie w podziale na przedmioty).

W roku 2017 roku, po reformie, wprowadzono jednolitą strukturę 8-letniej szkoły podstawowej dla uczniów w wieku od 6/7 lat do 15 lat. Nauka obejmuje następujące etapy:

- klasy 1-3 (edukacja wczesnoszkolna),
- klasy 4-8 (nauczanie w podziale na przedmioty).

Tabela 34. Liczba uczniów oraz liczba szkół podstawowych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Szkoła podstawowa	wg stanu na dzień 30 września				Razem
	2014	2015	2016	2017	
Liczba uczniów	90 349	96 060	88 235	100 298	374 942
Liczba szkół	574	557	549	586	2 266

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie.

W latach 2014-2017 w województwie warmińsko-mazurskim w szkołach podstawowych kształciło się w sumie 374 942 uczniów, z czego najwięcej osób uczących się w szkołach podstawowych odnotowano we wrześniu 2017 roku, kiedy to w 586 szkołach podstawowych w sumie uczyło się 100 298 uczniów. W 2017 roku liczba szkół wzrosła w porównaniu do 2014 roku o 12 szkół (o 2,1%), jednakże spowodowane to było reformą systemu oświaty, a co za tym idzie wygaszaniem szkół gimnazjalnych na rzecz ostatnich klas szkół podstawowych (7 klas).

Tabela 35. Szkoły podstawowe województwa warmińsko-mazurskiego wg organu prowadzącego w latach 2014-2017

Lata	Rodzaj organu prowadzącego									
	Jednostki samorządu terytorialnego				Jednostki administracji rządowej		Sektor prywatny			
	Dzieci i młodzież		Dorośli		Dzieci i młodzież		Dzieci i młodzież			
	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Publiczna		Niepubliczna	
						Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	
2014	469	85 277	0	0	25	1 804	21	1 155	59	2 153
2015	461	90 485	0	0	14	1 807	21	1 206	61	2 562
2016	451	82 562	0	0	14	1 737	25	1 357	59	2 579
2017	475	93 739	6	101	13	1 434	30	2 027	62	2 922
Razem	1 856	352 063	6	101	66	6 782	97	5 745	241	10 216

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie.

W latach szkolnych 2014-2017 największa liczba szkół podstawowych prowadzona była przez jednostki samorządu terytorialnego (w kolejnych latach wskaźnik ten kształtował się następująco: 81,7%; 82,8%; 82,1% oraz 82,1%). Organem prowadzącym dla najmniejszej liczby szkół podstawowych były jednostki administracji rządowej, które w latach 2014-2017 prowadziły 2,9% ogólnej liczby

szkół podstawowych. Biorąc pod uwagę sektor prywatny zauważalna była tendencja wzrostu liczby szkół podstawowych prowadzonych przez te jednostki (w kolejnych latach: 80 szkół; 82 szkoły; 84 szkoły; 92 szkoły).

W 2017 roku, po reformie, wprowadzono 8-letnią szkołę podstawową dla dorosłych. W województwie warmińsko-mazurskim z dniem 1 września 2017 roku rozpoczęło działanie 6 takich szkół, do których uczęszczało 101 uczniów.

■ Szkolnictwo średnie (I i II stopnia)

Szkolnictwo średnie I stopnia (przed reformą w 2017 roku) realizowane było w obowiązkowych 3 –letnich gimnazjach, do których uczęszczała młodzież w wieku 13-16 lat. Przyjęcie ucznia do gimnazjum odbywało się na podstawie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej i przystąpienia do zewnętrznego sprawdzianu po klasie szóstej szkoły podstawowej.

Od 2017 roku gimnazja są stopniowo wygaszane. Uczniowie kończący naukę w klasie 6 szkoły podstawowej stają się uczniami klasy 7 - nowej 8-letniej szkoły podstawowej.

Tabela 36. Liczba uczniów oraz liczba gimnazjów w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Szkoly średnie I stopnia - GIMNAZJA	wg stanu na dzień 30 września				Razem
	2014	2015	2016	2017	
Liczba uczniów	44 099	42 963	41 821	27 539	156 422
Liczba szkół	305	308	304	98	1 015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

W latach 2014-2017 w gimnazjach w województwie warmińsko-mazurskim uczyło się 156 422 uczniów, z czego najwięcej w roku 2014 (28,2%), a najmniej w 2017 roku (17,6%), co jest wynikiem reformy i wygaszania gimnazjów. Biorąc pod uwagę liczbę gimnazjów, w okresie przed reformą (2014-2016), liczba tych szkół oscylowała na podobnym poziomie (w kolejnych latach: 305, 308 i 304 szkoły). Natomiast w 2017 roku, po wprowadzeniu 8-letniej szkoły podstawowej, przy założeniu stopniowego wygaszania gimnazjów, ich liczba spadła do 98 szkół.

Tabela 37. Gimnazja województwa warmińsko-mazurskiego wg organu prowadzącego w latach 2014-2017

Lata	Rodzaj organu prowadzącego															
	Jednostki samorządu terytorialnego				Jednostki administracji rządowej				Sektor prywatny							
	Dzieci i młodzież		Dorośli		Dzieci i młodzież		Dorośli		Dzieci i młodzież				Dorośli			
									Publiczna		Niepubliczna		Publiczna		Niepubliczna	
	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów
2014	252	39 896	6	694	1	10	1	38	11	1 875	24	1 086	0	0	10	500
2015	254	39 001	6	632	1	10	1	15	11	1 883	26	1 071	0	0	9	351
2016	251	38 003	6	485	1	4	0	0	12	1 974	26	1 106	0	0	8	249
2017	71	24 893	2	328	0	4	0	0	5	1 378	13	720	0	0	7	216
Razem	828	141 793	20	2 139	3	28	2	53	39	7 110	89	3 983	0	0	34	1 316

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

W latach szkolnych 2014-2017 największa liczba szkół gimnazjalnych prowadzona była przez jednostki samorządu terytorialnego (w kolejnych latach wskaźnik ten kształtował się następująco: 84,6%;

84,5%; 84,5% oraz 74,5%). Organem prowadzącym dla najmniejszej liczby szkół gimnazjalnych były jednostki administracji rządowej, które w latach 2014-2015 prowadziły 0,6% ogólnej liczby szkół gimnazjalnych, w 2016 roku 0,3%. W 2017 roku, po reformie, żadna szkoła gimnazjalna nie była prowadzona przez jednostki administracji rządowej. Biorąc pod uwagę sektor prywatny zauważalna była tendencja wzrostu liczby szkół gimnazjalnych prowadzonych przez te jednostki (w kolejnych latach ich udział w prowadzeniu szkół kształtował się następująco: 14,8%; 14,9%; 15,1%, 25,5%).

Szkolnictwo średnie II stopnia, tj. szkoły ogólnokształcące lub zawodowe, skierowane są do absolwentów gimnazjum (młodzieży w wieku 16-20 lat), których wciąż dotyczy obowiązek nauki, choć obowiązek szkolny już nie. Etap ten obejmuje naukę w następujących typach szkół:

- 3-letnie licea ogólnokształcące,
- 4-letnie technika,
- 3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe.

Reforma szkół średnich II stopnia rozpocznie się od roku 2019/2020, a zakończy w roku szkolnym 2023/2024 i obejmie następujące etapy kształcenia:

- 4-letnie liceum ogólnokształcące,
- 5-letnie technikum,
- 3-letnia szkoła branżowa (I stopnia),
- 2-letnia szkoła branżowa (II stopnia).

Wyjątek w tym przypadku dotyczy 3-letniej szkoły branżowej, która rozpoczęła swoje funkcjonowanie 1 września 2017 roku.

Liczbę szkół średnich II stopnia funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2016 obrazuje poniższa tabela:

Tabela 38. Szkoły średnie II stopnia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Szkoły średnie II stopnia	Liczba szkół			Liczba uczniów		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Liceum ogólnokształcące	173	169	170	26 710	24 978	23 712
Technikum	83	77	77	19 891	19 209	18 712
Zasadnicza szkoła zawodowa	73	73	74	8 522	8 146	7 642
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z więcej niż jedną niepełnosprawnością	25	25	25	502	449	492
Technikum uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych	12	0	0	264	0	0
Sześćoletnia szkoła muzyczna II stopnia	4	3	3	233	233	240
Czteroletnie liceum plastyczne	2	2	2	226	230	242
Sześćoletnia ogólnokształcąca szkoła muzyczna II stopnia	1	1	1	98	97	96
Czteroletnia szkoła muzyczna II stopnia	1	0	0	25	28	27
Razem	374	350	352	56 471	53 370	51 163

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

W latach 2014-2016 w województwie warmińsko-mazurskim wśród szkół średnich II stopnia największy odsetek szkół stanowiły *licea ogólnokształcące* (w kolejnych latach 46,2%; 48,9% oraz 48,3% udziału w ogólnej liczbie szkół średnich). Jednocześnie uczniowie tych szkół stanowili również największy odsetek wśród liczby uczniów uczęszczających do szkół średnich II stopnia (w kolejnych la-

tach: 47,3%; 46,8% oraz 46,3%). Przy czym w latach 2014-2016 zauważalny był nieznaczny spadek liczby uczniów liceów ogólnokształcących (z 26 710 uczniów w 2014 roku do 23 721 uczniów w 2016 roku - spadek o 11,2%).

Kolejną najliczniejszą grupą szkół w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2016 stanowiły *technika* - blisko 22% ogółu szkół średnich II stopnia (22,2% w 2014 roku, 22,0% w 2015 roku, 21,9% w 2016 roku). Uczniowie tych szkół stanowili kolejno 35,2%; 36,0% oraz 33,3% ogólnej liczby uczniów szkół średnich II stopnia. Biorąc pod uwagę kolejną grupę szkół, czyli *zasadnicze szkoły zawodowe*, to ich liczba była nieznacznie mniejsza od liczby techników i stanowiła około 20% ogółu szkół (kolejno: 19,5%; 20,8% oraz 21,0%). Jednakże liczba uczniów szkół zawodowych była niższa od liczby uczniów techników i stanowiła kolejno: 15,0%; 15,3% oraz 14,9% ogólnej liczby uczniów szkół średnich II stopnia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2016.

Reforma oświaty w 2017 roku przyniosła zmiany w strukturze systemu oświaty, w ślad, za którymi wprowadzone zostały szkoły branżowe I stopnia (odpowiednik zasadniczych szkół zawodowych) oraz szkoły branżowe II stopnia.

**Tabela 39. Liczba uczniów i szkół średnich
w województwie warmińsko-mazurskim wg stanu na dzień 30 września 2017 roku**

Typ szkoły średniej II stopnia	Liczba szkół	Liczba uczniów
Liceum ogólnokształcące	98	22 526
Technikum	74	18 528
Branżowa szkoła I stopnia	71	2 606
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	27	499
Sześcioletnia szkoła muzyczna II stopnia	3	255
Ogólnokształcąca szkoła muzyczna I stopnia	2	289
Czteroletnie liceum plastyczne	2	232
Ogólnokształcąca szkoła muzyczna II stopnia	1	106
Zasadnicza szkoła zawodowa	0	4 686
Czteroletnia szkoła muzyczna II stopnia	0	24
Razem	278	49 751

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

We wrześniu 2017 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowało 278 szkół średnich II stopnia, do których uczęszczało 49 751 uczniów. Największą liczbę szkół, podobnie jak w latach poprzednich, stanowiły *licea ogólnokształcące* (98 szkół, czyli 35,2 % ogółu szkół), w których uczyło się 22 526 uczniów (45,3% ogółu uczniów szkół średnich II stopnia). W dalszej kolejności uplasowały się *technika*, które stanowiły 26,6% ogółu, a ich uczniowie stanowili 37,2% ogółu uczniów szkół średnich. *Branżowe szkoły zawodowe I stopnia*, które zastąpiły szkoły zawodowe, stanowiły 25,5% ogółu szkół średnich. Naukę w nich 1 września 2017 roku rozpoczęło 2 606 uczniów.

Ważnym elementem procesu dydaktyczno-wychowawczego, bez którego rzetelne przygotowanie młodzieży do zawodu byłoby niemożliwe, jest *praktyczna nauka zawodu* (czyli zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe). Celem zajęć praktycznych jest opanowanie przez uczniów umiejętności zawodowych niezbędnych do podjęcia pracy w danym zawodzie. Natomiast praktyki zawodowe mają na celu pogłębienie oraz zastosowanie wiedzy i umiejętności nabytych podczas nauki w rzeczywistych warunkach pracy, a także zapoznanie uczniów z organizacją zakładu pracy.

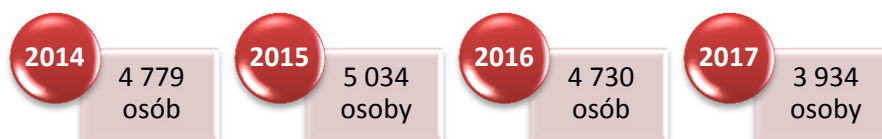
**Tabela 40. Liczba uczestników zajęć praktycznych
w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017**

Uczestnicy zajęć praktycznych	2014	2015	2016	2017	Razem
w warsztatach szkolnych	2 245	3 425	2 686	2 267	10 623
w pracowniach szkolnych	10 886	9 713	9 424	9 230	39 253
u pracodawców	6 728	6 666	6 279	5 169	24 842
w indywidualnych gospodarstwach rolnych	145	217	38	199	599
Razem	20 004	20 021	18 427	16 865	75 317

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

W latach 2014-2017 w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w *zajęciach praktycznych* uczestniczyło 75 317 uczniów. Najwięcej uczniów odbywało zajęcia praktyczne w pracowniach szkolnych (39 253 uczniów, czyli 52,1% ogółu). Zajęcia praktyczne dla 33% uczniów zorganizowane były u pracodawców, dla 14,1% uczniów w warsztatach szkolnych, natomiast najmniejsza liczba uczniów odbywała zajęcia praktyczne w indywidualnych gospodarstwach rolnych (0,8%). Z powyższych danych wynika ponadto, iż liczba uczestników zajęć praktycznych w latach 2014-2017 z roku na rok malała – z 20 004 uczestników w 2014 roku do 16 865 uczestników w 2017 roku (spadek o 18,6%).

Dodatkowo należy wziąć pod uwagę pracowników młodocianych, którzy odbywają praktyczną naukę zawodu w ramach przygotowania do zawodu:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

Powyższe dane wskazują, iż w latach 2014-2017 w województwie warmińsko-mazurskim 18 477 młodocianych pracowników uczestniczyło w praktycznej nauce zawodu w celu przygotowania zawodowego u pracodawców.

Uczniowie techników oraz szkół policealnych w ramach praktycznej nauki zawodu mogą odbywać *praktyki zawodowe* w warsztatach szkolnych, w pracowniach szkolnych, u pracodawcy bądź w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Poniższa tabela obrazuje liczbę uczestników praktyki zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017:

**Tabela 41. Liczba uczestników praktyk zawodowych
w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017**

Uczestnicy praktyk zawodowych (uczniowie techników i szkół policealnych)	2014	2015	2016	2017	Razem
w warsztatach szkolnych	75	45	52	37	209
w pracowniach szkolnych	512	435	599	695	2 241
u pracodawców	9 360	8 195	6 974	6 949	31 478
w indywidualnych gospodarstwach rolnych	162	174	179	205	710
Razem	10 109	8 849	7 804	7 886	34 638

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

W praktykach szkolnych w latach 2014-2017 uczestniczyło 34 638 uczniów techników i szkół policealnych. Największa liczba uczniów odbywała praktykę zawodową u pracodawców (90,9% uczniów). Praktykę zawodową w pracowniach szkolnych odbywało 6,5% uczniów; w indywidualnych gospodarstwach rolnych 2% uczniów, a najmniej uczniów odbywało praktykę zawodową w warsztatach szkolnych (0,6% uczniów).

■ Szkoły policealne

W polskim systemie kształcenia szkoły policealne zaliczane są do szkolnictwa na poziomie średnim. Przeznaczone są dla osób posiadających wykształcenie średnie ogólne. Pozwalają na uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu. Nauka w szkole policealnej trwa od 1 roku do 2,5 lat. Szkoły policealne w latach 2014-2017 nie podlegały zmianom strukturalnym w wyniku reformy.

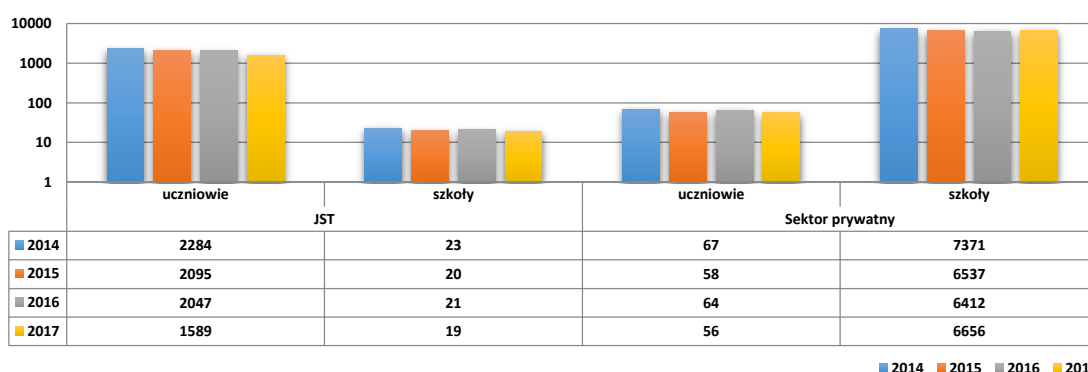
Tabela 42. Liczba uczniów oraz liczba szkół policealnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Szkoły policealne	wg stanu na dzień 30 września				Razem
	2014	2015	2016	2017	
Liczba uczniów	9 655	8 632	8 459	8 245	34 991
Liczba szkół	90	78	85	75	328

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

W latach 2014-2017 w szkołach policealnych uczyło się w sumie 34 991 uczniów, z czego najwięcej w roku 2014 (27,6%), a najmniej w 2017 roku (23,6%). Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego odnotowano w tym okresie zróżnicowaną liczbę szkół, z czego najwięcej szkół funkcjonowało w 2014 roku (90 szkół), a najmniej w 2017 roku (75 szkół).

Wykres 13. Liczba uczniów i liczba szkół policealnych w województwie warmińsko-mazurskim wg organu prowadzącego w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie

Analizując dane dotyczące organów prowadzących szkoły policealne należy zauważyć, iż w przeciwieństwie do szkół podstawowych czy średnich I i II stopnia, są one prowadzone tylko przez dwa rodzaje podmiotów: jednostki samorządu terytorialnego lub instytucje sektora prywatnego.

W latach 2014-2017 większość (74,7%) szkół policealnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego prowadzona była przez instytucje z sektora prywatnego, w których na przełomie czterech lat uczyło się 26 976 uczniów.

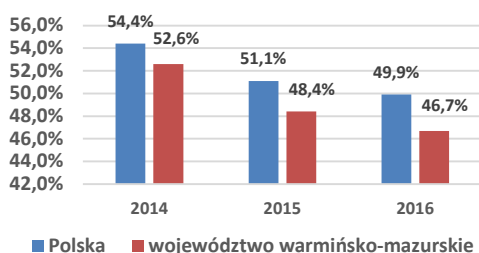
Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie warmińsko-mazurskim (liceów ogólnokształcących, techników oraz zasadniczych szkół zawodowych)

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych to potencjalni kandydaci do pracy. Niektórzy z nich wybierają drogę dalszej edukacji, inni próbują swoich sił na rynku pracy. Struktura kształcenia ponadgimnazjalnego w Polsce spowodowała zachwianie proporcji między kształceniem ogólnym, które stanowi oko-

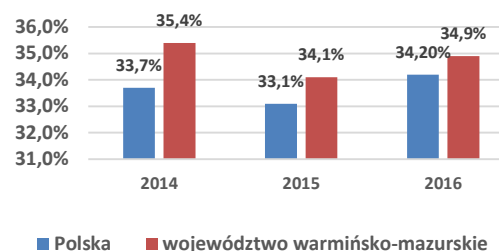
to 80% form kształcenia, a kształceniem zawodowym (20%). Absolwenci szkół zawodowych stanowią obecnie około 19% w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.

Szczegółowe informacje dotyczące absolwentów szkół ponadgimnazjalnych przedstawiają poniższe wykresy:

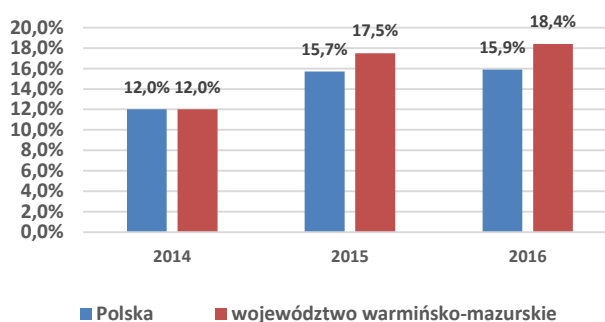
Wykres 14. Udział absolwentów liceów ogólnokształcących w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych

Wykres 15. Udział absolwentów techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych

Wykres 16. Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie

W latach 2014-2016³⁸ w województwie warmińsko-mazurskim (podobnie jak w Polsce) największy udział wśród ogólnej liczby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych mieli absolwenci liceów ogólnokształcących: 52,6% w 2014 roku, 48,4% w 2015 roku oraz 46,7% w 2016 roku. Najmniej liczną grupę absolwentów stanowili natomiast absolwenci zasadniczych szkół zawodowych (12,0% w 2014 roku, 17,5% w 2015 roku oraz 18,4% w 2016 roku). Mimo iż odsetek absolwentów szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych jest najniższy, to w latach 2014-2016 zauważalny był trend wzrostu tej liczby.

Zdawalność egzaminów wśród uczniów szkół w województwie warmińsko-mazurskim

Egzaminy zewnętrzne dostarczają informacji o poziomie osiągnięć uczniów oraz efektywności nauczania w szkołach, ich wyniki są ważne nie tylko dla pracowników oświaty, ale też i dla jednostek samorządu terytorialnego, gdyż pozwalają na zidentyfikowanie mocnych i słabych stron w edukacji.

³⁸ Brak danych za 2017 rok.

Za przygotowanie i ustalenie materiałów egzaminacyjnych oraz ustalenie zasad oceny odpowiada Centralna Komisja Egzaminacyjna. Sprawuje ona również nadzór nad Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi, które odpowiadają za przeprowadzenie egzaminów na terenie całego kraju. W województwie warmińsko-mazurskim taką rolę odgrywa Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży.

Liczbę funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017 ośrodków egzaminacyjnych przedstawia poniższy schemat:

ośrodki przeprowadzające egzamin maturalny (szkoły) <ul style="list-style-type: none">•2014 r.- 262 ośrodki•2015 r.- 252 ośrodki•2016 r.- 225 ośrodków•2017 r.- 230 ośrodków
ośrodki przeprowadzające egzamin zawodowy wg starej formuły <ul style="list-style-type: none">•2014 r.- 122 ośrodki (egzamin pisemny), 116 ośrodków (egzamin praktyczny)•2015 r.- 99 ośrodków (egzamin pisemny), 93 ośrodki (egzamin praktyczny)•2016 r.- 68 ośrodków (egzamin pisemny), 93 ośrodki (egzamin praktyczny)•2017 r.- 39 ośrodków (egzamin pisemny), 42 ośrodki (egzamin praktyczny)
ośrodki przeprowadzające egzamin zawodowy wg nowej formuły <ul style="list-style-type: none">•2014 r.- 127 ośrodków (egzamin pisemny), 124 ośrodki (egzamin praktyczny)•2015 r.- 216 ośrodków (egzamin pisemny), 198 ośrodków (egzamin praktyczny)•2016 r.- 208 ośrodków (egzamin pisemny), 198 ośrodków (egzamin praktyczny)•2017 r.- 211 ośrodków (egzamin pisemny), 203 ośrodki (egzamin praktyczny)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży

■ **SPRAWDZIAN SZÓSTOKLASISTY** (na podstawie informacji z CKE i MEN)

Od roku szkolnego 2013/2014 sprawdzian szóstoklasisty składał się z dwóch części (obie w formie pisemnej) i obejmował swoim zakresem: wiadomości i umiejętności z języka polskiego oraz z matematyki, w tym wykorzystanie wiadomości i umiejętności z tych przedmiotów w zadaniach osadzonych w kontekście historycznym lub przyrodniczym, a także wiadomości i umiejętności z języka obcego nowożytnego. W roku szkolnym 2016/2017 obowiązkowy sprawdzian szóstoklasisty został zniesiony, zamiast sprawdzianu - Centralna Komisja Egzaminacyjna udostępniła szkołom narzędzia diagnostyczne, pozwalające dokonać wstępnej oceny poziomu wiadomości i umiejętności uczniów rozpoczynających kolejny etap edukacyjny (czyli gimnazjum). Egzamin ten przeprowadzany był przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną. Wynik egzaminu nie miał wpływu na przyjęcie do gimnazjum, czy ukończenie szkoły podstawowej (egzamin miał charakter informacyjny - podsumowanie postępów dziecka w nauce).

■ **EGZAMIN GIMNAZJALNY** (na podstawie informacji z CKE i MEN)

Egzamin przeprowadzony w klasie trzeciej gimnazjum składał się z trzech części (wszystkie w formie pisemnej). W pierwszej części – humanistycznej, sprawdzano wiadomości i umiejętności z zakresu języka polskiego oraz z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie; w drugiej – matematyczno-przyrodniczej – wiadomości i umiejętności z zakresu matematyki oraz z zakresu przedmiotów przyrodniczych: biologii, chemii, fizyki i geografii; a w trzeciej – wiadomości i umiejętności z zakresu języka obcego nowożytnego. Przystąpienie do egzaminu było warunkiem ukończenia gimnazjum, ale nie określało minimalnego wyniku, jaki zdający powinien uzyskać.

■ EGZAMIN MATURALNY (na podstawie informacji z CKE i MEN)

Egzamin maturalny pełni trzy zasadnicze funkcje: 1) wyznacza poziom spełniania przez zdających wymagań programowych w zakresie przedmiotów, z których przystępowali do egzaminów; 2) stanowi poświadczenie osiągnięcia przez zdającego wymaganego prawem poziomu wiadomości i umiejętności w zakresie języka polskiego, matematyki i wybranego języka obcego; 3) zastępuje egzamin wstępny do szkół wyższych, które wykorzystują wyniki egzaminu maturalnego z danego przedmiotu lub przedmiotów – przede wszystkim na poziomie rozszerzonym – jako kryteria w procesie rekrutacji. Od roku szkolnego 2014/2015 uczniowie szkół ponadgimnazjalnych mogli zdawać egzamin maturalny według nowej formuły, a dotyczył on: absolwentów liceum ogólnokształcącego, którzy ukończyli szkołę w latach szkolnych 2015-2017; absolwentów technikum, którzy ukończyli szkołę w roku szkolnym 2016-2017; absolwentów ponadpodstawowych szkół średnich; osób, które posiadają świadectwo lub inny dokument - potwierdzający wykształcenie średnie - wydany za granicą, ale nieuprawnijający do podjęcia studiów w Polsce. Modyfikacja egzaminu maturalnego wynikała zarówno z nowej podstawy programowej, realizowanej w szkołach ponadgimnazjalnych od 2012 roku, jak i sugestii uczelni, które oczekują od maturzystów poszerzonej wiedzy z dziedziny dotyczącej wybranego kierunku studiów. Egzamin maturalny według starej formuły obowiązywał do roku szkolnego 2013/2014 i dotyczył: absolwentów liceum ogólnokształcącego z lat 2013/2014; absolwentów technikum z lat 2014/2015; osób, które do roku szkolnego 2015/2016 łącznie uzyskały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego na podstawie egzaminów eksternistycznych.

Sprawdzian, egzamin gimnazjalny oraz egzamin maturalny były przeprowadzane zgodnie z wymogami określonymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego³⁹. Absolwent szkoły podstawowej i absolwent gimnazjum po zdaniu sprawdzianu/egzaminu otrzymał zaświadczenie o szczegółowych wynikach, a absolwent szkoły średniej, który zdał egzamin maturalny - świadectwo dojrzałości.

Biorąc pod uwagę zagadnienia związane z wynikami egzaminów wśród uczniów szkół podstawowych, szkół średnich I i II stopnia w latach szkolnych 2013-2017, z danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży wynika, iż:

 sprawdzian szóstoklasisty
<ul style="list-style-type: none">• zdało (przystąpiło) 39 082 osoby (w 2013/2014 roku - 13 214 osoby, w 2014/2015 roku - 13 184 osoby, w 2015/2016 roku - 12 684 osoby, w 2016/2017 roku - b. d.*)
 egzamin gimnazjalny
<ul style="list-style-type: none">• zdało (przystąpiło) 53 987 osób (w 2013/2014 roku - 14 184 osoby, w 2014/2015 roku - 13 645 osób, w 2015/2016 roku - 13 251 osób, w 2016/2017 roku - 12 907 osób)
 egzamin maturalny
<ul style="list-style-type: none">• zdało 31 939 osób (81,2%) na 39 994 osoby przystępujące do egzaminu, w tym:• 11 180 osób na 14 881 osób przystępujących do egzaminu wg starej formuły w 2013/2014 i 2014/2015 roku• 20 741 osób na 25 113 osób przystępujących do egzaminu wg nowej formuły w 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 roku• w latach szkolnych 2013-2017 egzamin maturalny przeprowadziło łącznie 969 szkół

* W 2017 roku, po wprowadzeniu reformy systemu oświaty, uczniowie, którzy ukończyli w roku szkolnym 2016/2017 klasę szóstą szkoły podstawowej stali się uczniami siódmej klasy szkoły podstawowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej www.oke.lomza.pl – Informacje o wynikach oraz sprawozdań otrzymanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży

³⁹ Wyjątek stanowi egzamin maturalny wg starej formuły, gdzie podstawą do przeprowadzenia egzaminu maturalnego były standardy wymagań egzaminacyjnych.

■ **EGZAMIN POTWIERDZAJĄCY KWALIFIKACJE W ZAWODZIE** tzw. **egzamin zawodowy** (na podstawie informacji z CKE i MEN)

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie od 2012 roku jest formą oceny poziomu opanowania wiadomości i umiejętności z zakresu jednej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie, ustalonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach. Egzamin zawodowy składa się z części pisemnej i części praktycznej. Egzamin, zgodnie z przepisami Ustawy o systemie oświaty w brzmieniu obowiązującym przed 1 września 2017 roku, przeprowadzany był dla: uczniów zasadniczych szkół zawodowych i techników oraz uczniów i słuchaczy szkół policealnych; absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, techników i szkół policealnych; osób, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy; osób dorosłych, które ukończyły praktyczną naukę zawodu dorosłych lub przyuczenie do pracy dorosłych, o których mowa w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jeżeli program przyuczenia do pracy uwzględniał wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach oraz osób spełniających warunki dopuszczenia do egzaminu eksternistycznego potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Zdający, który zaliczył egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie, otrzymał świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie, z kolei potwierdzenie wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie oraz uzyskanie odpowiedniego poziomu wykształcenia było warunkiem otrzymania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

Z danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży wynika, iż w latach 2014-2017:

**egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe - egzamin zawodowy
(na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej)**

- **zdało 4 120 osób (70,9%) na 5 807 osób przystępujących do egzaminu**, w tym:
- 615 osób na 807 osób przystępujących do egzaminu wg starej formuły
- 3 505 osób na 5 000 osób przystępujących do egzaminu wg nowej formuły

**egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe - egzamin zawodowy
(na poziomie technikum i szkoły policealnej)**

- **zdało 35 283 osoby (70,4%) na 50 129 osób przystępujących do egzaminu**, w tym:
- 5 564 osoby na 8 558 osób przystępujących do egzaminu wg starej formuły
- 29 719 osób na 41 571 osób przystępujących do egzaminu wg nowej formuły

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży

Tabela 44. Zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie		2014	2015	2016	2017	Ogółem
Liczba osób, które zdały egzamin zawodowy	wg starej formuły na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej	610	3	1	1	615
	wg starej formuły na poziomie technikum i szkoły policealnej	2 800	2 697	51	16	5 564
	wg nowej formuły na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej	161	1 126	1 180	1 038	3 505
	wg nowej formuły na poziomie technikum i szkoły policealnej	3 424	7 409	9 633	9 253	29 719
Liczba zdających, którzy otrzymali świadectwo potwierdzające kwalifikację zawodową wg starej formuły						6 179 (615 osób na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej i 5 564 osoby na poziomie technikum i szkoły policealnej)
Liczba zdających, którzy otrzymali świadectwo potwierdzające kwalifikację zawodową wg nowej formuły						33 224 (3 505 osób na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej i 29 719 osób na poziomie technikum i szkoły policealnej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży

W latach szkolnych 2013-2017 Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży wydała 6 179 świadectw (wg starej formuły) i 33 224 świadectwa (wg nowej formuły) potwierdzających kwalifikacje zawodowe wyodrębnione w danym zawodzie. Osoby, którzy otrzymały ww. świadectwa oraz posiadały odpowiedni poziom wykształcenia - otrzymały dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Przykład:

Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie technik informatyk po potwierdzeniu kwalifikacji: E.12. *Montaż i eksploatacja komputerów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych*, E.13. *Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami* i E.14. *Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami* uzyskał dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie technik informatyk

Tabela 45. Liczba dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe wydanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łomży

Dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe	2014	2015	2016	2017	Ogółem
	1 662	2 986	5 435	5 454	15 497

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży

Nawiązując do liczby wydanych świadectw dla osób zdających egzamin zawodowy potwierdzający kwalifikację w danym zawodzie, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży wydała 15 497 dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe (łącznie dla 90 zawodów). Najwięcej dyplomów wydano w 2017 roku (5 454 dyplomy), a najmniej w 2014 roku (1 622 dyplomy), a to oznacza, że zainteresowanie kształceniem zawodowym w monitorowanych latach wzrosło.

W ciągu 4 lat, najwięcej dyplomów wręczono absolwentom w następujących zawodach:

Lp.	Nazwa zawodu	Liczba wydanych dyplomów w roku:				Razem
		2014	2015	2016	2017	
1	Opiekun medyczny	347	361	296	250	1 254
2	Sprzedawca	-	315	307	253	875
3	Technik usług kosmetycznych	202	188	177	202	769
4	Kucharz	-	186	-	293	728
5	Technik żywienia i usług gastronomicznych	-	-	306	411	717
6	Technik informatyk	12	23	275	382	692
7	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	98	237	174	179	688
8	Technik hotelarstwa	-	-	341	334	675
9	Technik ekonomista	-	-	371	294	665
10	Technik administracji	141	173	105	201	620

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży

W poszczególnych latach najpopularniejszymi zawodami (max. 3), w których otrzymano dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe były:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży

W 2014 i 2015 roku na pierwszym miejscu uplasował się zawód opiekuna medycznego. W 2016 roku najwięcej było techników ekonomistów, a w 2017 roku – techników żywienia i usług gastronomicznych.

Porównując te, jak i wcześniejsze dane z wynikami badania *Barometr Zawodów* (krótkookresowej prognozy prowadzonej od 2016 roku) - jedynie kucharz oraz technik żywienia i usług gastronomicznych są zawodami trwale deficytowymi, czyli takimi, w których od trzech lat (łącznie z 2018 rokiem) wystąpiło zapotrzebowanie na nowych pracowników. Pozostałe kierunki były/są zawodami zrównoważonymi lub nadwyżkowymi, a technik ekonomista to zawód trwale nadwyżkowy, co oznacza, że liczni absolwenci tego kierunku z pewnością teraz, jak i w przyszłości będą mieć problemy ze znalezieniem pracy.

Nowe kierunki kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych w województwie warmińsko-mazurskim

W przypadku szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, specyfika kształcenia wymaga przygotowania uczniów do funkcjonowania na dynamicznym rynku pracy. Dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy stanowi duże wyzwanie dla placówek edukacyjnych. Warunkiem zapewnienia odpowiedniej jakości kształcenia zawodowego, jest taka realizacja celów szkoły, która uwzględni również kontekst zewnętrzny, ukierunkowany na współpracę z pracodawcami, instytucjami rynku pracy oraz szkołami wyższymi.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom wynikającym z potrzeb rynku pracy (pracodawców), szkoły ponadgimnazjalne, dokonując szczegółowej analizy rynku, otwierają nowe kierunki kształcenia w swoich placówkach.

Dyrektor szkoły, który zamierza wprowadzić nowy zawód, jest obowiązany porozumieć się w tej sprawie z organem prowadzącym szkołę oraz zasięgnąć opinii *powiatowej i wojewódzkiej rady rynku pracy* (art. 39 ust. 5 Ustawy o systemie oświaty), co do zgodności z potrzebami rynku pracy.

Powiatowe Rady Rynku Pracy, które stosownie do art. 22 ust. 5 pkt 5 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku, w latach 2014-2017 w sumie wydały 123 opinie dotyczące uruchomienia nowych kierunków kształcenia:

opiniowanie nowych kierunków kształcenia przez Powiatowe Rady Rynku Pracy

- w sumie wydano 123 opinie:
- 2014 r.- 20 opinii
- 2015 r.- 35 opinii
- 2016 r.- 41 opinii
- 2017 r.- 27 opinii

opinie pozytywne

- Powiatowe Rady Rynku Pracy wydały **121 pozytywnych** opinii dotyczących uruchomienia nowych kierunków kształcenia :
- 2014 r.- 20 opinii
- 2015 r.- 34 opinie
- 2016 r.- 40 opinii
- 2017 r.- 27 opinii

opinie negatywne

- Powiatowe Rady Rynku Pracy w latach 2014-2017 wydały **2 negatywne** opinie dotyczące uruchomienia nowych kierunków kształcenia (2015 - 1 opinia; 2016 r.- 1 opinia)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych ze Starostw Powiatowych/Urzędów Miast

Opiniowane przez Powiatowe Rady Rynku Pracy nowe kierunki kształcenia były uzgadniane z lokalnymi podmiotami gospodarczymi, które zazwyczaj podpisywały listy intencyjne zobowiązujące je do współpracy w procesie kształcenia uczniów danego kierunku. Współpraca ta miała polegać na realizacji części kształcenia praktycznego przy wykorzystaniu zaplecza technicznego danej firmy. Opiniowane kierunki kształcenia dotyczyły wielu różnych zawodów, do najczęściej opiniowanych należały zawody z grupy: technik cyfrowych procesów graficznych; technik logistik; technik obsługi turystycznej; technik mechanik.

Natomiast *Wojewódzka Rada Rynku Pracy* w latach 2014-2017 podjęła 202 uchwały dotyczące opinii w sprawie uruchomienia nowych kierunków kształcenia. Najwięcej uchwał podjęto w 2015 roku (67 uchwał), a najmniej w 2017 roku (36 uchwał). Biorąc pod uwagę liczbę szkół, które złożyły wniosek o opinię do Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy, było to 106 szkół.

Do najczęściej opiniowanych kierunków kształcenia w latach 2014-2017 należały zawody z grupy: technik cyfrowych procesów graficznych; magazynier logistik; technik chłodnictwa i klimatyzacji; ślusarz; technik organizacji reklamy.

opiniowanie nowych kierunków kształcenia przez Wojewódzką Radę Rynku Pracy

- w sumie wydano 202 uchwały dotyczące uruchomienia nowych kierunków kształcenia:
- 2014 r.- 45 opinii
- 2015 r.- 67 opinii
- 2016 r.- 54 opinie
- 2017 r.- 36 opinii

opinie pozytywne

- Wojewódzka Rada Rynku Pracy w sumie wydała **171 pozytywnych** opinii dotyczących uruchomienia nowych kierunków kształcenia:
- 2014 r.- 40 opinii
- 2015 r.- 52 opinie
- 2016 r.- 45 opinii
- 2017 r.- 34 opinie

opinie negatywne

- Wojewódzka Rada Rynku Pracy w latach 2014-2017 w sumie wydała **31 negatywnych** opinii dotyczących uruchomienia nowych kierunków kształcenia:
- 2014 r. - 5 opinii
- 2015 r.- 15 opinii
- 2016 r.- 9 opinii
- 2017 r.- 2 opinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Wydziału Organizacji Urzędu i Rozwoju w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Olsztynie

Nowe kierunki kształcenia zawodowego uruchamiane w szkołach stanowiły odpowiedź na potrzeby lokalnego rynku pracy. Programy kształcenia tworzone były zgodnie z podstawą programową kształcenia w danym zawodzie, jak również zawierały elementy zgodne z oczekiwaniami pracodawców. Poszczególne programy nauczania zostały dostosowane do wymagań pracodawców nie tylko pod kątem wiedzy teoretycznej, ale przede wszystkim pod kątem możliwości uzyskania praktycznych umiejętności. Współpraca z pracodawcami w zakresie uruchamiania nowego kierunku kształcenia polegała m.in. na podpisywaniu porozumień; realizacji praktyk zawodowych, czy też objęciu przez danego pracodawcę swoim patronatem poszczególnych klas kształcących w danym zawodzie. Taka forma współpracy stanowiła gwarancję rozwoju szkół, a także dla uczniów szansę na zdobycie zawodu w rzeczywistym środowisku pracy. Korzyści z takiej współpracy odnotowują zarówno uczniowie - mający tym samym większe możliwości na zatrudnienie i pracodawcy, którzy mają możliwość przygotowania pod własne potrzeby przyszłych pracowników.

W latach 2014-2017 w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego łącznie *utworzono 135 nowych kierunków kształcenia zawodowego*, z czego najwięcej (37,8%) w 2016 roku:

Liczba nowoutworzonych kierunków kształcenia zawodowego	2014	2015	2016	2017	Ogółem
	21	31	51	32	135

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych ze Starostw Powiatowych/Urzędów Miast

Wśród 135 utworzonych kierunków kształcenia, nie wszystkie zostały uruchomione z powodu problemów z naborem. Młodzież niechętnie podejmowała naukę w szkołach zawodowych, wybierając raczej naukę w liceum ogólnokształcącym bądź technikum, z uwagi na bogatą ofertę tych szkół, nastawienie na tzw. „lekkie” nietechniczne kierunki, czy też brak pomysłu na swoją zawodową przyszłość.

Otwieranie nowych kierunków kształcenia w szkołach zawodowych (branżowych) stanowiło często odpowiedź na potrzeby dynamicznie rozwijających się branż lokalnego rynku pracy, a także wynikało

z problemów pracodawców ze znalezieniem odpowiedniego kandydata do pracy. Do najczęściej utworzonych kierunków kształcenia należały grupy zawodów: technik analityk; technik spedytor, technik organizacji reklamy, technik bhp; kierowca-mechanik; technik mechanik; magazynier-logistik; kucharz.

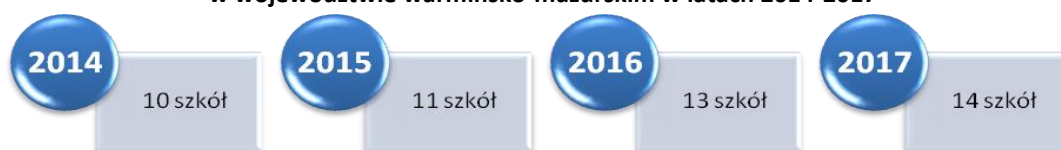
Do powiatów, w których w latach 2014-2017 utworzono największą liczbę kierunków kształcenia należały: powiat ostródzki (29 nowych kierunków); powiat lidzbarski (17 kierunków) oraz miasto Elbląg (16 kierunków).

Programy modułowe i doradztwo zawodowe w szkołach w województwie warmińsko-mazurskim

Wzrost i utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia zawodowego uzależnione jest od kilku czynników takich jak: baza techniczna szkół; dobrze wykształcona kadra nauczycielska; programy nauczania dostosowane do potrzeb rynku oraz doradztwo zawodowe, które pomogłoby w poprawie wizerunku kształcenia zawodowego wśród młodzieży i rodziców.

Organizację kształcenia w szkołach zawodowych planuje się na podstawie ramowych planów nauczania dla określonego typu szkoły. Podstawę programową kształcenia w zawodach określa minister właściwy do spraw oświaty. Program nauczania natomiast opracowany jest przez nauczyciela po akceptacji dyrektora placówki. Podążając za rozwojem nowoczesnych technologii oraz dynamicznymi zmianami zachodzącymi w większości dziedzin nauki, szkoły zawodowe wprowadzają nowe programy nauczania wykorzystując przy tym między innymi *programy modułowe*. Modułowe programy nauczania stanowią alternatywę kształcenia zawodowego polegającą na łączeniu teorii z praktyką, dzięki czemu absolwenci szkół realizujących modułowe programy po ukończeniu szkoły są rzetelnie przygotowani do pracy zawodowej. W procesie kształcenia modułowego nie ma podziału na zajęcia teoretyczne i praktyczne. Uczeń, wykonuje zadania praktyczne, nabywa jednocześnie wiedzę teoretyczną konieczną do prawidłowego wykonania zadania. W procesie kształcenia modułowego od nauczyciela wymagana jest umiejętność prowadzenia zajęć edukacyjnych nakierowana na praktyczne działanie.

Rysunek 9. Liczba szkół zawodowych realizujących programy modułowe w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych ze Starostw Powiatowych/Urzędów Miast

Kształcenie zawodowe na podstawie programów modułowych wymaga posiadania odpowiedniej bazy dydaktycznej. Kształcenie to prowadzone było w następujących powiatach województwa warmińsko-mazurskiego:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych ze Starostw Powiatowych/Urzędów Miast

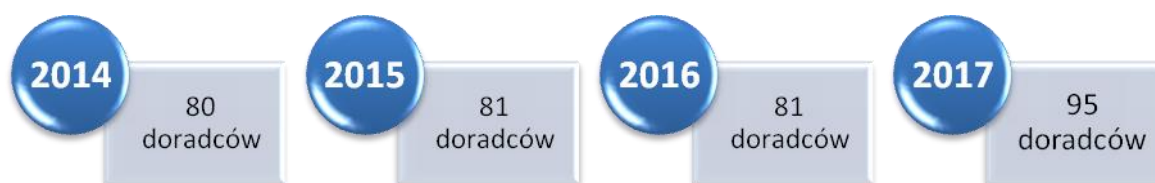
W latach 2014-2017 liczba szkół realizujących kształcenie modułowe w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła z 10 szkół w 2014 roku do 14 szkół w 2017 roku (wzrost o 40%). Najwięcej szkół prowadzących tego typu kształcenie działało w powiecie etckim (4 szkoły w 2017 roku), a najmniej w powiatach: braniewskim i giżyckim (po 1 szkole). Nauczanie modułowe prowadzone było między innymi w zawodach: technik hotelarstwa, technik obsługi turystycznej, technik żywienia i usług gastronomicznych, kelner, kucharz, cukiernik.

Biorąc pod uwagę korzyści płynące z realizowania kształcenia zawodowego w oparciu o programy modułowe należy wskazać kilka zalet płynących z takiego rozwiązania:

1. zwiększona efektywność kształcenia z uwagi na fakt łączenia wiedzy teoretycznej z praktyczną,
2. dostosowanie form kształcenia modułowego do zmieniającego się rynku pracy,
3. podniesienie atrakcyjności kształcenia i świadomego przygotowania się do zawodu,
4. stopniowe nabywanie kwalifikacji do zawodu,
5. budowanie przyjaznej relacji mistrz-uczeń.

Doradztwo zawodowe stanowi jeden z elementów systemu edukacji. Podniesienie świadomości młodzieży dokonującej wyboru swojej ścieżki kariery stanowi istotny krok w stronę zrównoważenia potrzeb pracodawców z oczekiwaniem potencjalnych pracowników.

Rysunek 10. Liczba doradców zawodowych w szkołach w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych ze Starostw Powiatowych/Urzędów Miast

Liczba doradców zawodowych zatrudnionych w szkołach w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017 wzrosła z 80 doradców w 2014 roku do 95 doradców w 2017 roku. Tylko w dwóch powiatach województwa (Kętrzyn, Mrągowo) w szkołach nie zatrudniano doradcy zawodowego, natomiast jego rolę pełnił pedagog szkolny, psycholog lub nauczyciel zawodu.

Jednym z zadań doradcy zawodowego jest motywowanie młodzieży do dalszej nauki oraz pomoc w wyborze odpowiedniego zawodu. Praca z młodzieżą, już na wczesnym etapie edukacji jest istotna ze względu na późniejsze świadome planowanie kariery zawodowej, czy też decyzje dotyczące ścieżki dalszej edukacji.

Doradztwo edukacyjno-zawodowe nie jest w pełni zintegrowane - osobno prowadzone jest w służbach zatrudnienia, osobno w szkołach. Szkoła zawodowa powinna stać się szkołą świadomego, pozytywnego wyboru. Dlatego ogromną rolę odgrywać powinni w tym przypadku doradcy zawodowi, pracujący jednocześnie z młodzieżą, jak i z rodzicami.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020 realizowane są projekty konkursowe (Oś 2.4.1 Rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego), których celem jest przygotowanie i realizacja wysokiej jakości usług poradnictwa edukacyjno-zawodowego.

W latach 2016-2017 w ramach konkursu rozpoczęto realizację łącznie 15 projektów w obszarze doradztwa zawodowego. Jednym z przykładów takiego działania jest projekt realizowany przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Elblągu pn. „*Warmia i Mazury doradztwem zawodowym stoi*”. W ramach projektu zaplanowano realizację następujących zadań:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Współpraca z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego w województwie warmińsko-mazurskim

Współpraca szkół z pracodawcami przynosi korzyści zarówno placówkom oświatowym, jak i pracodawcom. Zyskuje też uczeń, który nabywa umiejętności praktyczne w rzeczywistym środowisku pracy, a także ma możliwość na bieżąco poznawania nowych rozwiązań i technologii stosowanych w danej branży.

Z danych otrzymanych ze Starostw Powiatowych/Urzędów Miast województwa warmińsko-mazurskiego wynika, iż do najczęściej wybieranych form współpracy szkół zawodowych z pracodawcami należy organizacja *zajęć praktycznych i praktyk zawodowych*. Uczniowie, nabywając umiejętności praktyczne w środowisku pracy, poznając surowce, materiały, nowe technologie mają większe możliwości zdobycia atrakcyjnej pracy po zakończeniu szkoły.

Współpraca szkół zawodowych z pracodawcami opierała się również na:

- tworzeniu klas patronackich,
- organizacji wycieczek przedmiotowych,
- doposażeniu zaplecza dydaktycznego (pracowni),
- pomocy w pozyskiwaniu materiałów szkoleniowych,
- sponsorowaniu imprez okolicznościowych, konkursów, wydarzeń,
- współpracy przy modernizowaniu/dopasowaniu metod i treści kształcenia do zapotrzebowania lokalnego rynku pracy,
- specjalistyczne szkolenia branżowe prowadzone przez przedstawicieli szkół,
- staże dla nauczycieli.

Szkoły zawodowe w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017 podejmowały szereg dodatkowych form współpracy z pracodawcami.

Tabela 46. Współpraca z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Współpraca z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego	Lata				Razem
	2014	2015	2016	2017	
Liczba projektów/programów/inicjatyw powiązanych ze współpracą z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego	44	45	63	101	253
Liczba szkół/placówek	26	23	33	73	155
Liczba nauczycieli	280	317	310	525	1 432
Liczba uczniów	3 476	3 864	3 464	4 845	15 649
Liczba pracodawców	443	557	589	896	2 485

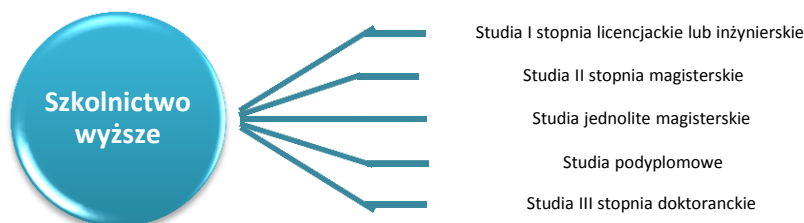
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych ze Starostw Powiatowych/Urzędów Miast

W okresie objętym monitoringiem w szkołach zawodowych województwa warmińsko-mazurskiego, przy współudziale pracodawców, zrealizowano w sumie 253 projekty. Większość tego typu inicjatyw została przeprowadzona w 2017 roku (101 inicjatyw, czyli 40%), przy jednoczesnej tendencji wzrostowej w ciągu czterech lat z 44 projektów w 2014 roku do 101 projektów w 2017 roku (wzrost o 129,5%). W projektach realizowanych przez 155 szkół wzięło w sumie udział 15 649 uczniów, 1 432 nauczycieli oraz 2 458 pracodawców.

2. SZKOLNICTWO WYŻSZE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM

Struktura szkolnictwa wyższego w latach 2014-2017 nie uległa zmianom. W zależności od indywidualnych preferencji możliwe było podjęcie kształcenia na kilku poziomach, tj.: studia I stopnia – licencjackie lub inżynierskie, studia II stopnia magisterskie lub jednolite magisterskie, studia podyplomowe oraz studia III stopnia doktoranckie.

Rysunek 11. Struktura szkolnictwa wyższego w Polsce w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ustawy z dnia 27 lipca 2015r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. 2012, poz. 572 z późn. zm.)

System przewidział jeszcze dwa rodzaje studiów, które same w sobie nie dają wykształcenia wyższego, ale aby w nich uczestniczyć trzeba się nim legitymować tj. studia podyplomowe oraz dla zainteresowanych rozwojem kariery naukowej/badawczej - studia III stopnia doktoranckie.

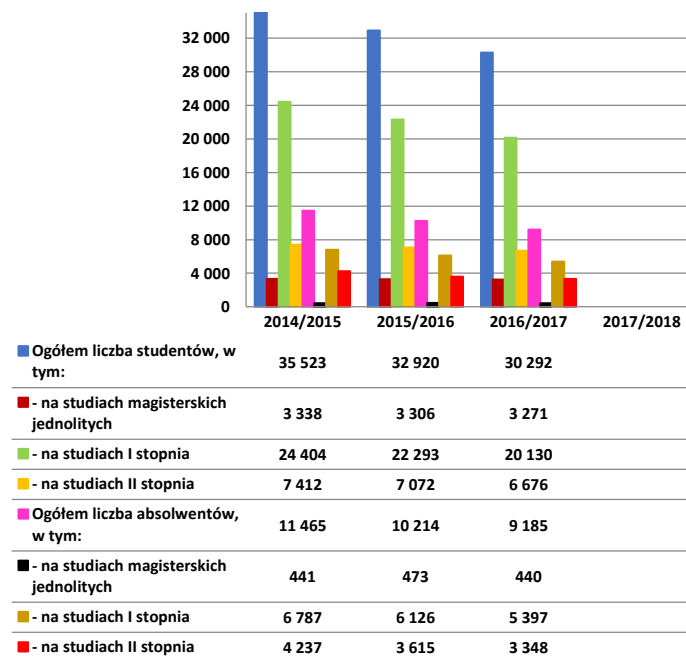
Studenci i absolwenci na Warmii i Mazurach

W województwie warmińsko-mazurskim od 2014 roku nie zmieniała się liczba szkół wyższych – działało 7 uczelni macierzystych i 8 jednostek zamiejscowych szkół wyższych. Tylko w roku akademickim 2016/2017 ubyło o jedną jednostkę kształcenia w przypadku uczelni zamiejscowych. W Polsce kształciło się w latach 2014-2017 corocznie ponad 1 mln osób:

- ✓ 2014/2015 - 1 468 406,
- ✓ 2015/2016 – 1 403 794,
- ✓ 2016/2017 – 1 347 481.

Na Warmię i Mazury przypadało blisko 2%-2,4% osób z całej populacji studiujących na polskich uczelniach. Ogółem w regionie, w ostatnim analizowanym roku akademickim 2016/2017 kształciło się 30 292 **studentów** w szkołach wyższych (z filiami i wydziałami zamiejscowymi), to o 14,7% mniej niż w roku bazowym (2014/2015) i o 8% mniej w odniesieniu do roku 2015/2016.

Wykres 17. Liczba studentów i absolwentów szkół wyższych na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

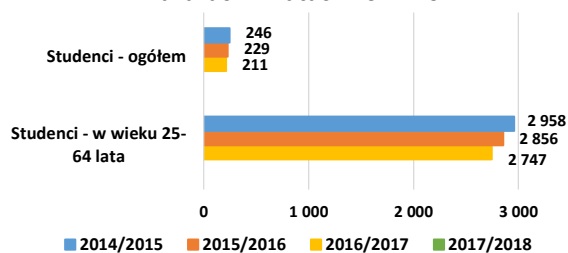
Statystyka GUS wskazuje, że największym zainteresowaniem cieszyły się **studia I stopnia**. W roku akademickim 2016/2017 studiowało 20 130 osób, z tym że, w porównaniu do bazowego roku nastąpił spadek o 17,5% i o 9,7% w stosunku do 2015/2016. W przypadku kontynuowania **studiów na II poziomie**, w 2016/2017 kształciło się 6 676 studentów, to o 9,9% mniej niż w 2014/2015 i o 5,6% mniej w odniesieniu do 2015/2016. Najmniejsze wahania odnotowuje się w liczbie studentów wybierających **jednolite studia magisterskie**. W ostatnim badanym roku, edukację pobierało 3 271 osób, w stosunku do bazowego roku odnotowano spadek o 2% i o 1,1% w porównaniu do 2015/2016. Podkreślenia wymaga fakt, iż możliwość kształcenia na **studiach magisterskich jednolitych** oferowana była przez jeden typ uczelni tj. uniwersytety (Załącznik nr 10).

Większe zmiany obserwuje się w przypadku **absolwentów**. Ogółem, w roku akademickim 2016/2017 ukończyło kształcenie 9 185 osób, to 19,9% mniej niż w 2014/2015 i o 10,1% niż w 2015/2016. Duże zmiany występują również w zakończeniu edukacji na **studiach I stopnia**. W analizowanym roku 2016/2017 mury uczelni opuściło 5 397 osób. W porównaniu z rokiem bazowym odnotowuje się spadek liczby absolwentów o 20,5% i o 11,9% w odniesieniu do 2015/2016. Sytuacja spadkowa powtarza się również w przypadku **studiów II stopnia** – zmniejszyła się liczba kończących kształcenie z 4 237 osób w 2014/2015 do 3 615 osób w 2015/2016, a następnie do 3 348 osób w 2016/2017.

Analizując liczbę **studentów i absolwentów szkół wyższych na 10 tys. ludności**, obserwuje się z roku na rok spadek ich liczby.

W roku akademickim 2014/2015 ogółem **na 10 tys. mieszkańców przypadało 382 studentów** w Polsce, z kolei na Warmii i Mazurach – 246. Rok później ich liczba zmniejszyła się do 365 w kraju i do 229 w regionie. W przedostatnim analizowanym roku (2016/2017), na 10 tys. ludności przypadało w skali ogólnopolskiej 351 słuchaczy szkół wyższych i 211 w Warmińsko-Mazurskim.

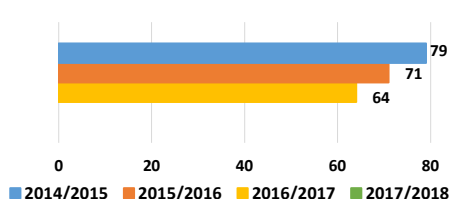
Wykres 18. Liczba studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności, w tym w wieku 19-24 lata na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

Podobna tendencja spadkowa miała miejsce w odniesieniu do liczby **studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności w wieku 19-24 lata**. Tylko w odniesieniu do kraju odnotowuje się wzrost w roku akademickim 2016/2017. Dane statystyczne pokazują widoczną różnicę pomiędzy Polską a Warmią i Mazurami. W 2014/2015, w kraju, na 10 tys. ludności przypadało 4 964 studentów w wieku 19-24 lata, podczas gdy w regionie 2 958 osób. W kolejnym monitorowanym roku akademickim, odnotowano 4 952 studentów w analizowanym wieku na 10 tys. mieszkańców. W tym samym czasie, na Warmii i Mazurach ich liczba zmalała do 2 856 osób. Dwa lata później, tj. w roku akademickim 2016/2017, liczba słuchaczy w Polsce osiągnęła wartość 4 975 osób na 10 tys. mieszkańców, natomiast w regionie 2 747 osób.

Wykres 19. Liczba absolwentów szkół wyższych na 10 tys. ludności na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

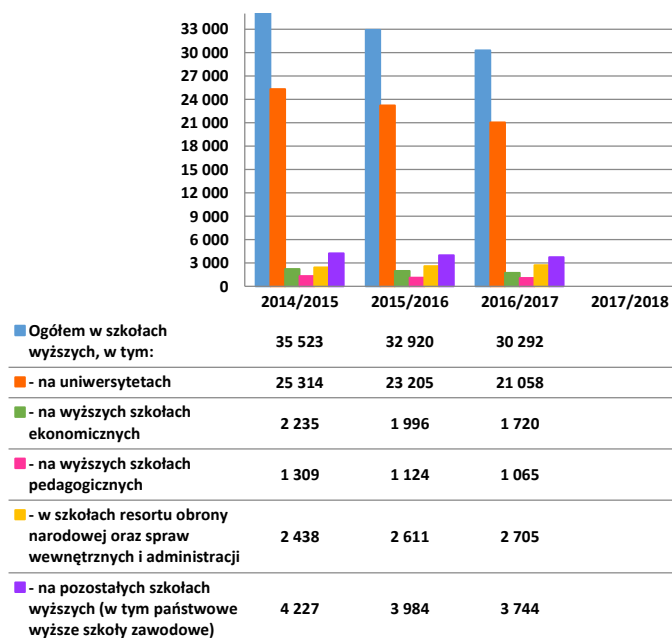
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

Spadek odnotowuje się również w liczbie **absolwentów szkół wyższych na 10 tys. ludności**, tak w kraju jak i w regionie. W Polsce, w roku akademickim 2014/2015 na 10 tys. ludności przypadało 110 absolwentów, podczas gdy w Warmińsko-Mazurskim

79 osób. W kolejnym roku ich liczba spadła do 103 w kraju i do 71 w regionie. W 2016/2017 odnotowuje się już tylko 95 absolwentów na 10 tys. ludności w skali ogólnopolskiej i 64 studentów z dyplomem w reku w regionie.

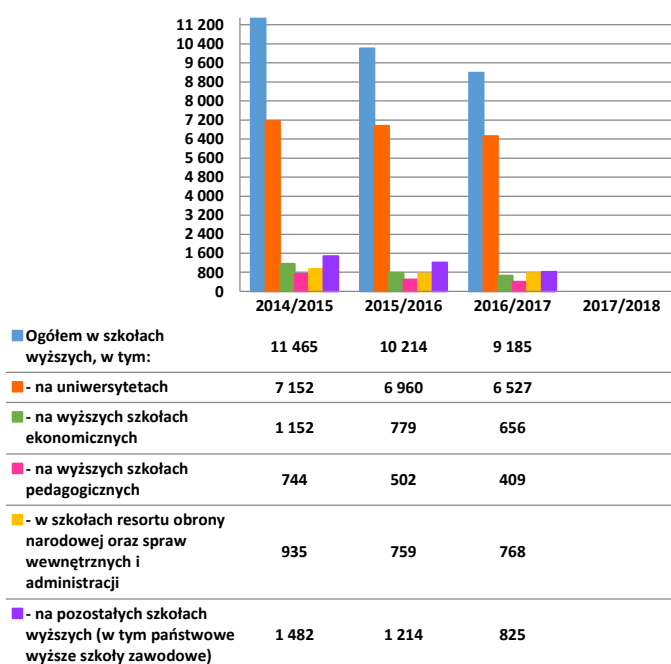
Analizując dane **pod kątem najczęściej wybieranej uczelni**, na przestrzeni lat 2014-2017 struktura liczebności studentów nie ulegała znaczącym zmianom - były to zmiany rzędu 1,0 p.p – 2,0 p.p. (wzrost/spadek). Zdecydowany prym wiedzie nauka na **uniwersytecie** - w badanych latach blisko 70% osób z ogółu studiujących kształciło się na tym typie uczelni. Około 12% uczęszczało na zajęcia do **pozostałych szkół wyższych (w tym państwowe wyższe szkoły zawodowe)**, między 7%-9% w **szkołach resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji**, w granicach 6% studiowało w **wyższych szkołach ekonomicznych**, najmniej, bo około 3,5% w **wyższych szkołach pedagogicznych**.

Wykres 20. Liczba studentów szkół wyższych na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017 (wg typu uczelni)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 – brak danych za 2017/2018

Wykres 21. Liczba absolwentów szkół wyższych na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017 (wg typu uczelni)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 – brak danych za 2017/2018

Analogicznie przedstawia się sytuacja **absolwentów szkół wyższych wg typu uczelni**. Najwięcej studentów z dyplomami opuściło mury **uniwersyteckie**. W badanych latach stanowili oni około 70% wszystkich absolwentów uczelni wyższych na Warmii i Mazurach. Drugą lokatę zajmują byli studenci **pozostałych szkół wyższych (w tym państwowych wyższych szkół zawodowych)**, tj. blisko 12%, jedynie w roku akademickim 2016/2017 odnotowano spadek w porównaniu do poprzednich lat (9%). Średnio 8% absolwentów stanowili adepci **szkoły resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji** (odstępstwo w 2015/2016 – 7,4%). Ponad 7% udział mieli słuchacze kończący edukację w **wyższych szkołach ekonomicznych**

(jedynie w 2014/2015 – 10%), najmniej absolwentów w analizowanych latach stanowili studenci **wyższych szkół pedagogicznych** tj. między 4,5% a 6,5%.

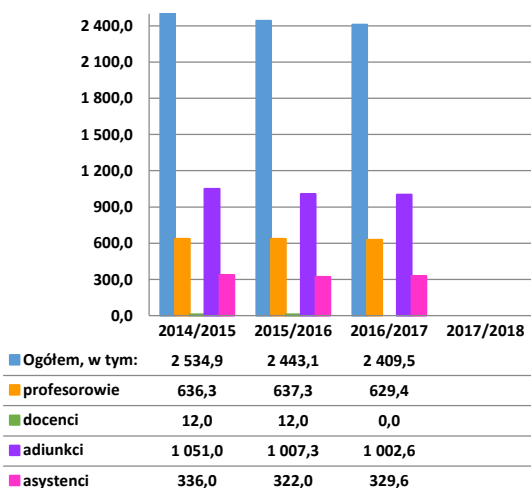
Nauczyciele akademicki

W latach 2014-2017 liczba zatrudnionych **nauczycieli akademickich** nie ulegała drastycznym zmianom, zarówno w skali kraju, jak i województwie warmińsko-mazurskim. Niemniej jednak od roku 2014 obserwuje się sukcesywny spadek ich liczby na uczelniach. W Polsce, w latach 2014-2017, zatrudnionych (w przeliczeniu na etaty) było corocznie ponad 95 tys. osób, tj.:

- ✓ 96 534,2 w 2014/2015,
- ✓ 95 918,5 w 2015/2016,
- ✓ 95 433,8 w 2016/2017.

Na Warmię i Mazury przypadało blisko 2,5%-2,6% osób z ogółu wszystkich nauczycieli akademickich na polskich uczelniach. W regionie najwięcej akademickiej kadry, podobnie jak w kraju, zatrudnionej było w 2014 roku tj. 2 534,9. Rok później było o 91,8 mniej (2 443,1), dwa lata – o 125,4 mniej (2 409,5).

Wykres 22. Liczba nauczycieli akademickich na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017 (w przeliczeniu na etaty)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL. Na dzień 06.09.2018 – brak danych za 2017/2018 rok

Wśród ogółu zatrudnionych, największy udział mieli **adiunkci**, tak w Polsce jak i na Warmii i Mazurach. Corocznie stanowili ponad 40% udział ogółu zatrudnionych, tj.:

- ✓ 2014 rok – W-M (42,5%), Polska (42,7%),
- ✓ 2015 rok – W-M (41,2%), Polska (42,2%),
- ✓ 2016 rok – W-M (41,6%), Polska (41,9%).

Drugą liczną grupą, na arenie krajowej i wojewódzkiej byli **profesorowie**. Porównując dane, większy udział mieli w Warmińsko-Mazurskim. W 2014 roku stanowili 25,1%, to o 1,2 p.p. więcej niż w Polsce. Rok i dwa lata później ta różnica jest większa, w Regionie w latach 2015-2016 – po 26,1%, w kraju o 1,9 p.p. mniej (24,2%) w stosunku do 2015 roku i o 1,8 p.p. mniej (24,3%) w odniesieniu do 2016 roku.

Kolejną grupą są **asystenci**. W latach 2014-2016 stanowili ponad 13% ogółu zatrudnionych w regionie. W 2014/2015 różnica między regionem a Polską wyniosła 1,0 p.p. - na korzyść Warmii i Mazur (13,3%). W kolejnym roku (2015/2016), dystans zmniejszył się do 0,7 p.p., w województwie odnotowano spadek do 13,2%, podczas gdy w Polsce wzrost do 12,5%. Z kolei w 2016/2017, obserwuje się wzrost udziału asystentów zarówno w kraju (13,7%) jak i w regionie (12,9%), z tym że wzrost na Warmii i Mazurach był większy niż w Polsce.

Ostatnią, mało liczebną grupą byli **docenci** – niespełna 1% wszystkich zatrudnionych na uczelniach wyższych – w skali regionu i Polski. W latach 2014-2015, w województwie stanowili po 0,5% zatrudnionej kadry uczelnianej w analizowanych latach akademickich, podczas gdy w Polsce – odpowiednio

0,8% (2014/2015) i 0,7% (2015/2016). W 2016/2017, w Warmińsko-Mazurskim nie pozostawała na tym stanowisku żadna osoba, w kraju odnotowuje się ich 0,6%.

Kierunki kształcenia

Najczęściej **wybijanymi kierunkami kształcenia** w latach 2014-2017 na Warmii i Mazurach, według podgrup kierunków studiów klasyfikacji ISCED-F 2013⁴⁰ były: *ochrona i bezpieczeństwo, biznes i administracja, pedagogiczna, społeczna*. W dalszej kolejności, z powyżej 5% udziałem: *architektura i budownictwo, inżynieryjno-techniczna i medyczna*. Najmniej osób studiowało (poniżej 1% udział) na kierunkach z podgrup:

- ✓ higiena i bezpieczeństwo pracy,
- ✓ interdyscyplinarne programy i kwalifikacje obejmujące technikę, przemysł i budownictwo,
- ✓ matematyczna i statystyczna,
- ✓ opieka społeczna,
- ✓ rybactwo.

Interpretując dane dotyczące **absolwentów** w latach 2015-2017, podobnie jak w przypadku najczęściej wybieranych kierunkach, **najwięcej studentów kończyło studia w podgrupie**: *biznes i administracja, pedagogiczna, ochrona i bezpieczeństwo, społeczna*. Niemniej jednak obserwuje się w analizowanych latach, zmniejszający się odsetek w ww. kierunkach. Tylko w odniesieniu do podgrupy *społecznej* odnotowuje się wzrost.

Warte zwrócenia uwagi są podgrupy, których % udział był między 2,3% a 3,9% w roku akademickim 2015/2016. W ich przypadku odnotowano wzrost liczby absolwentów w kolejnym roku 2016/2017: *inżynieryjno-techniczna, prawna, językowa, technologii telekomunikacyjnych, produkcji i przetwórstwa*.

Najmniej osób ukończyło studia (poniżej 1% udział) na kierunkach z podgrup, tych samych, na które było najmniejsze zainteresowanie kształceniem, tj.:

- ✓ higiena i bezpieczeństwo pracy,
- ✓ interdyscyplinarne programy i kwalifikacje obejmujące technikę, przemysł i budownictwo,
- ✓ matematyczna i statystyczna, opieka społeczna, rybactwo.

Analizując **liczbę studentów i absolwentów**, wyraźnie zarysowuje się **wzrost** zainteresowania studiami w podgrupach:

- ✓ *medyczna,*
- ✓ *prawna,*
- ✓ *technologii telekomunikacyjnych,*
- ✓ *produkcji i przetwórstwa, weterynaryjna.*

Wskazuje na to, wzrastający co roku udział studentów w ww. kierunkach jak również zwiększający się lub pozostający na stałym poziomie odsetek absolwentów (jedynie dla medycyny odnotowano spadek o 0,2 p.p.). Mimo wciąż wysokiego udziału procentowego studentów jak i absolwentów, **zmniejsza się** zainteresowanie kierunkiem *ochrona i bezpieczeństwo*. W przypadku *biznesu i administracji*

⁴⁰ Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji (ISCED) - to system służący do gromadzenia, zestawiania i analizowania statystyk dotyczących edukacji, porównywalnych na szczeblu międzynarodowym. Klasyfikacja została zatwierdzona na sesji konferencji generalnej UNESCO w październiku 2013 r. Rokiem odniesienia, od którego jest stosowana jest rok akademicki 2014/2015. Dokument dostępny na stronie https://polon.nauka.gov.pl/help/doku.php/integracja_gus/isced

oraz podgrupy *pedagogicznej*, w latach 2015-2017 nie obserwuje się zmian w udziale % studentów, ale już w przypadku absolwentów zauważa się ich spadek.

Wśród studentów i absolwentów **dominują kobiety**. W latach 2015-2017 **studentki** stanowiły powyżej **56%** wszystkich studiujących na uczelniach wyższych Warmii i Mazur, z kolei **absolwentki** ponad **63%**.

Z ogólnie cieszących się **największym zainteresowaniem kierunków**, **kobiety** corocznie wybierały studia w podgrupach:

- ✓ *pedagogiczna* (ponad 80% udział coroczny w tej podgrupie),
- ✓ *społeczna* (średnio 62,9% udział w podgrupie),
- ✓ *biznes i administracja* (blisko 70% udział w podgrupie).

Z kierunków najrzadziej wybieranych przez maturzystów, a w których kobiety stanowiły każdego roku wysoki odsetek to *opieka społeczna* (prawie 90% udział w podgrupie), *językowa* (blisko 74% udział w podgrupie), *weterynaria* (ponad 71% udział w podgrupie) oraz *usługi dla ludności* (około 70% udział w podgrupie). Panie też częściej niż panowie wybierali studia *medyczne* (ponad 72% udział w podgrupie).

Z kolei **mężczyźni**, z kierunków najbardziej popularnych w analizowanych latach, wybierali *ochronę i bezpieczeństwo* (średnio corocznie 62,2% udział w podgrupie). Z tych mniej chwytnych kierunków, największy udział płci męskiej był w podgrupie:

- ✓ *technologii teleinformatycznych* (blisko 92% udział w podgrupie),
- ✓ *inżynieryjno-technicznej* (średnio 79% udział w podgrupie).

Panowie też częściej niż kobiety wybierali studia *humanistyczne (z wyłączeniem języków)* – stanowili około 70% wszystkich studiujących na tym kierunku jak również *architekturę i budownictwo* – średni udział wynosił 56,3% w podgrupie.

Podobna sytuacja pod kątem kierunków kształcenia miała miejsce w przypadku **absolwentów**. Największy odsetek **kobiet** co roku kończyło studia:

- ✓ *pedagogiczne* (blisko 82% udział w podgrupie),
- ✓ w zakresie *usługi dla ludności* oraz *opieki społecznej* (około 90% udział w podgrupie),
- ✓ *językowe* (blisko 80% udział w podgrupie),
- ✓ *medyczne* (między 76% a 80% udział w podgrupie).

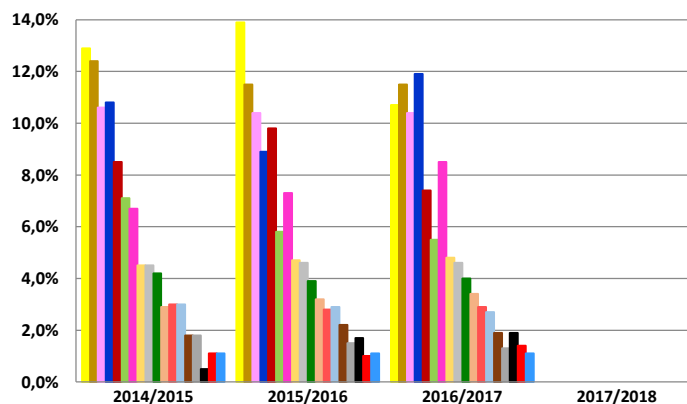
Niemają odsetek absolwentów, bo powyżej 70% stanowiły w każdej z podgrup: *biologiczna, biznesu i administracji, matematyczna i statystyczna, produkcji i przetwórstwa*.

W przypadku **mężczyzn**, zdecydowanie największą grupę, każdego roku, stanowili absolwenci kierunków:

- ✓ *technologie teleinformatyczne* (średnio 94%),
- ✓ *inżynieryjno-techniczne* (między 73,4% a 80,8%),
- ✓ *humanistyczne (z wyłączeniem języków)* – (między 69,2% a 78,8%).

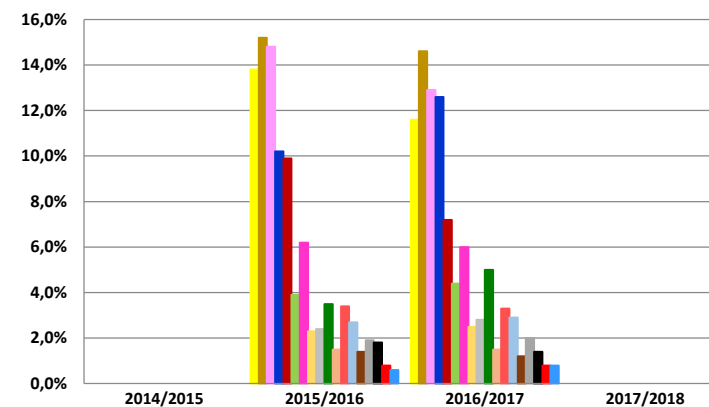
Szczegółowe dane dotyczące liczby studentów i absolwentów w danych podgrupach kierunków kształcenia w załączniku nr 11.

Wykres 23. Studenci według podgrup kierunków studiów klasyfikacji ISCED-F 2013 na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017
(kierunki, których udział % wyniósł powyżej 1%)

	2014/2015	2015/2016	2016/2017
ochrony i bezpieczeństwa	12,9%	13,9%	10,7%
biznesu i administracji	12,4%	11,5%	11,5%
pedagogiczna	10,6%	10,4%	10,4%
społeczna	10,8%	8,9%	11,9%
architektura i budownictwo	8,5%	9,8%	7,4%
inżynieryjno-techniczna	7,1%	5,8%	5,5%
medyczna	6,7%	7,3%	8,5%
prawna	4,5%	4,7%	4,8%
technologii telekomunikacyjnych	4,5%	4,6%	4,6%
produkcji i przetwórstwa	4,2%	3,9%	4,0%
weterynaryjna	2,9%	3,2%	3,4%
rolnicza	3,0%	2,8%	2,9%
językowa	3,0%	2,9%	2,7%
usługi dla ludności	1,8%	2,2%	1,9%
dziennikarstwa i informacji	1,8%	1,5%	1,3%
biologiczna	0,5%	1,7%	1,9%
humanistyczna (bez języków)	1,1%	1,0%	1,4%
leśna	1,1%	1,1%	1,1%

Wykres 24. Absolwenci według podgrup kierunków studiów klasyfikacji ISCED-F 2013 na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017
(kierunki, których udział % studentów wyniósł powyżej 1%)

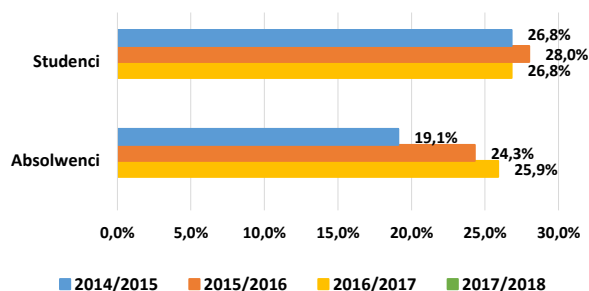
	2014/2015	2015/2016	2016/2017
ochrony i bezpieczeństwa		13,8%	11,6%
biznesu i administracji		15,2%	14,6%
pedagogiczna		14,8%	12,9%
społeczna		10,2%	12,6%
architektura i budownictwo		9,9%	7,2%
inżynieryjno-techniczna		3,9%	4,4%
medyczna		6,2%	6,0%
prawna		2,3%	2,5%
technologii telekomunikacyjnych		2,4%	2,8%
produkcji i przetwórstwa		3,5%	5,0%
weterynaryjna		1,5%	1,5%
rolnicza		3,4%	3,3%
językowa		2,7%	2,9%
usługi dla ludności		1,4%	1,2%
dziennikarstwa i informacji		1,9%	2,0%
biologiczna		1,8%	1,4%
humanistyczna (bez języków)		0,8%	0,8%
leśna		0,6%	0,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

W latach 2014-2017, **odsetek studentów kształcących się na kierunkach technicznych i przyrodniczych**, zarówno w Polsce jak i w regionie przekraczał ponad 25%. Jednakże, większy był w skali kraju tj.: w roku akademickim 2014/2015 wyniósł 29,1%, w tym samym czasie na Warmii i Mazurach o 2,3 p.p. mniej – 26,8%. W kolejnym roku, w Polsce udział osiągnął wartość 29,8%, to o 1,8 p.p. więcej niż w Warmińsko-Mazurskim (28%). Dwa lata później, w skali ogólnopolskiej 29,7% studentów kształciło się na kierunkach technicznych i przyrodniczych, w regionie o 2,9 p.p. mniej (26,8%). Generalnie obserwuje się, że w Polsce odsetek słuchaczy był na względnie stałym poziomie, oscylował między 29,1% a 29,8%. W przeciwieństwie do Warmińsko-Mazurskiego. Najwyższy udział odnotowuje się w roku akademickim 2015/2016. Rok przed i rok po - obserwuje się spadek udziału o 1,2 p.p. (26,8%).

Wykres 25. Liczba studentów i absolwentów na kierunkach technicznych i przyrodniczych (bez cudzoziemców) na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

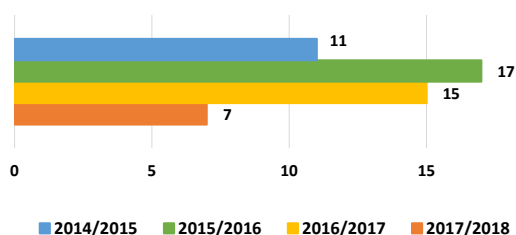

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL. Na dzień 06.09.2018 – brak danych za 2017/2018 rok

Odmienne przedstawia się sytuacja w odniesieniu do **absolwentów kierunków technicznych i przyrodniczych**, odnotowuje się rok do roku ich wzrost, w Polsce i województwie. Najniższy odsetek absolwentów w analizowanych kierunkach był w roku akademickim 2014/2015, w kraju wyniósł 22,8%, w regionie o 3,7 p.p. mniej tj. 19,1%. W kolejnym roku odnotowuje się wzrost w Polsce o 4 p.p. (26,8%), na Warmii i Mazurach aż o 5,2 p.p. (24,3%). W roku akademickim 2016/2017 nadal mamy do czynienia z tendencją wzrostową, ale wyhamowaną. W kraju udział absolwentów zwiększył się do 28,6%, w Warmińsko-Mazurskim do 25,9%. Mimo corocznego przyrostu, region nadal odstaje od Polski.

Uczelnie wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rynku pracy, uruchamiały **nowe kierunki kształcenia**. Z informacji udostępnionych przez pięć uczelni wyższych wynika, iż w latach 2014-2017, największy boom miał miejsce w roku akademickim 2015/2016 tj. utworzono 17 nowych kierunków.

Wykres 26. Liczba utworzonych kierunków kształcenia na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

największy boom miał miejsce w roku akademickim 2015/2016 tj. utworzono 17 nowych kierunków.

Przykładowe kierunki (nazwy własne – nie według podgrup kierunków studiów klasyfikacji ISCED-F 2013):

- ✓ inżynieria kosmiczna,
- ✓ administracja i cyfryzacja,
- ✓ analiza i kreowanie trendów,
- ✓ gospodarowanie zasobami wodnymi,
- ✓ technologia drewna,
- ✓ terapia zajęciowa,

- ✓ gospodarowanie surowcami odnawialnymi i mineralnymi,
- ✓ pedagogika wczesnej edukacji,
- ✓ pedagogika specjalna – z oligofrenopedagogiką socjoterapią i logopedia z terapią pedagogiczną,
- ✓ zwierzęta w rekreacji, edukacji i terapii,

- ✓ inżynieria środowiska,
- ✓ mechatronika,
- ✓ zarządzanie i inżynieria produkcji,
- ✓ informatyka dla nauczycieli.

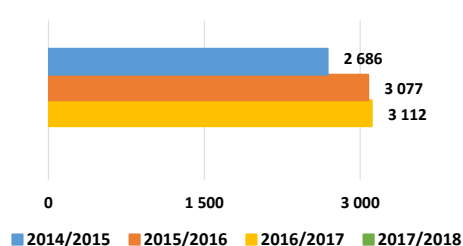
Również rok później (2016/2017), utworzono niewiele mniej kierunków tj. 15, w tym między innymi: (1) inżynieria informacji, (2) inżynieria przetwórstwa żywności, (3) komunikacja międzykulturowa w Europie, (4) lingwistyka w biznesie, (5) położnictwo, (6) dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, (7) mechatronika, (8) pedagogika – pedagogika opiekuńcza z arteterapią, wczesna edukacja i wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, (9) zarządzanie i inżynieria produkcji. Najmniej, utworzono w roku akademickim 2017/2018, tylko siedem. Jednakże z informacji przedstawionych przez uczelnie wynika, iż nie na wszystkie kierunki zgłosili się chętni, niektóre kierunki nie zostały uruchomione w danym roku akademickim.

Studia podyplomowe

Inną formą kształcenia oferowanego na uczelniach wyższych były studia podyplomowe. Aby podjąć kształcenie wymagane było posiadanie przynajmniej dyplomu studiów I stopnia, z tym że konkretne wymagania formalne ustalane były indywidualnie przez każdą uczelnię. Rezultatem końcowym, po ich zakończeniu, było świadectwo ukończenia studiów podyplomowych.

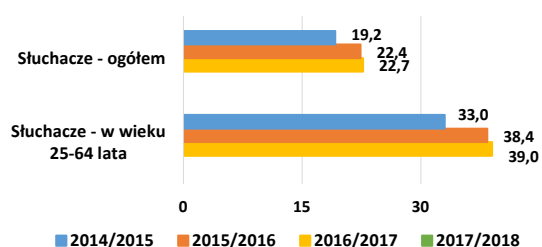
W latach 2014-2017, w kraju kształciło się co-rocennie średnio około 150 tys. osób (2014/2015 – 148 999, 2015/2016 – 153 888, 2016/2017 – 156 515). Na Warmii i Mazurach uczestniczyło w zajęciach studiów podyplomowych blisko 2% ogółu wszystkich uczestników „podyplomówek” w Polsce. Obserwuje się, z roku na rok, rosnące zainteresowanie studiami podyplomowymi, zarówno w kraju jak i w regionie. W roku akademickim 2014/2015 na Warmii i Mazurach było 2 686 słuchaczy, podczas gdy rok później już o 391 osób więcej (3 077), a w 2016/2017 o 426 osób więcej (3 112).

Wykres 27. Liczba słuchaczy studiów podyplomowych (bez cudzoziemców) na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

Wykres 28. Liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności, w tym w wieku 25-64 lata na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

W latach 2014-2017, obserwuje się stopniowy wzrost liczby *słuchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności* w skali ogólnopolskiej jak i regionalnej. Jednakże, zdecydowanie większa ich liczba była w skali kraju tj.: w roku akademickim 2014/2015 na 10 tys. ludności przypadało 38,9 słuchaczy, podczas gdy w Warmińsko-Mazurskim zaledwie 19,2. W kolejnym roku, ich liczba w Polsce wzrosła do 39,4, w regionie do 22,4. Dwa lata później, w kraju przypadało 41,1 studentów „podyplomówek” na 10 tys. mieszkańców i 22,7 na Warmii i Mazurach.

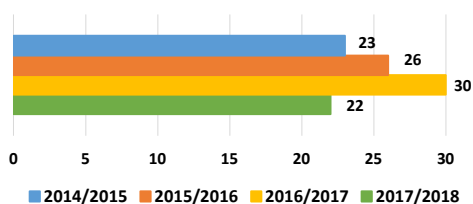
Analizując pod kątem liczby **sluchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności w wieku 25-64 lata**, obserwuje się wyraźną różnicę pomiędzy Polską a Warmią i Mazurami. W 2014/2015, w kraju, na 10 tys. ludności przypadało 67,2 studentów „podyplomówek” w wieku 25-64 lata, podczas gdy w Regionie dwa razy mniej tj. 33,0 osób. W kolejnym analizowanym roku akademickim, odnotowano 68,2 studentów w wieku 25-64 lata przypadających na 10 tys. ludności w Polsce. W tym samym czasie, w Warmińsko-Mazurskim ich liczba wzrosła do 38,4 osób. W roku akademickim 2016/2017, liczba słuchaczy osiągnęła w kraju wartość 71,4 osób na 10 tys. mieszkańców, natomiast w regionie blisko 40.

W ślad za rosnącą liczbą słuchaczy, rosła liczba **wydanych świadectw** ukończenia studiów podyplomowych w Polsce i w Warmińsko-Mazurskim. W roku akademickim 2014/2015, w kraju wydano 116 371 świadectw, rok później o 1 763 więcej tj. 118 134.

W tym samym czasie, w regionie, oddano w ręce absolwentów studiów podyplomowych 2 207 świadectw, rok później o 158 więcej tj. 2 365.

Zainteresowanie studiami podyplomowymi przekładało się na nie tylko na liczbę słuchaczy, ale również na rosnącą liczbę **utworzonych nowych studiów podyplomowych** (wyjątek 2017/2018). W analizowanych latach, warmińsko-mazurskie uczelnie wyższe, w roku akademickim 2014/2015 – zaproponowały 23 nowe „podyplomówki”, rok później było ich o trzy więcej (26), w 2016/2017 już 30, to o 7 więcej w stosunku do dwóch lat wcześniej. Spadek nastąpił w roku akademickim 2017/2018 (22). Potencjalni słuchacze mogli zapisać się na studia dotyczące między innymi:

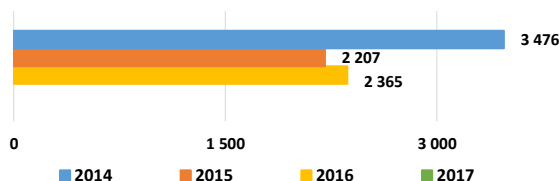
Wykres 30. Liczba utworzonych studiów podyplomowych na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

- ✓ administrowania sieciami komputerowymi CISCO,
- ✓ programowania obrabiarek sterowanych numerycznie,
- ✓ rachunkowości budżetowej i finansów publicznych,
- ✓ monitoringu wód powierzchniowych według ramowej dyrektywy wodnej.

Wykres 29. Liczba wydanych świadectw (w poprzednim roku akademickim) na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

* W przypadku „wyszczególnienia świadectw (w poprzednim roku akademickim)” – na wykresie:
 - w 2014r. wykazane są wydane świadectwa dla roku akademickim 2013/2014,
 - w 2015r. wykazane są wydane świadectwa dla roku akademickim 2014/2015,
 - w 2016r. wykazane są wydane świadectwa dla roku akademickim 2015/2016.
 Brak danych nt. wydanych świadectw w 2016/2017 i 2017/2018

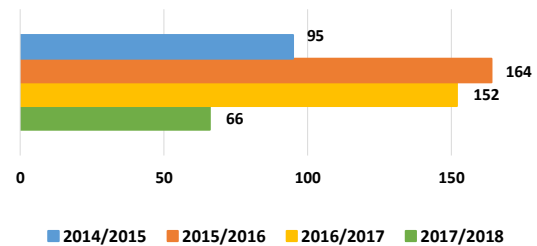
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2016/2017

- ✓ marketingu i zarządzania jakością w ochronie zdrowia,
- ✓ surdologopedii,
- ✓ rolnictwa ekologicznego,
- ✓ analizy trendów,
- ✓ fizjoterapii w sporcie i rekreacji,
- ✓ tyflopedagogiki,
- ✓ języka angielskiego w wychowaniu przedszkolnym i edukacji wczesnoszkolnej,
- ✓ neurologopedii,
- ✓ asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, kadr i płac w praktyczne organizacji,

Pracodawcy (inne podmioty) uczestniczący w utworzeniu kierunku kształcenia/studiów podyplomowych

Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż utworzenie nowych kierunków kształcenia i studiów podyplomowych odbywało się we współpracy z pracodawcami. Największa liczba pracodawców uczestniczących w procesie tworzenia, była w roku akademickim 2015/2016 (164) i w 2016/2017 (152). W tych samych latach powstało też najwięcej nowych kierunków kształcenia – odpowiednio 17 i 15, oraz studiów podyplomowych - 26 (2015/2016) i 30 (2016/2017). Najmniejszą liczbę podmiotów strony popytowej rynku pracy odnotowuje się w roku akademickim 2017/2018 (66). **Wśród pracodawców byli przedstawiciele krajowi i zagraniczni.**

Wykres 31. Liczba pracodawców (innych podmiotów) uczestniczących w utworzeniu kierunku kształcenia/studiów podyplomowych na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

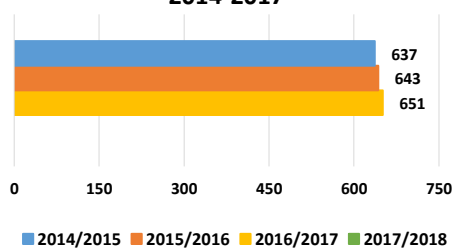

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

Studia doktoranckie

Zgodnie z nomenklaturą prawniczą studiami III stopnia w Polsce są studia doktoranckie, których celem jest uzyskanie przez adepta zaawansowanej wiedzy w określonej dziedzinie lub dyscyplinie nauki, przygotowujące do samodzielnej działalności badawczej/twórczej. Uczestnik studiów musi legitymować się tytułem magistra lub równorzędnego. Po zakończeniu kształcenia, absolwent uzyskuje *Świadectwo ukończenia studiów doktoranckich*, które nie jest równoznaczne z uzyskaniem tytułu doktora. Dopiero obrona rozprawy doktorskiej nadaje tytuł.

Wykres 32. Liczba doktorantów (bez cudzoziemców) na studiach na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

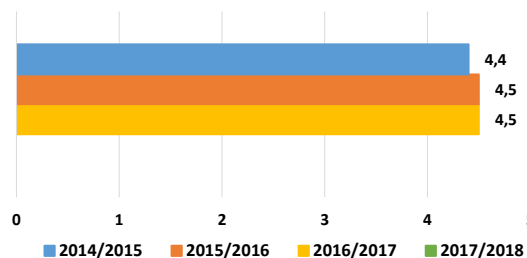

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

W Polsce, w latach 2014-2017 corocznie na studiach doktoranckich było ponad 41 tys. osób (2014/2015 – 42 037, 2015/2016 – 41 699, 2016/2017 – 41 585), w tym na Warmię i Mazury przypadało blisko 1,5% osób z ogółu wszystkich studiujących na III poziomie w kraju. W regionie, podobnie jak w Polsce, liczba kształcących się w poszczególnych latach nie ulegała większym zmianom. Od roku akademickiego 2014/2015 obserwuje się wzrost ich liczby z 637 do 643 w kolejnym roku. Dwa lata później tj. w 2016/2017 było już 651 doktorantów.

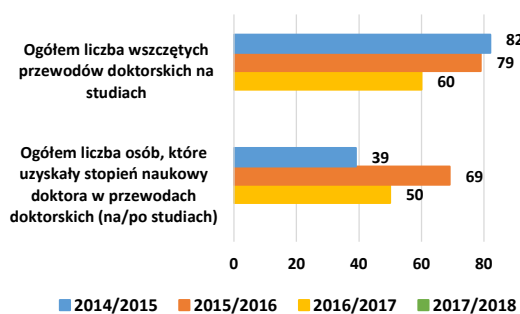
W latach 2014-2017, obserwuje się nieznaczny wzrost liczby **sluchaczy studiów doktoranckich na 10 tys. ludności** w regionie i spadek w skali ogólnopolskiej. W roku akademickim 2014/2015 na 10 tys. ludności przypadało 11,3 słuchaczy w Polsce, z kolei w Warmińsko-Mazurskim tylko 4,4. W kolejnym roku, ich liczba w Polsce spadła do 11,2, w regionie wzrosła do 4,5. Poziom z roku 2015/2016 utrzymał się w następnym roku akademickim, w kraju i na Warmii i Mazurach - odpowiednio 11,2 i 4,5 słuchaczy przypadało na 10 tys. ludności.

Wykres 33. Liczba uczestników studiów doktoranckich na 10 tys. ludności na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017/2018

Wykres 34. Liczba wszczętych przewodów doktorskich oraz liczba osób, które uzyskały stopień naukowy w danym roku kalendarzowym (bez cudzoziemców) na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez GUS Olsztyn. Na dzień 06.09.2018 - brak danych za 2017

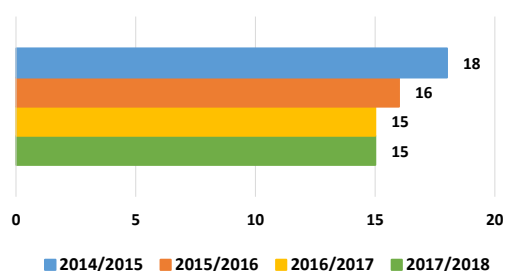
W roku 2014/2015 w regionie **wszczęto 82 przewody doktorskie**, co stanowiło 1,9% ogółu wszczętych przewodów w Polsce (4 258). O ile w skali kraju obserwuje się wzrost ich liczby, w przypadku Warmińsko-Mazurskiego odnotowuje się tendencję spadkową. W 2015/2016, wszczęto o trzy mniej (79), podczas gdy w tym samym czasie w kraju – 4 898, to o 640 więcej niż w roku poprzednim. Analogiczna sytuacja miała miejsce w 2016/2017, tj. w Polsce odnotowano wzrost do 5 030, z kolei na Warmii i Mazurach spadek do 60. Wszczęte w regionie przewody doktorskie w 2015/2016 stanowiły 1,6% ogółu rozpoczętych doktoratów w Polsce, natomiast w 2016/2017 – 1,2%.

W przypadku **uzyskanego stopnia naukowego**, na Warmii i Mazurach najwięcej, bo 60 osób uzyskało w 2015/2016, co stanowiło prawie 2% ogółu wszystkich „doktorów” w Polsce. Rok wcześniej niespełna 40 absolwentów mogło pochwalić się obronionym doktoratem (Polska - 3 277). Z kolei rok później (2016/2017) na warmińsko-mazurskich uczelniach i jednostkach naukowych obroniło tytuł naukowy w stopniu doktora 50 osób (kraj - 3 679).

Współpraca w obszarze kształcenia zawodowego

Udział pracodawców nie ograniczał się tylko do współpracy przy utworzeniu kierunków kształcenia, studiów podyplomowych, ale również do współpracy w praktykach zawodowych, programach stażowych. W latach 2014-2017, na Warmii i Mazurach, corocznie realizowano 15 i najwięcej inicjatyw **w obszarze kształcenia zawodowego**. Najwięcej podjęto w roku akademickim 2014/2015 (18) i od tego roku sukcesywnie ich liczba spadała do 16 (2015/2016), a następnie do 15 w kolejnych dwóch latach.

Wykres 35. Liczba projektów/inicjatyw powiązanych ze współpracą z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

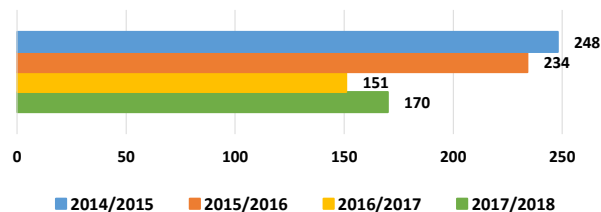
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

- ✓ projekt „Program praktyk zawodowych w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych” (PWSZ Elbląg),
- ✓ projekt „Innowacyjny nauczyciel w szkole XXI” (PWSZ Elbląg).

Oprócz wyżej wymienionych projektów, w monitorowanych latach, organizowane były przez pracodawców w Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. J. Rusieckiego, szkolenia, warsztaty np. „Obsługa urządzenia MIMARI Premium „9w1””, „Funkcjonalna Terapia Manualna”, „Zastosowanie peelin-gów chemicznych firmy Vedara”, „Kurs masażu tkanek głębokich”, „Nowoczesne metody Aktywnej Rehabilitacji”, „Kinetic Control”, „Masaż próżniowy” i wiele innych.

Przy realizacji programów/inicjatyw wzięło udział corocznie ponad 150 **pracodawców**. Największa ich liczba była w latach, w których największa też była liczba realizowanych projek-tów tj. 2014-2016. Zdecydowanie rok akademicki 2014/2015 wiedzie prym, wówczas to wzięło udział 248 praco-dawców, rok później o 14 mniej (234). Najmniej przedsiębiorców aktywnych było w 2016/2017 (151).

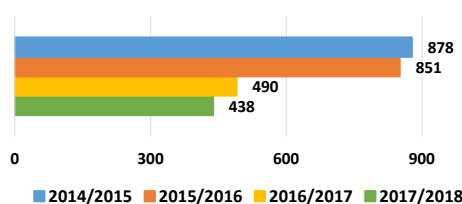
Wykres 36. Liczba pracodawców biorących udział w projektach/inicjatywach w zakresie kształcenia zawo-dowego na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

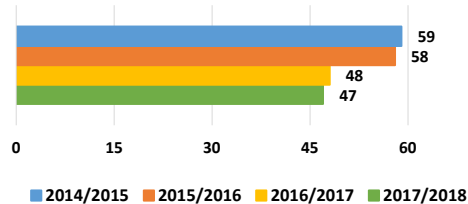
W roku akademickim 2014/2015, blisko 880 **studentów** i 60 **nauczycieli akademickich** wzięło udział w realizowanych projektach/inicjatywach. Rok później nie wiele mniej, bo 851 studiu-jących i 58 nauczających. Spadek odnotowuje się w 2016/2017 w porównaniu z rokiem poprzednim, aż o 361 osób kształcących się na uczelniach wyższych (490) i o 10 mniej nauczycieli (48). Naj-mniej studentów i kadry naukowej wzięło udział w 2017/2018 – odpowiednio 438 i 47.

Wykres 37. Liczba studentów biorących udział w projektach/inicjatywach powiązanych ze współpracą z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

Wykres 38. Liczba nauczycieli akademickich biorących udział w projektach/inicjatywach powiązanych ze współpracą z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

Zmiany w zakresie liczby projektów, pracodawców, studentów i nauczycieli, związane były z okresem programowania unijnego 2007-2013 a 2014-2020. Część projektów była realizowana jeszcze w ramach perspektywy finansowania unijnego w latach 2007-2013, niektóre uczelnie nie podjęły wyzwań projektowych w ramach nowego okresu programowania 2014-2020.

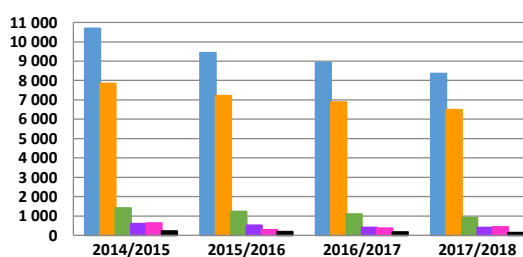
Praktyki zawodowe

Jedną z form „kształcenia zawodowego” w systemie szkolnictwa wyższego są obligatoryjne **praktyki zawodowe**, które umożliwiają przekucie teorii w praktykę poprzez nabycie doświadczenia, możliwość zweryfikowania przydatności wiedzy i umiejętności zdobytych podczas procesu kształcenia.

W latach 2014-2017, najwięcej studentów odbywających praktyki było w roku akademickim 2014/2015, ponad 10 000 osób. Jednakże, z roku na rok, ich liczba spadała. W 2015/2016 w stosunku do roku bazowego było o 1 261 osób mniej, w kolejnym o 1 784 mniej, natomiast w 2017/2018 – mniej o 2 332 osoby.

Najwięcej praktykantów odnotowano na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim i Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. J. Rusieckiego, jednakże i na tych uczelniach nastąpił spadek odbywających praktyki, jak również w Wyższej Szkole Zarządzania i Informatyki prof. T. Kotarbińskiego i Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej. Tylko jedna uczelnia odnotowuje wzrost liczby studentów-praktykantów w latach 2016-2017 tj. Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP.

Wykres 39. Liczba studentów odbywających praktyki zawodowe na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

■ Ogółem, w tym:	10 695	9 434	8 911	8 363
■ UWM (Olsztyn)	7 840	7 216	6 876	6 481
■ OSW (Olsztyn)	1 403	1 224	1 092	913
■ PWSZ (Elbląg)	600	521	399	402
■ WSiiE TWP (Olsztyn)	630	292	372	432
■ WSZiI (Olsztyn)	222	181	172	135

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

Na wyżej wymienione zmiany miały wpływ zachodzące w edukacji, jak również w całej gospodarce niekorzystne zmiany demograficzne, w tym zmniejszająca się populacja osób w wieku przedprodukcyjnym.

Akademickie biura karier na Warmii i Mazurach

W latach 2014-2017, wg danych udostępnionych przez pięć warmińsko-mazurskich uczelni wyższych, funkcjonowało łącznie 5 akademickich biur karier – ABK (po jednym biurze na każdej uczelni w danym roku). Myślą przewodnią działania biur było i jest wspieranie studentów wchodzących na rynek pracy poprzez: organizację warsztatów, doradztwa, giełd i targów pracy, publikowanie ofert pracy, nawiązywanie kontaktów z pracodawcami, gromadzenie informacji o kursach i szkoleniach.

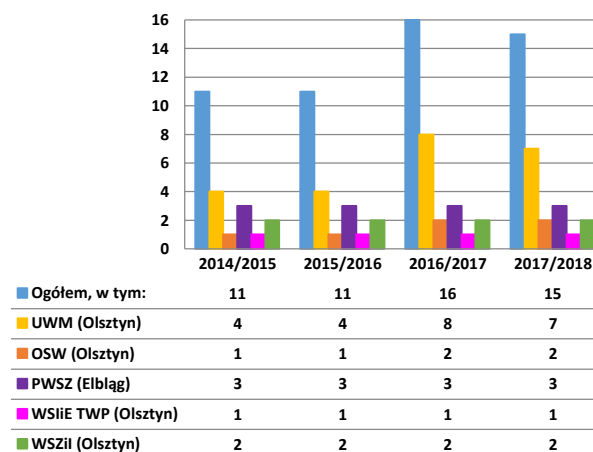
W roku akademickim 2014/2015 i 2015/2016, ww. działania realizowane były łącznie przez 11 **pracowników biur karier**. W kolejnym roku (2016/2017) studentów obsługiwało już 16 osób, z kolei w 2017/2018 o jedną mniej tj. 15. Wśród kadry ABK byli doradcy zawodowi oraz osoby odpowiedzialne za monitoring losów zawodowych absolwentów.

Najwięcej pracowników ABK było na dwóch uczelniach, co jest zrozumiałe ze względu na liczbę studentów kształcących się w ww. uczelniach tj. Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie oraz w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu. Na pozostałych uczelniach zatrudnionych było po 1-2 osób – Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego, Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP, Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego.

W latach 2014-2017, od 2014/2015 roku akademickiego sukcesywnie wzrastała **liczba studentów objętych działaniami biur karier**, poza rokiem 2015/2016.

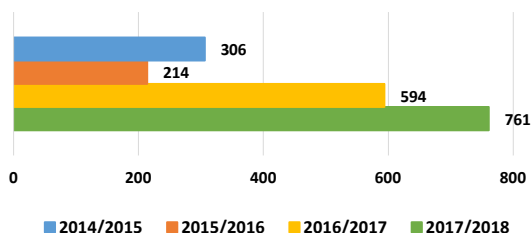
Najwięcej studentów objętych działaniami biur karier było w roku akademickim 2017/2018 (761 osób), najmniej w 2015/2016 (214). Wzrost w 2016/2017 związany był z uruchomieniem przez dwie uczelnie projektów tj. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski oraz Olsztyńską Szkołę Wyższą im. J. Rusieckiego.

Wykres 40. Liczba pracowników biur karier (w tym doradcy zawodowi/pośrednicy pracy) na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

Wykres 41. Liczba studentów objętych wsparciem biur karier na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

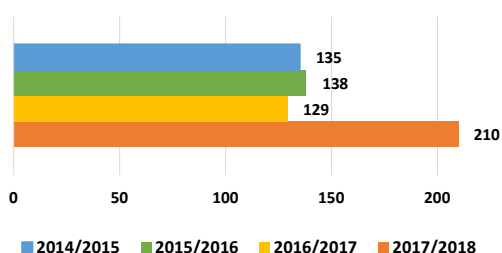
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

z przedsiębiorczości dla studentów – możliwość skorzystania z indywidualnego doradztwa biznesowego (jak rozpocząć działalność gospodarczą) oraz warsztatów z przedsiębiorczości, monitoring karier zawodowych studentów będących uczestnikami projektu, zatrudnienie dodatkowych pracowników, opracowanie modelowej usługi oferowanej studentom i absolwentom.

Drugi projekt realizowany od roku akademickiego 2016/2017 to projekt Olsztyńskiej Szkoły Wyższej im. J. Rusieckiego pt. „**Drogi kariery – kompetentni na rynku pracy**”. Ma on na celu podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadającym potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa. Projekt skierowany jest do studentów trzeciego roku studiów I stopnia oraz drugiego roku studiów II stopnia wszystkich kierunków studiów. W ramach projektu zaplanowane są:

- ✓ warsztaty planowania kariery zawodowej,
- ✓ warsztaty przedsiębiorczości,
- ✓ doradztwo zawodowe indywidualne,
- ✓ doradztwo ds. przedsiębiorczości,
- ✓ monitoring losów absolwentów do 6 miesięcy od zakończenia kształcenia.

Wykres 42. Liczba pracodawców, z którymi współpracowały biura karier na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

nych praktyki zawodowe, liczba pracodawców jest na niewielkim poziomie.

Projekt UWM pn. „**Profesjonalizacja usług Akademickiego Biura Karier UWM**” realizowany od 01.10.2016 roku ma na celu wsparcie studentów w rozpoczęciu aktywności zawodowej na rynku pracy w ramach podnoszenia kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadającym potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa. Założenia projektowe przewidują: szkolenia podnoszące kwalifikacje pracowników ABK, doradztwo zawodowe dla studentów realizowane poprzez indywidualne poradnictwo zawodowe, warsztaty grupowe oraz coaching kariery, doradztwo

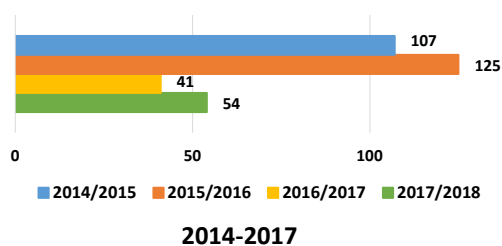
Z uwagi na fakt, iż nie wszystkie uczelnie wyższe wykazały liczbę pracodawców – ich liczba może być niedoszacowana.

W analizowanych latach akademickich, obserwuje się coroczny wzrost liczby pracodawców, z którymi współpracują akademickie biura karier, poza 2016/2017. Ich największą liczbę odnotowuje się w roku akademickim 2017/2018 (210). Na tę wielkość może mieć wpływ realizacja przez dwie uczelnie projektów, o których mowa wyżej. Niemniej jednak, mając na uwadze, charakter działań biur karier, liczbę studentów kształcących się na uczelniach i odbywających

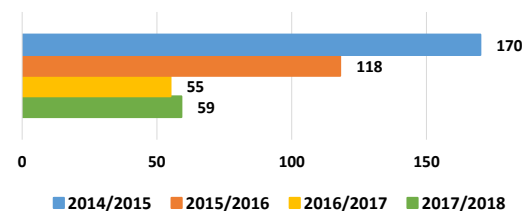
Aktywność uczelni wyższych, w tym ze światem biznesu

W analizowanych latach, największa **współpraca między nauczycielami akademickimi/w tym doktorantami/ a pracodawcami** była w latach 2014-2016. W roku akademickim 2014/2015, blisko 107 nauczycieli i 170 pracodawców nawiązało współpracę. Rok później zdecydowanie większa była aktywność ze strony kadry uczelnianej niż pracodawców, tj. 125 nauczycieli i 118 pracodawców. Spadek odnotowuje się w 2016/2017 w porównaniu z rokiem poprzednim, aż o 84 nauczycieli (41) i o 63 mniej pracodawców (55). W ostatnim monitorowanym roku akademickim 2017/2018 obserwuje się nieznaczny wzrost zarówno po stronie uczelni jak i firm – odpowiednio 54 i 59.

Wykres 43. Liczba nauczycieli akademickich/w tym doktorantów/ współpracujących z biznesem na Warmii i Mazurach w latach

Wykres 44. Liczba pracodawców, z którymi współpracowali nauczyciele akademicy/w tym doktoranci/ w ramach współpracy z biznesem na Warmii i Mazurach w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez uczelnie wyższe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (Olsztyn), Olsztyńska Wyższa Szkoła im. J. Rusieckiego (Olsztyn), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (Elbląg), Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP (Olsztyn), Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki im. prof. T. Kotarbińskiego (Olsztyn)

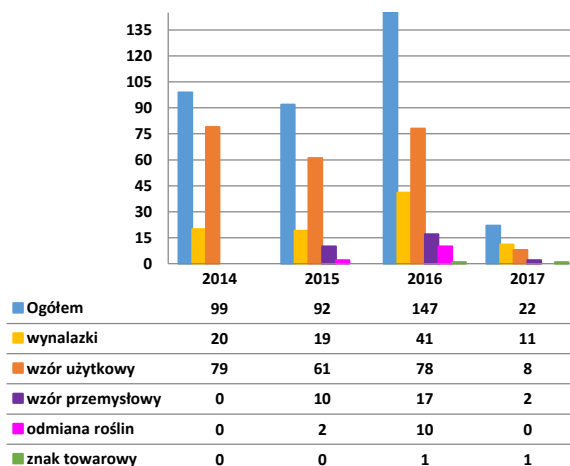
W liczbie uczestników współpracy zdecydowanie na prowadzenie wysuwa się *Uniwersytet Warmińsko-Mazurski*, na drugim miejscu w zakresie współpracy uczelni z biznesem uplasowała się *Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa* w Elblągu. Na trzecim miejscu, z niewiele mniejszym wynikiem – *Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki prof. T. Kotarbińskiego* w Olsztynie. Również *Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego* w Olsztynie i *Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP* w Olsztynie mogą pochwalić się aktywną współpracą swojej kadry ze światem biznesu. Poniżej przykłady współpracy:

- ✓ projekt „SIS WiM Staże i Szkolenia praktyczne dla rozwoju innowacyjnego” (UWM),
- ✓ projekt „Regionalny transfer wiedzy z nauki do biznesu – staże i szkolenia” (UWM),
- ✓ porozumienie ze Związkiem Banków Polskich, Biurem Informacji Kredytowej, Biurem Informacji Gospodarczej Info Monitor S.A. (WSliE TWP),
- ✓ porozumienie z Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie (WSliE TWP),
- ✓ projekt „W przygotowaniu do wdrożeń innowacji – wsparcie szkoleniowe i doradcze lokatorów Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego” (WSZil prof. T. Kotarbińskiego),
- ✓ „Nauka dla innowacji” (WSZil prof. T. Kotarbińskiego).

Jak ważna jest kooperacja, świetnie obrazują osiągnięcia naukowe Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, przekładające się na liczbę **patentów i praw ochronnych**, opracowanych samodzielnie bądź we współpracy z innymi jednostkami. Według systemu POL-on, w roku bazowym (2014) zatwierdzonych zostało 99 patentów i praw ochronnych. Rok później było o 7 mniej, tj. 92. Największy boom osiągnięto w 2016 roku – 147.

Osiągnięcia dotyczyły: wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, odmian roślin, znaków towarowych.

Wykres 45. Liczba patentów i praw ochronnych – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w latach 2014-2017

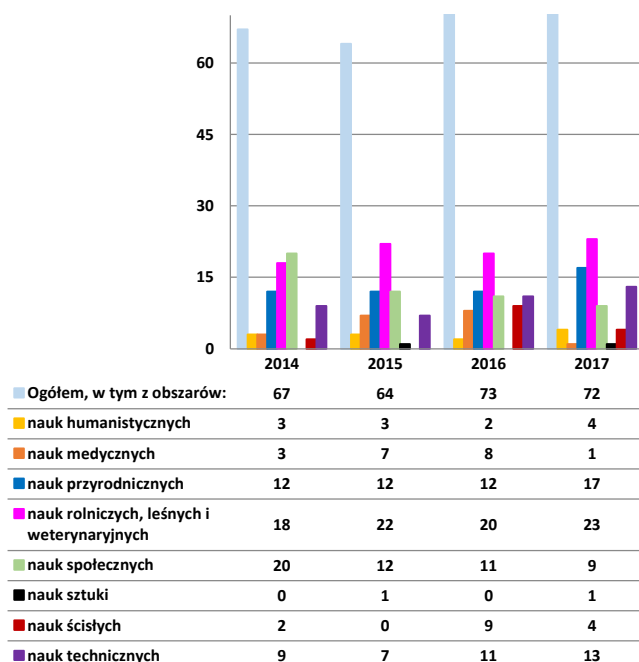

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych systemu POL-on

Przykłady nazw produktów opatentowanych bądź ochronionych prawem:

- ✓ „Sposób prognozowania zawartości olejów roślinnych zwłaszcza oleju rzepakowego w maśle i miksach tłuszczowych” (wynalazek),
- ✓ „Czasowo-sekwencyjny system rozpoznawania mówców” (wynalazek),
- ✓ „Bioreaktor do kompostowania odpadów organicznych” (wzór użytkowy),
- ✓ „Chlamydia psittaci, izolat PL_D_171, gen kodujący główne zewnętrzne białko błonowe (OmpA) sekwencja częściowa” (wzór użytkowy),
- ✓ „Giętarek do prętów” (wzór przemysłowy),
- ✓ „Stelaż do montażu kolektora słonecznego” (wzór przemysłowy),
- ✓ „Lilia azjatycka, Orange Kortowo” (odmiana roślin),
- ✓ „Wierzba wiciowa (Salix viminalis L.), Żubr, nazwa hodowlana UWM 006” (odmiana roślin),
- ✓ „TECHMILK” (znak towarowy),
- ✓ „QUEEN OF KORTOWO” (znak towarowy).

Wykres 46. Liczba rozpoczętych projektów naukowych – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych systemu POL-on

Przykłady projektów naukowych:

- ✓ „Dynamika molekularna w roztworach hydrokoloidalnych” (n. rolnicze, leśne i weterynaryjne),
- ✓ „Efektywność funkcjonowania gospodarstw rolnych użytkujących grunty rolne nabyte lub dzierżawione od Skarbu Państwa w województwie warmińsko-mazurskim” (n. społeczne),
- ✓ „Mikrobiomika przewodu pokarmowego lina (*Tinca tinca* L.)” (n. przyrodnicze),
- ✓ „Modelowanie matematyczne lekoodporności w terapiach nowotworowych (n. ścisłe),
- ✓ „Wykorzystanie szeregów czasowych parametrów troposfery otrzymanych z obserwacji GNSS do walidacji modeli klimatu nad obszarem Europy” (n. techniczne).

Analizy, badania w kontekście dopasowania kształcenia pod potrzeby rynku pracy

Z odpowiedzi nadesłanych przez warmińsko-mazurskie uczelnie wyższe wynika, że szkoły poza prowadzeniem we własnym zakresie monitoringu losów absolwentów, nie opracowują analiz zapotrzebowania kształcenia pod kątem rynku pracy. Wojewódzki Urząd Pracy w latach 2014-2017, na prośbę Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego przygotował dwie pogłębione analizy zasadności uruchomienia kształcenia. Jedna z nich dotyczyła nowej specjalności na kierunku Pedagogika – „Edukacja i aktywizacja społeczności lokalnych” na Wydziale Nauk Społecznych (2014 rok) - urząd zaproponował utworzenie studiów podyplomowych w tym zakresie. Druga analiza opracowana w 2016 roku dla Wydziału Nauk Technicznych dotyczyła utworzenia studiów II stopnia na kierunku Mechatronika. WUP potwierdził zasadność uruchomienia kierunku na tym poziomie kształcenia, jednocześnie wskazał, odnosząc się do badania „Bariery zatrudnialności osób młodych na Warmii i Mazurach”, na luki kompetencyjne osób młodych, które należałoby uzupełnić w procesie kształcenia.

Warto, w tym miejscu wspomnieć w kontekście aktywności uczelni, również o rozpoczętych projektach naukowych na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim. Generalnie liczba rozpoczętych projektów w latach 2016-2017 nie zmienia się istotnie, ich wartość jest zbliżona – powyżej 70. Tylko w 2014 i 2015 roku uruchomiono ich mniej w stosunku do lat 2016-2017 – odpowiednio 67 i 64.

Wśród rozpoczętych projektów najczęściej było z obszaru:

- ✓ nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych,
- ✓ nauk przyrodniczych,
- ✓ nauk społecznych.

Najmniej - nauk humanistycznych i sztuki.

Urząd opracowując analizy, posiłkował się wieloma zmiennymi jak również wystąpił z zapytaniem do interesariuszy w regionie w zakresie zapotrzebowania na ww. kształcenie. Niemniej jednak, przygotowanie analiz napotykało na przeszkody natury systemowej. Polska Rama Kwalifikacji określająca „efekty kształcenia” w szkolnictwie wyższym odnosi się do **obszarów kształcenia w zakresie poszczególnych nauk w rozbiciu na profil ogólnoakademicki i praktyczny**, a nie do konkretnych zawodów, tak jak ma to miejsce w przypadku szkolnictwa zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym/ponadpodstawowym. Do danego kierunku kształcenia można przypisać kilka zawodów, o których mowa w klasyfikacji ministra właściwego ds. pracy tj. **„Klasyfikacja zawodów i ich specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania”**. Jednakże, **profile/sylwetki absolwentów** opracowywane przez uczelnie wyższe nie wskazują w jakich zawodach będzie mógł pracować absolwent – najczęściej jest to odniesienie do tytułu naukowego z podaniem specjalizacji oraz ewentualnego miejsca zatrudnienia, ale nie stanowiska/zawodu. Statystyka publiczna prowadzona przez publiczne służby zatrudnienia, odnosi się do danych dla poszczególnych zawodów, a nie obszarów kształcenia, stąd przeprowadzenie pogłębionej analizy w kontekście zasadności utworzenia danego kierunku kształcenia jak również prognozowania trendów zatrudnieniowych jest problematyczne.

3. KSZTAŁCENIE USTAWICZNE (WRAZ Z INNYMI FORMAMI POZA SZKOLNYMI) W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM

Utrzymanie właściwego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz specyfika rynku pracy wymaga ciągłego odnawiania wiedzy, ćwiczenia umiejętności i pogłębiania kwalifikacji. Kształcenie ustawiczne według *Ustawy Prawo oświatowe* (art. 4 pkt 30), rozumiane jest jako kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny⁴¹.

W priorytecie drugim, kształcenie ustawiczne wpisuje się w obszar wszystkich działań priorytetowych. Wsparciem dla **wzrostu poziomu jakości kształcenia** będą zatem nie tylko ww. szkoły dla dorosłych, ale także placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego (centra kształcenia ustawicznego i praktycznego) oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, a także placówki doskonalenia nauczycieli.

Odrębną kwestią, ze względu na prowadzenie pozaszkolnej formy edukacji, są **instytucje szkoleniowe** oferujące dostosowane do potrzeb rynku pracy kursy/szkolenia, a także **ochotnicze hufce pracy**, które oferują młodzieży w wieku 15-18 lat - uzupełnienie wykształcenia podstawowego/ponadpodstawowego (ponadgimnazjalnego) oraz zdobycie kwalifikacji zawodowych, a w wieku 18-25 lat - szkolenia zawodowe zgodne z potrzebami rynku pracy.

Istotna jest również interwencja ze środków **Europejskiego Funduszu Społecznego** oraz środków **Krajowego Funduszu Szkoleniowego**, dzięki którym w znacznym stopniu podnoszony jest poziom jakości uczenia się przez całe życie.

Szkoły dla dorosłych

Szkoły dla dorosłych to szkoły kształcące w formie stacjonarnej i na odległość, z odrębną organizacją kształcenia, do których przyjmowane są osoby mające 18 lat⁴². Szkoły te w województwie prowadzone są przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, a także inne organy prowadzące.

Tabela 47. Szkoły dla dorosłych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Szkoły dla dorosłych	2014/2015			2015/2016			2016/2017		
	Liczba uczniów	Liczba absolwentów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba absolwentów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba absolwentów	Liczba szkół
szkoła podstawowa	-	-	-	-	-	-	101	-	6
gimnazjum	998	345	16	734	321	14	544	313	9
liceum ogólnokształcące	6 964	2 209	76	6 392	1 741	77	5 825	1 766	72
szkoła policealna (w tym artystyczne)	7 825	2 516	65	7 024	2 119	85	7 124	2 005	59
ogółem	15 787	5 070	157	14 150	4 181	176	13 954	4 084	146

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie (dane SIO)

Najwięcej osób dorosłych (bez względu na typ szkoły) kształciło się w roku szkolnym 2014/2015 (15 787 osób w 157 szkołach). W kolejnych latach szkolnych obserwujemy spadek liczby osób do-

⁴¹ Obowiązek szkolny trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia.

⁴² W tym osoby kończące 18 lat w roku kalendarzowym, w którym przyjmowane są do szkoły.

rosłych podejmujących naukę, co łącznie (w porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017) daje spadek o 1 833 osoby. Podobna sytuacja (tendencja spadkowa od 2014 roku) występuje wśród absolwentów ww. szkół.

W ciągu 3 lat szkolnych, pomimo spadku liczby osób kształcących się ww. typach szkół - osoby dorosłe najliczniej kształciły się w szkołach policealnych, najwięcej w roku szkolnym 2014/2015 (7 825 osób). Nauka w szkole policealnej daje szansę podniesienia swoich kwalifikacji (tym samym wyróżnienia się na rynku pracy) oraz uzupełniania (często już przez osoby pracujące) wcześniej zdobytego wykształcenia. Dużym zainteresowaniem wśród osób dorosłych cieszyły się również licea ogólnokształcące, tu najwięcej osób kształciło się w roku szkolnym 2014/2015 (6 964 osoby). W trakcie nauki w liceum osoby dorosłe zdobywają wiedzę ogólną, a kończąc edukację - otrzymują świadectwo dojrzałości, które wraz z uzyskanym wykształceniem średnim staje się przepustką do podjęcia nauki w szkole wyższej czy w szkole policealnej. Do gimnazjów i szkół podstawowych uczęszczała najmniej liczna grupa osób dorosłych.

Placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego

Zgodnie z *Ustawą Prawo oświatowe* (art. 2 pkt 4), placówkami kształcenia ustawicznego są *centra kształcenia ustawicznego* (CKU) oraz *centra kształcenia praktycznego* (CKP).

Tabela 48. Placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego		2014/2015	2015/2016	2016/2017
liczba placówek	ogółem	134	129	129
	centra kształcenia ustawicznego ze szkołami	4	4	3
	centra kształcenia ustawicznego bez szkół	6	6	6
	centra kształcenia praktycznego	6	6	7
	niepubliczna placówka kształcenia ustawicznego i praktycznego	118	113	113

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie (dane SIO)

W analizowanym okresie, najwięcej placówek kształcenia ustawicznego było w roku szkolnym 2014/2015 (134 placówki), w pozostałych latach odnotowano po 129 placówek. Wśród ww. placówek wyróżnić można: publiczne centra kształcenia ustawicznego (ze szkołami i bez szkół), publiczne centra kształcenia praktycznego oraz występujące w większości - niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego.

Tabela 49. Formy doskonalenia i doksztalcenia prowadzone przez CKU i CKP w województwie warmińsko-mazurskim w latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016

Formy doskonalenia i doksztalcenia prowadzone przez CKU i CKP		2014/2015	2015/2016	2016/2017
liczba kursów	ogółem	4 437	3 716	b.d.
	organizowane przez pracodawców	2 199	1 894	
	z urzędu pracy	211	218	
	z wolnego naboru	1 671	1 392	
	Inne	356	212	
liczba uczestników	ogółem	36 938	24 564	
	którzy ukończyli kurs	34 856	22 566	
	w tym bezrobotni	9 618	1 629	
	którzy ukończyli kurs	9 566	1 380	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie (dane SIO)

Liczba form doskonalenia i doształcawania prowadzonymi przez CKU i CKP oraz liczba uczestników tych form w roku szkolnym 2015/2016, w porównaniu z rokiem szkolnym 2014/2015, zmalawa (łącznie o 721 kursów oraz 12 374 osoby ogółem i 12 290 osób, które zakończyły kurs). Kursy organizowane były w różnoraki sposób, gółwnie przez pracodawców (co stanowi kolejno 49,6% oraz 50,2% ogółu kursów w danym roku szkolnym) i z wolnego naboru (po niecałe 37,0% ogółu kursów w danym roku szkolnym).

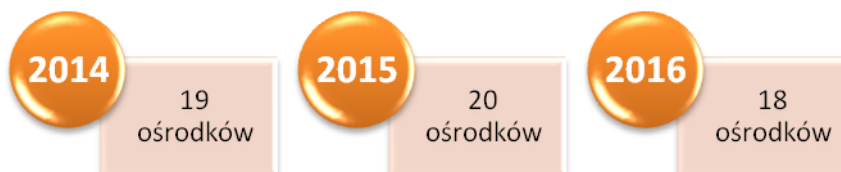
Formami doskonalenia i doształcawania prowadzonych przez CKU i CKP były kursy: zawodowe potwierdzające posiadanie określonych kwalifikacji zawodowych (tzw. kwalifikacyjne kursy zawodowe), umiejętności zawodowych, kompetencji ogółlnych, turnusy doształcawania teoretycznego młodocianych pracowników, kursy językowe, z zakresu informatyki, z zakresu technologii informatyczno-komunikacyjnej, BHP, kursy przygotowujące do uzyskania uprawnień zawodowych, przygotowujące do egzaminów ekstremistycznych, pedagogiczne dla instruktorów praktycznej nauki zawodu, przygotowujące do egzaminów kwalifikacyjnych na tytuł zawodowy; inne kursy oraz inne formy pozaszkolne (seminaria, kursokonferencji itp.).

Wśród ww. form doskonalenia i doształcawania w województwie warmińsko-mazurskim w roku szkolnym 2014/2015 i 2015/2016 najpopularniejszą formą były szkolenia BHP, mniejszym zainteresowaniem cieszyły się inne (niesklasyfikowane) kursy, kursy przygotowujące do uzyskania uprawnień zawodowych, kursy umiejętności zawodowych, kursy zawodowe potwierdzające posiadanie określonych kwalifikacji zawodowych, kursy kompetencji ogółlnych, inne formy pozaszkolne - seminaria, kursokonferencje itp., kursy językowe (najczęściej z j. angielskiego) czy kursy z zakresu informatyki.

Oprócz kształcawania *centra* zgodnie z *Rozporządzeniem Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie praktycznej nauki zawodu* z dnia 15 grudnia 2010 roku (Dz.U. 2010 nr 244 poz. 1626 z późn. zm.) realizują zadania z zakresu praktycznej nauki zawodu, wynikających z programu nauczania dla danego zawodu. *Praktyczną naukę zawodu* organizowaną w CKU i CKP w formie zajęć praktycznych odbywało: 284 osoby (2014 rok), 150 osób (2015 rok), 81 osób (2016 rok) oraz 83 osoby (2017 rok).

Ośrodki doształcawania i doskonalenia zawodowego

Celem ośrodków doształcawania i doskonalenia zawodowego jest doształcawanie teoretyczne młodocianych pracowników oraz prowadzenie kształcawania ustawicznego w formach pozaszkolnych, które umożliwi uzyskiwanie i uzupełnienie przez osoby dorosłe wiedzy ogółlnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych, zgodnie z potrzebami pracodawców. Na terenie województwa doształcawaniem i doskonaleniem zawodowym w poszczegółlnych latach zajmowało się:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie (dane SIO)

Placówki doskonalenia nauczycieli

Jakość szkolnictwa w dużej mierze zależy od jakości kadr działających w systemie edukacji, a ciągle podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli wpisuje się w kształcenie przez całe życie. Na Warmii i Mazurach wsparciem rozwoju zawodowego nauczycieli zajmują się placówki doskonalenia nauczycieli.

**Tabela 50. Placówki doskonalenia nauczycieli w województwie
warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017**

Placówki doskonalenia nauczycieli	2014/2015	2015/2016	2016/2017
liczba placówek	24	20	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Kuratorium Oświaty w Olsztynie (dane SIO)

Wśród ww. placówek, których liczba w 2015 i 2016 roku, w porównaniu z 2014 rokiem, zmalała - należy wyróżnić (akredytowane przez Kuratora Oświaty w Olsztynie) **Warmińsko-Mazurskie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i Elblągu**.

**Tabela 51. Formy doskonalenia i doksztalcenia nauczycieli
prowadzone przez Warmińsko-Mazurski ODN w Olsztynie z Filią w Olecku i Elblągu w latach 2014-2017**

Formy doskonalenia i doksztalcenia nauczycieli	2014/2015		2015/2016		2016/2017	
	liczba form*	liczba uczestników	liczba form*	liczba uczestników	liczba form*	liczba uczestników
kursy kwalifikacyjne	6	174	2	34	2	49
kursy nadające uprawnienia	11	270	11	180	30	135
kursy doskonalące	83	1 796	112	4 678	117	1 716
konferencje	126	5 987	120	4 557	272	11 054
warsztaty	383	7 001	390	7 440	471	8 398
konsultacje zbiorowe	101	1 010	134	561	129	812
szkolenia rad pedagogicznych	376	7 311	467	9 323	376	7 946
seminaria	87	2 019	84	2 100	108	2 811
granty	14	2 255	8	746	11	1 105
formy fakultatywne – formy obowiązkowe od 1 stycznia 2016 roku						
Nowelizacja rozporządzenia w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. z 2014 r. poz. 1141 ze późn. zm.)						
sieci współpracy i samokształcenia	23	795	21	676	41	1 000
wspomaganie szkół*	35* <small>(liczba szkół)</small>	853	34* <small>(liczba szkół)</small>	860	33* <small>(liczba szkół)</small>	1 365
Ogółem (bez liczby szkół*)	1 210*	29 471	1 349*	31 155	1 557*	36 391

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Departamentu Kultury i Edukacji z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w szkołach i placówkach oświatowych za lata szkolne 2014-2017, dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego).

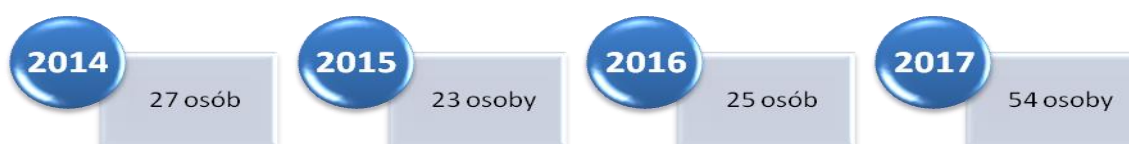
Analizując dane z obu ośrodków, najwięcej form wsparcia (1 557 form doskonalenia i doksztalcenia nauczycieli), a co za tym idzie - największa liczba uczestników (36 391 osób) wystąpiła w roku szkolnym 2016/2017. Najmniej form zrealizowano w roku szkolnym 2014/2015 (1 210 form) i tu wystąpiła najmniejsza liczba uczestników (29 471 osób). Porównując 3 lata szkolne, liczba form doskonalenia i doksztalcenia nauczycieli wzrosła (o 333 formy), podobnie było z liczbą uczestników, która wzrosła o 6 920 osób.

W ciągu 3 lat szkolnych, największą popularnością wśród nauczycieli cieszyły się warsztaty - najwięcej było ich w roku szkolnym 2016/2017 (471 form), a wzięło w nich udział – 8 398 nauczycieli. Drugą pod względem liczebności formą były szkolenia rady pedagogicznej i tu najwięcej szkoleń zrealizowano w roku szkolnym 2015/2016 (467 szkoleń), w których uczestniczyło 9 323 nauczycieli. Mniejszym zainteresowaniem wśród nauczycieli cieszyły się (kolejno pod względem liczby kur-

sów i liczby uczestników): konferencje, konsultacje zbiorowe, kursy doskonalące, seminaria, kursy nadające uprawnienia, granty oraz kursy kwalifikacyjne⁴³.

Wśród form doskonalenia i doksztalcania nauczycieli wyróżnić należy formy fakultatywne, które od 1 stycznia 2016 roku stały się formami obowiązkowymi. Wobec powyższego, najwięcej form - sieci współpracy i samokształcenia zrealizowano w roku 2016/2017 (41 form, 1 000 uczestników), w przypadku formy - wspomaganie szkół, z ww. wsparcia - najwięcej szkół skorzystało w 2014/2015 roku (35 szkół, 853 osoby), ale najwięcej nauczycieli przeszkolono w 2016/2017 roku (1 365 osób, 33 szkoły).

Oddzielną formą doskonalenia i doksztalcania nauczycieli prowadzoną poza ośrodkiem, były staże nauczycieli w przedsiębiorstwach, w których łącznie w ciągu 4 lat (przy tendencji wzrostowej) wzięło udział 129 osób, a w poszczególnych latach:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze Starostw Powiatowych/Urzędów Miast

Instytucje szkoleniowe

Instytucje szkoleniowe - jak nazwa wskazuje - oferują usługi szkoleniowe w różnym zakresie i o różnej tematyce. Firmy wpisane do *Rejestru Instytucji Szkoleniowych* prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie⁴⁴, oprócz rejestracji mogą uzyskać zlecenie - finansowane ze środków publicznych - na prowadzenie szkoleń dla osób bezrobotnych i osób poszukujących pracy.

Tabela 52. Instytucje szkoleniowe (w okresie od stycznia do grudnia) w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Instytucje szkoleniowe		2014	2015	2016	2017
Liczba instytucji szkoleniowych		488	544	557	575
Oddziały i filie instytucji szkoleniowych		15	14	26	35
w podziale na	publiczne	42	47	50	49
	niepubliczne	461	511	533	561
według formy organizacyjnej	osoba fizyczna	270	276	299	322
	ośrodek kształcenia i doskonalenia zawodowego	11	14	14	14
	placówka kształcenia ustawicznego, placówka kształcenia praktycznego	34	38	35	41
	placówka naukowa, naukowo-badawcza, ośrodek badawczo-rozwojowy	0	0	0	1
	stowarzyszenie, fundacja, spółka oraz inna osoba prawna, w tym Zakład Doskonalenia Zawodowego	134	156	156	153
	szkoła ponadgimnazjalna	5	5	6	5
	szkoła wyższa/kolegium	4	4	4	5
	zakład pracy	7	9	8	7
	inna forma	38	56	61	62
posiadających akredytację lub znak jakości		82	101	109	113
wpisana do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego		114	120	108	107
oferujących szkolenia finansowane ze środków EFS		182	203	191	180
przeprowadzających egzamin końcowy po zrealizowanym szkoleniu		355	375	395	405

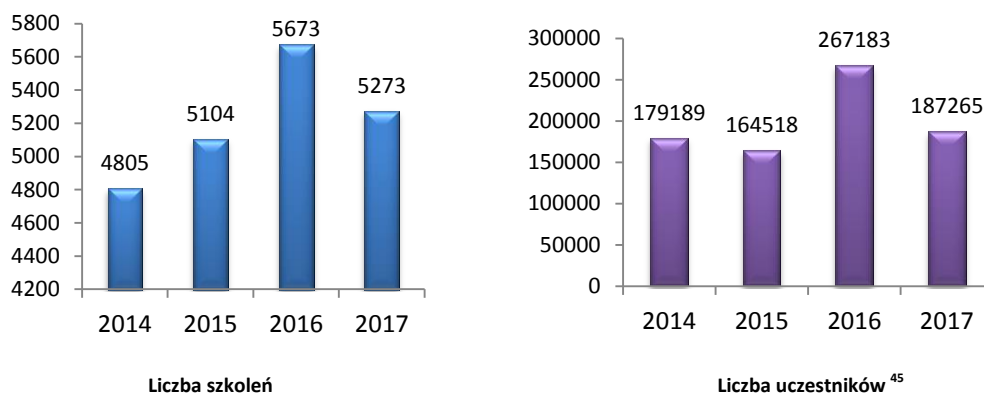
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z RIS prowadzonego przez WUP w Olsztynie

⁴³ Kursy kwalifikacyjne z zakresu przygotowania pedagogicznego i pedagogii specjalnej dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz przygotowania pedagogicznego dla nauczania języka obcego i wczesnego nauczania języka obcego.

⁴⁴ Narzędzie rynku pracy mające wpływ na upowszechnienie, zwiększenie dostępności i poprawę jakości i usług szkoleniowych.

W latach 2014-2017 liczba instytucji szkoleniowych wpisanych do Rejestru Instytucji Szkoleniowych (RIS) miała tendencję wzrostową i w okresie od stycznia do grudnia 2017 roku w ewidencji RIS figurowało 575 instytucji oraz 35 oddziałów i filii. Porównując monitorowane 4 lata, liczba instytucji zwiększała się łącznie o 87 instytucji oraz 20 oddziałów i filii. Wśród zarejestrowanych instytucji szkoleniowych większość określiła swój status jako niepubliczne. Do ewidencji prowadzonej przez j.s.t. na podstawie przepisów o systemie oświaty wpisanych było w poszczególnych latach od 107 (w 2017 roku) do 120 instytucji (w 2015 roku). Spośród zarejestrowanych instytucji w RIS w 2017 roku - 113 zadeklarowało, iż posiada akredytację lub certyfikat jakości usług, to o 31 instytucji więcej niż w 2014 roku. Usługi szkoleniowe w województwie warmińsko-mazurskim oferują przede wszystkim osoby fizyczne (najwięcej 322 instytucje w 2017 roku) oraz stowarzyszenia, fundacje, spółki oraz inne osoby prawne w tym zakład doskonalenia zawodowego (najwięcej bo po 156 instytucji w 2015 i 2016 roku, to w porównaniu z 2017 rokiem o 3 instytucje więcej), a także inne (niesklasyfikowane) instytucje (najwięcej 62 instytucje w 2017 roku). Niemal jedna trzecia instytucji oferowała szkolenia finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), najwięcej było w 2015 roku (203 instytucje), a najmniej w 2017 roku (170 instytucji). Część szkoleń (nie tylko finansowanych z EFS) kończyła się egzaminem - w ciągu 4 lat, liczba instytucji, które przeprowadziły egzamin końcowy po zrealizowanym szkoleniu miała tendencję wzrostową i zwiększyła się o 50 instytucji (z 355 w 2014 roku do 405 w 2017 roku).

**Wykres 47. Szkolenia i uczestnicy szkoleń
w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017**

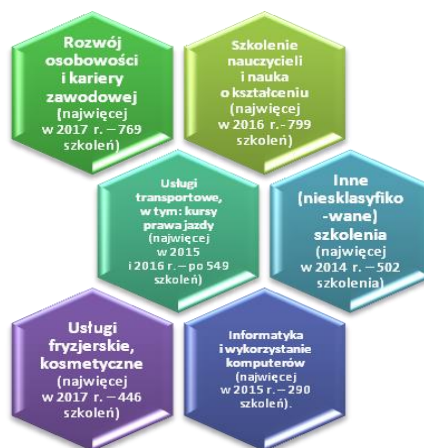

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z RIS prowadzonego przez WUP w Olsztynie

Najwięcej szkoleń zrealizowano w 2016 roku - 5 673 szkoleń (o 400 więcej niż w 2017 roku), a najmniej w 2014 roku – 4 805 szkoleń. Najwięcej uczestników zanotowano również w 2016 roku (267 183 osoby). W pozostałych latach liczba uczestników była porównywalna (od 164 518 w 2015 roku do 187 265 osób w 2017 roku). Tematyka ofert szkoleniowych z roku na rok była coraz bardziej zróżnicowana. Związane jest to ze zmieniającymi się potrzebami rynku pracy w zakresie wymaganych kwalifikacji. Z uwagi na to, że instytucje szkoleniowe same określają do jakiego obszaru klasyfikują swoją ofertę szkoleniową (34 kategorie), przedstawione dane należy potraktować orientacyjnie.

⁴⁵ Bez uczestników szkoleń (na zlecenie urzędu pracy).

Wobec powyższego, najpopularniejszymi obszarami w ciągu 4 lat w jakich szkolono, były:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z RIS prowadzonego przez WUP w Olsztynie

Przykładem wyżej opisywanych instytucji szkoleniowych jest **Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie** - organizacja samorządu gospodarczego rzemiosła oraz małej i średniej przedsiębiorczości, posiadająca osobowość prawną i działająca na podstawie *Ustawy o rzemiośle z dnia 22 marca 1989 r.* oraz własnego *Statutu*. Izba w ciągu 4 lat zrealizowała 72 szkolenia (najwięcej w 2017 roku - 22 szkolenia, najmniej w 2015 roku - 15 szkoleń) w toku kształcenia ustawicznego dorosłych - podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników MŚP (poprzez m.in. szkolenia i kursy fryzjerskie, pedagogiczne, weryfikacje dla spawaczy, dla instruktorów praktycznej nauki zawodu, przygotowujące do egzaminów czeladniczych i mistrzowskich, dla tokarzy i tokarzy frezerów, kołodzieja), a przeszkoliła 628 uczestników (najwięcej w 2017 roku - 209 uczestników, najmniej w 2015 roku – 83 uczestników). Szkolenia w Izbie odbywały się m.in. na zlecenie ochotniczych hufców pracy, powiatowych urzędów pracy, urzędów gminy oraz przedsiębiorców.

Oprócz szkoleń Izba kształci młodocianych pracowników w formie nauki pozaformalnej – jest to swego rodzaju uzupełnienie oferty edukacyjnej dającej możliwość nauki i potwierdzenia kwalifikacji zawodowych w większej liczbie zawodów istniejących na rynku pracy.

Tabela 53. Zdawalność egzaminów czeladniczych i mistrzowskich przeprowadzonych w Warmińsko-Mazurskiej Izbie Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie w latach 2014-2017

Zdawalność egzaminów czeladniczych i mistrzowskich		2014	2015	2016	2017
egzamin czeladniczy	liczba osób (ogółem)	768	809	888	767
	liczba absolwentów nauki zawodu	693	777	835	720
	liczba kandydatów z wolnego wyboru	75	32	53	47
egzamin mistrzowski		30	40	46	35

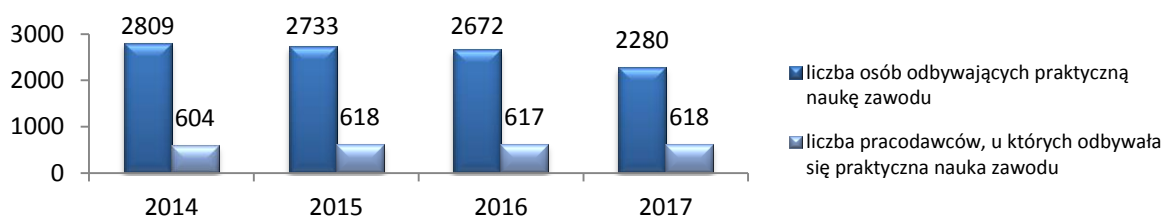
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Warmińsko-Mazurskiej Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie

Z danych otrzymanych ze sprawozdań - tytuł czeladnika (po zdaniu egzaminu czeladniczego) na przestrzeni 4 lat otrzymały 3 232 osoby (na 3 277 osób przystępujących do egzaminu), najwięcej w 2016 roku – 888 osób, z czego 835 osób było absolwentami nauki, zaś 53 osoby – kandydatami z wolnego wyboru. Tytuł mistrza uzyskało 151 osób (na 158 osób przystępujących do egzaminu), najwięcej w 2016 roku – 46 osób. Zawodami, w jakich najczęściej uzyskiwano tytuł czeladnika były: *mechanik pojazdów samochodowych* (930 osób, co stanowi 28,8% ogółu zdających w latach

2014-2017), *fryzjer* (581 osób, co stanowi 18,0% ogółu zdających w latach 2014-2017) oraz *stolarz* (548 osób, co stanowi 17,0% ogółu zdających w latach 2014-2017). Z kolei tytuł mistrza, zdający egzamin uzyskiwali w zawodach: *fryzjer* – 14 osób (2014-2015 rok), *mechanik pojazdów samochodowych* – 19 osób (2015-2017 rok), *cukiernik* – 9 osób (2014 rok), *stolarz* – 8 osób (2016 rok), *dekarz* – 5 osób (2017 rok) i *kominiarz* – 5 osób (2015 rok).

Jednym z najważniejszych zadań organizacji rzemieślniczych jest nauczanie zawodu. Przygotowanie zawodowe w rzemiośle odbywa się w systemie dualnym – wiedzę teoretyczną uczniowie zdobywają w szkole, a praktyczne umiejętności (w trakcie trwania umowy o pracę lub umowy cywilno-prawnej) - w zakładzie rzemieślniczym. Praktyczna nauka zawodu odbywa się w toku indywidualnego nauczania pod kierunkiem doświadczonych mistrzów.

Wykres 48. Praktyczna nauka zawodu prowadzona w Warmińsko-Mazurskiej Izbie Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Warmińsko-Mazurskiej Izby Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie

W Warmińsko-Mazurskiej Izbie Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie w poszczególnych latach - ponad 2 tys. osób odbyło praktyczną naukę zawodu, najwięcej w 2014 roku – 2 809 osób. Liczba osób odbywających praktyczną naukę z roku na rok malała, porównując 2014 i 2017 rok - spadła o 529 osób. Liczba pracodawców, u których odbywała się praktyczna nauka zawodu, była na porównywalnym poziomie. W poszczególnych latach praktyczną naukę zawodu oferowało ponad 600 pracodawców, najwięcej w 2015 i 2017 roku – po 618 pracodawców.

Ochotnicze Hufce Pracy

Zdobywanie wykształcenia na zasadzie uczestnictwa w ochotniczych hufcach pracy (OHP) jest jedną z dróg uzyskiwania wiedzy ogólnej oraz przygotowania zawodowego. Zdobywanie wiedzy ogólnej odbywa się w szkole (podstawowej, gimnazjum, zasadniczej zawodowej) lub w formie kursowej, z kolei przygotowanie zawodowe zdobywa się na warsztatach szkoleniowych OHP lub u pracodawców zewnętrznych (np. rzemieślników, przedsiębiorców), u których na podstawie umowy o pracę młodociani pracownicy wykonują konkretny zawód. Przygotowanie zawodowe odbywa się w dwóch formach:

- 1) przyuczenia do wykonywania określonej pracy, czyli tzw. przygotowania wstępnego, które umożliwia podjęcie praktycznej nauki zawodu i która kończy się egzaminem sprawdzającym;
- 2) nauki zawodu, która kończy się egzaminem potwierdzającym uzyskanie kwalifikacji zawodowych organizowanym przez okręgową komisję egzaminacyjną lub izby rzemieślnicze i które prowadzi do uzyskania kwalifikacji zawodowych oraz przygotowania do pracy w charakterze wykwalifikowanego pracownika lub czeladnika.

Za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę - pracodawcy mogą otrzymać refundację kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne.

Tabela 54. Przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników zatrudnionych na umowę o pracę w latach 2014-2017

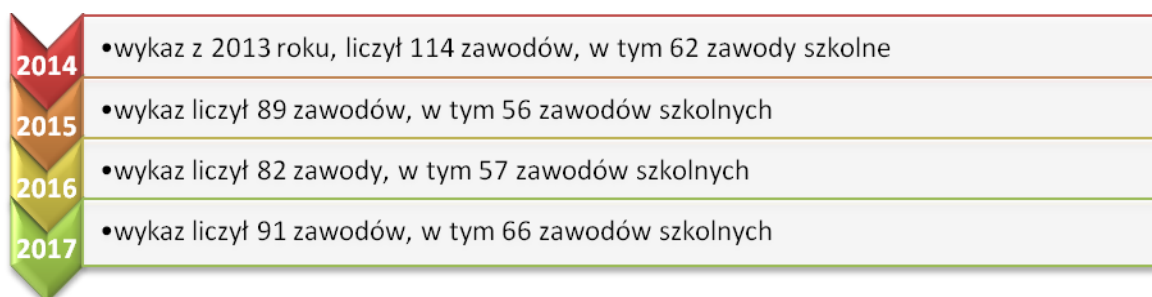
Przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników zatrudnionych na umowę o pracę	2014	2015	2016	2017	Ogółem
liczba pracodawców, którym udzielono refundacji	1 385	1 515	1 435	1 533	5 868
liczba młodocianych pracowników zatrudnionych u pracodawcy, któremu udzielono refundacji	6 878	5 682	6 071	5 208	23 839
kwota refundacji udzielona pracodawcom – ogółem (w zł)	10 400 000	10 250 000	11 500 000	11 165 000	43 315 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Warmińsko-Mazurskiej Komendy OHP

W ciągu 4 lat, z refundacji kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne - środkami Funduszu Pracy - udzielonej przez Warmińsko-Mazurską Wojewódzką Komendę OHP (która od 2014 roku jest pomocą de minimis) skorzystało 5 868 pracodawców - zatrudniających 23 839 młodocianych pracowników. Refundacji udzielono na podstawie obowiązujących w danym okresie *Uchwał Zarządu Województwa*, określających wykaz zawodów, w których to pracodawca może zatrudnić w formie umowy o pracę (w formie przygotowania zawodowego) młodocianych pracowników, w łącznej kwocie - 43 315 000 zł (100% planowanych wydatków).

Zgodnie z *Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, ww. wykaz zawodów określany jest po zasięgnięciu opinii Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy (wcześniej Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia) na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy określonej w przepisach ww. ustawy oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego określonej w przepisach o systemie oświaty, w oparciu o opracowania statystyczne prowadzone w województwie, chociażby takie jak Barometr zawodów (od 2016 roku). Na podstawie zapisów znowelizowanej *Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 14 marca 2014 roku* (Dz. U. 2014, poz. 598), określanie i ogłaszanie wykazu zawodów w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym od 2015 roku zostało zapisane jako coroczne zadanie samorządu województwa, to oznacza, że w 2014 roku z uwagi na stare zapisy ww. ustawy obowiązywał wykaz z roku poprzedniego, tj. z 2013 roku.

Rysunek 12. Wykaz zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników pracodawcom dokonywano refundacji kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwał Zarządu Województwa z 2013-2017 r. w sprawie określenia wykazu zawodów

Wśród najczęściej refundowanych zawodów, na przestrzeni 4 lat przeważały zawody szkolne: sprzedawca, fryzjer, mechanik pojazdów samochodowych, kucharz, elektryk, ślusarz oraz stolarz.

Kolejnym działaniem podejmowanym przez Ochotnicze Hufce Pracy były zadania w zakresie organizacji szkoleń zawodowych umożliwiających zdobycie kwalifikacji w zawodach i specjalnościach poszukiwanych na rynku pracy a także doskonalenia kompetencji zawodowych. OHP organizują szkolenia zawodowe finansowane w ramach środków utrzymania rezultatów projektu „OHP jako realizator usług rynku pracy”, zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy.

Liczba uczestników kursów zawodowych:

- ✓ 2014 rok – 352 osoby,
- ✓ 2015 rok – 581 osób,
- ✓ 2016 rok – 295 osób,
- ✓ 2017 rok – 239 osoby.

W ofercie kursów zawodowych dostępnych dla osób młodych w wieku 18-25 lat, znalazły się m.in. kursy spawania metodami TIG-141 i MAG-135, kursy operatorów wózków jezdniowych, elektryka SEP do 1kV, kursy kosmetyczne, stylizacji paznokci oraz wizażu.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe

Dobrym rozwiązaniem wychodzącym naprzeciw potrzeb osób, które ukończyły 18 lat, podejmujących dalsze kształcenie lub doskonalenie zawodowe w trakcie pracy zawodowej, łączącym wszystkie ww. podmioty są **kwalifikacyjne kursy zawodowe**. KKZ wpisujące się w elastyczny system kształcenia, umożliwiają w krótkim czasie uzyskanie lub uzupełnienie kwalifikacji zawodowych w danym zawodzie. Na kwalifikacyjnych kursach młodzież oraz osoby dorosłe uzyskują kwalifikacje zawodowe (potwierdzone świadectwami) a przy odpowiednim wykształceniu - dyplom w danym zawodzie. Kursy te prowadzone są w publicznych i niepublicznych szkołach zajmujących się kształceniem zawodowym (w zakresie zawodów, w których kształcą), a także w placówkach kształcenia ustawicznego oraz placówkach spoza systemu oświaty (tj. instytucjach szkoleniowych oraz podmiotach prowadzących działalność oświatową na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej).

**Tabela 55. Kwalifikacyjne kursy zawodowe
w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017**

Kwalifikacyjne kursy zawodowe	2014/2015	2015/2016	2016/2017
	dla młodzieży i dorosłych		
liczba kursów	118	68	74
liczba słuchaczy	2 904	1 701	1 798
liczba placówek	104	71	82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie

W ciągu 3 lat, najwięcej kwalifikacyjnych kursów zawodowych, a zatem i słuchaczy, było w roku szkolnym 2014/2015 (118 kursów, 2 904 osoby) – ww. kursy zorganizowano w 104 placówkach. Według stanu na dzień 30 września 2016 roku w 68 kursach organizowanych przez 71 placówek wzięło udział 1 701 słuchaczy, rok później - w 74 kursach w 82 placówkach - uczestniczyło 1 798 osób. Porównując dane z lat szkolnych 2014/2015 i 2016/2017, liczba kursów, słuchaczy i szkół zmalała, kolejno o 44 kursy, o 1 106 słuchaczy i 22 placówki.

Tabela 56. Zdawalność kwalifikacyjnych kursów zawodowych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Zdawalność kwalifikacyjnych kursów zawodowych	2014/2015	2015/2016	2016/2017
	dla młodzieży i dorosłych		
liczba słuchaczy, którzy uzyskali zaświadczenie o ukończeniu kursu	5 530	12 168	b.d.
liczba słuchaczy przystępujących do egzaminu	2 172	5 716	b.d.
liczba słuchaczy, którzy zadali egzamin	1 450	4 970	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Po ukończeniu danej kwalifikacji słuchacz otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu. Każdy kwalifikacyjny kurs zawodowy kończy się zewnętrznym egzaminem potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji, a po jego zdaniu słuchacz otrzymuje od Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie. Po zdobyciu wszystkich kwalifikacji na danym kierunku (jednej, częściowej dwóch lub nawet trzech – K1, K2, K3) oraz wykazaniu posiadania wykształcenia średniego osoba uzyskuje dyplom.

Zgodnie z powyższym, w okresie 2 lat⁴⁶ – liczba słuchaczy, którzy uzyskali zaświadczenie o ukończeniu kwalifikacyjnego kursu zawodowego wzrosła z 5 530 do 12 168 osób, tj. o 6 638 osób. Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie kwalifikacji (równoznaczny z otrzymaniem świadectwa potwierdzającego daną kwalifikację) zdało kolejno 1 450 osób oraz 4 970 osób, co oznacza, że liczba zdających egzamin wzrosła o 3 520 osób, a zdawalność w poszczególnych okresach była na poziomie 66,8% i 87%.

Europejski Fundusz Społeczny

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) otwiera możliwości dofinansowania szerokiego spektrum działań nakierowanych na poszerzanie wiedzy oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych uczestników rynku pracy. Środki EFS można uzyskać w ramach: *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020* oraz *Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020*. Poniżej opis ww. programów (cel projektów i obszar działania), z uwzględnieniem liczby oraz wartości ogólnej projektów, w tym wartości dofinansowanej ze środków EFS.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020

Tabela 57. Oś priorytetowa II Kadry dla gospodarki w latach 2014-2017⁴⁷

DZIAŁANIE	PODDZIAŁANIE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ PROJEKTU (OGÓLNA)	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA ZE ŚRODKÓW EFS
2.3 Rozwój kompetencji i umiejętności osób dorosłych	2.3.1 Rozwój kompetencji i umiejętności osób dorosłych z grup defaworyzowanych	10	48 527 615,35 zł	41 248 473,04 zł
	2.3.2 Rozwój kompetencji i umiejętności zawodowych osób dorosłych	9	49 854 324,13 zł	42 376 175,44 zł
Ogółem		19	98 381 939,48 zł	83 624 648,48 zł

Źródło: Strona internetowa RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Lista realizowanych projektów - <https://rpo.warmia.mazury.pl/artukul/207/lista-realizowanych-projektow>

⁴⁶ Brak danych nt. zaświadczeń o ukończeniu KKZ i egzaminów z roku szkolnego 2016/2017.

⁴⁷ Lista projektów od 2014 roku – aktualnych oraz zakończonych.

Celem wszystkich ww. projektów było/jest inwestowanie w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie, a obszarem działania - wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji; a także lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Tabela 58. Oś priorytetowa X Regionalny rynek pracy w latach 2014-2017⁴⁸

DZIAŁANIE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ PROJEKTU (OGÓLNA)	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA ZE ŚRODKÓW EFS
10.6 Usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe	8	80 234 652,68 zł	67 109 519,48 zł

Źródło: Strona internetowa RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Lista realizowanych projektów - <https://rpo.warmia.mazury.pl/artukul/207/lista-realizowanych-projektow>

Celem ww. projektów jest promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, a obszarem działania - przystosowywanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Tabela 59. Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji w latach 2014-2017⁴⁹

DZIAŁANIE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ PROJEKTU (OGÓLNA)	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA ZE ŚRODKÓW EFS
2.10 Wysoka jakość systemu oświaty	1	2 584 679,05 zł	2 178 367,50 zł

Źródło: Strona internetowa POWER - Lista realizowanych projektów - <http://www.power.gov.pl/strony/o-programie/projekty/lista-projektow/>

Tabela 60. Oś priorytetowa V Wsparcie dla obszaru zdrowia w latach 2014-2017⁵⁰

DZIAŁANIE	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ PROJEKTU (OGÓLNA)	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA ZE ŚRODKÓW EFS
5.4 Kompetencje zawodowe i kwalifikacje kadr medycznych	5	35 502 290,34 zł	29 921 329,91 zł

Źródło: Strona internetowa POWER - Lista realizowanych projektów - <http://www.power.gov.pl/strony/o-programie/projekty/lista-projektow/>

Celem ww. projektów jest inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie, a obszarem - ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego,

⁴⁸ Lista projektów od 2016 roku - aktualnych.

⁴⁹ Lista projektów od 2014 roku - aktualnych oraz zakończonych.

⁵⁰ Lista projektów od 2014 roku - aktualnych oraz zakończonych.

z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia (Oś priorytetowa II), a także wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji (Oś priorytetowa V).

Poniżej przykłady projektów dotyczących ww. priorytetowych osi, działań/podziałów:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020

2.3.1 Rozwój kompetencji i umiejętności osób dorosłych z grup defaworyzowanych

- Projekt „Podnosimy kompetencje” realizowany przez Warmińsko-Mazurski Związek Pracodawców Prywatnych od 01.04.2017 do 30.09.2019
- Celem projektu jest wzrost kwalifikacji w zakresie języków obcych i/lub kwalifikacji lub kompetencji w zakresie ICT i/lub zarządzania projektem (planowania i osiągania celów) z grup defaworyzowanych (tj. o niskich kwalifikacjach i/lub w wieku 50 lat i więcej) z woj. warmińsko-mazurskiego, z regionu operacyjnego Miasto Olsztyn i powiatu olsztyńskiego.
- Wartość projektu ogółem: 9 749 028,26 zł
- Dofinansowanie projektu z UE: 8 286 674,02 zł
- Źródło: <http://www.wmzpp.org/podnosimy-kompetencje/>

2.3.2 Rozwój kompetencji i umiejętności zawodowych osób dorosłych

- Projekt „Rozwój kompetencji i umiejętności zawodowych osób dorosłych z regionu olsztyńskiego” realizowany przez Eureka Group SA od 01.09.2016 do 31.12.2017
- Celem projektu jest wzrost poziomu kompetencji i umiejętności zawodowych wśród 391 osób dorosłych (K:235, M:156) z regionu olsztyńskiego województwa warmińsko-mazurskiego, zgłaszających z własnej inicjatywy potrzebę nabycia, uzupełnienia lub podwyższenia kwalifikacji poprzez udział w pozaszkolnych formach kształcenia realizowanych zgodnie z podejściem popytowym.
- Wartość projektu ogółem: 2 369 655,50 zł
- Dofinansowanie projektu z UE: 2 014 207,18 zł
- Źródło: http://www.eurekagroup.pl/strony/rozwoj_kompetencji_i_umiejetnosci_zawodowych_osob_doroslych_z_regionu_olsztyńskiego

10.6 Usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe

- Projekt „Klucz do usług rozwojowych dla przedsiębiorstw z sektora MŚP z subregionu elbląskiego” realizowany przez Techpał Sp. z o.o. od 1.10.2016 do 31.03.2019
- Celem projektu jest wzrost kwalifikacji lub kompetencji u min. 100% osób w grupie 400 pracowników i pracodawców (w tym 220 kobiet) zatrudnionych w 150 mikro, małych lub średnich przedsiębiorstwach z terenu subregionu elbląskiego, które osiągnęły swój cel rozwojowy dzięki wsparciu udzielonemu w projekcie w okresie X 2016 -III 2019. Projekt obejmuje realizację usług rozwojowych dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe.
- Wartość projektu ogółem: 3 782 465,00 zł
- Dofinansowanie projektu z UE: 3 214 965,00 zł
- Źródło: http://techpal.com.pl/klucz-do-uslug-rozwojowych-dla-msp-z-subregionu-elblaskiego_588601.html

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

- Projekt „Kompleksowy program rozwijania kompetencji kluczowych uczniów skierowany do kadr zarządzających placówek oświatowych” realizowany przez Forum Rozwoju Regionalnego Polska Wschodnia od 01.11.2017 do 31.10.2019
- Celem projektu jest podniesienie kompetencji dyrektorów uczestniczących w projekcie w zakresie wykorzystania systemu wspomagania rozwoju kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy, nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw uczniów oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia poprzez wdrożenie programów szkoleniowo-doradczych wraz z obudową metodyczną, wypracowanych w ramach projektu pozakonkursowego ORE.
- Wartość projektu ogółem: 2 584 679,05 zł
- Dofinansowanie projektu z UE: 2 178 367,50 zł
- Źródło:<http://www.frr.org.pl/forum-kadry-kierowniczej/>

5.4 Kompetencje zawodowe i kwalifikacje kadr medycznych

- Projekt „Podnosimy kwalifikacje pielęgniarek i położnych” realizowany przez Polskie Centrum Edukacji i Analiz ORDO Sp. z o.o. od 01.04.2016 do 31.01.2018
- Celem projektu jest uzyskanie kwalifikacji przez 3750 (3702 kobiet i 48 mężczyzn) pielęgniarek i położnych z zakresu dziedzin będących najczęstszą przyczyną dezaktywizacji zawodowej na terenie województwa podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego.
- Wartość projektu ogółem: 9 633 704,30 zł
- Dofinansowanie projektu z UE: 9 344 693,16 zł
- Źródło:<http://ordo.info.pl/project/informacje-o-projekcie/>

Krajowy Fundusz Szkoleniowy

Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS) stanowi wydzieloną część Funduszu Pracy, przeznaczoną na dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców, podejmowanego z inicjatywy lub za zgodą pracodawcy. Środki KFS w latach 2014-2015 przeznaczone były na **wsparcie kształcenia ustawicznego osób pracujących w wieku 45 lat i więcej**, natomiast w 2016 i 2017 roku Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przyjął następujące priorytety wydatkowania podstawowej puli środków KFS⁵¹:

2016	1) wsparcie zawodowego kształcenia ustawicznego, tj. pozostającego w bezpośrednim związku z branżą lub zawodem, mającego na celu uzyskanie lub uaktualnienie kompetencji do celów zawodowych; 2) wsparcie młodych, nowozatrudnionych pracowników na podstawie umów, o których mowa w art. 150f ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (dot. refundacji pracodawcy lub przedsiębiorcy przez okres 12 miesięcy części kosztów poniesionych na wynagrodzenia
2017	1) wsparcie zawodowego kształcenia ustawicznego w sektorach: przetwórstwo przemysłowe, transport i gospodarka magazynowa oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna; 2) wsparcie zawodowego kształcenia ustawicznego w zidentyfikowanych w danym powiecie lub województwie zawodach deficytowych
2016-2017	3) wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników, którzy mogą udokumentować wykonywanie przez co najmniej 15 lat prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze a którym nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej

Otrzymane środki KFS, pracodawca mógł przeznaczyć na: określenie potrzeb firmy w zakresie kształcenia ustawicznego, które ma być dofinansowane, kursy i studia podyplomowe realizowane z inicjatywy pracodawcy lub za jego zgodą, egzaminy umożliwiające uzyskanie dyplomów po-

⁵¹ Oprócz ww. priorytetów, Rada Rynku Pracy w danym roku ustaliła priorytety wydatkowania środków w ramach rezerwy.

twierdzących nabycie umiejętności, kwalifikacji lub uprawnień zawodowych, badania lekarskie i psychologiczne wymagane do podjęcia kształcenia lub pracy zawodowej po ukończonym kształceniu oraz ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków w związku z podjętym kształceniem.

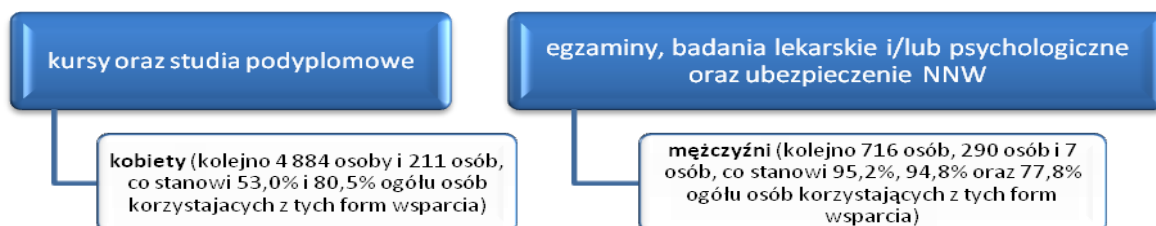
Tabela 61. Pracodawcy i pracownicy finansowani ze środków KFS w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2015-2017⁵²

Pracodawcy i pracownicy finansowani ze środków KFS	2015		2016		2017		Ogółem		
	Liczba pracodawców	Liczba pracowników	Liczba pracodawców	Liczba pracowników	Liczba pracodawców	Liczba pracowników	Liczba pracodawców	Liczba pracowników	
	w okresie sprawozdawczym						w okresie 3 lat		
Objęci wsparciem KFS ogółem	178	2 566	178	3 732	227	3 239	583	9 537	
według rodzaju wsparcia	kursy	165	2 514	172	3 536	218	3 173	555	9 223
	studia podyplomowe	16	49	6	142	12	71	34	262
	egzamininy	13	84	13	318	24	350	50	752
	badania lekarskie i/lub psychologiczne	6	48	6	158	13	100	25	306
	ubezpieczenie NNW	2	2	0	3	0	4	2	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01/MRPIPS-01 o rynku pracy

Zgodnie z powyższym, wsparcie kształcenia ustawicznego środkami KFS w ciągu 3 lat objęło: 583 pracodawców (najwięcej z wykształceniem wyższym, w zawodach *przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy oraz specjaliści*) oraz 9 537 pracowników (najwięcej z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, w zawodach *technicy i inny średni personel oraz specjaliści*). Najwięcej pracodawców (227) i pracowników (3 732) skorzystało ze środków KFS, kolejno w 2017 i w 2016 roku. Najczęstszą finansowaną formą wsparcia zarówno u pracodawców, jak i pracowników były kursy, z których skorzystało łącznie 9 778 osób (555 pracodawców i 9 223 pracowników), w przypadku pracodawców najwięcej w 2017 roku (218 osób), a w przypadku pracowników – 3 536 osób w 2016 roku. Z dofinansowania egzaminów, studiów podyplomowych, badań lekarskich i/lub psychologicznych oraz ubezpieczenia NNW skorzystało łącznie (w ciągu 3 lat) – 1 440 pracodawców i pracowników (z czego 111 pracodawców i 1 329 pracowników).

Wśród pracowników z form wsparcia najczęściej korzystali/korzystały:

⁵² Brak danych za 2014 rok wynika z nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jaka miała miejsce w 2014 roku, którą wprowadzono KFS.

Rysunek 13. Kwoty KFS przyznane limitem (w tym rezerwa), wydatkowane przez samorządy powiatowe województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-02/MRPIPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy

Uwzględniając powyższe, kwota środków na zadania w ramach KFS z roku na rok wzrastała - porównując 2014 i 2017 rok, zwiększyła się aż o 5 275,9 tys. zł. W ciągu 4 lat samorządy powiatowe wydatkowały środki KFS na łączną kwotę - 17 662,1 tys. zł.

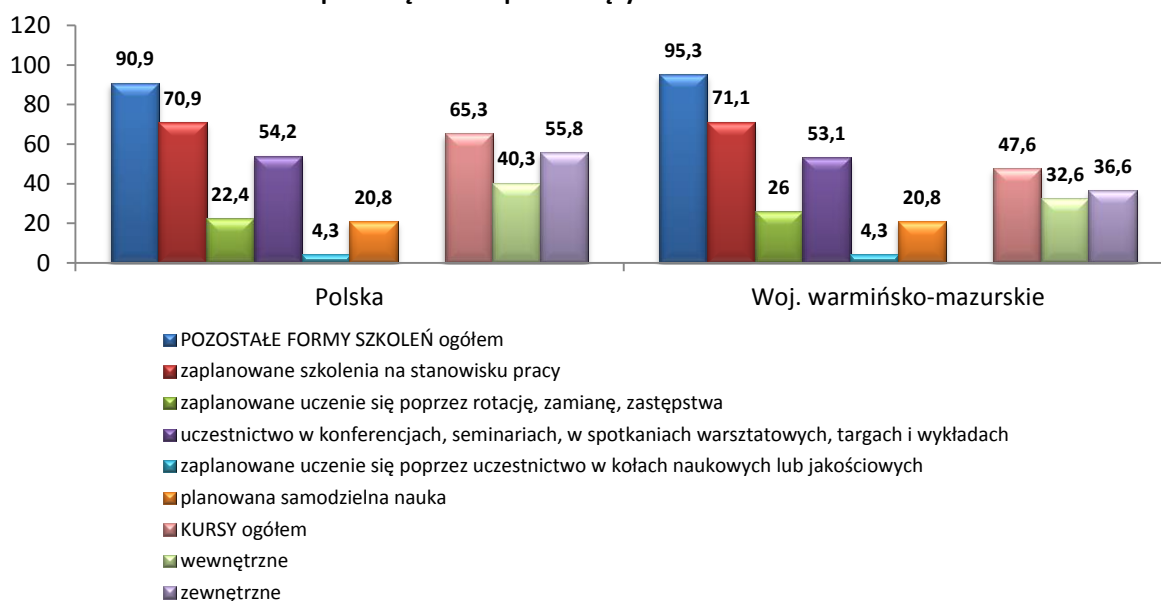
Badania GUS nt. kształcenia ustawicznego w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim

W celu uzupełnienia powyższych danych, należy przytoczyć badania GUS z 2015 i 2016 roku - *Charakterystyka ustawicznego szkolenia zawodowego w przedsiębiorstwach oraz Kształcenie dorosłych* - prowadzonych co 5 lat.

Nawiązując do pierwszego badania - w 2015 roku ustawiczne szkolenie zawodowe prowadziło w województwie warmińsko-mazurskim 42,8% ogólnej liczby przedsiębiorstw objętych badaniem, a w Polsce - 44,7% ogólnej liczby przedsiębiorstw. Województwo warmińsko-mazurskie uplasowało się na 12 miejscu, wiodącym województwem było województwo podlaskie i tu 55,9% ogólnej liczby przedsiębiorstw prowadziło ustawiczne szkolenie zawodowe.

Według klas wielkości przedsiębiorstw - najwięcej bo 65,5% ogółu przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim prowadziło szkolenia w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 250 i więcej osób (w kraju 85,5% ogółu przedsiębiorstw - najwięcej w województwie lubuskim - 90,7%), 50,0% ogółu przedsiębiorstw w przedsiębiorstwach liczących od 50 do 249 osób pracujących (w kraju 65,4% - najwięcej w województwie podlaskim - 77,5%), a najmniej bo 40,8% ogółu przedsiębiorstw w przedsiębiorstwach w których pracowało 10-49 osób (w kraju 38,7% - najwięcej w województwie podlaskim 48,6%). W ramach ustawicznego szkolenia zawodowego wyróżniono dwie główne grupy form organizacyjnych: kursy i pozostałe formy szkoleń.

**Wykres 49. Przedsiębiorstwa według form prowadzonych szkoleń
w % przedsiębiorstw prowadzących szkolenia w 2015 roku**

Źródło: Charakterystyka ustawicznego szkolenia zawodowego w przedsiębiorstwach – badanie GUS 2015

Patrząc na wartości ogólne, w przypadku kursów, województwo warmińsko-mazurskie znajdowało się poniżej średniej krajowej (65,3%) i zajmowało ostatnie miejsce wśród województw – pierwsze miejsce w kraju zajęło województwo opolskie (72,9%). W przypadku pozostałych form szkoleń - województwo wypadło znacznie lepiej bo zajęło drugie miejsce w tabeli, tuż za województwem świętokrzyskim (97,0%) i przyjęło wartość 95,3% (przy 90,9% wartości dla kraju). Uwzględniając poszczególne elementy form organizacyjnych - wśród kursów prowadzonych przez przedsiębiorstwa popularniejsze były kursy zewnętrzne (36,6%), kursy wewnętrzne stanowiły 32,6%. Z kolei wśród pozostałych form szkoleń prowadzonych przez przedsiębiorstwa – największym zainteresowaniem cieszyły się zaplanowane szkolenia na stanowisku pracy (71,1%), uczestnictwo w konferencjach, seminariach, w spotkaniach warsztatowych, targach i wykładach (53,1%), zaplanowane uczenie się poprzez rotację, zamianę, zastępstwa (26,0%) planowana samodzielna nauka (20,8%) oraz zaplanowane uczenie się poprzez uczestnictwo w kołach naukowych lub jakościowych (4,3%).

W województwie warmińsko-mazurskim głównymi realizatorami kursów zewnętrznych były prywatne instytucje szkoleniowe, w tym zakłady doskonalenia zawodowego (66,6%), prywatne firmy, których główną działalnością nie są szkolenia (33,9%), inne organizacje (22,2%), publiczne placówki kształcenia ustawicznego i inne placówki finansowane ze środków publicznych (21,1%), organizacje pracodawców, izby handlowe, samorząd gospodarczy, stowarzyszenia branżowe i zawodowe (10,9%), a także szkoły wyższe oraz placówki naukowo-badawcze (9,3%).

Przedsiębiorcy z Warmii i Mazur, którzy zdecydowali się na prowadzenie szkoleń (w tym kursów) szczególną uwagę zwrócili na obecne kwalifikacje i umiejętności zatrudnionych pracowników tak, aby w pełni odpowiadały potrzebom przedsiębiorstwa. I tak podczas kursów uczestnicy szkolili swoje umiejętności techniczne, praktyczne lub zawodowe (38,1%), zarządzania (31,4%), obsługi klienta (29,1%), biurowe (19,7%), rozwiązywania problemów (15,2%), językowe (13,3%), pracy zespołowej (12,9%), inne (8,7%), specjalistyczne (5,9%), ogólne (5,7%) oraz komunikacji pisemnej lub ustnej (0,2%).

Uczestnikami kursów, którzy stanowili najniższy wskaźnik w kraju (22,3 tys. osób przy wartości krajowej – 2 355,8 tys. osób i najwyższej wartości - 784,2 tys. osób z województwa mazowieckiego), były głównie kobiety (63,6%), a najwięcej osób szkoliło się w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 250 i więcej osób (12,8 tys. osób), znacznie mniej w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 10-49 osób (6,1 tys. osób), a najmniej w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 50-249 osób (3,5 tys. osób).

W odniesieniu do drugiego badania⁵³, w 2016 roku w województwie warmińsko-mazurskim na 1 014 tys. osób w wieku 18-69 lat w kształceniu formalnym, pozaformalnym oraz nieformalnym uczestniczyło 400 tys. osób⁵⁴, w Polsce liczba uczestniczących w szkoleniu sięgała 12 363 tys. osób na 26 960 tys. osób w wieku 18-69 lat.

- W **kształceniu formalnym** (w systemie szkolnym zgodnie z programami nauczania, w oparciu o standardy przyjęte w systemie oświaty i wychowania oraz szkolnictwa wyższego, uregulowanymi prawnie) wzięło udział 116 tys. osób, co stanowi 3,8% ogółu społeczeństwa uczestniczącego w kształceniu formalnym w kraju (3 049 tys. osób).
- **Kształcenie pozaformalne** (działanie edukacyjne w formie kursów, szkoleń, instruktaży, seminariów, konferencji lub wykładów, a także lekcji prywatnych i kształcenia „na odległość”, które prowadzi do rozwoju, poszerzenia i zdobywania umiejętności w różnych dziedzinach życia zawodowego, społecznego, jak również kulturalnego) objęło 172 tys. osób, tj. 3,0% ogółu społeczeństwa przy 5 776 tys. osób pozaformalnie kształcących się w kraju.
- **Kształceniem nieformalnym** w województwie - najbardziej popularną formą nauki, która charakteryzuje się samodzielnym uczeniem się w celu uzyskania wiedzy lub doskonalenia umiejętności (czyli tzw. samokształceniem) - zajmowało się 269 tys. osób, co stanowi 3,2% społeczeństwa w kraju (8 468 tys. osób).

⁵³ Badanie przeprowadzone w okresie od 2 stycznia do 28 lutego 2017 r. przy zastosowaniu metody reprezentacyjnej, na wylosowanej próbie 25 tys. mieszkań.

⁵⁴ Jedna osoba mogła uczestniczyć jednocześnie w kilku formach kształcenia.

PRIORYTET III WŁĄCZENIE ZAWODOWE I SPOŁECZNE OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM

Do zobrazowania rezultatów działań III Priorytetu *Włączenie zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem* przyjęto wskaźniki, których listę przedstawia poniższy schemat. Ponieważ w działania w obrębie Priorytetu III zaangażowane były różne instytucje zwrócono się do nich o przekazanie informacji niezbędnych do przeprowadzenia monitoringu. W tym celu nawiązano współpracę z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej, Warmińsko-Mazurską Komendą OHP, Warmińsko-Mazurskim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych, Wydziałem Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty, Aresztem Śledczym w Elblągu, Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Olsztynie, Departamentem Społeczeństwa Informacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warmińsko-Mazurskim Oddziałem Wojewódzkim NFZ. Źródłem wskaźników jest również obowiązująca sprawozdawczość o rynku pracy oraz dane statystyczne zamieszczane na stronach Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej oraz Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

- Liczba bezrobotnych z grup defaworyzowanych (kobiety; długotrwale bezrobotni; niepełnosprawni; mieszkańcy wsi; korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej; posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia; posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia; cudzoziemcy).
- Liczba bezrobotnych z grup defaworyzowanych objętych działaniami aktywizującymi (kobiety; długotrwale bezrobotni; niepełnosprawni; mieszkańcy wsi; korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej; posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia; posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia; cudzoziemcy).
- Liczba opracowanych Indywidualnych Planów Działań w powiatowych urzędach pracy.
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu
- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem
- Liczba funkcjonujących centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywizacji zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej.
- Liczba osób korzystających z usług centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywizacji zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej.
- Liczba spółdzielni socjalnych (zarejestrowane w okresie)
- Liczba agencji zatrudnienia
- Liczba partnerstw na rzecz rynku pracy zawiązanych przez powiatowe urzędy pracy
- Odsetek osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w ogólnej liczbie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy

Ponadto, w zależności od omawianego obszaru, w celu lepszego zobrazowania sytuacji i efektów zrealizowanych działań posłużono się wskaźnikami dodatkowymi.

Podstawowe typy działań

Działanie I. Integracja grup defaworyzowanych z rynkiem pracy

Integracja grup defaworyzowanych z rynkiem pracy prowadząca poprzez szeroko pojętą integrację społeczną do ich wejścia do czynnego życia zawodowego, ze względu na specyfikę i potrzeby poszczególnych grup wymaga zróżnicowanych działań. W każdym przypadku należy zaś zdefiniować bariery na jakie napotykają te grupy. W przypadku kobiet biernych zawodowo, może to być np. konieczność zapewnienia opieki nad dziećmi, stąd działanie zmierzające do rozwoju systemu opieki nad dziećmi do lat 3. Powrót na rynek pracy osób z niepełnosprawnością może wymagać pokonania nie tylko barier technicznych (architektonicznych) ale również mentalnych. Na inne bariery napotykamy w przypadku mniejszości narodowych czy też osób odbywających karę pozbawienia wolności. Niwelowanie pojawiających się przeszkód w integrowaniu tych grup z rynkiem pracy było celem wszystkich projektów realizowanych w tym obszarze.

Działanie II. Ograniczenie poziomu wykluczenia zawodowego i społecznego mieszkańców

Ograniczenie poziomu wykluczenia społecznego i zawodowego szczególne znaczenie ma teraz, gdy zachodzące zmiany demograficzne sprawiają, iż w województwie zasoby siły roboczej maleją. Efektywność działań można zwiększyć poprzez indywidualne plany działań, które w jasny i przejrzysty dla obu stron sposób nakreślą drogę, jaką należy pokonać do osiągnięcia celu. Podstawą do sporządzania takiego planu powinna być zawsze wnikliwa analiza sytuacji i potrzeb każdej z osób. Aby zaś zaprojektowane wsparcie było kompleksowe, powinno być ono zintegrowanym działaniem podejmowanym przez różne podmioty działające na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nie bez znaczenia jest również potrzeba szybkiego reagowania na pojawiające się zmiany związane na przykład z planowanymi zwolnieniami w zakładach pracy. Równie ważne jak działania naprawcze są działania profilaktyczne, w tym przypadku związane z realizacją programów profilaktyki zdrowotnej sprzyjającej zachowaniu dobrego stanu zdrowia i wydłużeniu wieku aktywności zawodowej. Z pojęciem wykluczenia społecznego coraz częściej wiązane jest pojęcie „wykluczenie cyfrowe”. Dlatego też rozwijanie kompetencji cyfrowych mieszkańców Warmii i Mazur oraz realizacja programów zwiększających dostęp do Internetu jest kluczowe w sytuacji, gdy umiejętność wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych coraz częściej staje się koniecznością.

Działanie III. Zwiększenie dostępności miejsc pracy i usług społecznych

Elastyczny czas pracy, pozwalający na godzenie zadań zawodowych z pozazawodowymi, możliwość zdobycia i poszerzenia doświadczenia zawodowego, możliwość „dorabiania” przez osoby zatrudnione na tradycyjne umowy w innych miejscach pracy - to daje szerokie możliwości dla osób zainteresowanych podjęciem zatrudnienia. Natomiast realizacja działań mających na celu zjednoczenie społeczne i zawodowe osób zagrożonych wykluczeniem społecznym leży w intencji działalności jednostek ekonomii społecznej jak i podmiotów reintegracyjnych. Zwiększenie dostępności miejsc pracy to również pomoc pracodawcom, którzy dzięki Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych mogą ochronić miejsca pracy. Dodatkowo działania, które są nakierowane na

ułatwienie dostępu do usług społecznych, to m.in. projekty, które mają na celu wsparcie rodzin w rozwiązywaniu problemów oraz ich integracja ze środowiskiem lokalnym.

Zgodnie z „Zaktualizowaną Strategią Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie Warmińsko – Mazurskim do 2025 r.” wyróżnia się osoby bezrobotne należące do grupy osób defaworyzowanych, którym przysługuje pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w aktywnych formach oraz w programach specjalnych. Do wspomnianych grup zaliczyć należy osoby:

- bezrobotne kobiety,
- długotrwale bezrobotnych,
- bezrobotnych niepełnosprawnych,
- bezrobotnych zamieszkałych na wsi,
- bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,
- bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia,
- bezrobotnych cudzoziemców.

Tabela 62. Obowiązujące wskaźniki dotyczące grup defaworyzowanych

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
Liczba bezrobotnych	98 139	83 510	73 079	60 003
Liczba bezrobotnych kobiet	30 403	23 299	22 327	19 411
Odsetek w ogóle bezrobotnych	52,0%	52,8%	54,2%	56,4%
Liczba długotrwale bezrobotnych	57 562	47 505	41 447	33 671
Odsetek w ogóle bezrobotnych	58,7%	56,9%	56,7%	56,1%
Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych	5 921	5 148	4 767	4 111
Odsetek w ogóle bezrobotnych	6,0%	6,2%	6,5%	6,9%
Liczba bezrobotnych mieszkańców wsi	49 695	42 491	37 362	30 768
Odsetek w ogóle bezrobotnych	50,6%	50,9%	51,1%	51,3%
Liczba bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	b.d.	2 478	2 513	2 179
Odsetek w ogóle bezrobotnych	b.d.	3,0%	3,4%	3,6%
Liczba bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	b.d.	203	189	175
Odsetek w ogóle bezrobotnych	b.d.	0,2%	0,3%	0,3%
Liczba bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia	b.d.	13 966	13 229	12 152
Odsetek w ogóle bezrobotnych	b.d.	16,7%	15,8%	20,3%
Liczba bezrobotnych cudzoziemców	118	109	116	102
Odsetek w ogóle bezrobotnych	0,12%	0,13%	0,16%	0,17%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości o rynku pracy MRPiPS-01.

Biorąc pod uwagę liczbę osób bezrobotnych można zauważyć, iż w latach 2014-2017 nastąpił spadek we wszystkich grupach defaworyzowanych, przy czym największy wśród osób długotrwale bezrobotnych (o 41,5%, tj. o 23 891 osób). Ich odsetek w 2017 roku wyniósł 56,1% i w odniesieniu do 2014 roku zmniejszył się o 2,6 pkt proc.

Kolejną grupą bezrobotnych o największym spadku zarejestrowanych w urzędach pracy są mieszkańcy wsi. W trakcie analizowanego okresu ich liczba zmniejszyła się o 38,1% (18 927 osób), jednakże ich udział procentowy zwiększył się o 0,7%.

W ciągu 4 lat liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się o 33,7% (17 168 osób), jednakże dynamika spadku tej grupy nie była tak duża jak w ogóle bezrobotnych bowiem ich odsetek w latach 2014-2017 zwiększył się o 4,4 pkt proc.

Bezrobotni niepełnosprawni również należą do grupy osób, wśród których liczba bezrobotnych osiągnęła wysoki spadek. Na przestrzeni 4 lat ich liczba zmniejszyła się o 30,6%, tj. o 1 810 osób, przy czym ich odsetek wzrósł o 0,9 pkt proc.

Kategoria osób bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia w obowiązującej statystyce dotyczącej rynku pracy figuruje od 2015 roku, po nowelizacji Ustawy wprowadzających tę grupę do bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W ciągu analizowanych 3 lat nastąpił spadek tej grupy o 13,8% (28 osób), jednocześnie odsetek ich zwiększył się o 0,1 pkt proc.

Podobnie jest wśród osób bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia. W latach 2015-2017 populacja tej grupy zarejestrowana w urzędach pracy w regionie zmniejszyła się o 13,0% (1 814 osób) przy jednoczesnym wzroście odsetka w ogóle bezrobocia o 3,6 pkt proc.

Również liczba bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2015-2017 uległa zmniejszeniu. W okresie tym odnotowano spadek o 12,1% (299 osób), natomiast ich udział procentowy w ogóle bezrobocia zwiększył się o 0,6 pkt proc.

Bezrobotni cudzoziemcy to ostatnia grupa osób defaworyzowanych wyróżnionych z Strategii Zatrudnienia. Według statystyki w latach 2014-2018 ich liczba zmniejszyła się o 6,4% (7 osób) przy jednoczesnym wzroście odsetka zaledwie o 0,04 pkt proc.

Działanie 1. Integracja grup defaworyzowanych z rynkiem pracy

ROZWÓJ SYSTEMU OPIEKI NAD DZIEĆMI DO LAT 3

Jedną z barier wejścia na rynek pracy grup defaworyzowanych jest opieka nad dzieckiem. Działania związane z powrotem na rynek pracy lub rozpoczęciem życia zawodowego – szczególnie kobiet powinny skupić się na zapewnieniu większego dostępu do usług i placówek zajmujących się opieką nad dziećmi do lat 3.

W 2017 r. w województwie warmińsko – mazurskim funkcjonowało w sumie 76 placówek zajmujących się opieką nad dziećmi do lat 3. Na przestrzeni 4 lat ich liczba sukcesywnie rośnie i w porównaniu do 2014 r. zwiększyła się o 23 placówki.

Tabela 63. Liczba żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2014-2017

Placówki	2014	2015	2016	2017
Żłobki	36	48	57	61
Kluby dziecięce	14	9	13	13
Oddziały żłobkowe	3	1	2	2
Razem	53	58	72	76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Największą liczbę omawianych placówek stanowią żłobki, których w 2017 r. było 61 (80% wszystkich placówek). Dużo mniej było klubów dziecięcych – 13, natomiast oddziały żłobkowe w 2017 r. były zaledwie 2.

Łącznie placówki te w 2017 r. dysponowały 2 365 miejscami w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych. W porównaniu do roku poprzedniego wystąpił wzrost o 151 miejsc, tj. o 6,8%. W perspektywie 4-letniej ich liczba wzrosła o 694 miejsca, tj. o 41,5%.

Rysunek 14. Liczba miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziałach żłobkowych w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W 2017 r. na Warmii i Mazurach, 3 592 dzieci do lat 3 było objęte opieką żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych. Od 2014 r. ich liczba ciągle rośnie i w okresie 4-letnim liczba dzieci w omawianych placówkach zwiększyła się o 1 028 osób (tj. 40,1%).

Tabela 64. Liczba dzieci ogółem oraz przebywających w żłobkach, klubach dziecięcych i oddziałach żłobkowych w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2014-2017

Rok	Liczba dzieci w wieku do lat 3	Liczba dzieci w żłobkach, oddziałach i klubach dziecięcych
2014	41 706	2 564
2015	40 318	2 752
2016	40 157	3 080
2017	40 764	3 592

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Biorąc pod uwagę liczbę dzieci w wieku do 3 lat w całym województwie (w 2017 r. – 40 764 osoby), można zauważyć, iż niewielki ich odsetek jest objętych opieką przez omawiane placówki, natomiast brak możliwości jej zapewnienia jest często barierą w podjęciu zatrudnienia. W związku z powyższym instytucje samorządowe starają się pomóc opiekunom małych dzieci w powrocie lub wejściu na rynek pracy.

W ramach Działania 10.4 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020, dla którego WUP w Olsztynie pełni funkcję Instytucji Pośredni-

czącej, realizowane są projekty współfinansowane z EFS oferujące pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3. Jednocześnie przedsięwzięcia te mają na celu łączenie życia prywatnego z obowiązkami zawodowymi, a także poprawę ich sytuacji na rynku pracy, poprzez zwiększenie aktywności zawodowej oraz umożliwienie podjęcia zatrudnienia.

W ramach Działania 10.4 RPO WiM 2014-2020 sfinansowane mogą być koszty opieki nad dzieckiem w żłobku i klubie dziecięcym, a także wynagrodzenie opiekuna dziennego oraz niani sprawującej opiekę nad dzieckiem.

Grupą docelową w projektach realizowanych w ramach Działania 10.4, są osoby należące do jednej z grup:

- osoby pozostające bez zatrudnienia sprawujące opiekę nad dziećmi do 3 roku życia, planujące podjęcie pracy;
- osoby, którym sytuacja rodzinna wynikająca z opieki nad dziećmi do 3 roku życia, utrudnia utrzymanie pracy zawodowej, osób opiekujących się dziećmi do lat 3, którym w okresie opieki na dzieckiem kończy się umowa o pracę, osób zatrudnionych na czas określony, pracujących będących w trakcie przerwy związanej z urlopem macierzyńskim, rodzicielskim lub wychowawczym.

Wsparcie udzielone w ramach projektów może być skierowane również do osób przebywających na urloпах macierzyńskich, rodzicielskich lub wychowawczych.

Początkowy okres monitorowania Strategii zbiega się z rozpoczęciem nowego okresu programowania, opracowaniem nowych dokumentów programowych i ogłaszaniem konkursów, dlatego też wyłonienie i podpisanie umów na realizację działań w tym obszarze przypadają na lata 2016 - 2017 r. W 2017 r. podpisano 13 umów na kwotę 8 889 928,21 zł. Udział w projekcie wzięło 507 osób, które opiekują się dziećmi do lat 3.

Szczegółowy opis wskaźników dla wspomnianego wyżej Działania, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 65. Opis wskaźników dla Działania 10.4 Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3

Wyszczególnienie	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu.	0	0	0	0
Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu.	0	0	1	4
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.	0	0	0	0
Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie.	0	0	0	507
Liczba podpisanych umów	0	0	3	13
Kwoty na jaką zostały podpisane umowy (zł)	0	0	10 051 414,25	8 889 928,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP.

**KOMPLEKSOWE DZIAŁANIA NA RZECZ AKTYWIZACJI SPOŁECZNO – ZAWODOWEJ OSÓB Z GRUP
DEFAWORYZOWANYCH**

W okresie 4-letnim można zaobserwować, iż osoby należące do grup defaworyzowanych zarejestrowane w urzędach pracy, chętnie korzystają z zaproponowanych im działań aktywizujących. W 2017 r. odsetek uczestników różnych form aktywizacji zawodowej był wysoki we wszystkich omawianych grupach, przy czym największy odnotowano wśród osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – 65,6% (1 412 osób korzystających ze wsparcia na 2 154 osoby).

Powyżej 50% uczestników działań aktywizujących było także w grupach: bezrobotnych posiadających co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (57,1%), bezrobotnych kobiet (53,9%) zamieszkałych na wsi (53,5%), cudzoziemców (51,3%).

Biorąc zaś pod uwagę udział procentowy poszczególnych grup w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych największy odsetek stanowiły kobiety (w poszczególnych latach od 51,9% do 54,2% uczestników aktywnych form), mieszkańcy wsi (od 46,7% do 47,9%) oraz osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia (od 13,5% do 14,5%). Najmniejszy odsetek wśród biorących udział w działaniach aktywizujących stanowili cudzoziemcy (około 0,1%) oraz bezrobotni posiadających co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (0,2%). Wiąże się to niewątpliwie z niewielką liczbą bezrobotnych zarejestrowanych w tych grupach.

Tabela 66. Liczba bezrobotnych z grup defaworyzowanych objętych działaniami aktywizacyjnymi* w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
Liczba bezrobotnych ogółem biorących udział w działaniach aktywizujących	56 127	43 871	42 039	37 385
Liczba bezrobotnych kobiet biorących udział w działaniach aktywizujących	30 403	23 299	22 327	19 411
Liczba długotrwale bezrobotnych biorących udział w działaniach aktywizujących	28 641	21 786	19 481	15 534
Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych biorących udział w działaniach aktywizujących	3 259	2 144	2 167	1 933
Liczba bezrobotnych mieszkańców wsi biorących udział w działaniach aktywizujących	26 867	20 589	19 647	17 648
Liczba bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej biorących udział w działaniach aktywizujących	Bd.	1 622	1 633	1 412
Liczba bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia biorących udział w działaniach aktywizujących	Bd.	96	105	96
Liczba bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia biorących udział w działaniach aktywizujących	Bd.	5 914	5 979	5 419
Liczba bezrobotnych cudzoziemców biorących udział w działaniach aktywizujących	62	56	59	57

* liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi rozumiana jest jako liczba osób kończących udział w różnych formach aktywizacji.

Szczegółowe dane dot. tego wskaźnika znajdują się w załączniku nr 13

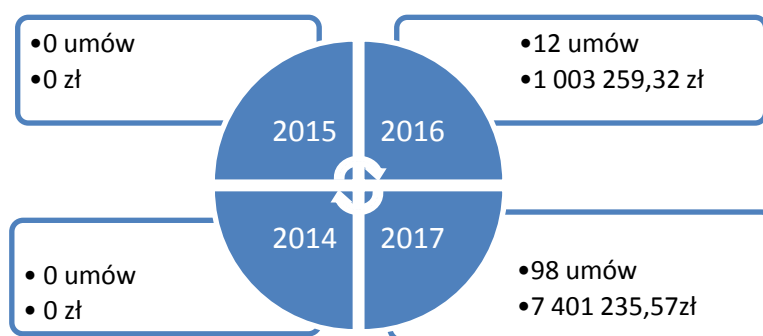
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS – 01 załącznik 6.

Poza działaniami prowadzonymi przez powiatowe urzędy pracy dla osób z grup defaworyzowanych, realizowane są także projekty finansowane ze środków unijnych. W ramach Działania 11.1 RPO WiM *Aktywne włączenie*, podejmowane są w szczególności działania wspierające osoby wykluczone oraz zagrożone wykluczeniem społecznym, m.in. niepełnosprawnym, długotrwale bezrobotnym, opuszczającym placówki opieki zastępczej czy zakłady karne. Efektem podejmowanych działań ma być przywrócenie osób na rynek pracy, dzięki stworzeniu możliwości do zatrudnienia oraz ich integracja ze społeczeństwem. Instytucją Pośredniczącą do wdrażania Działania 11.1 jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Na rzecz integracji grup defaworyzowanych z rynkiem pracy wpływały głównie:

- ❖ Poddziałanie 11.1.1 *Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym* RPO WiM 2014-2020,
- ❖ Poddziałanie 11.1.2 *Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji – ZIT Olsztyn* RPO WiM 2014-2020,
- ❖ Poddziałanie 11.1.3 *Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym* – ZIT Ełk RPO WiM 2014-2020.

Rysunek 15. Liczba i kwota podpisanych umów ogółem w Poddziałaniach 11.1.1., 11.1.2, 11.1.3. RPO WiM 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS.

Pierwsze nabory wniosków były przeprowadzane i rozstrzygane w 2016 r. Wówczas podpisano 12 umów na łączną kwotę 1 003 259,32 zł. Po wdrożeniu działań w postaci organizacji szkoleń i spotkań dla beneficjentów, w kolejnym roku nastąpił znaczny przyrost podpisywanych umów – do 98 umów na kwotę 7 401 235,57 zł.

Tabela 67. Liczba oraz kwota podpisanych umów, w ramach Poddziałania 11.1.1., 11.1.2., 11.1.3 RPO WiM 2014 – 2020 w latach 2014-2017

Rok	Poddziałanie		
	11.1.1	11.1.2	11.1.3
2014	0	0	0
2015	0	0	0
2016	12	0	0
2017	86	11	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ROPS.

Najwięcej umów zostało podpisanych w Poddziałaniu 11.1.1. W okresie dwóch lat podpisano ich 98, podczas gdy w Poddziałaniach 11.1.2 i 11.1.3 podpisano odpowiednio 11 i 1 umowę.

W 2017 r. objęto wsparciem 1 286 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Po opuszczeniu programu 63 osoby (4,9%) otrzymały zatrudnienie, natomiast 99 osób (7,7%) poszukiwało pracy. W projektach udział brały także osoby niepełnosprawne. W sumie objęto wsparciem 313 osób z różnymi niepełnosprawnościami.

Rysunek 16. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, po opuszczeniu projektów w 2017⁵⁵ (Poddziałanie 11.1.1)

Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 63

Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 99

Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu - 38

Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 313

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ROPS.

W ramach projektów działania 11.1 stosowane są instrumenty aktywizacji społecznej i zawodowej dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb uczestników. Dla każdego z uczestników przygotowana jest indywidualna diagnoza potrzeb oraz plan działania. Najczęstszymi rodzajami wsparcia w projektach są: konsultacje psychologiczne, konsultacje z trenerem pracy, konsultacje z prawnikiem, doradztwo zawodowe, kursy i szkolenia zawodowe oraz staże zawodowe.

W ramach powyższego działania występują także projekty skierowane wyłącznie do osób młodych do 30 roku życia oraz do osób z niepełnosprawnościami.

DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZWIĘKSZANIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ I ZATRUDNIANIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, W TYM REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

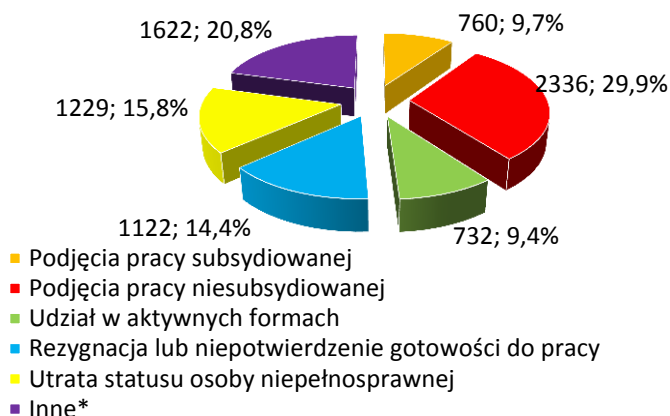
Do grupy osób defaworyzowanych na rynku pracy zalicza się m.in. osoby niepełnosprawne. Ich aktywizacja zawodowa jest utrudniona, w związku z czym pomimo spadku ich liczby w populacji bezrobotnych w województwie, w latach 2014-2017 wzrósł ich odsetek w strukturze regionalnego bezrobocia – z 6,0% w 2014 roku do 6,9% w 2017 roku.

Głównym powodem wykreślenia z ewidencji bezrobotnych był powrót na rynek pracy poprzez zatrudnienie lub też udział w poza zatrudnieniowych formach pomocy. Ogółem tylko w ciągu roku 2017 r. z ewidencji urzędów pracy w województwie warmińsko-mazurskim wyłączonych zostało 7 801 niepełnosprawnych bezrobotnych, z czego 3 828 osób z powodu podjęcia pracy lub udziału w aktywnych formach (w całym okresie objętym monitoringiem było to 17 476 osób). Poza wymienionymi powodami najwięcej osób wyrejestrowano z powodów utraty statusu osoby niepeł-

⁵⁵ W latach 2014 – 2016 nie objęto wsparciem żadnej osoby.

nosprawnej (1 229 osób w 2017 r., a w całym okresie 5 899 osób) oraz rezygnacji lub niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (odpowiednio 1 122 i 4 977 osoby).

Wykres 50. Przyczyny wyłączeń osób niepełnosprawnych z ewidencji bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w 2017 roku

Źródło: WUP Olsztyn, na podstawie sprawozdania MRPIPS -07.

W ramach integracji osób niepełnosprawnych z rynkiem pracy podejmowane są działania w zakresie zwiększania aktywności zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych. Jedną z instytucji, która realizuje projekty na rzecz omawianej grupy osób bezrobotnych jest Warmińsko – Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych.

Tabela 68. Liczba projektów realizowanych dla osób niepełnosprawnych w latach 2014 - 2017

Opis wskaźników	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba realizowanych projektów/liczba realizowanych inicjatyw*	2	2	2	2
Kwota podpisanych projektów w zł	4 475 256,80	1 288 765,86	1 394 788,75	2 501 640,00
Liczba osób w nich uczestniczących	169	190	105	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Warmińsko – Mazurskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych.

W okresie 4-letnim Sejmik Osób Niepełnosprawnych zrealizował 8 projektów, w których uczestniczyły 504 osoby niepełnosprawne. W ciągu tych lat podpisano umowy na 9 660 451,41 zł. Zrealizowane inicjatywy od 2014 do 2017r. to: „Trening dobrze ustawiony” (2014 r.), „Zatrudnienie wspomagane – prawdziwa praca” (2014-2015r.), „Zatrudnienie wspomagane”(2015 – 2016r.), „Biuro Karier” (2015-2016 r.) „Zatrudnienie wspomagane II” (2016 – 2017), „Krok ku samodzielności” (lipiec 2016 – czerwiec 2018), „Centrum Aktywności” (2017 r.), „Centrum Aktywności II” (2017 r.). W realizowanych projektach poszukuje się nowych form współpracy z osobą z niepełnosprawnościami. Ma to np. miejsce w dwóch z ostatnich wymienionych projektów, które oparte są na innowacyjnym modelu „Trener/-ka Aktywności” opracowanym i wdrożonym przez Fundację Eudajmonia w ramach PO KL. Model skoncentrowany jest wokół aktywizacji społeczno-zawodowej dostosowanej do potrzeb i możliwości uczestników. Szczegółowy opis projektów został przedstawiony w załączniku nr 14.

Działania w zakresie zwiększania aktywności zawodowej i zatrudniania osób z niepełnosprawnościami realizuje jednocześnie samorząd województwa, który przekazuje ze środków PFRON środki na m.in.: działania aktywizacyjne związane z zatrudnianiem osoby niepełnosprawnej, np.: wyposa-

żenie stanowiska pracy, adaptację pomieszczeń; dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych; refundację składek na ubezpieczenia społeczne dla osób niepełnosprawnych prowadzących działalność gospodarczą oraz refundację dodatkowych kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych.

WSPARCIE KOBIEC NA RYNKU PRACY W CELU PODNIESIENIA ICH STATUSU SPOŁECZNO – ZAWODOWEGO

Sytuacja na rynku pracy kobiet jest trudna, a ich udział procentowy w ogólnej liczbie bezrobotnych w okresie 4-letnim zwiększył się z 52,0% w 2014 r. do 56,4% w 2017 r. Pomimo tendencji wzrostowej wspomnianego wskaźnika, w ostatnich latach nastąpił spadek liczby kobiet w rejestrach bezrobotnych z 50 985 osób w 2014 r. do 33 817 kobiet w 2017 r. (spadek o 17 168 osób).

Jednocześnie biorąc pod uwagę lata 2014 - 2016⁵⁶, liczba pracujących kobiet systematycznie wzrasta. W 2014 r. w województwie warmińsko – mazurskim pracowały 204 374 kobiety, w 2015 r. – 207 157 kobiet, a w 2016 r. – 211 147 kobiet. W okresie 3-letnim wzrost pracujących kobiet wyniósł 3,3% (o 6 773 kobiety).

Tabela 69. Liczba pracujących w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2014 – 2016

Lata	Liczba pracujących		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2014	426 348	204 374	221 974
2015	433 237	207 157	226 080
2016	443 287	211 147	232 140

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Wg BAEL, współczynnik aktywności zawodowej kobiet w IV kwartale 2017 r. wyniósł 45,1% i w ciągu 4 lat zwiększył się o 1,3 pkt. proc. Pomimo wzrostu współczynnika, kobiety nadal są w mniejszości jeśli chodzi o aktywność zawodową. Wskaźnik zatrudnienia dla kobiet jest również dużo niższy niż dla mężczyzn i w 2017 r. wyniósł on 41,5% (wzrost w ciągu 4-lat o 0,6 pkt proc.). Stopa bezrobocia kobiet wzrosła w okresie 2014-2017 r. o 1 pkt proc. i jest niezmiennie wyższa w stosunku do stopy bezrobocia wśród mężczyzn (w 2017 r. o 1,6 pkt proc.).

Tabela 70. Aktywność ekonomiczna w podziale na płeć na podstawie BAEL w województwie warmińsko – mazurskim w IV kwartale w latach 2014 – 2017

Lata	Współczynnik aktywności zawodowej			Wskaźnik zatrudnienia			Stopa bezrobocia		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2014	51,1%	43,8%	58,7%	47,5%	40,9%	54,7%	6,9%	7,1%	7,1%
2015	52,8%	44,9%	61,2%	48,5%	40,9%	56,7%	8,0%	8,8%	7,4%
2016	53,6%	44,7%	63,1%	49,2%	40,9%	58,1%	8,2%	8,5%	7,9%
2017	53,8%	45,1%	62,9%	49,9%	41,5%	58,8%	7,0%	8,1%	6,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

⁵⁶ Brak danych za rok 2017r.

Analizując sytuację kobiet na rynku pracy, należy stwierdzić, że większość zatrudniona jest w grupie zawodów *specjaliści* – 35,1% (najwięcej mężczyzn pracuje jako *robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy* – 32,1%). Biorąc pod uwagę stanowiska jakie zajmują kobiety i mężczyźni oraz wynagrodzenie jakie otrzymują za pracę, można stwierdzić, iż występuje duża rozbieżność między nimi. W większości grup zawodów, mężczyźni zarabiają więcej od kobiet. Jedynym wyjątkiem jest grupa zawodów *rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy*, w której jest zatrudnionych o 0,7 pkt proc. więcej mężczyzn, a kobiety zarabiają o 51,3 zł więcej.

Tabela 71. Zatrudnienie oraz przeciętne wynagrodzenia brutto wg grup zawodów wg stanu na 31 X 2014 i 2016 r.

Grupa zawodów	2014				2016			
	Zatrudnienie w %		Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł.		Zatrudnienie w %		Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł.	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	6,7%	6,1%	5 676,13	7 025,31	7,4%	7,5%	5 937,23	7 578,34
Specjaliści	31,6%	12,8%	4 252,13	4 933,00	35,1%	14,4%	4 356,17	5 137,79
Technicy i inny średni personel	12,7%	7,6%	3 331,12	4 152,97	11,7%	7,7%	3 518,09	4 396,04
Pracownicy biurowi	7,5%	3,8%	2 923,09	3 048,00	8,3%	4,7%	3 195,87	3 303,72
Pracownicy usług i sprzedawcy	14,8%	5,9%	2 042,13	2 416,59	14,7%	7,0%	2 355,56	2 598,89
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,1%	0,5%	3 009,51	2 590,16	0,2%	0,9%	2 456,80	2 405,48
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	10,7%	27,8%	2 550,94	3 052,04	7,1%	32,1%	2 730,75	3 354,00
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	4,4%	27,6%	2 738,94	3 170,85	3,8%	17,4%	2 502,96	3 305,24
Pracownicy przy pracach prostych	11,5%	7,9%	2 193,95	2 356,45	11,7%	8,3%	2 362,06	2 694,86

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko - Mazurskiego 2015, Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko - Mazurskiego 2017

Z powyższej tabeli wynika, iż kobiety w większości zajmują stanowiska, na których wymagane jest średnie lub wyższe wykształcenie. Należą do nich grupy zawodów: *Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, specjaliści, technicy i inny średni personel, pracownicy biurowi oraz pracownicy usług osobistych i sprzedawcy*. Także w grupie o najniższych wymaganiach, tj. *pracownicy przy pracach prostych*, w większości są zatrudniane kobiety.

Porównując lata 2014 i 2016, zauważalne jest zjawisko zmiany zatrudnienia na najwyższych stanowiskach, w tym kierowniczych. W 2014 r. odsetek kobiet pracujących w tej grupie przewyższał odsetek mężczyzn, natomiast w 2016 r. sytuacja ta jest odmienna i dominują mężczyźni.

Pomimo, iż kobiety stanowią większość pracowników wymienionych grup zawodów, ich **wynagrodzenie** jest zdecydowanie niższe niż mężczyzn zajmujących podobne stanowiska. W województwie warmińsko – mazurskim wg stanu na 31 X 2014 r. kobiety zarabiały mniej od mężczyzn o 240,86 zł. (o 6,8%), natomiast w 2016 r. nierówność ta wzrosła do 318,7 zł. (8,2%). Wynagrodzenie kobiet wynosiło w 2014 r. - 3 317,08 zł., podczas gdy mężczyzn – 3 557,94 zł. W porównaniu do 2016 r. wynagrodzenia wzrosły w obu omawianych grupach osób, z tym, że w grupie mężczyzn był on wyższy i wyniósł 321,7 zł. (9,0%), natomiast kobiet – 243,9 zł. (7,4%).

Biorąc pod uwagę najwyższe zajmowane stanowiska, w 2014 r. mężczyźni zarabiali więcej o 1 349,2 zł. od kobiet, zaś w 2016 r. różnica ta wynosiła 1 641,1 zł. na korzyść mężczyzn.

Tabela 72. Przeciętne wynagrodzenia brutto wg wykształcenia stan na 31 X 2014 i 2016 r.

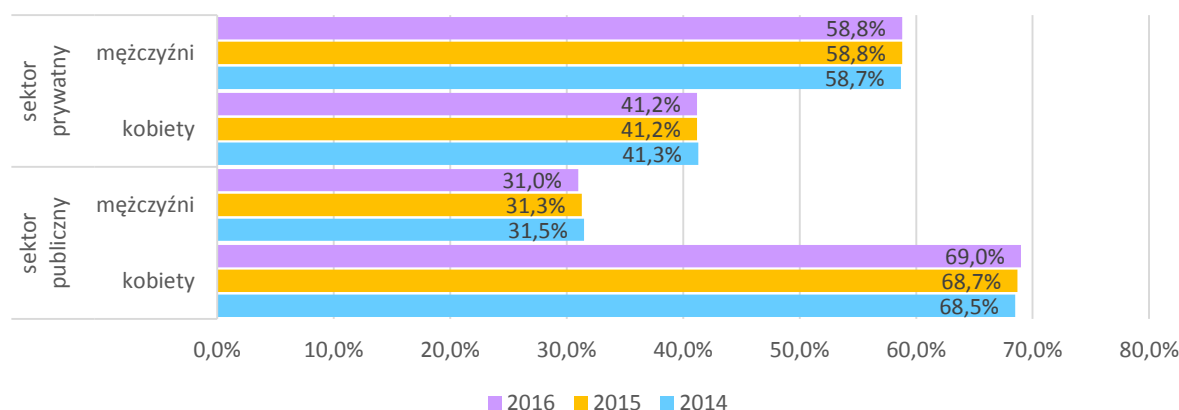
Wykształcenie	2014		2016	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	4 437,65	5 612,04	4 624,78	5 932,66
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym	3 455,68	4 518,73	3 705,57	4 826,99
Policealne	3 171,48	3 622,89	3 190,96	3 456,47
Średnie zawodowe	2 759,90	3 445,60	3 010,24	3 646,17
Średnie ogólnokształcące	2 636,11	3 089,40	2 709,25	3 580,04
Zasadnicze zawodowe	2 297,29	2 975,47	2 383,10	3 130,80
Gimnazjalne	2 672,15	2 399,62	2 321,61	2 640,74
Podstawowe i niepełne podstawowe	2 311,04	2 754,27	2 481,19	3 078,79

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko - Mazurskiego 2015, Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko - Mazurskiego 2017.

Różnice w wynagrodzeniach są wyraźnie widoczne także na każdym poziomie posiadanego wykształcenia, zaś najbardziej zauważalne na poziomie wyższego. W tej grupie kobiety zarabiały w 2014 r. o 1 174,4 zł. mniej, natomiast w 2016 r. o 1 307,9 zł. W najniższej grupie posiadanego wykształcenia, tj. podstawowego różnica w 2016r. wynosiła 597,6 zł. na korzyść mężczyzn.

Kobiety częściej niż mężczyźni preferują stabilność zatrudnienia o czym świadczy struktura zatrudnienia w przekroju sektorów własności. Więcej kobiet niż mężczyzn w 2016 r. pracowało w sektorze publicznym - 69,0%.

Wykres 51. Zatrudnienie w sektorach w podziale na płeć w latach 2014 - 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

W 2016 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto zarówno w grupie kobiet, jak i mężczyzn jest wyższe w sektorze publicznym niż prywatnym. Głównie dotyczy to osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Mężczyźni posiadający wykształcenie wyższe, zarabiają mniej w sektorze publicznym niż prywatnym. Natomiast w przypadku kobiet sytuacja jest odwrotna – w sektorze publicznym otrzymują wyższe wynagrodzenie za pracę.

Tabela 73. Przeciętne wynagrodzenie w sektorach wg stanu na 31 X 2014-2016

Wykształcenie	2014				2016			
	sektor publiczny		sektor prywatny		sektor publiczny		sektor prywatny	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	4 498,58	5 390,15	4 234,83	6 009,51	4 634,38	5 370,95	4 584,96	6 867,22
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym	3 630,28	4 875,74	3 260,80	4 403,14	3 800,41	4 583,92	3 590,44	4 934,97
Policealne	3 310,53	3 676,88	3 045,02	3 601,64	3 412,11	3 518,94	2 901,95	3 435,42
Średnie zawodowe	3 231,41	4 258,94	2 524,27	3 305,45	3 337,22	3 935,28	2 770,02	3 585,43
Średnie ogólnokształcące	2 752,84	3 245,54	2 597,76	3 074,41	2 754,20	3 316,69	2 692,36	3 619,56
Zasadnicze zawodowe	2 178,55	3 096,99	2 325,17	2 963,73	2 325,71	3 166,00	2 401,52	3 125,85
Gimnazjalne	b.d.	2 206,25	2 672,15	2 408,11	1 976,98	2 622,21	2 366,68	2 641,81
Podstawowe i niepełne podstawowe	2 153,04	2 809,73	2 383,21	2 745,48	2 258,25	3 055,71	2 574,72	3 082,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Niższe przeciętne wynagrodzenia kobiet są wynikiem różnej struktury zatrudnienia. Kobiety częściej niż mężczyźni pracują w zawodach niżej opłacanych, ale dających większą stabilność zatrudnienia. Przerwa związana z macierzyństwem, a także większa konieczność łączenia życia zawodowego z opieką nad dziećmi powoduje niższe inwestycje w siebie podczas życia zawodowego. Z tego samego powodu kobiety rzadziej decydują się na przejście na stanowiska kierownicze, związane z wyższymi zarobkami, ale wymagające większego zaangażowania czasowego.

ZINTENSYFIKOWANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ, EDUKACYJNEJ I ZAWODOWEJ IMIGRANTÓW I MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH, W TYM SPOŁECZNOŚCI ROMSKIEJ

W porównaniu z innymi mniejszościami, mniejszość romska jest najbardziej zagrożona wykluczeniem społecznym. Jest to uwarunkowane ich kulturą i brakiem integracji społecznej, na co ma wpływ m.in. niski poziom wykształcenia. Zwiększenie ich uczestnictwa w systemie edukacji i na rynku pracy jest szansą na zintegrowanie ich z pozostałą częścią społeczeństwa, w którym żyją.

W latach 2014 – 2017 Wydział Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie realizował działania na rzecz integracji społecznej, edukacyjnej i zawodowej społeczności romskiej. W ciągu 4 lat udzielono dotacji w ramach konkursów dla organizacji pozarządowych. Łącznie sfinansowano 35 projektów na kwotę 775 700 zł. We wszystkich tych przedsięwzięciach wzięło udział 248 osób pochodzenia romskiego.

Tabela 43. Liczba projektów realizowanych na rzecz społeczności romskiej przez Warmińsko – Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie w latach 2014 - 2017

Opis wskaźników	Wskaźniki			
	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba realizowanych projektów/liczba realizowanych inicjatyw	5	8	10	12
Kwota podpisanych projektów w zł	140 000,00	191 000,00	233 200,00	211 500,00
Liczba osób w nich uczestniczących	b.d.	b.d.	107	141

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

W okresie 4-letnim realizowane były projekty na utworzenie i utrzymanie świetlic romskich i Integracyjnych Świetlic Środowiskowych, animacje społeczno – kulturowe mniejszości romskiej, stworzenie miejsc pracy i zatrudnienie osób ze społeczności romskiej, poprawę warunków mieszkaniowych i sanitarnych w lokalach Romów korzystających z pomocy społecznej, a także kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe (prawo jazdy) czy refundacja kosztów ½ etatu młodszego opiekuna w Romskiej Świetlicy Rodzinnej. W 2017 r. Gmina Miejska Nowego Miasta Lubawskiego sfinansowała także kurs komputerowy dla 10 dorosłych Romów w Miejskiej Bibliotece Publicznej w celu nabycia umiejętności w poszukiwaniu pracy i samokształcenia.

Warmińsko – Mazurskie Kuratorium Oświaty na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Wojewodę Warmińsko – Mazurskiego, w okresie 2014-2017 zrealizowało 10 projektów na rzecz społeczności romskiej, w których udział wzięły 273 osoby. Umowy na realizację wspomnianych projektów opiewały na kwotę 116 200,00 zł.

Tabela 75. Liczba projektów realizowanych na rzecz społeczności romskiej przez Warmińsko – Mazurskie Kuratorium Oświaty w Olsztynie w latach 2014 - 2017

Opis wskaźników	Wskaźniki			
	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba realizowanych projektów/liczba realizowanych inicjatyw	0	5	3	2
Kwota podpisanych projektów w zł	0	73 900,00	30 800,00	11 500,00
Liczba osób w nich uczestniczących	0	95	71	107

Źródło: Kuratorium Oświaty w Olsztynie.

Największa liczba uczestników w wymienionych inicjatywach wzięła udział w 2017 r. – 107 osób. W ramach zrealizowanych projektów organizowano zajęcia edukacyjne i integracyjne, prace świetlic integracyjnych, a także przeprowadzono warsztaty dotyczące obyczajów społeczności romskiej.

Szczegółowe informacje dotyczące zrealizowanych działań na rzecz społeczności romskiej zamieszczono w Załączniku nr 15.

Oprócz wspomnianych wyżej działań, Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego podjął się pomocy osobom przesiedlonym w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terenie Ukrainy. W 2015 r. na terenie ośrodków w Rybakach i Łańsku przeprowadził spotkania informacyjne dla tych osób. Przedstawiono na nich zakres form wsparcia możliwych do udzielenia osobom bezrobotnym, a także zarejestrowano 79 osób.

DZIAŁANIA NA RZECZ ZWIĘKSZENIA SZANS NA PODJĘCIE ZATRUDNIENIA OSÓB ODBYWAJĄCYCH KARĘ POZBAWIENIA WOLNOŚCI

Zatrudnianie osób pozbawionych wolności ma na celu zdobywaniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych, a także podtrzymywaniu kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym. Efektem tego ma być utrwalona pozycja społeczna poza zakładem karnym. W celu umożliwienia im powrotu na rynek pracy po odbyciu kary, organizowane są szkolenia i kursy zawodowe.

Według danych Aresztu Śledczego w Elblągu, Oddziału Zewnętrznego w Braniewie oraz Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Olsztynie, w latach 2014-2017 zrealizowano 361 projektów mających na celu zwiększenie szans na zatrudnienie osadzonych. W analizowanym okresie we wszystkich realizowanych inicjatywach wzięło udział 4 708 osób.

W Areszcie Śledczym w Elblągu i Oddziale Zewnętrznym w Braniewie w latach 2014-2017 zrealizowano 40 projektów dla 457 osób. W omawianym okresie organizowane były szkolenia zawodowe i szkolenia o charakterze aktywizacyjnym, a także kursy udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

W 2017 r. szkolenia ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014 – 2020, ukończyło 95 osób, natomiast 2 kursy organizowane przez WM Komendę OHP – ukończyło 20 osadzonych.

W poprzednich latach aktywizacja osób odbywających karę pozbawienia wolności wyglądała następująco:

W 2016 r. odbyło się 6 edycji aktywizacji zawodowej dla 70 osób. Ze środków PO WER odbyły się 2 edycje szkolenia „Malarz-szpachlarz” (po 1 w Elblągu i Braniewie). Organizowany był także kurs pierwszej pomocy przedmedycznej, który ukończyło 24 osadzonych. 14 osób zatrudniono po ukończeniu kursu. W Braniewie poprzez OHP zorganizowano kurs „Fryzjera” dla 10 osób do 25 roku życia.

W 2015 r. odbyło się 6 edycji aktywizacji zawodowej (2 edycje w Braniewie i 4 edycje w Elblągu) dla 70 osadzonych. Dodatkowo OHP w Braniewie przeprowadził szkolenie „Spawacz MAG 135”, które ukończyło 10 osób.

W 2014 r. aktywizację zawodową ukończyło 96 osób. Dodatkowo ze środków FPPoPP⁵⁷ zorganizowano kurs „Posadzkarz – glazurnik” dla 10 osadzonych. W Braniewie projekt „Pomagam i radzę” ukończyły 52 osoby. Dodatkowo OHP w Braniewie zorganizowało kurs „Elektryka”, który ukończyło 10 osób do 25 roku życia.

⁵⁷ Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Tabela 76. Liczba projektów realizowanych na rzecz osób odbywających karę pozbawienia wolności – Areszt Śledczy w Elblągu oraz Oddział Zewnętrzny w Braniewie

Wskaźniki	Lata				Uwagi
	2014	2015	2016	2017	
Opis wskaźników					
Liczba realizowanych projektów/liczba realizowanych inicjatyw	14	7	9	10	
Kwota podpisanych umów w zł	-fundusze unijne -fundusze OHP	-fundusze unijne -fundusze OHP	-fundusze unijne -fundusze OHP	-fundusze unijne -fundusze OHP	Brak danych
Liczba skazanych odbywających karę pozbawienia wolności	200 177	216 128	203 146	223 160	Elbląg Braniewo
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności uczestniczących w działaniach na rzecz zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia	158	80	104	115	

Źródło: Areszt Śledczy w Elblągu, Oddział Zewnętrzny w Braniewie.

Projekty cieszą się dużym zainteresowaniem i osadzeni chętnie w nich uczestniczą. W 2017 r. 30% skazanych brało udział w realizowanych inicjatywach. W porównaniu do lat wcześniejszych ich odsetek wzrósł o 6,7 pkt. proc w odniesieniu do 2015 r. oraz 0,2 pkt. proc – do roku 2016.

Według danych **Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Olsztynie**, w jednostkach okręgu olsztyńskiego w latach 2014-2017 zrealizowano 321 projektów dla 4 251 osób. Wspomniane inicjatywy były finansowane z różnych źródeł. Szczegółowe informacje na temat projektów zostały przedstawione w czterech poniższych punktach:

1. *Działania na rzecz zwiększania szans na podjęcie zatrudnienia osób odbywających karę pozbawienia wolności finansowane ze środków PO WER 2014 – 2020, Działanie 2.7 „Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób w szczególnym stopniu zagrożonych wykluczeniem społecznym”.*

Tabela 77. Liczba projektów realizowanych na rzecz osób odbywających karę pozbawienia wolności finansowane ze środków PO WER

Opis wskaźników	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba realizowanych projektów/liczba realizowanych inicjatyw	-	-	1	1
Kwota podpisanych umów w zł	-	-	569 814	1 509 887
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności ⁵⁸	4 258	3 882	3 652	3 870
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności uczestniczących w działaniach na rzecz zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia	158	80	104	115

Źródło: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Olsztynie.

Centralny Zarząd Służby Więziennej realizuje w całej Polsce projekt „Podniesienie kwalifikacji zawodowych więźniów w celu ich powrotu na rynek pracy po zakończeniu odbywania kary pozbawienia wolności”. Okres realizacji projektu to maj 2016 – grudzień 2020 r. Wartość dofinansowania całego projektu wynosi 132 249 773,70 zł., natomiast okręgu olsztyńskiego⁵⁹: 5 414 205,75 zł. Głównym celem przedsięwzięcia jest wzrost aktywności zawodowej i społecznej więźniów oraz

⁵⁸ Dotyczy skazanych i ukaranych odbywających zasadniczą oraz zastępczą karę pozbawienia wolności.

⁵⁹ Wszystkie jednostki podległe Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Olsztynie biorą udział w projekcie. Są to: Areszt Śledczy w Działdowie, Areszt Śledczy w Olsztynie, Areszt Śledczy w Szczytnie, Zakład Karny w Barczewie, Zakład Karny w Dublinach, Zakład Karny w Iławie oraz Zakład Karny w Kamińsku.

zwiększenie ich zdolności do zatrudnienia. Zrealizowano cykle aktywizacyjno – zawodowe obejmujące warsztaty z zakresu aktywizacji zawodowej oraz kursy zawodowe.

2. *Działania na rzecz zwiększania szans na podjęcie zatrudnienia osób odbywających karę pozbawienia wolności dla osób do 25 roku życia na podstawie porozumień z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP.*

Tabela 78. Liczba projektów realizowanych na rzecz osób odbywających karę pozbawienia wolności dla osób do 25 roku życia

Opis wskaźników	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba realizowanych projektów/liczba realizowanych inicjatyw	17	37	23	17
Kwota podpisanych umów w zł	60	bezkosztowo	1 890	bezkosztowo
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności ⁶⁰	4 258	3 882	3 652	3 870
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności uczestniczących w działaniach na rzecz zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia	389	518	382	203

Źródło: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Olsztynie.

W okresie 4-letnim zrealizowano 94 projekty dla 1 492 osób do 25 roku życia. W ich ramach organizowano m.in. poradnictwo indywidualne czy warsztaty grupowe. Areszt Śledczy w Olsztynie oraz Zakład Karny w Barczewie w ramach współpracy z OHP przeprowadził kursy zawodowe: technolog robót wykończeniowych, operator wózków widłowych, elektryk, malarz-szpachlarz.

W Zakładzie Karnym w Dublinach w omawianym okresie we współpracy z kętrzyńskim MOPS, Powiatowym Urzędem Pracy oraz KIS-em zrealizowano program „Wykluczeni społecznie – podstawowe uprawnienia”, mający na celu pomoc w organizowaniu życia po opuszczeniu zakładu karnego.

3. *Działania na rzecz zwiększania szans na podjęcie zatrudnienia osób odbywających karę pozbawienia wolności finansowane ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009 – 2014.*

Tabela 79. Liczba projektów realizowanych na rzecz osób odbywających karę pozbawienia wolności finansowane ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009 – 2014

Opis wskaźników	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba realizowanych projektów/liczba realizowanych inicjatyw	27	69	0	0
Kwota podpisanych umów w zł	108 280,00	269 764,00	0	0
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności ⁶¹	4 258	3 882	3 652	3 870
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności uczestniczących w działaniach na rzecz zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia	88	209	0	0

Źródło: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Olsztynie.

⁶⁰ Dotyczy skazanych i ukaranych odbywających zasadniczą oraz zastępczą karę pozbawienia wolności.

⁶¹ Dotyczy skazanych i ukaranych odbywających zasadniczą oraz zastępczą karę pozbawienia wolności.

Z Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009 – 2014 sfinansowano 96 projektów dla 5 jednostek okręgu olsztyńskiego⁶². Ich celem było m.in. przygotowanie skazanych do powrotu na otwarty rynek pracy, wyposażenie osadzonych w umiejętności pozwalające na właściwe funkcjonowanie w środowisku otwartym oraz zmniejszenie powrotu do przestępstw po opuszczeniu jednostki penitencjarnej. W ramach projektów, przeprowadzono 30 kursów zawodowych: np. konserwator terenów zielonych oraz pilarz, a także 66 szkoleń miękkich. Szkolenia rozbudowano o moduł z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, ekologii, aktywizacji zawodowej oraz profilaktyki uzależnień. Ze wsparcia w ramach projektów skorzystało 297 osób pozbawionych wolności.

4. *Działania na rzecz zwiększania szans na podjęcie zatrudnienia osób odbywających karę pozbawienia wolności finansowane ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Post-penitencjarnej.*

Tabela 80. Liczba projektów realizowanych na rzecz osób odbywających karę pozbawienia wolności finansowane ze środków FPPoPP

Opis wskaźników	Wskaźniki			
	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba realizowanych projektów/liczba realizowanych inicjatyw	27	37	30	35
Kwota podpisanych umów w zł	139 257,35	136 309,44	152 039,65	153 619,64
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności ⁶³	4 258	3 882	3 652	3 870
Liczba skazanych odbywających zasadniczą karę pozbawienia wolności uczestniczących w działaniach na rzecz zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia	445	513	269	341

Źródło: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Olsztynie.

W okresie 4-letnim wszystkie jednostki okręgu olsztyńskiego prowadziły kursy zawodowe ze środków FPPoPP. W sumie realizowano 129 projektów dla 1 568 osób, na łączną sumę 581 226,08 zł. Przeprowadzone kursy miały głównie charakter zawodowy i były realizowane w zawodach takich jak: fryzjer męski, kucharz małej gastronomii, malarz-szpachlarz, operator wózków unoszonych.

Biorąc pod uwagę omawiany okres 4 lat można stwierdzić, iż osoby odbywające karę pozbawienia wolności mają do dyspozycji szereg szkoleń i kursów, których celem jest wsparcie w powrocie na rynek pracy po opuszczeniu jednostek penitencjarnych. Jednocześnie chęć podnoszenia kwalifikacji zawodowych samych zainteresowanych wpływa pozytywnie na ich powrót do społeczeństwa i świadczy o konieczności realizacji podobnych inicjatyw w Zakładach Karnych i Aresztach Śledczych.

Poza jednostkami podległymi Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Olsztynie, Aresztem Śledczym w Elblągu oraz Oddziałem Zewnętrznym w Braniewie także powiatowe urzędy pracy prowadziły działania w kierunku zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia po odbyciu kary. Organizowane były m.in. spotkania informacyjne na temat aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, a także upowszechniano wśród pracodawców informacje na temat możliwości zatrudniania

⁶² Zakład Karny w Barczewie, Zakład Karny w Iławie, Zakład Karny w Kamińsku, Zakład Karny w Dublinach oraz Areszt Śledczy w Olsztynie.

⁶³ Dotyczy skazanych i ukaranych odbywających zasadniczą oraz zastępczą karę pozbawienia wolności.

osób pozbawionych wolności. Jednocześnie zawarto porozumienia z Zakładami Karnymi i Aresztami Śledczymi mającymi na celu zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia. Przykłady działań powiatowych urzędów pracy przedstawiono w załączniku nr 16.

Działanie 2. Ograniczenie poziomu wykluczenia zawodowego i społecznego mieszkańców

RÓŻNICOWANIE AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU POPRZECZ DOSTOSOWANIE ICH DO PROFILU OSOBY BEZROBOTNEJ

Pomoc wykluczonym niejednokrotnie może prowadzić do pogłębienia ich bierności, a same świadczenia socjalne mogą nie przynosić oczekiwanych efektów długoterminowych. Jednym z istotnych elementów, które powinny mieć znaczący wpływ na ograniczenie poziomu wykluczenia i zwiększenie aktywizacji zawodowej jest m.in. przyjęcie zasady, że dla każdej osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy, nie później niż w terminie 60 dni od dnia ustalenia profilu pomocy, powinien zostać przygotowany indywidualny plan działań (IPD).⁶⁴ W ramach IPD diagnozowane są potrzeby i oczekiwania zawodowe osoby zarejestrowanej, a także planowana jest, zgodnie z ustalonym profilem pomocy, ścieżka działań zmierzających do zatrudnienia.

Liczba osób, dla których przygotowano Indywidualny Plan Działań w województwie warmińsko-mazurskim w analizowanym okresie wahała się od 87 tys. w 2017 roku do prawie 113 tys. rok wcześniej. Liczba bezrobotnych kończących realizację IPD w latach 2014/2016 systematycznie rosła, zmniejszając się w 2017 r. do 61 tys. (z ponad 70 tys. w roku poprzedzającym).

Nie każdy z IPD kończy się jednak w zaplanowanym terminie. W regionie, w pierwszych latach objętych monitoringiem obserwowaliśmy utrzymujący się trend wzrostowy liczby osób, które przerwały realizację IPD i jej spadek w ostatnim roku. Dla ponad $\frac{1}{3}$ bezrobotnych powodem przerwania jego realizacji było podjęcie pracy.

Indywidualnymi Planami Działań obok bezrobotnych objęte były również osoby poszukujące pracy. Jednak w ich przypadku Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy nie nakłada konieczności opracowania tego dokumentu. W 2017 roku dla tej grupy przygotowano 534 IPD; 463 osoby poszukujące pracy zakończyły jego realizację, zaś 582 osoby przerwały udział (w tym 84 osoby z powodu podjęcia pracy). W porównaniu do lat poprzednich, w 2017 roku odnotowano spadek we wszystkich z wymienionych podgrup.

Tabela 81. Osoby objęte indywidualnym planem działania

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
bezrobotni				
Osoby dla których przygotowano IPD	103 526	99 354	112 955	87 010
Osoby, które przerwały realizację IPD	39 032	61 220	70 131	61 852
<i>-w tym z powodu podjęcia pracy</i>	12 955	23 413	23 928	22 565
Osoby, które zakończyły realizację IPD	24 541	37 053	49 100	33 787
poszukujący pracy				
Osoby dla których przygotowano IPD	582	561	597	534
Osoby, które przerwały realizację IPD	389	600	603	582
<i>-w tym z powodu podjęcia pracy</i>	59	130	94	84
Osoby, które zakończyły realizację IPD	347	401	485	463

Źródło: sprawozdawczość MRPiPS-01 o rynku pracy.

⁶⁴ Zmiany te obowiązują od 2014 roku. Wcześniej przygotowanie indywidualnego planu działań było obowiązkowe dla osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o ile pozostają one w rejestrze, przez okres co najmniej 80 dni od dnia rejestracji, a indywidualny plan działania nie został przygotowany dla nich wcześniej.

W okresie realizacji indywidualnego planu działania urząd pracy monitoruje sytuację osoby i postępy działań. Działania w zależności od potrzeb mogą obejmować usługi, instrumenty i inne formy aktywizacji możliwe do zastosowania przez urząd pracy w ramach pomocy określonej w Ustawie, a także działania zaplanowane do samodzielnej realizacji przez bezrobotnego lub poszukującego pracy. W przypadku zmian w sytuacji bezrobotnego lub poszukującego pracy powinna nastąpić modyfikacja IPD.

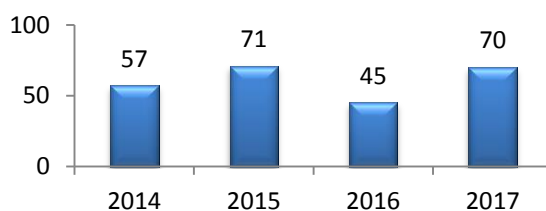
Ponieważ istotnym czynnikiem wpływającym na postępujący proces marginalizacji i wykluczenia jest niewystarczający poziom wykształcenia i brak kwalifikacji zawodowych, dlatego też w IPD dużą rolę odgrywają szkolenia zawodowe. Nie bez znaczenia są również szkolenia aktywizacyjne. Doświadczenia specjalistów z dziedziny poradnictwa zawodowego wskazują bowiem, że często jedną z przeszkód do pokonania na drodze ograniczenia poziomu wykluczenia zawodowego i społecznego jest bierność, wyuczona bezradność wynikająca z dziedziczenia pewnych zachowań, obniżony poziom motywacji i kompetencji społecznych.

INTEGRACJA PODMIOTÓW PODEJMUJĄCYCH DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej powinno być zintegrowanym działaniem podejmowanym przez różne podmioty działające na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem. Doświadczenia europejskie i krajowe potwierdzają, że dobra współpraca instytucji, jest często czynnikiem wyzwalającym innowacyjne rozwiązania określonego problemu lokalnego. Zbudowane w ramach zawiązanych partnerstw nieformalne sieci powiązań skutkują większą efektywnością i bardziej racjonalnym wydatkowaniem środków publicznych w procesie osiągnięcia celów społecznych.⁶⁵

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w okresie objętym monitoringiem, największą liczbę zawiązanych porozumień odnotowano w 2015 roku - 71 porozumień/umów, najmniejszą zaś w 2016 roku - 45 partnerstw. Należy jednak pamiętać, że niejednokrotnie porozumienia o współpracy urzędów pracy z partnerami zewnętrznymi zawierane były na okres dłuższy niż 12 miesięcy.

Wykres 52. Liczba partnerstw zawartych na rzecz rynku pracy zawiązanych przez powiatowe urzędy pracy w latach 2014-2017

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy.

Wśród podmiotów, z którymi zawiązywano partnerstwa, najczęściej wymienianymi przez powiatowe urzędy pracy były ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie. Ponadto, lokalne służby zatrudnienia wskazywały również na współpracę z urzędami gmin, jak również sta-

⁶⁵ Ośrodek pomocy społecznej i powiatowy urząd pracy – partnerstwo dla aktywności, E. Flaszynska, Rynek pracy 2015 nr 1

rozwami powiatowymi (urzędami miast) oraz centrami integracji społecznej. Niemniej jednak, partnerstwa nie ograniczały się tylko do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i jednostek samorządu terytorialnego. Współpracę podejmowano także z innymi podmiotami. Ich wykaz stanowi załącznik nr 17.

Nadrzędnym celem przejawiającym się we wszystkich zainicjowanych na terenie województwa partnerstwach było podejmowanie działań i wspieranie inicjatyw służących pomocy osobom bezrobotnym w wejściu lub powrocie na rynek pracy. Wspólne działania obejmowały m.in.:

- przygotowanie młodzieży do wyboru dalszego kierunku kształcenia oraz do wejścia na rynek pracy i aktywnego poruszania się po nim;
- współpracę na rzecz rozwoju i upowszechniania możliwości tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej;
- wspólną organizację targów edukacji i pracy;
- współpracę przy realizacji projektów finansowanych z różnych źródeł, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego, ze środków MRPiPS, PFRON i innych;
- doprowadzenie do zatrudnienia bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ramach usług zleconych agencjom zatrudnienia;
- wspólną realizację szkoleń z zakresu formalnych aspektów zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz źródeł jej finansowania.

W ramach odpisywanych porozumień powiatowe urzędy pracy rozwijały również współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie refundacji kosztów poniesionych na wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych, doposażenia stanowiska pracy lub organizacji stażu. Współpraca z pracodawcami to także upowszechnianie informacji nt. korzyści związanych z zatrudnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób starszych i niepełnosprawnych.⁶⁶

Dążenie do wzmocnienia integracji grup defaworyzowanych z rynkiem pracy jest celem nie tylko publicznych służb zatrudnienia i Ochotniczych Hufców Pracy ale także agencji zatrudnienia. Zaznaczyć jednak należy, że do agencji zatrudnienia zwracają się głównie osoby zmotywowane do zmian i aktywnego poszukiwania pracy.

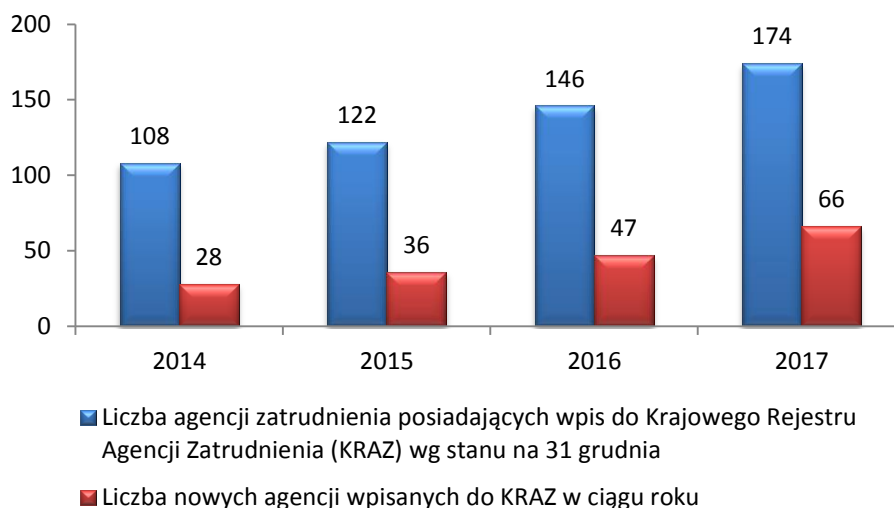
W analizowanym okresie liczba agencji zatrudnienia z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Agencji Zatrudnienia wzrosła o ponad 61%. Na koniec grudnia 2017 roku figurowały w nim 174 instytucje z terenu Warmii i Mazur. Z roku na rok obserwujemy także rosnącą liczbę podmiotów uzyskujących status agencji zatrudnienia. W 2017 r. wpis do KRAZ uzyskało 66 nowych agencji, co w porównaniu z rokiem poprzednim stanowiło wzrost o 40,4% (tj. o 19 nowych agencji). W latach poprzednich dynamika wzrostu była mniejsza i wynosiła odpowiednio: w latach 2015/2016 – 30,6% (11 agencji), a w latach 2014/2015 – 28,6% (8).

Pomimo dynamicznego wzrostu w regionie, liczba agencji zatrudnienia na Warmii i Mazurach jest jedną z najmniejszych w Polsce (obok podlaskiego – 97 podmiotów i świętokrzyskiego – 145). W ogólnej liczbie agencji zatrudnienia figurujących w KRAZ podmioty z Warmii i Mazur stanowiły

⁶⁶ Zagadnienie współpracy publicznych służb zatrudnienia z pracodawcami poruszone szerzej zostało w opisie Priorytetu I

w analizowanym okresie około 2%. Duże regionalne zróżnicowanie pod względem podmiotów posiadających status agencji zatrudnienia uwarunkowane jest m.in. dużą koncentracją podmiotów gospodarczych oraz stopniem rozwoju poszczególnych regionów.

Wykres 53. Liczba agencji zatrudnienia zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Agencji Zatrudnienia województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Roczne „Informacje o działalności agencji zatrudnienia”, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej lata 2015-2018; dane WUP w Olsztynie.

Najbardziej popularną prawną formą występującą wśród regionalnych podmiotów posiadających status agencji zatrudnienia jest działalność gospodarcza prowadzona przez osoby fizyczne. Na koniec grudnia 2017 r. podmioty te stanowiły 37,4% ogółu zarejestrowanych agencji (65 podmiotów). Równie popularną formą są spółki z o.o. – 31,0% (54 podmioty).

Liczba osób, które podjęły zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za pośrednictwem agencji zatrudnienia w regionie do 2016 roku sukcesywnie wzrastała. W roku 2017 pomimo wzrostu liczby zarejestrowanych agencji zatrudnienia zaobserwowano mniejszą liczbę osób skierowanych do pracy za ich pośrednictwem – spadek o 59,3%. Obok naszego województwa, podobną sytuację odnotowano w trzech województwach – dolnośląskim, lubelskim i małopolskim. Dynamika spadku była tam jednak zdecydowanie mniejsza, wynosiła odpowiednio 2,1%; 6,0% i 7,8%. Jednocześnie średnia wartości liczby osób skierowanych do pracy za pośrednictwem agencji dla Polski wzrosła wówczas o 5,4%.

Wśród zatrudnionych dzięki agencjom zatrudnienia, podczas całego analizowanego okresu tj. w latach 2014/2017, w województwie warmińsko-mazurskim przeważały osoby świadczące pracę na podstawie stosunku pracy. Największy odsetek w ogólnej liczbie zatrudnionych przez agencje zatrudnienia, grupa ta stanowiła w 2016 r. – blisko 71%, najmniejszy w roku następnym – 52,0%. Należy zauważyć, że w Polsce obserwowano inną tendencję. Początkowo w strukturze zatrudnienia osoby świadczące pracę na podstawie stosunku pracy stanowiły mniejszość – 44,1% w 2014 r.; 43,3% rok później. Przełom nastąpił w 2016 roku, kiedy to ich odsetek wzrósł do blisko 52%, zaś liczba osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych spadła do 48,1%, a w 2017 r. ukształtowała się na poziomie 50,0%.

Tabela 82. Działalność agencji zatrudnienia z terenu województwa warmińsko-mazurskiego⁶⁷

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
w zakresie pośrednictwa pracy				
Liczba osób, które podjęły zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za pośrednictwem agencji zatrudnienia	811	1 484	5 270	2 146
w tym osoby, które podjęły zatrudnienie na podstawie stosunku pracy	493	1 051	2 738	1 352
odsetek osób, które podjęły zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w ogólnej liczbie zatrudnionych przez agencje(w %)	60,8	70,8	52,0	63,0
w zakresie doradztwa personalnego				
Liczba pracodawców korzystających z usług agencji doradztwa personalnego	150	484	709	115
w zakresie poradnictwa zawodowego				
Liczba osób korzystających z usług poradnictwa zawodowego	6 859	14 700	16 992	6 865
Liczba pracodawców korzystających z usług poradnictwa zawodowego	354	616	1 732	670

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Agencje zatrudnienia świadczyły również usługę w zakresie doradztwa personalnego. Usługa skierowana do pracodawców polega na analizie zatrudnienia, wskazywaniu źródeł i metod pozyskiwania kandydatów do pracy oraz weryfikacji kandydatów pod względem oczekiwanych kwalifikacji. Liczba pracodawców korzystających z tej usługi systematycznie rosła w pierwszych latach analizowanego okresu (do 709 w 2016 r.) zmniejszając się w roku ostatnim. Należy zaznaczyć, że sytuację taką odnotowano wyłącznie na Warmii i Mazurach. W pozostałych regionach obserwowano wzrost liczby pracodawców korzystających z doradztwa personalnego (średnio w Polsce wynosił on 14,0%).

Podobne tendencje – systematyczny wzrost w okresie 2014/2016 oraz spadek liczby pracodawców (o 61,3%) w 2017 r. zanotowano również w przypadku usług świadczonych przez agencje z Warmii i Mazur w zakresie poradnictwa zawodowego. Obserwowany, w tym okresie spadek, dotyczył jeszcze trzech województw: lubuskiego (o 1,0%), podlaskiego (o 4,0%) i pomorskiego (o 28,3%). Nadmienić również należy, iż podczas gdy w regionie na przełomie lat 2015/2016 liczba pracodawców korzystających z tej formy usług rosła, w Polsce odnotowano jej spadek. W ostatnich latach analizowanego okresu nastąpił natomiast wspomniany wcześniej spadek regionalny przy jednoczesnym wzroście w skali całego kraju.

Tym samym wahaniom podlegała liczba osób korzystających z usług poradnictwa zawodowego. W pierwszych latach analizowanego okresu w regionie nastąpił prawie dwu i pół krotny wzrost liczby tej populacji, a w roku następnym powrót do poziomu z 2014 roku, tj. do ponad 6,8 tys. osób. W Polsce liczba osób korzystających z poradnictwa zawodowego świadczonych przez agen-

⁶⁷ W czerwcu 2017 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2017.962), zmieniające przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2016.645 z późn. zm.) w zakresie funkcjonowania agencji zatrudnienia. W myśl wprowadzonych zmian podmioty wpisane do rejestru agencji zatrudnienia przed 1 czerwca 2017 r. musiały do końca roku 2017 określić, jakie usługi agencji zatrudnienia świadczą. Do tego momentu nie było takiego obowiązku, a agencja zatrudnienia uzyskiwała jeden certyfikat uprawniający do świadczenia wszystkich usług agencji zatrudnienia.

cje zatrudnienia rośla w latach 2014/2015, aby w roku 2016 zmniejszyć się i ponownie wzrosnąć w roku następnym do wartości 266 tys. osób.

Wprowadzona w 2014 roku nowelizacja Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dała możliwość Marszałkowi Województwa zlecenia wykonania działań aktywizacyjnych agencjom zatrudnienia. Poprzez możliwość kontraktowania przez marszałków województw działań aktywizacyjnych na poziomie regionalnym, stworzono osobom długotrwale bezrobotnym szansę skorzystania z pomocy w szerszym, niż dotychczas zakresie. Niepubliczna agencja zatrudnienia ma dużą swobodę w doborze form i środków wsparcia, jakie oferuje osobom bezrobotnym. Są to m.in. wsparcie logistyczne, organizowanie dojazdów do pracy bądź dofinansowanie do przejazdów i zakwaterowania, wsparcie w kontaktach z pracodawcą, pomoc prawną, pomoc psychologiczną, wsparcie finansowe na zapewnienie opieki nad dzieckiem. Stanowi to często niejako uzupełnienie działań publicznych służb zatrudnienia.

Z rozwiązania tego skorzystano również w naszym regionie. W 2015 r. doszło do podpisania Umowy z Instytutem Badawczo – Szkoleniowym Sp. z o.o. o zamówienie publiczne na świadczenie działań aktywizacyjnych dla 1000 osób długotrwale bezrobotnych z ustalonym II i III profilem pomocy, której budżet opiewał na kwotę 11 343,4 tys. zł. Oprócz agencji zatrudnienia i WUP w Olsztynie w realizację umowy zaangażowane były cztery powiatowe urzędy pracy - PUP w Bartoszych, w Elblągu, w Ełku i w Ostródzie. Z terenu tych powiatów pochodzili beneficjenci Umowy, a do kluczowych zadań urzędów pracy należała przede wszystkim ich rekrutacja. Na poziomie wymagań przetargowych, biorąc pod uwagę specyfikę grupy jaka miała zostać objęta usługą, WUP w Olsztynie wskazał obligatoryjne działania, które powinny zostać zrealizowane wobec uczestników programu.

Do Minimalnego Katalogu Usług należały m.in. cykliczne spotkania z doradcą zawodowym, psychologiem i pośrednikiem pracy. Dodatkowo pragnąc zniwelować część barier w aktywizacji zawodowej i społecznej beneficjentów Umowy, zagwarantowano Uczestnikom zwrot kosztów dojazdu na spotkania ze specjalistami oraz pomoc w opiece nad osobami zależnymi. Wykonawca ponadto zadeklarował dodatkowe działanie, dla Uczestników projektu - wsparcie sms-owe. Jego celem było podnoszenie motywacji Uczestników, w szczególności do podjęcia i pozostania w zatrudnieniu.

Nowy model zlecenia ściśle powiązany był z uzyskaniem przez agencję zatrudnienia określonych rezultatów opisanych wskaźnikami skuteczności zatrudnieniowej i utrzymania w zatrudnieniu. Na etapie procedury przetargowej na poziomie 50% określono minimalny wskaźnik skuteczności zatrudnieniowej tj. doprowadzenia do podjęcia i utrzymania odpowiedniej pracy lub działalności gospodarczej przez okres co najmniej 14 dni. Na poziomie 40% określony został minimalny wskaźnik utrzymania w zatrudnieniu rozumiany jako utrzymanie odpowiedniej pracy lub działalności gospodarczej przez okres minimum 90 dni. W rezultacie podpisanej umowy pierwszy z przedstawionych wskaźników wyniósł 51,8%, który oznacza zatrudnienie 518 osób na co najmniej 2 tygodnie, drugi – 45,5% (co najmniej trzymiesięczne zatrudnienie 236 osób).

Rysunek 17. Usługi świadczone w ramach umowy zlecenia działań aktywizacyjnych

Źródło: Opracowanie WUP w Olsztynie.

Umowę na doprowadzenie skierowanego bezrobotnego będącego w szczególnej sytuacji na rynku pracy do zatrudnienia może zawrzeć z agencją zatrudnienia, oprócz Marszałka Województwa, także Starosta. W 2015 r. PUP w Elblągu podpisał z wyłonioną w drodze ogłoszenia o zamówieniu agencją zatrudnienia - Elbląską Radą Konsultacyjną Osób Niepełnosprawnych, umowę na doprowadzenie 30 skierowanych bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Planowany koszt działania wynosił 120,0 tys. zł. , z czego wydatkowano 52 tys. zł. Rok później podpisano kolejną umowę, beneficjentami której było 20 bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Planowany koszt działania wynosił 92,00 tys. zł. Wydatkowano 50,60 tys. zł. W wyniku zawartych umów w 2015 roku zatrudnienie podjęło 10 osób bezrobotnych, a w 2016 roku, 15 osób.

Szczególną formą współpracy na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest Program Aktywizacji i Integracji (PAI). Celem programu jest udzielenie kompleksowego wsparcia bezrobotnym najbardziej oddalonym od rynku pracy, dla których ustalono III profil pomocy i które jednocześnie korzystają ze świadczeń pomocy społecznej (w szczególności osób realizujących kontrakt socjalny). PAI ma służyć wzmocnieniu kompetencji i postaw niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Powiatowe urzędy pracy mogły realizować Program Aktywizacja i Integracja w partnerstwie z gminami, ośrodkami pomocy społecznej oraz podmiotami statutowo działającym na rzecz integracji i reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 83. Liczba Programów Aktywizacji i Integracji realizowanych w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	Liczba realizowanych Programów Aktywizacji i Integracji	Liczba osób skierowanych do programu
2014	4	100
2015	12	460
2016	10	258
2017	6	104

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy.

Największa liczba programów realizowanych w województwie warmińsko-mazurskim w ramach PAI przypada na 2015 rok. Podpisano wówczas 12 porozumień, a do Programów skierowano łącznie 460 bezrobotnych. Do końca analizowanego okresu obserwujemy systematyczny spadek zarówno liczby PAI jak i osób w nich uczestniczących. Program realizowany był w większości powiatów, chociaż osiem samorządów powiatowych nie zdecydowało się na podpisanie stosownych porozumień.

Jednym z elementów współpracy w obszarze polityki zatrudnieniowej i społecznej związanej z działaniami na rzecz integracji grup defaworyzowanych z rynkiem pracy jest aktywne włączanie partnerów w proces opracowywania dokumentów strategicznych i programowych dotyczących rynku pracy.

Przykładem takiej współpracy jest powoływany co roku Zespół do spraw opracowywania Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia. Jego członkami są partnerzy rynku pracy, w tym m.in. przedstawiciele samorządu województwa oraz wojewody, reprezentanci samorządowych jednostek wojewódzkich i powiatowych, regionalnych struktur organizacji związkowych i organizacji pracodawców, a także przedstawiciele nauki i szkolnictwa oraz reprezentanci organizacji pozarządowych. Będący wynikiem prac Zespołu dokument ma charakter operacyjny, służy określaniu i koordynowaniu polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w regionie oraz wyznaczeniu grup priorytetowych, które w najbliższym okresie powinny zostać objęte szczególnym wsparciem.

Potrzeba skoordynowania działań związanych z reintegracją społeczno-zawodową osób wykluczonych społecznie na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego i wymiany informacji pomiędzy funkcjonującymi w regionie podmiotami reintegracyjnymi była także przesłanką do stworzenia w 2016 r. Regionalnej Platformy Współpracy na rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej. W ramach Platformy w 2017 r. zorganizowano szereg spotkań mających na celu zacieśnienie współpracy, przekazanie informacji nt. dobrych praktyk funkcjonujących w obszarze reintegracji w innych województwach oraz możliwości pozyskiwania przez podmioty reintegracyjne środków finansowych na realizację działań i projektów. Główne wyzwania realizowane przez Sieć w 2017 roku to m.in.:

- zwiększenie dialogu i integracji pomiędzy podmiotami reintegracyjnymi z regionu – działania związane z integracją podmiotów, wymianą doświadczeń, wzajemną edukacją i przygotowywaniem wspólnych działań są jednym z głównych zamierzeń Platformy;
- dialog z otoczeniem podmiotów reintegracyjnych – partnerami członków platformy są samorządy, urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie;
- wypracowywanie i upowszechnianie modelowych rozwiązań – Platforma zaangażowała się w testowe przygotowanie modelu współpracy podmiotów na poziomie powiatu, którego ce-

lem będzie zwiększeni efektywności wsparcia na rzecz nieaktywnych osób z niepełnosprawnością.

Na dzień 31 grudnia 2017 r. Platforma skupiała 53 członków.⁶⁸

Chęć stworzenia międzysektorowego systemu wsparcia osób defaworyzowanych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, współpraca dla dobra i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej jest ideą działania Zespołów ds. Ekonomii Społecznej. W skład zespołów wchodzi przedstawiciele: jednostek samorządu terytorialnego, instytucji pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej (m.in. spółdzielni socjalnych), lokalnych przedsiębiorców. Członkami Zespołów są również przedstawiciele powiatowych urzędów pracy. W 2017 roku na poziomie samorządów lokalnych działały 22 powiatowe i miejskie zespoły ds. ekonomii społecznej, w tym 16 działało jako zespół formalny natomiast 6 jako zespół nieformalny. Tworzenie i działalność zespołów jest aktywnie wspierana przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej.

ROZWIJANIE KOMPETENCJI CYFROWYCH MIESZKAŃCÓW WARMII I MAZUR. REALIZACJA PROGRAMÓW ZWIĘKSZAJĄCYCH DOSTĘP DO INTERNETU

Z pojęciem wykluczenia społecznego coraz częściej wiązane jest pojęcie „wykluczenie cyfrowe”. O znalezieniu się w grupie osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym decyduje wiele różnych czynników. Z jednej strony są to czynniki natury obiektywnej czyli technologicznej (np. fizyczny dostęp do Internetu), z drugiej przesłanki natury psychologicznej (obawy związane z korzystaniem z Internetu, motywacja, umiejętności).⁶⁹

Rysunek 18. Dostęp do komputera i Internetu w gospodarstwach domowych

Polska		Warmia-Mazury
2014 r. – 77,1%	 Dostęp do komputera	2014 r. – 74,1%
2017 r. – 81,8%		2017 r. – 81,9%
2014 r. – 74,8%	 Dostęp do Internetu	2014 r. – 70,3%
2017 r. – 81,9%		2017 r. – 83,2%

Źródło: Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach domowych w 2017 r., GUS 2017.

Jak wynika z badania GUS w 2017 roku 81,9% gospodarstw domowych w województwie warmińsko-mazurskim wyposażonych było w komputer.⁷⁰ Wyniki badań przeprowadzonych w 2014 r. wskazują, że odsetek ten kształtował się na poziomie 74,1%. Dostęp do Internetu w tym okresie posiadało w regionie 70,3% gospodarstw domowych z osobami w wieku od 16-74 lat, podczas gdy trzy lata później 83,2%. W 2017 r. wskaźniki dotyczące województwa warmińsko-mazurskiego nie

⁶⁸ W oparciu o dane ROPS.

⁶⁹ Wykluczenie cyfrowe w Polsce. Opracowanie tematyczne OT-637; Biuro Analiz i Dokumentacji Kancelaria Senatu, 2015.

⁷⁰ Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2017 r., GUS 2017.

odbiegają od danych krajowych, a w niektórych przypadkach (dostęp do Internetu) są nawet korzystniejsze. Odmiennie sytuacja kształtowała się w 2014 r.

Przyczyny braku dostępu do Internetu są różnorodne. Wśród nich na pierwsze miejsca wysuwa się brak potrzeby korzystania z Internetu – 10,9% gospodarstw z północnego regionu Polski ⁷¹ oraz brak umiejętności – 9,7%. Są to również dwie najczęstsze przyczyny niekorzystania z Internetu - odpowiednio 15,0% i 11,6% mieszkańców Warmii i Mazur w wieku 16-74 lat niekorzystających z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy. Blisko 18% osób z naszego regionu (w Polsce 19,6%) nigdy nie korzystało z Internetu. Tymczasem rozwój technologiczny, w tym upowszechnienie Internetu, spowodował przeniesienie wielu form życia społecznego do przestrzeni cyfrowej.

W analizowanym okresie systematycznie rośnie również wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach. O 3,1 pkt proc. wzrósł odsetek przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu (w Polsce wzrost o 1,7 pkt proc.); o 6,2 pkt proc. zwiększył się udział procentowy przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu (kraj 4,2 pkt proc.). Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną stanowiły w 2016 r. 94,6% przedsiębiorstw ogółem (o 4,8 pkt proc. więcej niż w 2014 r.). Wskaźnik ten jest porównywalny do danych ogólnopolskich (94,3%), jednak dynamika wzrostu w analizowanym okresie odnotowana w kraju była zdecydowanie mniejsza niż w regionie (o 2,7 pkt proc.).

Tabela 84. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach w %*

	2014		2015		2016		2017	
	Polska	Warmia-Mazury	Polska	Warmia-Mazury	Polska	Warmia-Mazury	Polska	Warmia-Mazury
Wykorzystujące komputery	94,4	93,8	b.d.	b.d.	94,7	93,8	b.d.	b.d.
Posiadające dostęp do Internetu	93,1	91,5	92,7	89,8	93,7	92,5	94,8	94,6
Posiadające własną stronę internetową	65,3	58,5	65,4	59,1	67,0	62,7	66,9	61,8
Wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną ogółem	92,4	89,8	93,6	91,8	94,6	94,6	bd	bd
Wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną w celu odsyłania wypełnionych formularzy w formie elektronicznej	91,6	89,5	93,5	91,8	94,3	94,2	bd	bd
Posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu	90,4	88,4	91,9	89,5	93,2	92,5	94,6	94,6

*przedsiębiorstwa ogółem zatrudniające więcej niż 9 osób.

Źródło: BDL <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica> z dn. 4.09.2018 r.

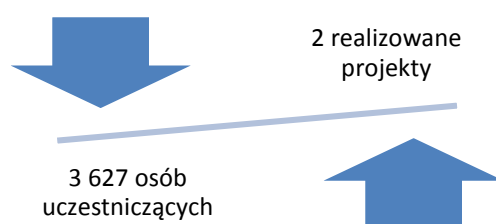
Z początkiem listopada 2015 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego uruchomił nowy portal pod nazwą: chceinternet.pl, którego głównym celem było zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu poprzez ograniczenie obszarów nieposiadających usługi dostępu do Internetu szerokopasmowego. Portal chceinternet.pl prowadzony był przez Województwo, w ramach projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej i powstał z myślą o mieszkańcach nie posiadających dostępu do Internetu bądź posiadających sieć o słabej przepustowości.

⁷¹ Dane te dotyczą regionu północnego Polski, do którego obok województwa warmińsko-mazurskiego wchodzi jeszcze kujawsko-pomorskie i pomorskie. Brak danych na poszczególne województwa.

Chceinternet.pl łączy szukających dostępu do Internetu z dostawcami tej usługi tj. Przedsiębiorcami telekomunikacyjnymi. To interaktywna mapa z naniesionymi punktami odzwierciedlającymi chęć posiadania Internetu w danej lokalizacji. Dzięki serwisowi przedsiębiorcy telekomunikacyjni otrzymali informację, iż dana osoba jest zainteresowana podłączeniem do się do sieci Internetowej. Zgromadzone dane pomogły podjąć zarejestrowanym przedsiębiorcom telekomunikacyjnym decyzję o inwestycji budowy sieci telekomunikacyjnej „ostatniej mili”. Z początkiem stycznia 2016 roku odnotowano 3 267 zgłoszeń, co przekłada się na 8 235 rodzin, które zgłosiły zapotrzebowanie na szybki Internet.

W ramach projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej, na zlecenie Województwa firma prywatna przeszkoliła ponad 1 860 osób wykluczonych cyfrowo z zakresu korzystania z Internetu (osoby 45+ z najwyższym średnim wykształceniem z terenów wiejskich i małych miast).

Rysunek 19. Projekty zwiększające dostęp do Internetu

Źródło: Departament Społeczeństwa Informacyjnego.

REALIZACJA PROGRAMÓW PROFILAKTYKI ZDROWOTNEJ, PROMOCJA ZDROWEGO TRYBU ŻYCIA SPRZYJAJĄCEGO ZACHOWANIU DOBREGO STANU ZDROWIA I WYDŁUŻENIA WIEKU AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Działania przewidziane w obszarze rynku pracy przewidują także wsparcie działań z zakresu poprawy zdrowia mieszkańców Warmii i Mazur. Wobec zachodzących zmian demograficznych, których konsekwencją jest zmniejszająca się liczba i wiek zasobów siły roboczej problemem staje się przedwczesne opuszczanie rynku pracy z powodów zdrowotnych.

Głównymi przyczynami zgonów w województwie od lat są zachorowania na choroby układu krążenia (w 2016 r. stanowiły one 36,8% wszystkich zgonów) oraz zachorowania na nowotwory, których odsetek wyniósł 28,9%. W związku ze wzrostem zachorowań i zgonów na te ostatnie (z 3,5 tys. w 2014 roku do 4,1 tys. w 2016 r.) szereg działań z zakresu poprawy zdrowia dotyczy właśnie nowotworów.

W 2017 roku w ramach RPO Warmia i Mazury 2014-2020 Działanie 10.7 *Aktywne i zdrowe starzenie się* podpisano 4 umowy na realizację projektów dotyczących profilaktyki w zakresie chorób nowotworowych raka szyjki macicy oraz raka jelita grubego. W ich ramach zastosowane zostały działania edukacyjno-informacyjne polegające na organizowaniu spotkań ze specjalistami. Podczas odbytych już spotkań przekazywane były informacje nt. zdrowego trybu życia i diety, które pozwalają zmniejszyć ryzyko wystąpienia nowotworu, omówione zostały objawy chorób, badania profilaktyczne oraz sposób postępowania w przypadku niepokojącego wyniku badania. Oprócz spotkań informacyjnych w ramach projektu przewidziano również przeprowadzenie badań w kierunku wykrycia wczesnych zmian nowotworowych. Uczestnicy spotkań otrzymują także specjalnie przygotowane broszury informacyjne. Projekty w zakresie profilaktyki raka szyjki macicy realizo-

wane były na terenie powiatów olsztyńskiego, elbląskiego i ełckiego, natomiast w zakresie profilaktyki raka jelita grubego na terenie całego województwa.

Tabela 85. Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej w ramach RPO WiM 2014-2020 Działanie 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się

Opis wskaźników	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba podpisanych umów w ramach Działania 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się	0	0	0	4
Kwota podpisanych umów w ramach Działania 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się	0	0	0	6 264 945,40 zł
Liczba zakończonych projektów w ramach Działania 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się	0	0	0	0
Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	0	0	0	4 292
Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne	0	0	0	4 296
Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS	0	0	0	4 296

Uwaga: W 2017 r. podpisano łącznie 5 umów o dofinansowanie projektów, jednak jedna z umów uległa rozwiązaniu.

Źródło: dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

Działanie 10.7 RPO WiM 2014-2020 nie cieszy się dużym zainteresowaniem Wnioskodawców. W ramach przeprowadzonych pięciu konkursów wpłynęła mniejsza liczba wniosków niż tego oczekiwano. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy może być trudność w spełnieniu kryteriów konkursu, w tym m.in. partnerstwo oraz umowa z NFZ.

W związku z niskim zainteresowaniem Wnioskodawców startowaniem w konkursach w ramach Działania 10.7 RPO WiM 2014-2020 ROPS zastosował następujące działania naprawcze:

- zorganizowanie szeregu spotkań informacyjnych poświęconych perspektywom realizacji projektów z obszaru zdrowia. Dotychczas zorganizowano 5 spotkań dedykowanych poszczególnym jednostkom chorobowym.
- organizowanie spotkań informacyjnych oraz konsultacji dla potencjalnych Wnioskodawców dotyczących danego konkursu, na których przekazywane są informacje na temat danego konkursu, kryteriów wyboru projektów, a także informacje merytoryczne dotyczące przygotowania wniosku
- przekazywanie informacji dotyczących możliwości aplikowania o środki unijne w ramach obszaru zdrowia na konferencjach poświęconych funduszom w ramach RPO WiM 2014-2020 organizowanych przez Departament Koordynacji Promocji.
- podjęcie kontaktu z NFZ województwa warmińsko – mazurskiego w celu udostępniania informacji o jednostkach stanowiących potencjalnych Wnioskodawców z obszaru zdrowia oraz zamieszczenia w systemie SZOI informacji o planowanych spotkaniach z obszaru zdrowia.

Szeroko rozumiana profilaktyka zdrowotna prowadzona jest jednak przede wszystkim przez Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ. Zarówno akcje jak i realizowane programy kierowane są nie tylko do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale do wszystkich objętych ubezpieczeniem.

Tabela 86. Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ

Opis wskaźników	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba realizowanych projektów/inicjatyw, z tego:	32	42	47	37
- programy profilaktyki zdrowotnej – liczba wykonanych badań	6	6	6	6
- akcje promocyjne	26	36	41	31
Liczba osób w nich uczestnicząca, z tego:	ok. 110 000	ok. 117 000	ok. 107 000	ok. 102 000
- w programach profilaktyki zdrowotnej (badania)	89 750	106 192	95 683	90 084
- w akcjach promocyjnych	ok.20 000	ok.11 000	ok.11 000	ok.12 000

Źródło: Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ.

Realizowane przez NFZ programy dotyczą zarówno profilaktyki chorób nowotworowych (tylko w 2017 r. programem profilaktyki raka piersi objęto 41 455 kobiet, a programem profilaktyki raka szyjki macicy – 27 294 kobiet) jak również profilaktyki gruźlicy (w 2017 r. przebadano 12 171 osób), chorób układu krążenia (6 539 osób) czy chorób odtytoniowych (87 osób).

Promując profilaktykę zdrowotną w latach 2014-2017 Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ w Olsztynie prowadził systematyczną, ścisłą współpracę z wieloma instytucjami i organami m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego (na każdym szczeblu); organizacjami pacjenckimi (np. Amazonki); miejskimi ośrodkami pomocy społecznej; służbami mundurowymi; Kuratorium Oświaty; placówkami edukacyjnymi (szkoły, przedszkola, uczelnie wyższe); miejskimi ośrodkami kultury; uniwersytetami III wieku; radami osiedli mieszkaniowych; Wojewódzkim Ośrodkiem Koordynującym Program Profilaktyki Raka Piersi I Raka Szyjki Macicy; bibliotekami; Powiatową i Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie; fundacjami i mediami. W akcje promujące profilaktykę zdrowotną wśród pracowników zaangażowani byli również pracodawcy z Warmii i Mazur.

Na przestrzeni lat 2014-2017 zorganizowano w sumie ponad 130 akcji plenerowych, pikników zdrowotnych, dni otwartych, wykładów, eventów, konferencji, szkoleń i wizytacji.

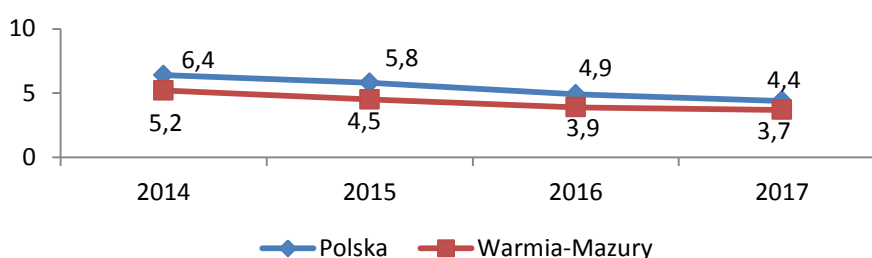
Wśród przykładowych akcji wymienić można:

- Światowe Dni Serca (w 2014 roku mające na celu promowanie zdrowego stylu życia oraz profilaktycznych badań zdrowotnych);
- Dzień Matki – Zbadaj się Mamusiu... (promocja profilaktycznych badań mammograficznych i cytologicznych wśród kobiet posiadających dzieci w wieku przedszkolnym/wczesnoszkolnym w powiatach, gdzie zgodnie ze statystykami badania wykonuje najniższa liczba kobiet);
- Światowy Dzień Walki z Rakiem (promocja profilaktycznych badań mammograficznych i cytologicznych. Zwieńczeniem akcji był Dzień Drzwi Otwartych w Samodzielnym Publicznym Zakład Opieki Zdrowotnej MSWiA z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii w Olsztynie);
- „Dzień Profilaktyki Zdrowotnej – Pisz” (możliwość wykonania badań profilaktycznych m.in. mammografii, cytologii, profilu lipidowego oraz skorzystania z konsultacji medycznych, wykładów prozdrowotnych).

INICJOWANIE I REALIZACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ WSPARCIA DLA OSÓB ZAGROŻONYCH ZWOLNIENIAMI GRUPOWYMI

Informacje przekazywane przez pracodawców powiatowym urządům pracy wskazują, iż po spadku w 2015 r. liczby osób, zagrożonych zwolnieniami grupowymi (z 708 osób w 2014 roku do 437 rok później) rok 2016 przyniósł jej wzrost. Przewidywano wówczas, że procesem tym objętych zostać może 491 osób. Zaznaczyć jednak należy, iż wzrost ten charakterystyczny był dla całego kraju, zaś dynamika zmian w naszym województwie była najniższa w Polsce – wzrost o 12,4% przy ponad 42% skali tego zjawiska w kraju. Rok 2017 przyniósł w regionie znacznie zmniejszenie informacji o planowanych zwolnieniach grupowych. W ciągu całego roku do urzędów pracy wpłynęło jedno zwolnienie, podczas gdy w poprzednich latach średnio 25 (odpowiednio: 21 w 2014 r.; 22 – w 2015 r. i 34 rok później). Pracodawca przewidywał, że zwolnienie może dotyczyć 67 osób. Zaznaczyć również należy, że w analizowanym okresie systematycznie, tak w województwie jak i w kraju, maleje odsetek osób rejestrujących się w urzędach pracy w wyniku zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Od 2014 roku do końca 2017 udział procentowy tej grupy spadł w regionie o 1,5 pkt proc, zaś w kraju o 2,0 pkt proc. Zmniejsza się jednocześnie liczebność tej populacji z 5 508 osób w 2014 roku do 3 332 osób cztery lata później.

Wykres 54. Procentowy udział zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy wśród osób poprzednio pracujących rejestrujących się w urzędach pracy

Źródło: Dane sprawozdawczości o rynku pracy MRPIPS.

Pomimo tego w nowej perspektywie finansowej 2014 - 2020 kontynuowane są działania outplacementowe, które powodują, że rynek pracy nie czeka biernie na to, jaki wpływ na jego stan będzie miała gospodarka, a szybko reaguje na pojawiające się zmiany.

Tabela 87. Opis wskaźników dla Działania 10.5 Wsparcie pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe

Wyszczególnienie	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie.	0	0	62	45
Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie.	0	0	241	221
Liczba podpisanych umów	0	0	3	2
Kwoty na jaką zostały podpisane umowy (w zł)	0	0	9 600 649,92	10 754 117,89

Źródło: WUP w Olsztynie.

Wsparcie outplacementowe, tj. wsparcie osób objętych restrukturyzacją lub reorganizacją zakładów, bądź zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy obejmuje Działanie 10.5 - *Wsparcie outplacementowe osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z pracy* Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020. Outplacement obejmuje kompleksowy zestaw działań dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczestników projektu, w tym m.in.:

- doradztwo zawodowe połączone z przygotowaniem Indywidualnego Planu Działania jako obowiązkowy element wsparcia;
- poradnictwo psychologiczne;
- pośrednictwo pracy;
- szkolenia, kursy, studia podyplomowe;
- staże, praktyki zawodowe;
- subsydiowanie zatrudnienia;
- dodatek relokacyjny;
- wsparcie finansowe na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, w formie zwrotnej lub bezzwrotnej, połączone ze wsparciem pomostowym w formie doradztwa i szkoleń oraz w postaci finansowej. O uzyskanie bezzwrotnego wsparcia finansowego może ubiegać się osoba, która spełnia co najmniej jeden z warunków: jest osobą z niepełnosprawnością, jest osobą powyżej 50. roku życia, jest kobietą, jest pracownikiem o niskich kwalifikacjach, jest osobą poniżej 30. roku życia.

W 2017 roku w Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie ogłosił i rozstrzygnął 3 konkursy na które przeznaczono ok. 12,9 mln zł. W odpowiedzi na nabór wpłynęły 3 wnioski – po jednym w każdym z konkursów. Podpisano 2 umowy na kwotę prawie 10,2 mln zł. Umowy obejmują subregiony olsztyński i elbląski. Ze wsparcia skorzystały 573 osoby.

Działanie 3. Zwiększenie dostępności miejsc pracy i usług społecznych

ROZWÓJ I PROMOCJA NOWYCH, ELASTYCZNYCH FORM ZATRUDNIENIA

Na rynku pracy, pojęcie elastyczności można określić jako zdolność adaptacji do nowych warunków na dynamicznie zmieniającym się rynku oraz umiejętność przystosowania się do pojawiających się nowych rozwiązań technologicznych. Zmiany globalizacyjne, technologiczne i konkurencyjne zachodzące w dzisiejszym świecie w dużej mierze wpływają na życie społeczno-zawodowe pracowników.

Można przyjąć, że elastyczną formą zatrudnienia jest każda, która odbiega od tradycyjnego zatrudnienia (stały etat). Rodzaj umowy może być inny niż umowa o pracę na czas nieokreślony, wymiar czasu pracy może odbiegać od zatrudnienia na pełny etat, miejsce zatrudnienia może być inne niż siedziba pracodawcy, regularność zatrudnienia może być różna niż praca w określonych godzinach, a długość zatrudnienia może być inna niż długoletnie ciągłe zatrudnienie.

Do najistotniejszych i najczęściej wymienianych form organizacyjnych elastycznego zatrudnienia należą:

- **telepraca** – jej kluczową cechą jest mobilność oraz świadczenie pracy na rzecz kilku firm w tym samym czasie. Do największych zalet tej formy zatrudnienia z punktu widzenia pracownika zalicza się: m.in. możliwość świadczenia telepracy w warunkach domowych, dostosowanie czasu pracy do potrzeb indywidualnych, czy łatwiejszy dostęp do pracy na terenie całego kraju;
- **praca tymczasowa** - zatrudniony przez agencję pracy tymczasowej pracownik tymczasowy, świadczy pracę na rzecz i w miejscu wskazanym przez przedsiębiorstwo-użytkownika, za wynagrodzeniem ustalonym i wypłacanym przez agencję pracy tymczasowej;
- **niepełny wymiar czasu pracy** - rozkład czasu pracy pracownika niepełnoetatowego może mieć charakter stały lub zmienny. Różnice pomiędzy pracownikiem pełnoetatowym i zatrudnionym w niepełnym wymiarze godzin mają charakter ilościowy;
- **umowy cywilno-prawne** – tzw. niepracownicze, m.in. umowa zlecenia, umowa o dzieło, umowa agencyjna czy kontrakt menadżerski. Dają one możliwość swobodnego ich kształtowania oraz określania czasu i miejsca ich wykonywania;
- **work – sharing**⁷² – jest to redukcja godzin pracy oraz wynagrodzenia przez pracodawcę, pomagając w znaczący sposób ograniczyć koszty bez zwolnień.

Wśród elastycznych form zatrudnienia można przyjąć podział między formami mniej i bardziej elastycznymi, choć w dużej mierze może mieć on charakter subiektywny. Telepracę, pracę tymczasową czy zatrudnienie na podstawie umów cywilnoprawnych można przyporządkować do bardziej elastycznych i częściej występujących form zatrudnienia.

Niepełny wymiar czasu pracy

Stwarza duże możliwości uelastycznienia, ponieważ pozwala on na uniknięcie przekraczania dziennej normy czasu pracy, co jest podstawowym problemem zastosowania elastycznych form czasu pracy przy pełnym wymiarze czasu pracy. Niepełny wymiar czasu pracy jest często łączony z innymi elastycznymi koncepcjami czasu pracy, np. z ruchomym czasem pracy, systemem modułowym, rocznym czasem pracy.

Tabela 88. Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

	Liczba osób*				Odsetek w ogólnej liczbie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Pełnozatrudnieni	220 782	223 164	228 495	b.d.	94,1	94,3	94,4	b.d.
Niepełnozatrudnieni	13 958	13 413	13 662	b.d.	5,9	5,7	5,6	b.d.

• bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób

Źródło: Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2014-2017.

⁷² Zgodnie z art. 12 ustawy o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców przewiduje się możliwość obniżenia wymiaru czasu pracy pracownika przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy i nie więcej niż do połowy pełnego wymiaru czasu pracy, przy proporcjonalnym obniżeniu wynagrodzenia za pracę.

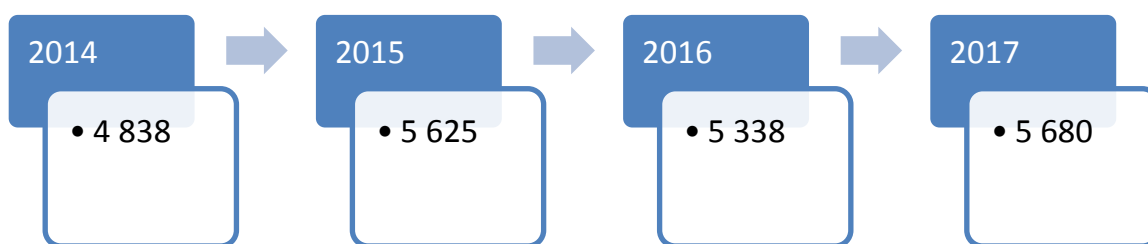
W latach 2014-2016 liczba osób pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy w regionie ulegała wahaniom, podczas gdy ilość osób zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy wzrastała. W analizowanym okresie, największy wzrost pełnozatrudnionych odnotowano w latach 2016-2017, bowiem ich liczba zwiększyła się o 5 331 osób (2,4%). Natomiast liczba niepełnozatrudnionych w 2015 roku zmniejszyła się o 3,9% (545 osób), podczas gdy w 2016 roku nastąpił wzrost o 1,8% (249 osób) wynosząc 13 662 osoby. Jednakże biorąc pod uwagę lata 2014-2016 to w 2014 roku było najwięcej niepełnozatrudnionych – ich liczba wyniosła 13 958 osób.

Praca tymczasowa

Praca tymczasowa to specyficzna forma zatrudnienia o charakterze okresowym, której istotą jest trójstronna relacja. Zaangażowane w nią są trzy podmioty: pracownik, agencja pracy tymczasowej oraz klient agencji, czyli tzw. pracodawca użytkownik. Agencja pracy tymczasowej zatrudnia pracowników tymczasowych na podstawie umowy o pracę na czas określony lub umowy cywilnoprawnej, którzy mogą wykonywać zadania o charakterze sezonowym, okresowym, doraźnym, a także takie, których terminowe wykonanie przez pracowników zatrudnionych przez pracodawcę użytkownika nie byłoby możliwe. Pracownik tymczasowy może również wykonywać obowiązki nieobecnego pracownika zatrudnionego przez pracodawcę użytkownika.

Pracę tymczasową mogą podjąć zarówno osoby uczące się, jak i starsze, często pracując w niepełnym wymiarze godzin. Jest to także atrakcyjna propozycja dla osób wracających do pracy po dłuższej przerwie. Z perspektywy rynku pracy praca tymczasowa jest dobrym rozwiązaniem, gdyż zapewnia aktywizację zawodowo często osobom, które posiadają niższe kwalifikacje lub są bierni zawodowo.

Rysunek 20. Liczba osób zatrudnionych przez agencje pracy tymczasowej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

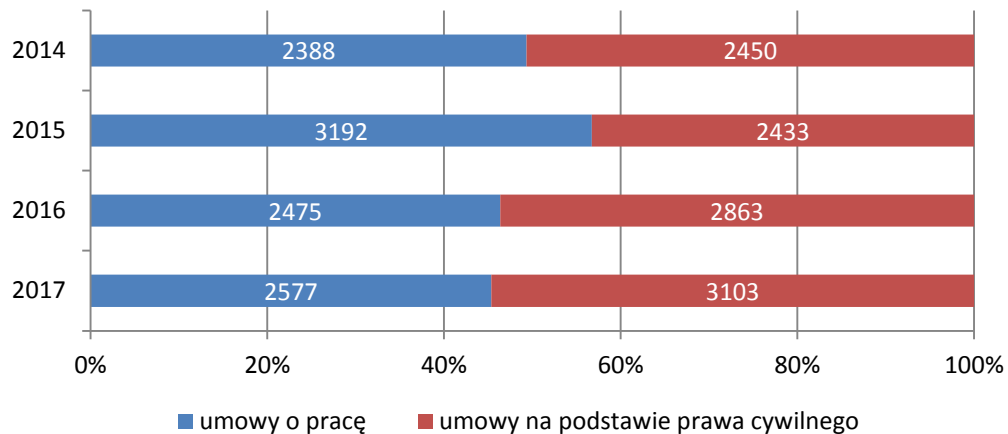

Źródło: Informacja o działalności agencji zatrudnienia w latach 2014-2017. Opracowanie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

W latach 2014-2017 liczba osób zatrudnionych przez agencje pracy tymczasowej zwiększała się. Wyjątek stanowi 2016 rok, kiedy liczba pracowników tymczasowych zmniejszyła się o 5,1%, tj. o 287 osób. Największy wzrost można było zauważyć w 2015 roku, bowiem liczba zatrudnionych przez agencję pracy tymczasowej w stosunku do 2014 roku zwiększyła się o 16,3% (787 osób).

W 2017 roku agencje pracy tymczasowej w regionie zatrudniły 5 680 osób, co dało wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 6,4% (o 342 osoby).

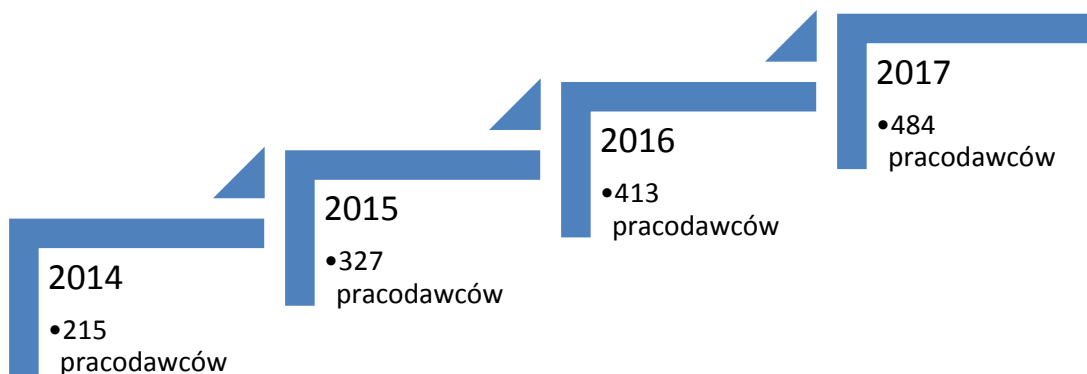
Wykres 55. Liczba osób zatrudnionych przez agencje pracy tymczasowej na podstawie umowy o pracę oraz umowy prawa cywilnego w latach 2014-2017

Źródło: Informacja o działalności agencji zatrudnienia w latach 2014-2017. Opracowanie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Biorąc pod uwagę rodzaj zawieranych umów z pracownikami tymczasowymi, jedynie w 2015 roku kierowano osoby do pracy w większości na podstawie umów o pracę (3 192 osoby, tj. 56,7% ogółu). W 2014 roku odsetek pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę oraz na podstawie umowy prawa cywilnego był zbliżony i wyniósł odpowiednio 49,4% (2 388 osób) i 50,6%, tj. 2 450 osób. Natomiast w latach 2016-2017 nastąpiła przewaga umów prawa cywilnego zawieranych z pracownikami tymczasowymi, w 2016 ich odsetek wyniósł 53,6% (2 863 osoby), natomiast w 2017 roku – 54,6% (3 103 osoby).

Rysunek 21. Liczba pracodawców korzystających z usług agencji pracy tymczasowej w latach 2014-2017

Źródło: Informacja o działalności agencji zatrudnienia w latach 2014-2017. Opracowanie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

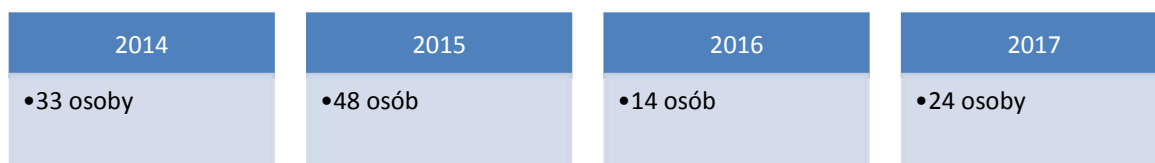
Praca tymczasowa staje się przydatna zarówno dla osób korzystających z usług tych agencji - przy zdobywaniu doświadczeń w krótkim czasie, jak również dla pracodawców użytkowników, gdyż duża część obowiązków związanych z zatrudnieniem pracowników spoczywa na agencjach pracy tymczasowej. Firmy coraz częściej korzystają z pracowników tymczasowych, bo uważają, że taka forma pracy jest bardziej elastyczna i mniej obciążająca finansowo. Jak wynika ze statystyk, w analizowanym okresie (2014-2017) liczba podmiotów do których kierowani byli pracownicy tym-

czasowi zwiększyła się ponad dwukrotnie. W 2014 roku z usług agencji pracy tymczasowej skorzystało 215 pracodawców, podczas gdy w 2017 roku 484 pracodawców.

Specyficzną formą nowej formy zatrudnienia będącą szansą na rozwój, w tym zawodowy jest wolontariat. Najważniejszym elementem wolontariatu jest obok nabycia nowych umiejętności, uzyskanie doświadczenia, z którym łatwiej jest wejść na rynek pracy.

Idea wolontariatu wprowadzana jest w wielu instytucjach. Od 2010 roku Ochotnicze Hufce Pracy realizują program „Wolontariat w OHP”, polegający na prowadzeniu przez młodych wolontariuszy różnorodnych form wsparcia dla młodzieży. Program jest wzbogaceniem i uzupełnieniem oferty Centrów Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w zakresie zaspakajania potrzeb związanych z rozwojem zawodowym oraz osobistym, inspirowaniem do samopomocy, uwrażliwianiem młodzieży na lokalne problemy społeczne oraz zachęcaniem do włączania się w ich rozwiązywanie. W latach 2014-2017 w ramach programu wzięło udział 119 wolontariuszy. Wolontariusze, z którymi została nawiązana współpraca dzielili się swoją wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem z różnych dziedzin z innymi młodymi ludźmi. Jest to z jednej strony umożliwienie odbiorcom programu poszerzenia swojej wiedzy, nabycia nowych umiejętności, przydatnych w przyszłym życiu zawodowym, a z drugiej strony stworzenie młodym wolontariuszom szansy na zdobycie doświadczenia zawodowego i spróbowanie swoich sił w pracy z młodzieżą, dzięki czemu stają się bardziej konkurencyjni na rynku pracy.

Rysunek 22. Liczba wolontariuszy w ramach programu "Wolontariat w OHP"

Źródło: Dane OHP.

WSPIERANIE TWORZENIA MIEJSC PRACY W RAMACH EKONOMII SPOŁECZNEJ, W TYM W SPÓŁDZIELNIACH SOCJALNYCH

Ideą ekonomii społecznej jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W praktyce jest to więc kompleksowa praca z osobami długotrwale bezrobotnymi, po pobycie w zakładach karnych i zakładach opiekuńczych, niepełnosprawnymi, czyli praca z osobami, które na rynku pracy mają ograniczone szanse. Działalność ta ma wpływ na poczucie zaufania społecznego, bezpieczeństwo i rozwój wspólnoty lokalnej. Osoby te są powoli wprowadzane nie tylko w system pracy zawodowej, ale także są aktywizowane społecznie w grupach wsparcia, lokalnych stowarzyszeniach i inicjatywach kulturalno-sportowych.

Ekonomię społeczną określa się często jako „przedsiębiorczość społeczną” czy „gospodarkę solidarną”, gdyż najlepszym sposobem na włączenie społeczne i zawodowe jest tworzenie miejsc pracy przy pomocy instrumentów gospodarczych i równoczesnym zaangażowaniu na rzecz wspólnoty lokalnej. Rynek, na którym działają przedsiębiorstwa staje się miejscem funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej. Mogą one stać się partnerem, podwykonawcą lub konkurencją firmy.

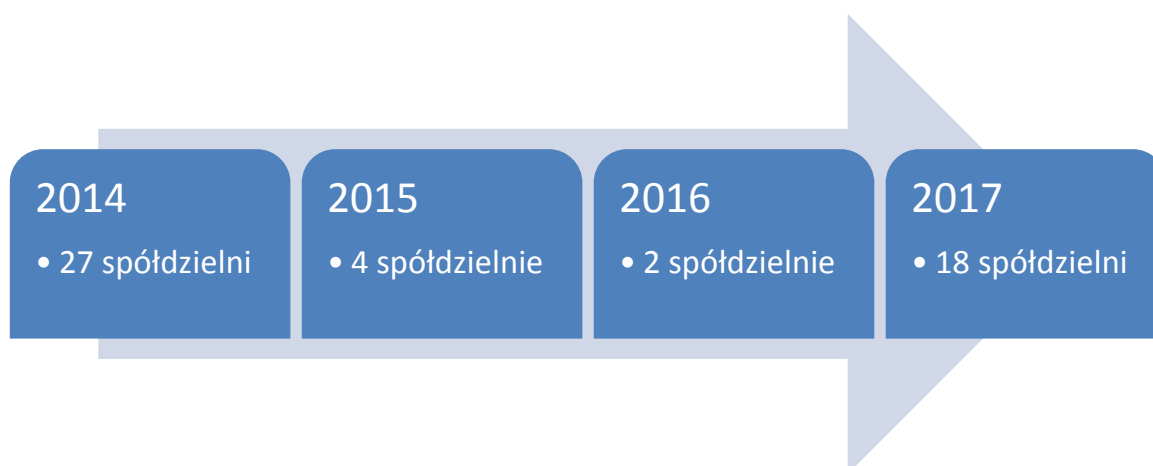
Spółdzielnie socjalne⁷³

To dotąd niewykorzystany w pełni instrument aktywizacji zawodowej osób wykluczonych, skazanych na społeczną i ekonomiczną marginalizację, jednak na przestrzeni lat staje się coraz popularniejszą formą zatrudnienia. Spółdzielnia socjalna jest przedsiębiorstwem społecznym bowiem łączy w swojej działalności funkcje społeczne i ekonomiczne. Zysk wypracowany przez jej członków służy przede wszystkim społecznej i zawodowej reintegracji osób wykluczonych.

Spółdzielnia socjalna działa na rzecz:

- społecznej reintegracji jej członków oraz pracowników, czyli są to działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy lub zamieszkania;
- zawodowej reintegracji jej członków oraz pracowników, której celem jest odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy – a działania te nie są wykonywane w ramach prowadzonej przez spółdzielnię socjalną działalności gospodarczej.

Rysunek 23. Liczba rejestracji spółdzielni socjalnych w województwie warmińsko-mazurskim w KRS w latach 2014-2017

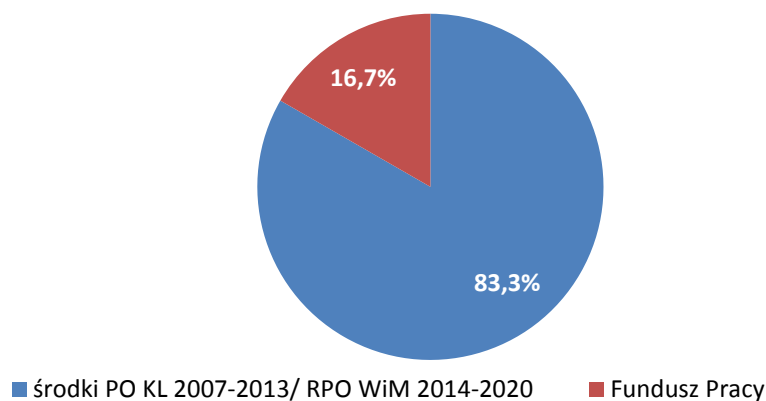
Źródło: Dane ROPS.

W latach 2014-2017 w regionie powstało się 51 spółdzielni socjalnych. Najwięcej z nich, bo 27 zarejestrowano w 2014 roku, z czego 20 spółdzielni socjalnych powstało w ramach wsparcia dotacyjnego PO KL 2007-2013. W kolejnych dwóch latach, ze względu na wyczerpanie środków finansowych w ramach projektów Operatorów dotacji dla spółdzielni socjalnych, liczba powstałych spółdzielni spadała. W 2015 roku powstały, 4 takie podmioty, z czego dwa były finansowane z Funduszu Pracy, a 2016 zarejestrowano 2 spółdzielnie socjalne. Natomiast w ramach RPO WiM 2014-2020 i rozpoczęcia działalności Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej powstało w 2017 roku 18 spółdzielni socjalnych.

⁷³ Liczba założycieli spółdzielni socjalnej nie może być mniejsza niż trzy, jeżeli założycielami są osoby fizyczne i dwa, jeżeli założycielami są osoby prawne. Spółdzielnia powołana do życia przez trzy osoby musi w ciągu 12 miesięcy przyjąć w poczet członków kolejne dwie osoby. Każdy członek spółdzielni ma prawo udziału w zarządzaniu sprawami spółdzielni. Obowiązuje taka sama zasada jak w całej spółdzielczości, że jeden członek – to jeden głos i głos każdego członka jest tak samo ważny, bez względu na wysokość udziałów.

Środki unijne są głównym źródłem finansowania spółdzielni socjalnych w województwie warmińsko-mazurskim, dzięki którym w latach 2014-2017 powstało 40 podmiotów, tj. 83,3% ogółu spółdzielni socjalnych w regionie, natomiast dzięki dotacji z Funduszu Pracy rozpoczęło swoją działalność 8 podmiotów (16,7% ogółu).

Wykres 56. Dotacje na rozpoczęcie działalności spółdzielni socjalnych w latach 2014-2017

Źródło: Dane ROPS.

W latach 2014-2017, najczęściej omawianych organizacji powstało w m. Olsztyn i powiecie działdowskim – po 6 spółdzielni socjalnych. Natomiast po jednej spółdzielni socjalnej zarejestrowano w powiatach: iławskim (w 2014 roku) oraz węgorzewskim (w 2017 roku).

Spółdzielnie socjalne zarejestrowane w województwie warmińsko-mazurskim prowadzi działalność w wielu branżach. Najwięcej z nich zajmuje się prowadzeniem działalności w branży gastronomicznej, jednak są też oferowane usługi m.in. sprzątnia, pielęgnacji terenów zielonych, czy usług opiekuńczych.

Według danych zawartych w KRS na koniec 2017 roku aktywnie figurowało 97 spółdzielni socjalnych. W latach 2014-2017 z KRS wykreślono łącznie 9 spółdzielni socjalnych, z czego 6 podmiotów w 2017 roku. Jednak jak wynika z monitoringu przeprowadzonego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, nie wszystkie podmioty były faktycznie aktywne, część z nich zakończyła działalność, lecz nie zostały one jeszcze wyrejestrowane. Zgodnie z badaniem dokonany przez ROPS, na koniec 2017 roku w regionie aktywne były 74 spółdzielnie socjalne, jedynie w powiecie braniewskim i oleckim nie funkcjonowały żadne spółdzielnie socjalne.

W ramach poddziałania 11.3.1 RPO WiM 2014-2020 realizowane są projekty mające na celu wspieranie przedsiębiorczości społecznej i podmiotów ekonomii społecznej. Celem projektów jest udzielanie wsparcia dla kobiet i mężczyzn zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych społecznie, które prowadzić ma do podjęcia zatrudnienia w nowo powstałych lub istniejących przedsiębiorstwach społecznych (PS).

Dodatkowo w ramach projektów udzielane jest również wsparcie dla podmiotów ekonomii społecznej (PES) stwarzających warunki do powstawania nowych miejsc pracy poprzez ekonomizację ich działalności. W projektach świadczone są usługi animacyjne, inkubacyjne, biznesowe i szkoleniowe służące zakładaniu przedsiębiorstw społecznych, tworzenie i wspieranie grup inicjatywnych zainteresowanych utworzeniem podmiotów ekonomii społecznej, dostęp dla przedsię-

biorstw społecznych do usług prawnych, księgowych i marketingowych, wspieranie tworzenia powiatowych zespołów ds. ekonomii społecznej i paktów na rzecz ekonomii społecznej, dotacje i wsparcie pomostowe na zakładanie przedsiębiorstw społecznych prowadzące do zatrudnienia oraz na tworzenie miejsc pracy w funkcjonujących przedsiębiorstwach społecznych.

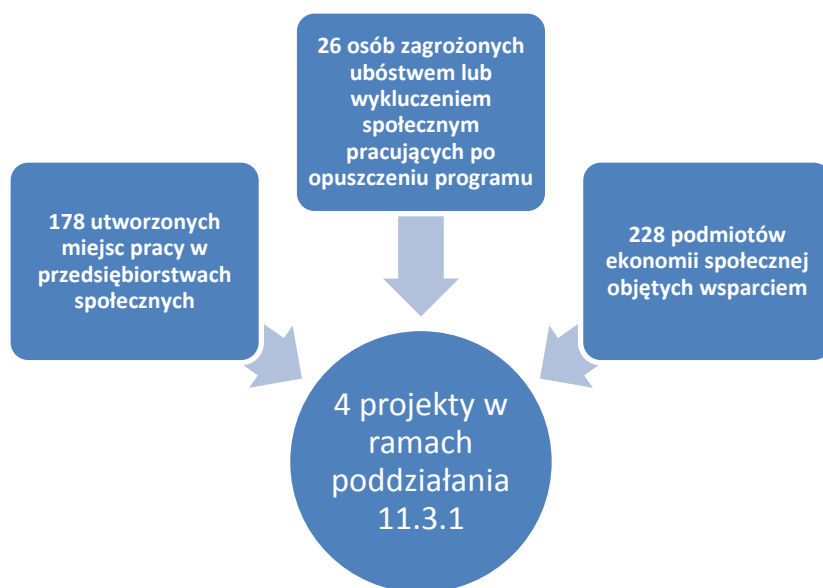
Tabela 89. Wskaźniki dla poddziałania 11.3.1 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej RPO WiM 2014-2020

	2014	2015	2016	2017
Liczba podpisanych umów (Poddziałanie 11.3.1 RPO WiM 2014-2020)	0	0	4	0
Liczba zakończonych projektów	0	0	0	0
Kwota podpisanych umów (Poddziałanie 11.3.1 RPO WiM 2014-2020)	0	0	39 710 868,24 zł	0
– Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu	0	0	0	26
– Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	0	0	0	178
– Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	0	0	0	228
Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej funkcjonujące w województwie	4	4	4	4
Inkubatory Przedsiębiorczości Społecznej funkcjonujące w województwie				14

Źródło: Dane ROPS.

W związku z opóźnieniem we wdrażaniu RPO WiM 2014-2020 (pierwsze nabory wniosków były przeprowadzane i rozstrzygane w 2016 roku) w tym okresie podpisano 4 umowy na realizację projektów z poddziałania 11.3.1 RPO WiM 2014-2020. Dzięki realizacji projektów objęto wsparciem 228 podmiotów ekonomii społecznej, stworzono 178 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, a 26 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym podjęło zatrudnienie.

Rysunek 24. Projekty realizowane w ramach poddziałania 11.3.1 RPO WiM 2014-2020

Źródło: Dane ROPS.

Zjednoczeniu społecznemu i zawodowemu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym służą podmioty reintegracyjne. Są to m.in. centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej. Ich głównym celem jest przygotowanie do prowadzenia lub pracy w przedsiębiorstwie społecznym, mogą być też prowadzone jako usługa na rzecz społeczności lokalnej przez przedsiębiorstwa społeczne.

Praktyka funkcjonowania centrów integracji społecznej (CIS) i klubów integracji społecznej (KIS) w trakcie wielu lat wykształciła model partnerskiej współpracy z instytucjami pomocy społecznej, rynku pracy i lokalnymi przedsiębiorcami, w którym aktywnym inicjatorem różnych działań są podmioty zatrudnienia socjalnego.

Centra integracji społecznej

Celem działalności CIS jest reintegracja społeczno - zawodowa osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Efektem uczestnictwa w CIS jest zdobycie umiejętności pozwalających na podjęcie pracy u pracodawcy, rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub podjęcie wspólnych działań m.in. w ramach spółdzielni socjalnej.

Uczestnikami CIS mogą być osoby, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Tabela 90. Centra integracji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba centrów integracji społecznej	7	9	9	10
Liczba uczestników zajęć w CIS - ogółem⁷⁴	871	756	908	1042
Liczba osób, które rozpoczęły zajęcia w CIS	466	361	564	678
Liczba osób, które ukończyły zajęcia w CIS	319	292	309	350
Liczba uczestników usamodzielnionych ekonomicznie	105	121	112	164

Źródło: Dane ROPS.

Jak wynika z poniższej tabeli, liczba centrów integracji społecznej z roku na rok rosła. W 2014 roku w regionie funkcjonowało 7 centrów integracji społecznej, natomiast w 2017 roku 10. Biorąc pod uwagę lata 2014-2017, można zauważyć wzrost liczby uczestników zajęć CIS, wyjątek stanowi 2015 rok, kiedy liczba tych osób zmniejszyła się o 13,2% (tj. o 115 osób) i wyniosła 756 osób. Pomimo tego, iż w 2015 roku zmniejszyła się liczba uczestników w CIS, co mogło wynikać z zakończonych projektów finansowanych z EFS, to ich spadek nie miał wpływu na ilość osób usamodzielnionych ekonomicznie, bowiem wyniosła ona 121 osób. Można zauważyć, iż w analizowanym okresie (2014-2017) liczba osób usamodzielnionych ekonomicznie zwiększała się. Wyjątek stanowi

⁷⁴ Różnica między liczbą uczestników CIS ogółem, a liczbą osób, które rozpoczęły zajęcia w CIS wynika z tego, iż prawie każdy Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego (IPZS) przechodzi z roku na rok, bowiem nie ma możliwości ukończenia 12-miesięcznego IPZS w tym samym roku kalendarzowym.

2016 rok, gdzie odnotowano niewielki spadek (7,4%, tj. o 9 osób). W 2017 roku liczba tych osób była najwyższa w całym 4 letnim okresie monitoringu i wyniosła 164 osoby. W tym okresie również liczba osób uczestniczących w zajęciach w CIS była najwyższa i wyniosła 1 042 osoby, był to wzrost w stosunku do 2016 roku o 14,7% (134 osoby).

Biorąc pod uwagę liczbę osób, które ukończyły zajęcia w CIS, w stosunku do uczestników usamodzielnionych ekonomicznie, ich odsetek w latach 2015 i 2017 był najwyższy i wynosił odpowiednio 41,4% oraz 46,4%, natomiast najniższy był w 2014 roku (32,9%) oraz w 2016 (36,2%).

Kluby integracji społecznej

Wśród podmiotów integracji społeczno-zawodowej najliczniejszą grupę stanowiły kluby integracji społecznej. Jest to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy.

Zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym uczestnikami zajęć w klubie integracji społecznej mogą być osoby, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Osoby i rodziny zmagające się z problemem bezrobocia należą do grup szczególnego ryzyka i pozostawienie ich samym sobie może przyczynić się do dalszej marginalizacji, co w efekcie może doprowadzić do społecznego wykluczenia. Działalność KIS-ów polega przede wszystkim na prowadzeniu działań o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym, natomiast zatrudnienie odbywa się głównie w ramach prac społecznie użytecznych.

Tabela 91. Kluby integracji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba klubów integracji społecznej⁷⁵	40	39	33	42
Liczba uczestników zajęć w KIS – ogółem	5197	2594	5049	4460
z czego:				
– uczestnicy zajęć reintegracji społeczno-zawodowej			418	574
– uczestnicy zajęć reintegracji społecznej			1102	692
– uczestnicy zajęć reintegracji zawodowej	b.d.	b.d.	1075	965
– pozostałe osoby będące klientami pomocy społecznej okazjonalnie korzystające z usług KIS			2454	2235
Liczba osób uzyskujących zatrudnienie (w tym na umowę o pracę)	942	1031	885	1094

Źródło: Dane ROPS.

Kluby integracji społecznej, ze względu na ich szeroką formułę działania, są często uruchamianą formą wsparcia osób będących w trudnej sytuacji życiowej. W latach 2014-2017 liczba funkcjonujących klubów integracji społecznej była zmienna. Największy spadek odnotowano w 2016 roku,

⁷⁵ Dane dotyczą liczby funkcjonujących KIS, a nie figurujących w rejestrze Wojewody Warmińsko-Mazurskiego.

wtedy w regionie działały 33 KIS-y, a w stosunku do 2015 roku ich liczba zmniejszyła się o 6 podmiotów (15,4%). Tak znaczącego spadku można upatrywać w zakończeniu projektów systemowych i braku środków na prowadzenie działalności. Wraz ze zmniejszeniem się liczby aktywnych podmiotów w 2016 roku, spadkowi nie uległa liczba uczestników zajęć w KIS, jednak miało to wpływ na liczbę osób uzyskujących zatrudnienie. Spośród analizowanych 4 lat, właśnie w 2016 roku liczba osób zatrudnionych (w tym na umowę o pracę) była najniższa i wyniosła 885 osób, był to spadek w stosunku do poprzedniego roku o 14,2% (146 osób).

Biorąc pod uwagę 4 letni okres monitoringu, rok 2017 dla klubów integracji społecznej był najbardziej efektywny bowiem dzięki funkcjonowaniu 42 KIS-ów 1 094 osoby uzyskały zatrudnienie, była to największa liczba osób, a jej wzrost w stosunku do 2016 roku wyniósł 23,6% (209 osób).

Jak wynika z tabeli w latach 2016-2017 uczestnikami zajęć w klubie integracji społecznej najczęściej były osoby będące klientami pomocy społecznej, które okazjonalnie korzystają z usług KIS. Są to osoby niebędące uczestnikami zajęć, ponieważ nie podpisały kontraktu socjalnego, ale korzystały z porad prawnych lub innych form wsparcia realizowanych przez KIS. W 2016 roku były to 2 454 osoby, natomiast w 2017 roku 2 235 osób. Ponadto w latach 2016-2017 osoby uczestniczące w KIS brały udział w zajęciach reintegracji zawodowej, są to działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie integracji społecznej oraz zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. W 2016 roku brało w nich udział 1 075 osób, natomiast w 2017 roku ich liczba zmniejszyła się o 110 osób (10,2%) i wyniosła 965 osób. Dodatkowo uczestnicy zajęć w KIS mogą brać udział w zajęciach reintegracji społecznej, które mają na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu. W 2016 roku było 1 102 uczestników reintegracji społecznej, natomiast już w 2017 roku brały w nich udział 692 osoby (spadek o 410 osób, tj. o 37,2%).

Tabela 92. Działalność centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej w ramach projektów RPO WiM 2014-2020

Opis wskaźników	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba centrów integracji społecznej	0	0	3	4
Liczba uczestników zajęć w CIS - ogółem	0	0	152	278
Liczba osób, które rozpoczęły zajęcia w CIS	0	0	152	153
Liczba osób, które ukończyły zajęcia w CIS	0	0	2	83
Liczba uczestników usamodzielnionych ekonomicznie	0	0	3	58
- skierowani do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy	0	0	0	33
- zatrudnieni u pracodawcy bez zatrudnienia wspieranego	0	0	3	25
Liczba klubów integracji społecznej	0	0	2	5
Liczba uczestników zajęć w KIS – ogółem	0	0	37	123
Liczba osób uzyskujących zatrudnienie (w tym umowę o pracę)	0	0	0	11

Źródło: Dane ROPS.

W ramach projektów, które obejmowały działania wspierające aktywność zawodową i edukacyjną poprzez system pomocy społecznej na koniec 2017 roku swoje usługi realizowały 4 centra integracji społecznej, dzięki czemu 278 osób uczestniczyło w zajęciach w CIS, a efektem tego 58 osób

usamodzieliło się ekonomicznie. Spośród osób, które usamodzieliły się ekonomicznie 56,9% - 33 osoby zostały skierowane do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy, natomiast 43,1% - 25 osób uzyskało pracę bez zatrudnienia wspieranego. W ramach projektów dotyczących CIS-ów każdy uczestnik poddawany był wieloprofilowej diagnozie posiadanych zasobów i deficytów. Diagnoza była przeprowadzana przez zespół specjalistów, w skład którego wchodził: psycholog, doradca zawodowy, coach, lekarz medycyny oraz specjalista ds. aktywizacji społeczno-zawodowej. Na podstawie tej diagnozy dla każdego uczestnika opracowywano indywidualny plan rozwoju, w ramach którego określano, jakim wsparciem zostanie on objęty. W projektach zastosowano następujące instrumenty/usługi: wsparcie psychologa, wsparcie doradcy zawodowego, wsparcie coacha, kursy i szkolenia zawodowe, praktyki zawodowe u pracodawców.

W projektach dotyczących KIS-ów brało udział 5 takich instytucji, a z ich usług skorzystały 123 osoby, dzięki czemu 11 osób uzyskało zatrudnienie (w tym umowę o pracę). W ramach projektu każdego z uczestników obejmowano Indywidualnym Planem Działania (IPD), w którym określono jakie kompetencje i zasoby posiada dana osoba oraz jakie powinna pozyskać i rozwinąć. W projektach zastosowano następujące instrumenty/usługi: wsparcie psychologiczne uczestników, indywidualne konsultacje z trenerem pracy, indywidualne konsultacje z prawnikiem, indywidualne konsultacje ze specjalistą kreowania wizerunku, warsztaty rozwoju umiejętności społecznych (obejmujące m.in. warsztaty z zakresu komunikacji interpersonalnej, asertywności i umiejętności rozwiązywania problemów i konfliktów w życiu prywatnym i w pracy, warsztaty z zakresu profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy, warsztaty zarządzania budżetem domowym oraz długiem, warsztaty umiejętności wychowawczych), warsztaty aktywizacji zawodowej (obejmujące m.in. zasady przygotowywania dokumentów aplikacyjnych, poznanie metod poszukiwania pracy, przygotowanie się do złożenia oferty pracy i podjęcia zatrudnienia), kursy zawodowe (dobre indywidualnie na podstawie opracowanego IPD), staże zawodowe.

Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) to wyodrębniona organizacyjnie i finansowo placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. WTZ są prowadzone głównie przez fundacje i stowarzyszenia, a ich koszty współfinansowane są przede wszystkim ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a także ze środków powiatu, w którym dany warsztat funkcjonuje. Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej, planowanych działań wobec uczestnika i spodziewanych efektów tych działań.

Tabela 93. Warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące w regionie w latach 2014-2017

	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba warsztatów terapii zajęciowej	35	35	35	35
Liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej	1422	1438	1452	1479

Źródło: Dane ROPS.

W latach 2014-2017 funkcjonowało 35 warsztatów terapii zajęciowej, ich liczba w tym okresie pozostała niezmienna. Analizując uczestników warsztatów terapii zajęciowej, z roku na rok ich liczba wzrastała. Jest to stały trend wzrostu wahający się od 1,0% (14 osób) w latach 2015-2016, do 1,8% (27 osób) w latach 2016-2017.

Zakłady aktywności zawodowej

Zakłady aktywności zawodowej (ZAZ) są tworzone w celu zatrudniania osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i określonych w ustawie grup osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także przygotowania ich do życia w otwartym środowisku oraz pomocy w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości. ZAZ prowadzi działalność na rynku głównie poprzez sprzedaż wytworzonych dóbr i usług, niemniej jednak działalność wytwórczo-usługowa ma charakter podrzędny, a podstawowym celem jest zapewnienie pracy w celach utrzymania i przywrócenia zdolności do pracy osobom z niepełnosprawnością i przygotowania ich na otwarty rynek pracy.

Tabela 94. Zakłady aktywności zawodowej funkcjonujące w regionie w latach 2014-2017

	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba zakładów aktywności zawodowej	7	8	8	9
Liczba osób zatrudnionych w ZAZ – ogółem	311	360	366	401
w tym osób z niepełnosprawnościami	225	260	263	288

Źródło: Dane ROPS.

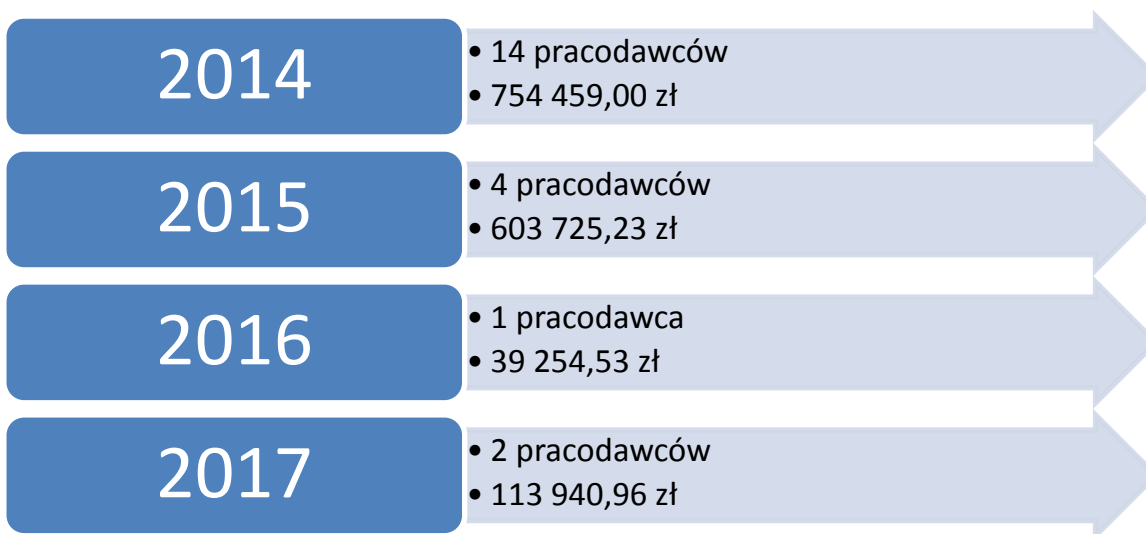
Liczba zakładów aktywności zawodowej wzrastała i na koniec 2017 roku w regionie funkcjonowało 9 takich podmiotów. W latach 2014-2017 liczba osób zatrudnionych w ZAZ zwiększała się, przy czym w 2017 roku zatrudniały łącznie 401, a czego 71,8% (288 osób) stanowiły osoby z niepełnosprawnościami.

POMOC PRACODAWCOM, KTÓRYM POGORSZYŁY SIĘ WARUNKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W CELU OCHRONY MIEJSC PRACY

Zgodnie z ustawą z dnia 11 października 2013 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy, przedsiębiorca prowadzący działalność związaną z handlem, przetwórstwem, transportem, uprawą rolną lub chowem i hodowlą zwierząt, a także wynikającymi z tej działalności usługami, który stracił na krajowych lub zagranicznych rynkach towarowych, a produkt tej działalności doznał ograniczeń ilościowych lub wartościowych w obrocie handlowym na krajowych lub zagranicznych rynkach towarowych, w następstwie wystąpienia czasowych ograniczeń, z przyczyn niezależnych od przedsiębiorcy, wwozu towarów na terytoria innych krajów (embargo), mógł otrzymać wsparcie finansowe ze środków FGŚP z tytułu:

- przestoju ekonomicznego, bądź
- obniżonego wymiaru czasu pracy.

Rysunek 25. Pracodawcy korzystający z pomocy Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na ochronę miejsc pracy w latach 2014-2017

Źródło: Dane FGŚP.

W latach 2014 – 2017, na podstawie ustawy z dnia 11 października 2013 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych udzielił wsparcia finansowego dla 21 przedsiębiorców. Udzielona pomoc w łącznej wysokości 1 511 379,72 zł została przekazana na ochronę 293 miejsc pracy.

W 2014 roku taka forma pomocy cieszyła się dużym zainteresowaniem wśród pracodawców. O pomoc wystąpiło 14 przedsiębiorców z 15 wnioskami na dofinansowanie ogółem 246 miejsc pracy na łączną kwotę 1 414 372,49 zł. Na podstawie zawartych umów, ze środków Funduszu przekazano łącznie kwotę 754 459,00 zł dla 173 pracowników. W następnych latach, m.in. z powodu zmian ww. ustawy, zmniejszyła się liczba pracodawców ubiegających się o wsparcie.

POPRAWA DOSTĘPU DO PODSTAWOWYCH USŁUG SPOŁECZNYCH MAJĄCYCH NA CELU WSPARCIE RODZIN ZAGROŻONYCH DYSFUNKCJĄ, OSÓB STARSZYCH, OSÓB NIEZARADNYCH ŻYCIOWO

Projekty realizowane w ramach poddziałania 11.2.3 RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego są nakierowane na wsparcie rodzin. W ramach projektów przewidziane zostały różne działania, których celem było wsparcie rodzin w rozwiązywaniu występujących w nich problemów oraz integracja rodzin ze środowiskiem lokalnym. Dla każdej rodziny przygotowywana była ścieżka wsparcia na podstawie której poszczególnych członków oraz całe rodziny objęto instrumentami/usługami, które miały na celu wspomóc rodzinę w radzeniu sobie z problemami oraz w integracji ze środowiskiem lokalnym. W ramach projektów przewidziano następujące instrumenty/usługi:

1. poradnictwo psychologiczne,
2. poradnictwo prawne,
3. poradnictwo rodzinne,
4. prowadzenie grupy wsparcia,
5. zajęcia tematyczne i pomoc dla rodzin w zakresie: rozwiązywania problemów i trudności osobistych, opiekuńczo-wychowawczych, rodzinnych, wsparcie w nabywaniu i utrwalaniu kompetencji społecznych, rozwiązywaniu problemów z alkoholem i innymi używkami,

- rozpoznawaniu i przeciwstawianiu się przemocy w rodzinie, rozwijaniu umiejętności radzenia sobie ze stresem),
6. warsztaty podnoszące umiejętności pielęgnacyjne i opiekuńcze (w tym nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi),
 7. warsztaty z gospodarowania budżetem domowym,
 8. pomoc edukacyjna dla dzieci z rodzin objętych wsparciem (w postaci indywidualnych zajęć korepetycyjnych oraz zajęć rozwijających indywidualne zainteresowania dzieci),
 9. zajęcia doskonalące umiejętności wychowawcze rodziców, dzięki czemu możliwe będzie pogłębienie ich więzi z dziećmi co wpłynie na budowanie prawidłowych relacji w rodzinie),
 10. usługi wspierające integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym – w ramach działań uczestnicy projektów uczestniczą w realizacji przedsięwzięć polegających na przygotowaniu i organizacji imprez/spotkań na rzecz społeczności lokalnej,
 11. wsparcie asystenta rodziny,
 12. wsparcie asystenta osoby niepełnosprawnej (w rodzinach, w których istnieje taka potrzeba).

Tabela 95. Wskaźniki dla poddziałania 11.2.3. RPO WiM 2014-2020

	Lata			
	2014	2015	2016	2017
Liczba podpisanych umów - ogółem	0	0	3	36
w tym w Poddziałaniu:				
❖ 11.2.3 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze środowiskiem lokalnym RPO WiM 2014-2020	0	0	3	36
Liczba zakończonych projektów - ogółem	0	0	0	2
w tym w Poddziałaniu:				
❖ 11.2.3 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze środowiskiem lokalnym RPO WiM 2014-2020	0	0	0	2
Kwota podpisanych umów - ogółem	0	0	2 485 943,75 zł	29 916 320,64 zł
w tym w Poddziałaniu:				
❖ 11.2.3 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze środowiskiem lokalnym RPO WiM 2014-2020	0	0	2 485 943,75 zł	29 916 320,64 zł
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	0	0	0	1 217

Źródło: Dane ROPS.

Opóźnienia we wdrażaniu RPO WiM 2014-2020 spowodowały, że pierwsze nabory wniosków były przeprowadzane i rozstrzygane w 2016 r. W połączeniu z nowym rodzajem projektów, jakim są projekty związane z ułatwieniem dostępu do usług społecznych oraz trudnościami beneficjentów związanymi z prawidłowym wypełnianiem wniosków o dofinansowanie projektów doprowadziło to do podpisania w 2016 r. 3 umów o dofinansowanie na łączną kwotę 2 485 943,75 zł. W ramach projektów łącznie wsparto 1 217 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie.

W celu zaznajomienia wnioskodawców z ideą i celami działania oraz poprawienia jakości projektów i składanych wniosków o dofinansowanie podjęto poniższe działania:

- organizacja spotkań informacyjnych dla beneficjentów,
- informowanie beneficjentów o szkoleniach dotyczących wypełniania wniosków o dofinansowanie projektów,
- wskazywanie w kartach ocen negatywnie ocenionych projektów błędów popełnionych przez instytucję składającą wnioski, aby przy składaniu kolejnego mogła je poprawić.

Wskazane powyżej czynności pozwoliły na wzrost liczby projektów, które otrzymywały dofinansowanie. Działania te będą kontynuowane w kolejnych latach, a przykład dobrej praktyki w ramach Poddziałania 11.2.3 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze środowiskiem lokalnym RPO WiM 2014-2020 stanowi Załącznik nr 18.

Wyniki z Monitoringu Wskaźników Strategii

WSKAŹNIKI PRIORYTETU I:

- **liczba bezrobotnych** na przestrzeni czterech lat systematycznie zmniejszała się, kształtując się na koniec 2017 roku na poziomie 60 003 osób (spadek o 38 136 osób, tj. o 38,9% w porównaniu do końca 2014 roku),
- dynamiczny spadek wartości **stopy bezrobocia rejestrowanego**, na koniec 2017 roku wskaźnik ten wyniósł w województwie 11,7% i był o 7,0 pkt proc. mniejszy niż w 2014 roku,
- zmniejszanie się dystansu pomiędzy wartością stopy bezrobocia rejestrowanego dla Polski i województwa, w 2014 roku różnica ta wynosiła 7,3 pkt proc, natomiast na koniec 2017 roku zmniejszyła się do 5,1 pkt proc.,
- dynamika kształtowania się wartości **stopy bezrobocia wg BAEL** kształtowała się dwukierunkowo, w latach 2014-2016 wskaźnik ten zwiększył się z poziomu 6,9% w 2014 roku do 8,2% na koniec 2016 roku, na przełomie 2016/2017 roku odnotowano spadek wartości tego wskaźnika do poziomu 7,0%,
- różnica pomiędzy stopą bezrobocia rejestrowanego i stopą bezrobocia BAEL wynika z rozbieżności w definiowaniu terminu „osoba bezrobotna” przyjętym przy obliczaniu obu wskaźników. Część osób, pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy, według metodologii BAEL nie jest bezrobotna, lecz bierna zawodowo lub pracująca w „szarej strefie” – z roku na rok zmniejsza się jednak różnica pomiędzy tymi wartościami (w 2014 wynosiła 11,8 pkt proc., natomiast na koniec 2017 roku już 4,7 pkt proc.),
- od 2014 roku utrzymuje się trend przewagi liczby osób wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych w porównaniu do osób napływających do bezrobocia,
- w 2017 roku w urzędach pracy **zarejestrowało się 101 991 osób**, to o 26 038 osób (o 20,3%) mniej niż w 2014 roku, w strukturze osób napływających do bezrobocia dominują osoby rejestrujące się w urzędzie po raz kolejny, ich udział w ogólnym napływie kształtował się od 79,1% w 2014 roku, do 85,6% w 2017 roku,
- liczba osób **wyrejestrowanych z urzędów pracy** w 2017 roku wyniosła 115 067 osób i w odniesieniu do pierwszego monitorowanego roku jest to liczba mniejsza o 30 696 osób (tj. o 21,1%), zmniejszająca się liczba osób wyłączonych z rejestrów urzędów pracy wynika, ze zmniejszającej się liczby osób rejestrujących się w urzędach,
- główną przyczyną wyrejestrowań z urzędów pracy było **podjęcie pracy**, w całym okresie monitoringu z tego tytułu wyrejestrowano 260 407 osób, co stanowiło 49,7% odpływu,
- zdecydowana większość bezrobotnych podjęła pracę w ramach zatrudnienia niesubsydiowanego, które stanowiło od 82,2% w 2014 roku do 74,2% w 2017 roku ogółu podjęć pracy, oznacza to zmniejszający się odsetek tych osób na przestrzeni monitorowanego okresu,
- zwiększył się tym samym odsetek osób podejmujących pracę finansowaną ze środków Funduszu Pracy - do poziomu 25,8% w 2017 roku,
- **wskaźnik płynności rynku pracy** w 2017 roku ukształtował się na poziomie 56,1%, po wzroście tego wskaźnika w 2015 roku (w porównaniu do 2014 r. wzrost o 2,7 pkt proc. do poziomu 56,5%), w kolejnych latach odnotowujemy minimalny spadek wartości tego wskaźnika,

- duży odsetek wśród osób wyłączonych z rejestrów urzędów pracy stanowią bezrobotni wyrejestrowani z tytułu niepotwierdzenia gotowości do pracy, łącznie w latach 2014-2017 z tego powodu wyłączono 108 612 osób, co stanowiło 20,7% ogółu osób odpływających z bezrobocia w monitorowanym okresie,
- biorąc pod uwagę **wskaźnik zatrudnienia**, pomimo wzrostu jaki nastąpił w wartości tego wskaźnika nasz region niezmiennie plasuje się na ostatnim miejscu w Polsce. Wartość tego wskaźnika na koniec 2017 roku ukształtowała się na poziomie 49,9% (w kraju 53,7%). Jednak dynamika zmian w województwie - w latach 2014/2017 wzrost o 2,4 pkt proc. była większa niż średnia w kraju, gdzie wynosiła 2,0 pkt proc.,
- w latach 2014-2017 **do urzędów pracy wpłynęło 229 841 ofert pracy**, z roku na rok utrzymuje się tendencja wzrostowa dotycząca liczby ofert pracy, wśród ofert pracy występuje przewaga ofert zatrudnienia niesubsydiowanego, których udział kształtował się od poziomu 49,2% w 2014 roku, do 61,5% w 2017 roku, a więc tendencja wzrostowa o 12,3 pkt proc. w ciągu czterech lat,
- na podstawie badania popytu na pracę wynika, iż na przestrzeni lat wzrosła liczba **nowoutworzonych miejsc pracy**, z poziomu 14,6 tys. w 2014 roku do 18,1 tys. w 2017 roku (wzrost o 23,9%),
- w ramach Działania 10.3 Rozwój samozatrudnienia, WUP Olsztyn w latach 2014-2017 podpisał 16 umów na kwotę 57,54 mln zł, w ramach których utworzono 457 miejsc pracy, a 568 osób pozostających bez pracy otrzymało bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- wsparciem dla podnoszenia kwalifikacji zarówno pracodawców jak i ich pracowników był Krajowy Fundusz Szkoleniowy, z którego skorzystało 1 974 pracodawców, głównie byli to pracodawcy zatrudniający od 1 do 9 osób (1 001 dofinansowanych pracodawców), z sekcji Przetwórstwo przemysłowe oraz Opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- **współczynnik aktywności zawodowej** na Warmii i Mazurach pozostaje jednym z najniższych w Polsce. Zaznaczyć jednak należy, że w latach 2014/2017, podczas gdy w regionie jego wartość ciągle rosła (w ciągu czterech lat o 2,7 pkt proc. do poziomu 53,8% na koniec 2017 r.), w kraju od 2015 r. odnotowywano stopniowy spadek tego wskaźnika (o 0,3 pkt proc. do poziomu 56,2% na koniec 2017 r.).
- do pozytywnych trendów, które wykształciły się w ostatnich trzech latach zaliczyć można systematyczny spadek biernych zawodowo (o 19,2%, do poziomu 514 tys. osób na koniec 2017 roku),
- z roku na rok zwiększa się odsetek bezrobotnych przypisanych do III profilu pomocy, tzn. osób najbardziej oddalonych od rynku pracy (o 6,3 pkt proc. w okresie 2017/2015), kształtując się na koniec omawianego okresu na poziomie 36,5%,
- w latach 2014-2017 urzędy pracy zaktywizowały łącznie 118 491 osób, liczba bezrobotnych skierowanych do zatrudnienia subsydiowanego oraz pozazatrudnieniowych form wsparcia (staż, szkolenie, przygotowanie zawodowe dorosłych oraz prace społecznie użyteczne) na przestrzeni czterech lat wacha się od 32 557 osób w 2014 roku do 28 522 w 2017 roku (spadek liczby zaktywizowanych wynika z dynamicznie zmniejszającej się liczby bezrobotnych),
- **do udziału w aktywnych formach wsparcia urzędy pracy skierowały** w 2017 roku 13 779 osób, tj. o 65 osób (o 0,5%) mniej niż w 2016 roku i o 6 495 osób (o 32%) mniej niż w 2014 roku. łącznie w okresie czterech lat urzędy pracy do aktywnych form aktywizacji skierowały 65 712 bezrobotnych. Z roku na rok zmniejsza się liczba skierowanych do udziału w ak-

tywnych formach, przy jednoczesnym wzroście bezrobotnych podejmujących zatrudnienie subsydiowane.

- najpopularniejszą formą aktywizacji wspierającą zdobywanie doświadczenia zawodowego były **staże**, które w latach 2014-2017 rozpoczęło 36 326 osób, z tego 23 840 osób podjęło pracę w trakcie lub w okresie 3 miesięcy po ukończeniu stażu, na ten cel wydatkowano w ciągu czterech lat 240 157,40 tys. zł;
- w ramach **przygotowania zawodowego dorosłych** w latach 2014-2017 zaktywizowano 99 bezrobotnych, widoczna jest tendencja spadku liczby osób korzystających z tej formy wsparcia, w okresie pierwszego monitoringu było to 11 340 osób. Na przygotowanie zawodowe dorosłych wydatkowano 2 874,9 tys. zł;
- od 2015 zwiększa się wydatkowanie środków Funduszu Pracy na różnego rodzaju aktywne formy pomocy, na koniec 2017 roku wydatki wyniosły 237 648,0 tys. zł, jednocześnie było to o 34 574,4 tys. zł (o 17%) więcej niż w poprzednim roku. Poziom wykorzystania środków FP przez powiatowe urzędy pracy w omawianym okresie kształtował się na poziomie ponad 95%, z wyjątkiem 2015 roku, kiedy to niższy stopień wykorzystania wynikał z niepełnego wykorzystania środków FP na projekty realizowane w ramach EFS.
- powiatowe urzędy pracy realizując zadania związane z aktywizacją zawodową osób bezrobotnych, mogły ubiegać się o dodatkowe środki Funduszu Pracy z rezerwy Ministra. Łącznie samorządy powiatowe w latach 2014-2017 otrzymały 87 490,0 tys. zł dodatkowych środków Funduszy Pracy na wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych. Od 2015 roku zmniejsza się wyraźnie kwota dodatkowych FP. Należy zaznaczyć, iż środki FP z rezerwy MRPiPS powiatowe urzędy pracy otrzymały odpowiednio do zgłoszonych potrzeb.
- w latach 2015-2017 w ramach Działania 10.1. RPO WiM 2014-2020 wsparciem objęto łącznie 12 093 bezrobotnych, po opuszczeniu programu 7 750 osób to osoby pracujące, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek. W ciągu trzech lat realizacji działania podpisano 60 umów na kwotę 136 025 801,57 zł.,
- w latach 2016-2017 w ramach Działania 10.2. RPO WiM 2014-2020 podpisano 65 umów na łączną kwotę 48 287 193,44 zł, wsparciem objęto 1 294 osoby bezrobotne, 465 osób biernych zawodowo. Po opuszczeniu programu 363 osoby pracowały (w tym także prowadziły działalność na własny rachunek).
- na szkolenia zawodowe w latach 2014/2017 powiatowe urzędy pracy skierowały ponad 11,3 tys. osób, ale również oferowane przez nie m.in. stypendia na kontynuowanie nauki (skorzystały z nich 84 osoby), finansowanie kosztów egzaminów i licencji (296 osób),
- zachętą do mobilności zawodowej poza miejscem zamieszkania były **bony na zasiedlenie**, które z roku na rok cieszyły się dużym zainteresowaniem. Najwięcej osób skorzystało z niego w roku 2017 (963 osoby), a na ten cel w tym czasie wydatkowano 6 891,3 tys. zł ze środków Funduszu Pracy,
- **bezrobotni do 30 roku życia** na koniec 2017 roku, w liczbie 15 707 osób, stanowili 26,2% wszystkich bezrobotnych, w porównaniu do końca 2015 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych w tej grupie (o 9 164 osoby, tj. o 36,8%) oraz jej udziału procentowego w ogólnym bezrobociu (o 3,6 pkt proc.),
- **do udziału w aktywnych formach w okresie objętym monitoringiem skierowano 20 557 osób do 30 roku życia** (w latach 2015-2017) oraz 7 974 osoby do 25 roku życia w 2014 roku,
- najczęściej młodzi bezrobotni kierowani byli do podjęcia stażu 15 418 osób w ciągu trzech lat (ponad 50% ogółu osób skierowanych na staż),

- w latach 2014-2017 na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej przeznaczonych na bezrobotnych do 30 roku życia (w tym do 25 roku życia), wydatkowano 405 988,0 tys. zł, co stanowiło 47,3% ogółu środków Funduszu Pracy na programy,
- od 2016 roku pracodawcy lub przedsiębiorcy mogą ubiegać się o refundację części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia. W latach 2016-2017 z tej możliwości skorzystało 7 566 bezrobotnych, na ten cel wydatkowo 80 150,5 tys. zł.
- powiatowe urzędy pracy województwa warmińsko-mazurskiego, realizując zadania związane z aktywizacją zawodową osób bezrobotnych do 30 r.ż., mogły ubiegać się o dodatkowe środki Funduszu Pracy z rezerwy Ministra. W latach 2014-2016⁷⁶ powiatowe urzędy pracy – odpowiednio do zgłoszonych potrzeb - otrzymały dodatkowe w środki w kwocie 13 905,2 tys. zł.,
- w latach 2015-2017 powiatowe urzędy pracy realizując zadania w zakresie aktywizacji osób młodych w ramach projektów pozakonkursowych **Poddziałanie 1.1.2. finansowanych z PO WER wsparciem objęto** 12 994 osoby do 29 r.ż., w tym 5 036 osób należało do osób długotrwale bezrobotnych, a 405 do grupy osób bezrobotnych poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami. W ciągu trzech lat podpisano 20 umów na łączną kwotę 136 652 694 88 zł.
- w ramach projektów konkursowych w **Poddziałaniu 1.2.2. wsparciem objęto** 323 osób bezrobotnych (w tym 99 długotrwale bezrobotnych) oraz 1 345 osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie, w tym 124 osoby z niepełnosprawnościami. Do końca 2017 roku podpisano 21 umów na łączną kwotę 20 321 596,76 zł.
- kompleksowa aktywizacja zawodowo-edukacyjna osób młodych, w szczególności zaliczanych do grupy NEET była również obszarem działań OHP. W latach 2014/2017 tylko z pośrednictwa pracy skorzystało tu ponad 25 tys. osób, dla których pozyskano i przedstawiono 22,1 tys. ofert pracy, dzięki czemu zatrudnienie podjęło 16,7 tys. młodocianych.
- na koniec 2017 roku **liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia** wyniosła 17 099 osób i była o 31,6% (tj. o 7 882 osoby) niższa niż na koniec 2014 roku, do 2016 roku udział procentowy omawianej grupy w ogólnym bezrobociu co roku zwiększał się – do poziomu 28,8% w 2016 roku, natomiast na koniec 2017 roku zauważamy tendencję spadkową do poziomu 28,5%,
- **do udziału w aktywnych formach w latach 2014-2017 skierowano** 11 886 osób powyżej 50 roku życia, co stanowiło średnio 11,4% ogółu osób wyrejestrowanych w tej grupie,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia najczęściej kierowani byli do prac społecznie użytecznych, które w ciągu czterech lat podjęło 6 894 osoby (tj. 58% zaktywizowanych w tej grupie),
- w ramach nowego instrumentu jakim jest **dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 roku życia**, w ciągu trzech lat zaktywizowano 462 osoby (tj. 2,8% zaktywizowanych w tej grupie),
- wysokość środków Funduszu Pracy wydatkowanej na aktywizację osób powyżej 50 roku życia w ciągu czterech lat wyniosła 132 799,7 tys. zł. (15,5% ogółu wydatków przeznaczonych na aktywizację zawodową bezrobotnych). Nakłady na aktywizację osób starszych zmniejszają się z roku na rok, na koniec 2017 roku, 13,7% środków FP przeznaczonych było na wsparcie tej grupy,
- w ramach dodatkowych środków z rezerwy Ministra urzędy pracy pozyskały na aktywizację osób starszych dodatkowe środki w wysokości 7 674,8 tys. zł,

⁷⁶ w 2017 roku nie było programów z rezerwy skierowanych do osób poniżej 30 roku życia.

- w ciągu trzech lat realizacji Działania 10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy RPO WiM 2014-2020 – projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy wsparciem objęto 2 572 osoby powyżej 50 lat (w 2015 r. – 741 osób, w 2016 r. – 812 osób, w 2017 r. – 1 019 osób), które stanowiły 21,3% ogółu osób objętych wsparciem,
- w projektach konkursowych w ramach Działania 10.2. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia RPO WiM 2014-2020, osoby objęte wsparciem musiały należeć do jednej z wyszczególnionych grup, w tym m.in. do bezrobotnych powyżej 50. W okresie dwóch lat w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem w ramach Działania 10.2 bezrobotni powyżej 50 roku życia stanowili 37,5% w liczbie 485 osób (w 2016 r. – 127 osób, w 2017 r. – 358 osób).
- sprawne i efektywne działanie publicznych służb zatrudnienia w dużej mierze uzależnione jest od doskonalenia kompetencji kadry instytucji rynku pracy. W latach 2014-2017 w kształceniu ustawicznym brało udział 3 711 osób pracujących w PUP i WUP w Olsztynie, czyli 83,0% zatrudnionych. Dominującą formą kształcenia były formy pozaszkolne, w których uczestniczyło 3 640 pracowników (98,1% uczestników kształcenia ustawicznego).

WSKAŹNIKI PRIORYTETU II:

Nazwa wskaźnika	Lata			
	2014 (2014/2015)	2015 (2015/2016)	2016 (2016/2017)	2017 (2017/2018)
Współczynnik skolaryzacji brutto (%)				
Szkoła podstawowa	92,72	88,14	93,00	b.d.
Gimnazjum	97,60	97,53	97,50	b.d.
Zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 15-18 lat)	17,19	17,16	16,70	b.d.
Licea Ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	53,89	52,61	51,80	b.d.
Szkoły zawodowe*	41,32	41,15	41,62	b.d.
Szkoły policealne, w tym kolegia (wiek 19-21 lat)	17,00	15,95	16,32	b.d.
Współczynnik skolaryzacji netto (%)				
Szkoła podstawowa	90,56	86,91	88,32	b.d.
Gimnazjum	88,66	88,28	87,77	b.d.
Zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 15-18 lat)	14,41	14,03	13,97	b.d.
Licea Ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	38,92	38,58	38,44	b.d.
Szkoły zawodowe*	30,45	30,30	30,53	b.d.
Szkoły policealne, w tym kolegia (wiek 19-21 lat)	5,63	5,62	5,43	b.d.
Odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu (%)	2,7	2,5	2,4	2,4
Pozycja w testach ogólnopolskich i egzaminach/Wyniki egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje (po ZSZ i technikum) - liczba osób, które zdały:				
1. Egzamin maturalny	8 656 osób (78%)	8 089 osób (79%)	7 658 osób (81%)	7 536 osób (81%)
2. Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe – egzamin zawodowy (stara formuła)	3 410 osób 60,7%	2 700 osób 61,3%	52 osoby 16,6%	17 osób 17,5%
3. Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe- egzamin zawody (nowa formuła)	3 585 osób 63,1%	8 535 osób 66,3%	10 813 osób 63,3%	10 291 osób 68,0%
Liczba nowych kierunków kształcenia uruchamianych w szkołach	21	31	51	32
Liczba szkół zawodowych realizujących programy modułowe	10	11	13	14
Studenci szkół wyższych ogółem na 10 tys. ludności	246	229	211	b.d.
Studenci szkół wyższych w wieku 19-24 lata na 10 tys. ludności	2 958	2 856	2 747	b.d.
Odsetek studiujących na kierunkach technicznych i przyrodniczych /bez cudzoziemców/ (%)	26,8	28	26,8	b.d.
Absolwenci na 10 tys. ludności	79	71	64	b.d.

Odsetek absolwentów kierunków technicznych i przyrodniczych /bez cudzoziemców/ (%)	19,1	24,3	25,9	b.d.
Słuchacze studiów podyplomowych ogółem na 10 tys. ludności	19,2	22,4	22,7	b.d.
Słuchacze studiów podyplomowych w wieku 25-64 lata na 10 tys. ludności	33,0	38,4	39,0	b.d.
Uczestnicy studiów doktoranckich na 10 tys. ludności	4,4	4,5	4,5	b.d.
Liczba nauczycieli podnoszących kwalifikacje	26 022	29 434	33 146	b.d.
Liczba nauczycieli odbywających staż w przedsiębiorstwach	27	23	25	54
Liczba instytucji kształcenia zawodowego (placówki i centra kształcenia zawodowego)				
- wg danych Kuratorium Oświaty	334	345	313	
- wg Rejestru Instytucji Szkoleniowych	488	544	557	575
Liczba osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym				
- wg danych Kuratorium Oświaty	52 725	38 714	b.d.	b.d.
- wg Rejestru Instytucji Szkoleniowych	179 189	164 518	267 183	187 265
Obszary szkoleń instytucji szkoleniowych /najbardziej popularne w danym roku – oznaczone jako „X”/				
- rozwój osobowości i kariery zawodowej		X	X	X
- szkolenia nauczycieli i nauka o kształceniu	X	X	X	X
- usługi transportowe, w tym: kursy prawa jazdy	X	X	X	X
- inne obszary szkoleń	X			

*bez zasadniczych szkół zawodowych, branżowych szkół I stopnia i szkół specjalnych przysposabiających do pracy i ogólnozawodowe (wiek 16-18 lat), w tym ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe

- najwyższy **współczynnik skolaryzacji brutto i netto** widoczny jest w szkołach podstawowych i gimnazjach. Zupełnie inaczej sytuacja kształtuje się w szkołach średnich, gdzie istnieją podziały na zasadnicze szkoły zawodowe, licea ogólnokształcące i szkoły zawodowe. W poszczególnych latach współczynnik skolaryzacji brutto i netto najwyższy był (kolejno) w przypadku:
 - ✓ szkół podstawowych w 2016 roku i 2014 roku;
 - ✓ gimnazjów, zasadniczych szkół zawodowych (wiek 15-18 lat), liceów ogólnokształcących (wiek 16-18 lat) oraz szkół policealnych (w tym kolegia) (wiek 19-21 lat) w 2014 roku;
 - ✓ szkół zawodowych w 2016 roku.

Porównując lata 2015/2016 i 2016/2017 współczynnik skolaryzacji brutto wzrósł w szkole podstawowej, szkole zawodowej oraz szkole policealnej, a współczynnik skolaryzacji netto – w szkole podstawowej i szkole zawodowej. Stały spadek współczynnika skolaryzacji brutto, tj. od 2014 roku widoczny jest w gimnazjum, zasadniczej szkole zawodowej i liceum ogólnokształcącym, z kolei spadek współczynnika skolaryzacji netto - w zasadniczej szkole zawodowej, liceum ogólnokształcącym oraz szkole policealnej (w tym kolegia) (wiek 19-21 lat).
- w 2017 roku w **kształceniu i szkoleniu** wzięło udział 2,4% osób **w wieku 25-64 lat**. W porównaniu do lat poprzednich, wskaźnik ten mimo tendencji spadkowej utrzymuje się na podobnym poziomie (2,7% w 2014 roku, 2,5% w 2016 roku i 2,4% w 2016 roku).
- **egzamin maturalny** w latach 2014-2017 zdało 31 939 uczniów na 39 994 uczniów, którzy przystąpili do egzaminu dojrzałości (80%), przy czym zdawalności tego egzaminu w poszczególnych latach kształtowała się na następującym poziomie: 2014 rok - 78%, 2015 rok - 79%, 2016 rok - 81%, 2017 rok - 81%.
- **egzamin zawodowy potwierdzający kwalifikacje zawodowe wg. starej formuły** w latach 2014-2017 zdało 6 129 uczniów szkół zawodowych, techników oraz szkół policealnych na 10 462 uczniów przystępujących do tego egzaminu (58,6%).
- **egzamin zawodowy potwierdzający kwalifikacje zawodowe wg. nowej formuły** zdało 33 224 uczniów szkół zawodowych, techników oraz szkół policealnych na 50 493 uczniów przystępujących do tego egzaminu (65,8%).

- w latach 2014-2017 w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego łącznie **utworzono 135 nowych kierunków kształcenia zawodowego**, z czego najwięcej (37,8%) w 2016 roku.
- liczba szkół realizujących **kształcenie modułowe** w województwie warmińsko-mazurskim wzrastała z 10 szkół w 2014 roku do 14 szkół w 2017 roku (wzrost o 40%). Najwięcej szkół prowadzących tego typu kształcenie działało w powiecie ełckim (4 szkoły w 2017 roku), a najmniej w powiatach: braniewskim i giżyckim (po 1 szkole).
- w roku akademickim 2014/2015 ogółem **na 10 tys. mieszkańców przypadało 382 studentów** w Polsce, z kolei na Warmii i Mazurach – 246. Rok później ich liczba zmniejszyła się do 365 w kraju i do 229 w regionie. W przedostanym analizowanym roku (2016/2017), na 10 tys. ludności przypadało w skali ogólnopolskiej 351 słuchaczy szkół wyższych i 211 w Warmińsko-Mazurskim.
- podobna tendencja spadkowa miała miejsce w odniesieniu do liczby **studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności w wieku 19-24 lata**. Tylko w odniesieniu do kraju odnotowuje się wzrost w roku akademickim 2016/2017. Dane statystyczne pokazują widoczne różnice pomiędzy Polską a Warmią i Mazurami. W 2014/2015, w kraju, na 10 tys. ludności przypadało 4 964 studentów w wieku 19-24 lata, podczas gdy w regionie 2 958 osób. W kolejnym monitorowanym roku akademickim, odnotowano 4 952 studentów w analizowanym wieku na 10 tys. mieszkańców. W tym samym czasie, na Warmii i Mazurach ich liczba zmalała do 2 856 osób. Dwa lata później, tj. w roku akademickim 2016/2017, liczba słuchaczy w Polsce osiągnęła wartość 4 975 osób na 10 tys. mieszkańców, natomiast w regionie 2 747.
- w latach 2014-2017, **odsetek studentów kształcących się na kierunkach technicznych i przyrodniczych**, zarówno w Polsce jak i w regionie przekraczał ponad 25%. Jednakże, większy był w skali kraju tj.: w roku akademickim 2014/2015 wyniósł 29,1%, w tym samym czasie na Warmii i Mazurach o 2,3 p.p. mniej – 26,8%. W kolejnym roku, w Polsce udział osiągnął wartość 29,8%, to o 1,8 p.p. więcej niż w Warmińsko-Mazurskim (28%). Dwa lata później, w skali ogólnopolskiej 29,7% studentów kształciło się na kierunkach technicznych i przyrodniczych, w regionie o 2,9 p.p. mniej (26,8%). Generalnie obserwuje się, że w Polsce odsetek słuchaczy był na względnie stałym poziomie, oscylował między 29,1% a 29,8%. W przeciwieństwie do Warmińsko-Mazurskiego. Najwyższy udział odnotowuje się w roku akademickim 2015/2016. Rok przed i rok po - obserwuje się spadek udziału o 1,2 p.p. (26,8%).
- spadek odnotowuje się również w liczbie **absolwentów szkół wyższych na 10 tys. ludności**, tak w kraju jak i w regionie. W Polsce, w roku akademickim 2014/2015 na 10 tys. ludności przypadało 110 absolwentów, podczas gdy w Warmińsko-Mazurskim 79 osób. W kolejnym roku ich liczba spadła do 103 w kraju i do 71 w regionie. W 2016/2017 odnotowuje się już tylko 95 absolwentów na 10 tys. ludności w skali ogólnopolskiej i 64 studentów z dyplomem w ręku na Warmii i Mazurach.
- odmiennie przedstawia się sytuacja w odniesieniu do **absolwentów kierunków technicznych i przyrodniczych**, odnotowuje się rok do roku ich wzrost, w Polsce i województwie. Najniższy odsetek absolwentów w analizowanych kierunkach był w roku akademickim 2014/2015, w kraju wyniósł 22,8%, w regionie o 3,7 p.p. mniej tj. 19,1%. W kolejnym roku odnotowuje się wzrost w Polsce o 4 p.p. (26,8%), na Warmii i Mazurach aż o 5,2 p.p. (24,3%). W roku akademickim 2016/2017 nadal mamy do czynienia z tendencją wzrostową, ale wyhamowaną.

W kraju udział absolwentów zwiększył się do 28,6%, w Warmińsko-Mazurskim do 25,9%. Mimo corocznego przyrostu, region nadal odstaje od Polski.

- w latach 2014-2017, obserwuje się stopniowy wzrost liczby **sluchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności** w skali ogólnopolskiej jak i regionalnej. Jednakże, zdecydowanie większa ich liczba była w skali kraju tj.: w roku akademickim 2014/2015 na 10 tys. ludności przypadało 38,9 słuchaczy, podczas gdy w Warmińsko-Mazurskim zaledwie 19,2. W kolejnym roku, ich liczba w Polsce wzrosła do 39,4, w regionie do 22,4. Dwa lata później, w kraju przypadało 41,1 studentów „podyplomówek” na 10 tys. mieszkańców i 22,7 na Warmii i Mazurach.
- analizując pod kątem liczby **sluchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności w wieku 25-64 lata**, obserwuje się wyraźną różnicę pomiędzy Polską a Warmią i Mazurami. W 2014/2015, w kraju, na 10 tys. ludności przypadało 67,2 studentów „podyplomówek” w wieku 25-64 lata, podczas gdy w regionie dwa razy mniej tj. 33,0 osób. W kolejnym analizowanym roku akademickim, odnotowano 68,2 studentów w wieku 25-64 lata przypadających na 10 tys. ludności w Polsce. W tym samym czasie, w Warmińsko-Mazurskim ich liczba wzrosła do 38,4 osób. W roku akademickim 2016/2017, liczba słuchaczy osiągnęła w kraju wartość 71,4 osób na 10 tys. mieszkańców, natomiast w regionie blisko 40.
- w latach 2014-2017, obserwuje się nieznaczny wzrost liczby **sluchaczy studiów doktoranckich na 10 tys. ludności** w regionie i spadek w skali ogólnopolskiej. W roku akademickim 2014/2015 na 10 tys. ludności przypadało 11,3 słuchaczy w Polsce, z kolei w Warmińsko-Mazurskim tylko 4,4. W kolejnym roku, ich liczba w Polsce spadła do 11,2, w regionie wzrosła do 4,5. Poziom z roku 2015/2016 utrzymał się w następnym roku akademickim, w kraju i na Warmii i Mazurach - odpowiednio 11,2 i 4,5 słuchaczy przypadało na 10 tys. ludności.
- w monitorowanym okresie liczba **instytucji kształcenia zawodowego (placówek i centrów kształcenia zawodowego)** przedstawia się następująco:
 - ✓ wg Kuratorium Oświaty najwięcej instytucji odnotowano w 2015/2016 roku, a to oznacza kolejno wzrost o 11 i spadek o 43 instytucje w porównaniu z pierwszym i ostatnim monitorowanym okresem (334 instytucje w 2014/2015 roku i 313 instytucji w 2016/2017 roku). Wśród poszczególnych instytucji widoczny był: w przypadku szkół dla dorosłych oraz ośrodków doksztalcania i doskonalenia zawodowego wzrost (2014/2015-2015/2016), a następnie spadek (2015/2016-2016/2017), a w przypadku placówek kształcenia ustawicznego i praktycznego oraz ośrodków doskonalenia i doksztalcania nauczycieli - spadek (2014/2015-2015/2016) oraz utrzymujący się poziom (2015/2016-2016-2017).
 - ✓ wg Rejestru instytucji Szkoleniowych w latach 2014-2017 liczba instytucji szkoleniowych wpisanych do RIS miała tendencję wzrostową i w okresie od stycznia do grudnia 2017 roku w ewidencji RIS figurowało 575 instytucji. Porównując monitorowane 4 lata, liczba instytucji zwiększała się łącznie o 87 instytucji.
- w ciągu 4 lat do najpopularniejszych **obszarów szkoleń** prowadzonych przez instytucje szkoleniowe wpisanych do RIS należały kursy z zakresu: rozwój osobowości i kariery zawodowej, szkolenie nauczycieli i nauka o kształceniu, usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy oraz inne (niesklasyfikowane) szkolenia.

- w monitorowanym okresie liczba **osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym**⁷⁷ przedstawia się następująco:
 - ✓ wg Kuratorium Oświaty najwięcej osób dorosłych⁷⁸ odnotowano w 2014/2015 roku (52 725 osób), a to oznacza spadek o 14 011 osób w porównaniu z 2015/2016 rokiem szkolnym. Spadek widoczny był wśród osób kształcących się w szkołach dla dorosłych i placówkach kształcenia ustawicznego (kolejno o 1 637 i 12 374 osób).
 - ✓ wg Rejestru instytucji Szkoleniowych w latach 2014-2017 najwięcej osób dorosłych korzystało z usług instytucji szkoleniowych w 2016 roku – 267 183 osoby, a najmniej rok wcześniej (164 518 osób). W 2017 roku liczba ta znacząco spadła i zmniejszyła się o 79 918 osób (do 187 265 osób).
- wśród placówek zajmujących się wsparciem zawodowym nauczycieli, występują akredytowane przez Kuratora Oświaty w Olsztynie - Warmińsko-Mazurskie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie (z Filią w Olecku) i Elblągu. Analizując dane z obu ośrodków, największa liczba uczestników (36 391 osób) wystąpiła w roku szkolnym 2016/2017, ODN w Olsztynie (z Filią w Olecku) przeszkolił 20 216 osób, a ODN w Elblągu 16 175 osób. Porównując 3 lata szkolne, liczba uczestników wzrosła łącznie o 6 920 osób.
- jedną z form doskonalenia i doksztalcania nauczycieli były staże nauczycieli w przedsiębiorstwach. Z danych otrzymanych ze Starost Powiatowych/Urzędów Miast wynika, iż w ciągu 4 lat w stażach (przy tendencji wzrostowej) łącznie wzięło udział 129 nauczycieli, najwięcej w 2017 roku – 54 osoby, najmniej w 2014 roku – 27 osób.

WSKAŹNIKI PRIORYTETU III:

- W latach 2014-2017 nastąpił spadek liczby bezrobotnych we wszystkich defaworyzowanych grupach, przy czym największy wśród osób długotrwale bezrobotnych (o 41,5%, tj. o 23 891 osób). W okresie w tym systematycznie malała również liczba bezrobotnych aktywizowanych przez urzędy pracy. Spadek ten odnosi się zarówno do ogólnej liczby uczestników programów aktywizacyjnych (o 33,4% tj. o 18 742 osoby), jak i poszczególnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (największy spadek w grupie długotrwale bezrobotnych – o 13 107 osób, tj. o 45,8% i kobiet o 36,2%, tj. o 10 992 osoby),
- jedną z grup defaworyzowanych na rynku pracy są kobiety. Współczynnik aktywności zawodowej kobiet (pomimo jego wzrostu w ciągu 4 lat o 1,3 pkt. proc. do poziomu 45,1%) jest nadal niższy niż mężczyzn (62,9%). Różnica ta widoczna jest również w przypadku wskaźnika zatrudnienia (kobiety 41,5%, mężczyźni – 58,8%) oraz stopy bezrobocia (odpowiednio 8,1% i 6,5%),
- aktywność zawodowa (w różnych formach) jest coraz częściej powodem, dla których niepełnosprawni opuszczają rejestry osób bezrobotnych. W latach 2014/2017 z tego powodu wyłączonych zostało 17 476 osób. Urzędy pracy zaktywizowały w ciągu czterech lat ponad 9,5 tys. bezrobotnych z niepełnosprawnościami. Dla grupy tej dedykowane były specjalne programy. Ich realizatorem był m.in. Warmińsko – Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych, który w 8 programach zaktywizował 504 osoby,

⁷⁷ Bez nauczycieli.

⁷⁸ Brak pełnych danych za 2016/2017 rok.

- działania na rzecz zwiększania szans na podjęcie zatrudnienia osób odbywających karę pozbawienia wolności przyniosły wymierny efekt w postaci 361 zrealizowanych projektów i ponad 4,7 tys. zaktywizowanych osób,
- grupą najbardziej zagrożoną wykluczeniem społecznym ze względu na swoją kulturę i hermetyczne środowisko jest mniejszość romska. Ich integracja społeczna, edukacyjna i zawodowa była celem podejmowanych działań, w których łącznie uczestniczyło ponad 520 osób,
- w 2017 r. objęto wsparciem 1 286 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Po opuszczeniu programu 63 osoby (4,9%) otrzymały zatrudnienie, natomiast 99 osób (7,7%) poszukiwało pracy,
- zindywidualizowaniu wsparcia służą Indywidualne Plany Działań. W latach 2014/2017 największą liczbę IPD opracowano w 2016 r. – dla 112 955 bezrobotnych, najmniej rok później – dla 87 010 osób (dane dot. IPD opracowanych w powiatowych urzędach pracy),
- w okresie objętym monitoringiem zawiązywano porozumienia, których celem były działania na rzecz aktywizacji grup defaworyzowanych. Największą liczbę podpisanych porozumień odnotowano w 2015 roku - 71, najmniejszą w 2016 roku - 45 partnerstw,
- ograniczenie poziomu wykluczenia społecznego i zawodowego mieszkańców to też działanie agencji zatrudnienia. W ciągu ostatnich czterech lat ich liczba w województwie systematycznie rosła (o 61,1% przy 71,8% wzroście w całym kraju). Rosnącej liczbie agencji towarzyszy wysoki poziom fluktuacji podmiotów na rynku,
- kompleksowe wsparcie bezrobotnych najbardziej oddalonych od rynku pracy (III profil pomocy) i korzystających jednocześnie ze świadczeń pomocy społecznej, oferowano w Programach Aktywizacji i Integracji. Łącznie w latach 2014-2017 na terenie województwa realizowano 32 PAI, z których skorzystało ponad 900 osób,
- ograniczenie poziomu wykluczenia zawodowego obejmował aspekt poprawy zdrowia mieszkańców Warmii i Mazur. Działania realizowały wyspecjalizowane jednostki (Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ -158 podjętych inicjatyw) oraz instytucje realizujące projekty w ramach RPO WIM 2014-2020 (podpisane 4 umowy),
- wsparcia w proces włączenia do rynku pracy wymagały również osoby objęte restrukturyzacją lub reorganizacją zakładów pracy, bądź zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Od 2014 roku do końca 2017 udział procentowy tej grupy zmniejszył się w regionie o 1,5 pkt proc., zmalała także liczebność tej populacji (o 39,5%, tj. o 2 176 osób). Spadła również liczba osób, zagrożonych zwolnieniami grupowymi (z 708 osób w 2014 roku do 67 osób w 2017 roku). Kontynuowane było wsparcie outplacementowe (podpisano 2 umowy na kwotę prawie 10,2 mln zł. finansowane ze środków europejskich). Ze wsparcia skorzystały 573 osoby,
- biorąc pod uwagę lata 2014-2016 zwiększyła się liczba osób pełnozatrudnionych w regionie (w sumie o 7 713 osób, tj. o 3,5%). Liczba niepełnozatrudnionych w tym okresie zmalała o 296 osób, tj. o 2,1%,
- w latach 2014-2017 w regionie powstało się 48 spółdzielni socjalnych. W latach 2015-2016 liczba założonych spółdzielni spadła - z 25 utworzonych w 2014 roku do 5, które powstały w latach 2015-2016. W 2017 roku liczba utworzonych spółdzielni socjalnych wzrosła do 18,
- w okresie objętym monitoringiem liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych wyniosła 178, 228 podmiotów ekonomii społecznej objętych zostało wsparciem,
- liczba centrów integracji społecznej w województwie systematycznie rosła z 7 w 2014 roku do 10 w 2017 r. W zajęciach CIS uczestniczyło średnio 3 577 osób w roku. Odsetek osób usamo-

- dzielnionych ekonomicznie w stosunku do kończących zajęcia, najwyższy poziom osiągnął w latach 2015 i 2017 - odpowiednio 41,4% oraz 46,4% (najniższy był w 2014 roku -32,9%),
- liczba klubów integracji społecznej w okresie czteroletnim była zmienna, jednak po spadkach jakie miały miejsce w latach 2015/2016 w rezultacie odnotowano ich wzrost o 5,0% (2 kluby). W 2017 r. było 42 funkcjonujących klubów pracy. Dzięki ich działalności 1 094 osoby uzyskały zatrudnienie (w całym okresie 3 952),
 - w latach 2014-2017 funkcjonowało 35 warsztatów terapii zajęciowej. Liczbę ich uczestników, z roku na rok wzrastała. Ogółem w zajęciach WTZ w okresie objętym monitoringiem brało udział 5 791 osób,
 - zarówno liczba zakładów aktywności zawodowej, jak i osób w nich zatrudnionych systematycznie rosła - liczba zakładów zwiększyła się z 7 działających na początku okresu monitorowanego do 9 na jego koniec, zaś liczba osób w nich zatrudnionych była większa o 90 osób (o 28,9%),
 - zwiększenie dostępności miejsc pracy to też pomoc udzielana pracodawcom, którym pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej. W latach 2014 – 2017 skorzystało z niej 21 przedsiębiorców. Udzielona pomoc w łącznej wysokości 1 511 379,72 zł została przekazana na ochronę 293 miejsc pracy,
 - w 2014 roku dostęp do Internetu posiadało 70,3% gospodarstw domowych z osobami w wieku od 16-74 lat (trzy lata później 83,2%). W wyniku zrealizowanych projektów 3 627 osobom ułatwiono dostęp do Internetu, a 1 860 zostało przeszkolonych z zakresu jego wykorzystania,
 - poprawa dostępu do podstawowych usług społecznych mających na celu wsparcie rodzin zagrożonych dysfunkcją, realizowana była m.in. w ramach 3 projektów (łączna kwota dofinansowania 2 485 943,75 zł.). Rezultatem jest wsparcie 1 217 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Podsumowanie

Sytuacja na rynku pracy w regionie w ostatnich latach uległa poprawie, jednak niezmiennie należy do jednej z trudniejszych w Polsce, o czym świadczy pozostająca nadal na najwyższym poziomie w kraju stopa bezrobocia rejestrowanego (warto jednak dodać, iż dynamika spadku wartości stopy bezrobocia rejestrowanego w regionie jest wyższa niż w kraju). W latach 2014-2017 obserwuje się znaczące zmiany w postaci zmniejszającej się systematycznie liczbie osób rejestrujących się w urzędach pracy oraz zwiększającej liczbie ofert pracy zgłaszanych do urzędów, w tym ofert niesubsydiowanych.

Do pozytywnych trendów, które wykształciły się w ostatnich trzech latach zaliczyć można również systematyczny spadek biernych zawodowo. Jednak nadal na regionalnym rynku pracy wśród tej grupy występują duże rezerwy siły roboczej, a punkt ciężkości polityki rynku pracy powinien przesunąć się w kierunku aktywizacji tych osób. Niemniej jednak, pomimo ww. zmian, to zarówno wskaźnik zatrudnienia, jak i współczynnik aktywności zawodowej wciąż znajdują się na stosunkowo niskim poziomie (w porównaniu do Polski). W tej sytuacji nadal kluczowe dla naszego regionu jest kontynuowanie działań mających na celu zwiększenie zatrudnienia.

W celu zwiększenia aktywności zawodowej mieszkańców regionu publiczne służby zatrudnienia wraz z innymi podmiotami działającymi na rynku pracy prowadziły działania skierowane do osób bezrobotnych, w szczególności do grup mających trudności z wejściem lub powrotem na rynek pracy. Szczególny nacisk w okresie programowania położono zatem na aktywizację młodych bezrobotnych do 30 roku życia oraz osób bezrobotnych powyżej 50 lat. Istotnym punktem w aktywizacji osób młodych okazały się staże, których stosowanie ze względu na wysoką efektywność zatrudnieniową powinno być nadal kontynuowane, a działania publicznych służb zatrudnienia powinny iść dalej w kierunku silniejszego powiązania stażu z zatrudnieniem.

Do poprawy sytuacji osób młodych na rynku pracy przyczyniły się również działania W-M Komendy OHP, która w ostatnich latach prowadziła kompleksową aktywizację zawodowo-edukacyjną osób młodych. Prowadzone działania na rzecz aktywizacji osób młodych przyniosły efekty w postaci zmniejszenia się udziału młodych bezrobotnych w ogólnym bezrobociu, wzrostu współczynnika aktywności zawodowej oraz wskaźnika zatrudnienia w tej grupie wiekowej, w związku z tym wskazane jest aby działania te nadal były kontynuowane.

Bardzo ważnym kierunkiem dla poprawy sytuacji regionalnego rynku pracy było zwiększenie, ale przede wszystkim przedłużenie aktywności zawodowej grupy osób powyżej 50 roku życia. Prowadzone na przestrzeni lat działania skierowane do tej grupy, przełożyły się na wymierne efekty w postaci zmniejszenia udziału w ogólnym bezrobociu oraz wzrostu zatrudnienia. Niemniej jednak, w dalszym ciągu konieczne jest zwiększenie działań skierowanych do tej grupy, w szczególności wyrównywanie szans na zatrudnienia poprzez zniwelowanie barier jakimi są niedostosowane lub nieaktualne kwalifikacje. Ważne jest też utrzymanie i zachęcenie osób powyżej 50 roku życia do pozostawania aktywnym na rynku pracy jak najdłużej, wykorzystując przy tym zachęty dla pracodawców chcących zatrudnić osoby starsze.

W okresie monitoringu, dla wzrostu zatrudnienia i podniesienia aktywności mieszkańców, istotnym okazało się wsparcie mobilności zawodowej, m.in. poprzez wprowadzenie bonów na zasiedlenie, które dały możliwość podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania.

Jedną z najbardziej efektywnych form aktywizacji zawodowej jest samozatrudnienie. Aby było ono trwałe, oprócz wsparcia finansowego, które często jest barierą w drodze do własnego biznesu, niezbędna jest pomoc doradcza tj.: w początkowym etapie w formie pomocy przy rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej, na dalszym - doradztwa biznesowego. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, wraz z powiatowymi urzędami pracy oraz innymi z instytucjami rynku pracy i otoczenia biznesu, tj.: Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego czy Bank Gospodarstwa Krajowego realizował projekty oraz działania w ramach programów operacyjnych, które zaowocowały pomocą w dostępie do szkoleń oraz środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości. Również Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy podejmowała działania mające na celu promowanie wśród młodzieży, wiedzy na temat gospodarki rynkowej oraz przedsiębiorczości. Działania takie powinny zachować charakter ciągły. W kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży powinny być również zaangażowane szkoły różnego szczebla.

Istotnym z punktu regionalnego rynku pracy jest to, aby miejsca pracy oprócz zapewnienia trwałości były też innowacyjne i konkurencyjne. Dlatego też w tym kierunku powinny być kontynuowane działania rozpoczęte w latach 2014-2017. Na terenie Warmii i Mazur funkcjonuje szereg podmiotów i instytucji, które charakterem swojej działalności wpisują się w realizację działań na rzecz rozwoju innowacyjnych i konkurencyjnych miejsc pracy m.in.: parki technologiczne, centra transferu technologii, akademickie inkubatory przedsiębiorczości. Zgodnie z zapisami „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r.” wsparcie w tworzenie i rozwój zarówno innowacyjnych, jak i konkurencyjnych miejsc pracy, powinno być kierowane przede wszystkim do firm działających w wyznaczonych inteligentnych specjalizacjach regionu jakimi są ekonomia wody, żywność wysokiej jakości, drewno i meblarstwo. W strukturę tych specjalności wpisuje się struktura branżowa inicjatyw klastrowych.

Pozytywnym tendencjom w zakresie poprawy wzrostu zatrudnienia na regionalnym rynku pracy, o których mowa wyżej, powinna sprzyjać kontynuacja podjętych już działań, a także podejmowanie nowych inicjatyw i przedsięwzięć, w tym partnerskich, realizowanych na płaszczyźnie dialogu społecznego z wykorzystaniem środków Funduszy Pracy i Funduszy Europejskich. W dalszym ciągu kontynuowane powinny być działania ukierunkowane na: aktywizację zawodową poprzez integrację wszystkich grup społecznych, tworzeniem innowacyjnych i konkurencyjnych, a przy tym trwałych miejsc pracy, wsparciem małych i średnich przedsiębiorstw oraz podniesieniem poziomu usług świadczonych przez instytucje rynku pracy. Dostępność środków Funduszy Pracy, środków z rezerwy Ministra, środków Banku Gospodarstwa Krajowego, a także nakładów finansowanych w ramach funduszy europejskich, pozwala na zwiększenie możliwości korzystania z pomocy osobom wymagającym wsparcia, zarówno bezrobotnych, poszukującym pracy, biernym zawodowo, jak i pozostałym odbiorcom.

Poziom wykształcenia mieszkańców jest jednym z kluczowych czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego regionu. Wybory edukacyjne, dokonywane od najwcześniejszych etapów kształcenia, wpływają na osiągnięcie sukcesu w zakresie zdobycia wykształcenia odpowiadającego wymaganiom i potrzebom rynku pracy. Biorąc pod uwagę kształcenie ponadgimnazjalne to zauważalne jest zachwianie proporcji między kształceniem ogólnym, które stanowi około 80% form kształcenia, a kształceniem zawodowym (20%). Absolwenci szkół zawodowych w województwie warmińsko-mazurskim stanowią obecnie poniżej 19% w ogólnej liczbie absolwentów szkół po-

nadgimnazjalnych. Stąd też tak ważna jest promocja kształcenia zawodowego na Warmii i Mazurach.

Dynamicznie zmieniający się rynek pracy, oczekuje na gotowych do podjęcia zatrudnienia pracowników posiadających kwalifikacje adekwatne do potrzeb rynku. Dlatego też istotnym jest wybór odpowiedniej ścieżki edukacji, a potem świadomy wybór ścieżki kariery zawodowej. Ogromną rolę w tym wypadku odgrywają doradcy zawodowi, którzy już na wczesnym etapie edukacji powinni umożliwiać uczniom zapoznanie się ze specyfiką poszczególnych zawodów. Ścisła współpraca szkoły, pracodawcy oraz ucznia gwarantuje osiągnięcie względnej synergii na rynku pracy. Na podstawie przeanalizowanych danych można stwierdzić, iż współpraca taka w województwie warmińsko-mazurskim zaczyna się stopniowo pogłębiać, a szkoły ponadgimnazjalne coraz częściej wychodzą naprzeciw oczekiwaniom pracodawców, wspólnie podejmując szereg inicjatyw umożliwiających uczniom nabycie praktycznych umiejętności i doświadczenia zawodowego.

Sytuacja w szkolnictwie wyższym na Warmii i Mazurach jest odzwierciedleniem zachodzących zmian społeczno-gospodarczych tak w kraju jak i w regionie, a największy wpływ ma niż demograficzny. Spadek liczby studentów pociąga za sobą automatycznie zmniejszający się odsetek absolwentów, osób odbywających praktyki zawodowe. Niemniej jednak są też pozytywne akcenty. Mimo spadku liczby słuchaczy, nie uległa dynamicznym zmianom spadkowym liczba nauczycieli akademickich. To przekłada się na fakt, iż na jednego nauczyciela przypada mniej studentów, co może pozytywnie skutkować odciążeniem kadry naukowej. Kolejną kwestią, którą należy zaakcentować, jest wzrost zainteresowania studiami podyplomowymi i studiami doktoranckimi. Tempo wzrostu liczby słuchaczy na Warmii i Mazurach nie było tak duże jak w skali kraju, niemniej jednak z roku na rok przybywało chętnych do podnoszenia kwalifikacji, rozwoju zawodowego. To z punktu widzenia rynku pracy, bardzo dobry znak, w przypadku interdyscyplinarnego stanowiska pracy, dodatkowe kompetencje przekuwają się w jakość wykonania usługi/produktu.

Za pozytywny należy uznać fakt zaangażowania pracodawców i innych podmiotów w kształcenie zawodowe. Ich udział w tworzeniu nowych kierunków kształcenia oraz studiów podyplomowych stanowił potwierdzenie potrzeby uruchomienia edukacji w określonym zakresie tematycznym. Także udział pracodawców w innych inicjatywach jak staże, szkolenia, warsztaty, projekty naukowe był cennym źródłem powiązania teorii a praktyką. Niemniej jednak, mając na uwadze liczebność studentów na Warmii i Mazurach, liczba pracodawców zaangażowanych w ww. działania była mimo wszystko stosunkowo mała. O ile programy nauczania wyposażą w wiedzę niezbędną na danym stanowisku pracy, to umiejętności poszukiwania pracy, autoprezentacji, rozpoczęcia działalności gospodarczej pozostają w gestii Akademickich Biur Karier. Ich rola jest nieoceniona, z uwagi na fakt dysponowania narzędziami diagnostycznymi w kontekście badania kompetencji, ale również posiadania kontaktów z pracodawcami. Stąd bardzo ważne jest wzmacnianie ich roli i działań.

Świadomość osób dorosłych na temat potrzeby uczenia się przez całe życie, która jest uzupełniającą częścią edukacji i która podnosi jakość kształcenia, w województwie warmińsko-mazurskim jest wciąż niska, o czym świadczy nieduże zainteresowanie tą formą kształcenia. Wybór formalnej (tj. w systemie szkolnym) albo pozaformalnej (w formie kursów, szkoleń, konferencji czy wykładów) ścieżki kształcenia ustawicznego znacząco zwiększa szanse osób bezrobotnych i osób pracujących na lokalnym rynku pracy, a co za tym idzie - wyrównuje dysproporcje edu-

cyjne i pozycję na konkurencyjnym rynku pracy. Istotna jest zatem popularyzacja idei uczenia się przez całe życie, zwiększenie dostępu do informacji o kształceniu ustawicznym oraz wzmocnienie instytucjonalnego, finansowego i kadrowego wsparcia.

Wsparciem instytucjonalnym, wychodzącym naprzeciw oczekiwaniom osób chcących zdobywać wiedzę oraz podnosić swoje kwalifikacje, w województwie warmińsko-mazurskim obecnie zajmują się: szkoły dla dorosłych (ukierunkowane na zdobycie konkretnego wykształcenia), placówki kształcenia ustawicznego (centra kształcenia ustawicznego i praktycznego, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego dla osób dorosłych), ośrodki dokształcania i doskonalenia nauczycieli -przygotowujące do zmian jakie nieustannie zachodzą w systemie oświaty oraz instytucje rynku pracy (instytucje szkoleniowe - podmioty prowadzące na podstawie odrębnych przepisów edukację pozaszkolną, a także ochotnicze hufce pracy - jednostki wyspecjalizowane w działaniach na rzecz młodzieży oraz osób bezrobotnych do 25 roku życia).

Dużą rolę, we wspieraniu kształcenia ustawicznego, odgrywają środki publiczne, tj. środki Krajowego Funduszu Szkoleniowego, przeznaczone na inwestycje w potencjał kadrowy firm (przy pomocy których sytuacja pracodawców i pracowników na rynku pracy ulega znacznej poprawie) oraz środki Europejskiego Funduszu Społecznego (wydatkowane w ramach RPO i POWER), dzięki którym świadczone są usługi rozwojowe dla poszczególnych grup – osób dorosłych, pracodawców, pracowników, w tym różnych grup zawodowych.

Środki Europejskiego Funduszu Społecznego wywierają również duży wpływ na integrację społeczną i zawodową osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z ich udziałem tworzone są m.in. placówki zajmujące się opieką nad dziećmi do lat 3. Łatwiejszy dostęp do tych usług powoduje, iż rodzice dzieci – głównie kobiety chętniej podejmują decyzję o powrocie na rynek pracy. Wspomniana decyzja może być jednym z elementów zmierzających do wyrównania nierówności obu płci na rynku pracy i zwiększenia aktywności zawodowej kobiet. Ponadto warto kontynuować działania, których celem jest zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i zawodowym. Aktywizacja zawodowa stanowi bardzo ważny element wychowawczy osób, które zakończyły lub odbywają karę pozbawienia wolności. Promocja wyjątkowości kultur poszczególnych narodowości, w tym mniejszości romskiej pomaga przyspieszyć proces ich integracji społecznej, a także pomóc w uzyskaniu zatrudnienia.

W działaniach mających na celu ograniczanie poziomu wykluczenia społecznego i zawodowego szczególnie istotna jest indywidualna praca z osobami zagrożonymi tym zjawiskiem. Indywidualizowaniu podejścia do osoby potrzebującej wsparcia służą Indywidualne Plany Działań.

Elementem podnoszącym efektywność działań wspierających aktywności społeczną i zawodową jest współpraca podmiotów działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem. W ramach współpracy poszukiwano innowacyjnych form działań. Jedną z nich było zlecenie agencjom zatrudnienia przez urzędy pracy zadań związanych z aktywizacją społeczną i zawodową osób długotrwale bezrobotnych. Przejawem wspólnych działań były również Programy Aktywizacji i Integracji, których grupę docelową stanowili bezrobotni oddaleni od rynku pracy i korzystający jednocześnie ze świadczeń pomocy społecznej. Wsparcie oferowały współpracujące ze sobą instytucje - urzędy pracy i gminy, ośrodki pomocy społecznej oraz podmioty statutowo działające na rzecz integracji i reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Doświadczenia z realizacji tych działań przyczynią się do sformułowania wniosków i podjęcia decyzji nt. ewentualnych zmian dot. ich funkcjonowania.

Drogą do zwiększenia dostępności miejsc pracy i stworzenia możliwości zatrudnienia osób z grup defaworyzowanych mogą być nowe, elastyczne formy zatrudnienia. Niektóre z nich są coraz częściej wykorzystywane na rynku pracy (przykładem jest rosnące zainteresowanie pracą tymczasową), inne np. telepraca nadal wymagają ze strony publicznych służb zatrudnienia promocji, gdyż jak wykazują statystki w przypadku aktywizacji zawodowej bezrobotnych nie są one w pełni wykorzystywane. Promocja alternatywnych form zatrudnienia odbywać się może jak dotychczas m.in. poprzez cykliczne kontakty z pracodawcami i bezrobotnymi czy też realizację programów specjalnych, w których promowane będą oferty pracy z elastycznym czasem pracy.

Wobec zmian demograficznych, których konsekwencją jest zmniejszająca się liczba i wiek zasobów siły roboczej, potrzebą staje się zapobieganie przedwczesnemu opuszczaniu rynku pracy z powodów zdrowotnych. Dzięki działaniom dotyczącym profilaktyki zdrowotnej podejmowanym przez NFZ, Ministerstwo Zdrowia oraz inne jednostki organizacyjne świadomość społeczna stopniowo rośnie. Uzasadnione jest kontynuowanie działań mających na celu podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej profilaktyki zdrowotnej i zwiększanie dostępu do tych usług (np. w formie mobilnych pracowni).

Narzędzia służące włączeniu społecznemu i zawodowemu grup szczególnie zagrożonych marginalizacją społeczną dostarcza ekonomia społeczna. Ważnym ogniwem regionalnej polityki społecznej są usługi reintegracji społecznej i zawodowej realizowane przez podmioty reintegracyjne (CIS, KIS, WTZ, ZAZ). Mając na względzie efekty działalności tych podmiotów, działania zmierzające w kierunku rozwoju tych instytucji powinny być dalej kontynuowane. Podobnie jak działania wspierające spółdzielnie socjalne, których rozwój dla samorządów oznacza mniej podopiecznych ośrodków pomocy społecznej i więcej ludzi aktywnych zawodowo, dla społeczności lokalnych zaś więcej firm świadczących potrzebne usługi.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1

Szkolenie bezrobotnych i poszukujących pracy oraz struktura uczestników szkoleń w latach 2014-2017

	rozpoczęły szkolenie					ukończyły szkolenie					podjęły pracę w trakcie lub do 3 miesięcy po ukończeniu szkolenia				
	2014	2015	2016	2017	łącznie	2014	2015	2016	2017	łącznie	2014	2015	2016	2017	łącznie
ogółem, w tym:	3879	2913	2223	2317	11332	3734	2861	2171	2242	11008	1973	1874	1547	1688	7082
bezrobotni	3683	2892	2187	2297	11059	3546	2843	2133	2223	10745	1909	1871	1543	1686	7009
poszukujący pracy	2	21	36	17	76	2	117	38	16	173	63	3	4	2	72
z ogółem:															
uczestniczący w szkoleniach w ramach bonu szkoleniowego	x ⁷⁹	424	259	246	929	x	429	250	231	910	x	298	202	202	702
uczestniczący w szkoleniach w ramach trójstronnych umów szkoleniowych	x	129	57	27	213	x	109	60	25	194	x	94	56	23	173
uczestniczący w szkoleniach wskazanych przez zainteresowanego	x	1080	881	1213	3174	x	1058	862	1162	3082	x	720	612	848	2180

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 4 do Sprzedania MRPiPS -01

⁷⁹ „X” - brak danych w 2014 roku

Załącznik 2

Struktura uczestników szkoleń według wieku i poziomu wykształcenia oraz czasu trwania szkolenia w latach 2014-2017

Wyszczególnienie		Osoby, które w okresie sprawozdawczym ukończyły szkolenie				
		2014	2015	2016	2017	łącznie
Ogółem		3 734	2 861	2 171	2 242	11 008
wiek	18-24 lata	1 030	728	484	494	2 736
	25-34	1 253	1 082	817	848	4 000
	35-44	673	598	473	538	2 282
	45 i więcej	778	453	397	362	1 990
wykształcenie	wyższe	477	417	311	347	1 552
	policealne i średnie zawodowe	984	743	539	576	2 842
	średnie ogólnokształcące	604	480	356	345	1 785
	zasadnicze zawodowe	888	678	552	534	2 652
	gimnazjalne i poniżej	781	543	413	440	2 177
czas trwania szkoleń	do 30 godzin	x	630	594	841	2 065
	od 31 do 80	x	721	573	445	1 739
	od 81 do 150	x	446	284	332	1 062
	od 151 do 300	x	1 064	720	624	2 408

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 4 do Sprzedania MRPiPS -01

Załącznik 3

Funkcjonowanie Krajowego Funduszu Szkoleniowego w latach 2015-2017*

Wyszczególnienie		2015		2016		2017		Razem	
		Pracodawcy (podmioty), którzy złożyli wniosek o przyznanie środków z KFS	Pracodawcy (podmioty), którzy otrzymali środki z KFS	Pracodawcy (podmioty), którzy złożyli wniosek o przyznanie środków z KFS	Pracodawcy (podmioty), którzy otrzymali środki z KFS	Pracodawcy (podmioty), którzy złożyli wniosek o przyznanie środków z KFS	Pracodawcy (podmioty), którzy otrzymali środki z KFS	Pracodawcy (podmioty), którzy złożyli wniosek o przyznanie środków z KFS	Pracodawcy (podmioty), którzy otrzymali środki z KFS
		w okresie sprawozdawczym		w okresie sprawozdawczym		w okresie sprawozdawczym		w okresie 3 lat	
Ogółem		599	478	1131	733	999	763	2729	1974
z tego zatrudniający	1 - 9 osób	304	235	598	365	521	401	1423	1001
	10 - 49 osób	133	109	273	184	200	152	606	445
	50 - 249 osób	102	91	204	141	173	134	479	366
	250 i więcej osób	60	43	56	43	105	76	221	162
z tego wg sekcji PKD	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13	10	16	9	6	5	35	24
	Górnictwo i wydobywanie	0	0	2	2	4	1	6	3
	Przetwórstwo przemysłowe	79	63	144	110	238	187	461	360
	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	3	3	3	6	5	12	11
	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	10	8	16	11	25	21	51	40
	Budownictwo	27	24	68	47	58	43	153	114
	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	70	49	132	82	99	81	301	212
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	23	20	37	28	16	10	76	58	

Transport i gospo- darka magazynowa	40	35	76	55	48	41	164	131
Informacja i komu- nikacja	3	3	24	12	8	7	35	22
Działalność finan- sowa i ubezpiecze- niowa	14	12	22	9	11	8	47	29
Działalność zwią- zana z obsługą ryнку nieruchomości	14	10	17	12	7	5	38	27
Działalność profes- jonalna, naukowa i techniczna	43	34	76	48	61	46	180	128
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspie- rająca	5	4	30	12	12	8	47	24
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabez- pieczenia społecz- ne	38	35	99	77	7	5	144	117
Edukacja	71	59	118	72	45	27	234	158
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	95	77	143	86	190	141	428	304
Działalność zwią- zana z kulturą, rozrywką i rekrea- cją	10	5	19	12	5	5	34	22
Pozostała dział- alność usługowa	39	26	88	46	152	116	279	188
Gospodarstwa domowe zatrud- niające pracow- ników; gospodarstwa domowe produku- jące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	1	0	0	0	0	0	1	0
Organizacje i zespoły ekstery- torialne	0	0	0	0	0	0	0	0
Działalność niez- dentyfikowana	1	1	1	0	1	1	3	2

*dane z załącznika nr 4 obejmują jedynie lata 2015-2017.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 4 do Sprawozdania MRPiPS 01.

Załącznik 4

Liczba bezrobotnych do 30 roku życia (w tym do 25 r.ż. w latach 2014-2017) w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2015-2017

Powiat	2014			2015					2016					2017				
	Bezrobotni ogółem	w tym do 25 r.ż.	Udział % w ogólnej liczbie bezrobotnych	Bezrobotni ogółem	w tym		Udział % w ogólnej liczbie bezrobotnych		Bezrobotni ogółem	w tym		Udział % w ogólnej liczbie bezrobotnych		Bezrobotni ogółem	w tym		Udział % w ogólnej liczbie bezrobotnych	
					osoby do 30 roku życia	osoby do 25 r.ż.	osób do 30 roku życia	osób do 25 r.ż.		osoby do 30 roku życia	osoby do 25 r.ż.	osób do 30 roku życia	osób do 25 r.ż.		osoby do 30 roku życia	osoby do 25 r.ż.	osób do 30 roku życia	osób do 25 r.ż.
Bartoszycki	5977	994	16,6%	5 118	1 448	742	28,3	14,5	4 966	1 330	670	26,8	13,5	4273	1 094	526	25,6	12,3
Braniewski	4196	772	18,4%	3 873	1 201	655	31,0	16,9	3 535	1 005	554	28,4	15,7	3034	815	444	26,9	14,6
Działdowski	5683	1014	17,8%	5 023	1 643	891	32,7	17,7	4 629	1 369	686	29,6	14,8	4041	1 106	566	27,4	14,0
m. Elbląg	6598	839	12,7%	5 454	1 283	619	23,5	11,3	4 818	936	414	19,4	8,6	3826	834	385	21,8	10,1
Elbląski	5325	879	16,5%	4 550	1 421	776	31,2	17,1	4 127	1 133	581	27,5	14,1	3507	983	464	28,0	13,2
Etcki	6976	1177	16,9%	5 861	1 728	842	29,5	14,4	5 286	1 413	682	26,7	12,9	4416	1 207	596	27,3	13,5
Giżycki	3140	536	17,1%	2 884	876	462	30,4	16,0	2 532	684	330	27,0	13,0	1849	447	234	24,2	12,7
Gołdapski	1991	344	17,3%	1 784	488	270	27,4	15,1	1 590	415	202	26,1	12,7	1076	271	136	25,2	12,6
Iławski	3062	677	22,1%	2 492	929	504	37,3	20,2	2 042	690	386	33,8	18,9	1670	575	293	34,4	17,5
Kętrzyński	6216	1126	18,1%	5 475	1 662	855	30,4	15,6	4 574	1 213	586	26,5	12,8	3461	820	358	23,7	10,3
Lidzbarski	3646	633	17,4%	3 174	953	534	30,0	16,8	2 816	775	408	27,5	14,5	2297	625	304	27,2	13,2
Mrągowski	3583	576	16,1%	3 193	911	515	28,5	16,1	2 783	706	361	25,4	13,0	2061	482	239	23,4	11,6
Nidzicki	1896	359	18,9%	1 611	499	280	31,0	17,4	1 256	346	181	27,5	14,4	940	270	138	28,7	14,7
Nowomiejski	3122	744	23,8%	2 340	908	540	38,8	23,1	1 682	596	328	35,4	19,5	1342	451	211	33,6	15,7
Olecki	2871	521	18,1%	2 501	706	386	28,2	15,4	2 206	588	291	26,7	13,2	1913	482	214	25,2	11,2
m. Olsztyn	5929	663	11,2%	5 138	1 257	505	24,5	9,8	4 521	1 059	391	23,4	8,6	4075	943	374	23,1	9,2
Olsztyński	7714	1274	16,5%	6 649	1 924	1018	28,9	15,3	5 919	1 610	791	27,2	13,4	5175	1 376	694	26,6	13,4
Ostródzki	7376	1314	17,8%	5 882	1 851	1007	31,5	17,1	5 405	1 501	766	27,8	14,2	4471	1 199	591	26,8	13,2
Piski	5305	985	18,6%	4 616	1 369	760	29,7	16,5	3 440	953	484	27,7	14,1	2586	689	331	26,6	12,8
Szczygieński	5413	1073	19,8%	4 074	1 306	720	32,1	17,7	3 282	1 055	593	32,1	18,1	2604	716	381	27,5	14,6
Węgorzewski	2120	352	16,6	1 670	420	206	25,1	12,3	1 818	508	263	27,9	14,5	1386	322	156	23,2	11,3
Województwo	98139	16852	17,2	73 079	19 797	9 891	27,1	13,5	83 510	24 871	13144	29,8	15,7	60003	15 707	7635	26,2	12,7

		2014				2015				2016				2017			
		Do 30 r.ż.	%	Do 25 r.ż.	%	Do 30 r.ż.	%	Do 25 r.ż.	%	Do 30 r.ż.	%	Do 25 r.ż.	%	Do 30 r.ż.	%	Do 25 r.ż.	%
Ogółem		-	-	16 852	100%	24 871	100%	13 144	100%	19 797	100%	9 891	100%	15 707	100%	7 635	100%
Wybrane kategorie	Kobiety	-	-	9 278	55,1%	14 582	58,6%	7 516	57,2%	12 480	63,0%	6 054	61,2%	10 624	67,6%	5 003	65,5%
	Długotrwale bezrobotni	-	-	-	-	11 046	44,4%	4 969	37,8%	8 673	43,8%	3 744	37,9%	6 920	44,1%	2 781	36,4%
	Posiadający co najmniej 1 dziecko do 6 r.ż.	-	-	-	-	6 932	27,9%	2 887	22,0%	6 537	33,0%	2 740	27,7%	5 956	37,9%	2 422	31,7%
	niepełnosprawni	-	-	-	-	640	2,6%	288	2,2%	552	2,8%	243	2,5%	472	3,0%	203	2,7%
wykształcenie	Wyższe	-	-	992	5,9%	3 200	12,9%	692	5,3%	2 561	12,9%	552	5,6%	1 883	12,0%	351	4,6%
	Policealne i średnie zawodowe	-	-	3 860	22,9%	5 202	20,9%	3 051	23,2%	4 152	21,0%	2 249	22,7%	3 371	21,5%	1 778	23,3%
	Średnie ogólnokształcące	-	-	3 695	21,9%	5 080	20,4%	2 805	21,3%	3 872	19,6%	1 987	20,1%	3 115	19,8%	1 568	20,5%
	Zasadnicze zawodowe	-	-	3 469	20,6%	4 520	18,2%	2 786	21,2%	3 528	17,8%	2 073	21,0%	2 762	17,6%	1 526	20,0%
	Gimnazjalne i poniżej	-	-	4 836	28,7%	6 869	27,6%	3 810	29,0%	5 684	28,7%	3 030	30,6%	4 576	29,1%	2 412	31,6%
czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Do 1	-	-	2 112	12,5%	3 275	13,2%	1 857	14,1%	2 635	13,3%	1 420	14,4%	2 031	12,9%	1 164	15,2%
	1-3	-	-	4 596	27,3%	6 273	25,2%	3 636	27,7%	4 974	25,1%	2 740	27,7%	3 986	25,4%	2 179	28,5%
	3-6	-	-	3 511	20,8%	4 849	19,5%	2 896	22,0%	3 405	17,2%	1 878	19,0%	2 675	17,0%	1 416	18,5%
	6-12	-	-	2 535	15,0%	3 851	15,5%	1 887	14,4%	3 081	15,6%	1 399	14,1%	2 112	13,4%	968	12,7%
	12-24	-	-	2 641	15,7%	3 510	14,1%	1 712	13,0%	2 963	15,0%	1 451	14,7%	2 388	15,2%	1 053	13,8%
	Pow. 24	-	-	1 457	8,6%	3 113	12,5%	1 156	8,8%	2 738	13,8%	1 003	10,1%	2 515	16,0%	855	11,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS 01.

	2014		2015		2016		2017	
	liczba osób	% do ogółu wyrejestrowanych do 25 r.ż.	liczba osób	% do ogółu wyrejestrowanych do 30 r.ż.	liczba osób	% do ogółu wyrejestrowanych do 30 r.ż.	liczba osób	% do ogółu wyrejestrowanych do 30 r.ż.
praca niesubsydiowana	13195	34,6%	24304	42,4%	20158	39,9%	15703	35,9%
praca subsydiowana	2354	6,2%	4553	8,0%	5864	11,6%	6524	14,9%
prace interwencyjne	809	2,1%	1475	2,6%	627	1,2%	834	1,9%
roboty publiczne	329	0,9%	541	0,9%	349	0,7%	370	0,8%
dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	363	1,0%	692	1,2%	669	1,3%	753	1,7%
refundacja kosztów zatrudniania bezrobotnego	673	1,8%	926	1,6%	489	1,0%	476	1,1%
bon na zasiedlenie	-	-	537	0,9%	564	1,1%	879	2,0%
bon na zatrudnienie	-	-	304	0,5%	62	0,1%	119	0,3%
aktywne formy	7974	20,9%	8520	14,9%	6172	12,2%	5865	13,4%
szkolenia	1185	3,1%	1413	2,5%	1014	2,0%	1006	2,3%
bon szkoleniowy	-	-	425	0,7%	257	0,5%	248	0,6%
staż	6469	17,0%	6360	11,1%	4613	9,1%	4445	10,1%
bon stażowy	-	-	432	0,8%	105	0,2%	57	0,1%
prace społecznie użyteczne	319	0,8%	716	1,3%	526	1,0%	412	0,9%
przygotowanie zawodowe dorosłych	1	0,0%	31	0,1%	19	0,0%	2	0,0%
niepotwierdzenie gotowości do pracy	9760	25,6%	13086	22,9%	11056	21,9%	9012	20,6%
dobrowolna rezygnacja ze statusu os. bezrobotnej	1832	4,8%	3059	5,3%	3602	7,1%	3131	7,1%
podjęcie nauki	357	0,9%	301	0,5%	199	0,4%	140	0,3%
odpływy	38149	100%	57260	100%	50529	100%	43799	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPIPS 01.

Załącznik 7

Liczba osób objętych wsparciem w ramach Poddziałania 1.1.2
(projekty pozakonkursowe PUP w ramach PO WER)

	2014	2015	2016	2017	łącznie w latach (2015-2017)
Liczba osób bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu	-	2028	2505	1149	5682
Liczba osób bezrobotnych, uczestniczących w kształceniu/ szkoleniu lub uzyskujących kwalifikacje lub pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) po opuszczeniu programu	-	2740	3567	2011	8318
Liczba osób bezrobotnych, które ukończyły interwencję wspieraną w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	-	3159	4133	2301	9593
Liczba osób długotrwale bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu	-	909	1130	421	2460
Liczba osób długotrwale bezrobotnych, uczestniczących w kształceniu/ szkoleniu lub uzyskujących kwalifikacje lub pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) po opuszczeniu programu	-	1124	1393	606	3123
Liczba osób długotrwale bezrobotnych, które ukończyły interwencję wspieraną w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych	-	1337	1632	772	3741
Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	-	4652	4445	3897	12994
Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	-	2004	1712	1320	5036
Liczba osób poniżej 30 lat z niepełnościami objętych wsparciem w programie	-	171	133	101	405
Liczba podpisanych umów	0	20	20	20	60
Kwoty na jaką zostały podpisane umowy	0	34 880 445,53	35 963 165,50	65 809 083,85	136 652 694,88

Źródło: Dane WUP Olsztyn.

Załącznik 8

Struktura bezrobotnych powyżej 50 r.ż. według powiatów województwa warmińsko-mazurskie w latach 2014-2017

Powiat	2014			2015			2016			2017		
	liczba bezrobotnych ogółem	liczba bezrobotnych powyżej 50 r.ż.	udział % do ogółu	liczba bezrobotnych ogółem	liczba bezrobotnych powyżej 50 r.ż.	udział % do ogółu	liczba bezrobotnych ogółem	liczba bezrobotnych powyżej 50 r.ż.	udział % do ogółu	liczba bezrobotnych ogółem	liczba bezrobotnych powyżej 50 r.ż.	udział % do ogółu
Bartoszyce	5977	1554	26,0%	5118	1401	27,4%	4966	1411	28,4%	4273	1182	27,7%
Braniewo	4196	1039	24,8%	3873	1012	26,1%	3535	925	26,2%	3034	799	26,3%
Działdowo	5683	1286	22,6%	5023	1228	24,4%	4629	1162	25,1%	4041	998	24,7%
Elbląg g	6598	1877	28,4%	5454	1676	30,7%	4818	1620	33,6%	3826	1170	30,6%
Elbląg z	5325	1199	22,5%	4550	1113	24,5%	4127	1089	26,4%	3507	894	25,5%
Ełk	6976	1868	26,8%	5861	1645	28,1%	5286	1499	28,4%	4416	1209	27,4%
Giżycko	3140	877	27,9%	2884	856	29,7%	2532	779	30,8%	1849	599	32,4%
Gołdap	1991	555	27,9%	1784	563	31,6%	1590	499	31,4%	1076	352	32,7%
Iława	3062	693	22,6%	2492	591	23,7%	2042	551	27,0%	1670	450	26,9%
Kętrzyn	6216	1533	24,7%	5475	1436	26,2%	4574	1273	27,8%	3461	999	28,9%
Lidzbark	3646	959	26,3%	3174	874	27,5%	2816	877	31,1%	2297	688	30,0%
Mragowo	3583	1066	29,8%	3193	985	30,8%	2783	915	32,9%	2061	732	35,5%
Nidzica	1896	368	19,4%	1611	355	22,0%	1256	298	23,7%	940	213	22,7%
NML	3122	594	19,0%	2340	461	19,7%	1682	386	22,9%	1342	315	23,5%
Olecko	2871	813	28,3%	2501	753	30,1%	2206	692	31,4%	1913	577	30,2%
Olsztyn g	5929	1783	30,1%	5138	1683	32,8%	4521	1418	31,4%	4075	1279	31,4%
Olsztyn z	7714	1998	25,9%	6649	1820	27,4%	5919	1714	29,0%	5175	1450	28,0%
Ostróda	7376	1759	23,8%	5882	1443	24,5%	5405	1495	27,7%	4471	1265	28,3%
Pisz	5305	1277	24,1%	4616	1277	27,7%	3440	1061	30,8%	2586	793	30,7%
Szczytno	5413	1271	23,5%	4074	1055	25,9%	3282	870	26,5%	2604	707	27,2%
Węgorzewo	2120	612	28,9%	1818	545	30,0%	1670	509	30,5%	1386	428	30,9%
ogółem	98139	24981	25,5%	83510	22772	27,3%	73079	21043	28,8%	60003	17099	28,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS 01.

Załącznik 9

Struktura bezrobotnych powyżej 50 roku życia

		2014		2015		2016		2017	
		Pow. 50 r.ż.	%	Pow. 50 r.ż.	%	Pow. 50 r.ż.	%	Pow. 50 r.ż.	%
Ogółem		24981	100,0%	22772	100,0%	21 043	100,0%	17 099	100%
Wybrane kategorie	Kobiety	10214	40,9%	9356	41,1%	8 605	40,9%	6 720	39,3%
	Długotrwale bezrobotni	-	0,0%	14906	65,5%	13 895	66,0%	11 027	64,5%
	Posiadający co najmniej 1 dziecko do 6 r.ż.	-	0,0%	80	0,4%	77	0,4%	62	0,4%
	korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	-	0,0%	900	4,0%	941	4,5%	774	4,5%
	niepełnosprawni	-	0,0%	2675	11,7%	2452	11,7%	2107	12,3%
wykształcenie	Wyższe	755	3,0%	756	3,3%	741	3,5%	593	3,5%
	Policealne i średnie zawodowe	4705	18,8%	4331	19,0%	3 910	18,6%	3 110	18,2%
	Średnie ogólnokształcące	924	3,7%	862	3,8%	781	3,7%	622	3,6%
	Zasadnicze zawodowe	8016	32,1%	7336	32,2%	6 702	31,8%	5 616	32,8%
	Gimnazjalne i poniżej	10562	42,3%	9487	41,7%	8 909	42,3%	7 158	41,9%
czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Do 1 miesiąca	2056	8,2%	1787	7,8%	1 634	7,8%	1 408	8,2%
	Od 1 do 3 miesięcy	4544	18,2%	3878	17,0%	3 855	18,3%	3 161	18,5%
	Od 3 do 6 miesięcy	2931	11,7%	2806	12,3%	2 493	11,8%	2 105	12,3%
	od 6 do 12 miesięcy	3873	15,5%	3617	15,9%	3 183	15,1%	2 511	14,7%
	Od 12 do 24 miesięcy	4755	19,0%	4035	17,7%	3 414	16,2%	2 718	15,9%
	Pow. 24 miesięcy	6822	27,3%	6649	29,2%	6 464	30,7%	5 196	30,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRPiPS 01.

Załącznik 10

SZKOŁY WYŻSZE																	
Typ uczelni	Rok	LICZBA STUDENTÓW								LICZBA ABSOLWENTÓW							
		Ogółem		w tym:						Ogółem		w tym:					
				Studia magisterskie jednolite		Studia I stopnia		Studia II stopnia				Studia magisterskie jednolite		Studia I stopnia		Studia II stopnia	
		Polska	W-M	Polska	W-M	Polska	W-M	Polska	W-M	Polska	W-M	Polska	W-M	Polska	W-M	Polska	W-M
Ogółem, w tym:	2014	1 468 406	35 523	134 033	3 338	939 615	24 404	360 617	7 412	424 317	11 465	22 148	441	234 515	6 787	167 654	7 237
	2015	1 403 794	32 920	135 330	3 306	893 956	22 293	344 900	7 072	394 987	10 214	20 945	473	217 075	6 126	156 967	3 615
	2016	1 347 481	30 292	135 035	3 271	858 295	20 130	330 572	6 676	364 399	9 185	20 846	440	197 728	5 397	145 825	3 348
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Uniwersytety	2014	434 371	25 314	66 186	3 338	232 557	16 764	130 742	4 986	122 563	7 152	11 626	441	57 255	3 987	53 682	2 724
	2015	421 772	23 205	65 812	3 306	229 125	15 085	122 571	4 661	114 228	6 960	10 729	473	53 056	4 064	50 443	2 423
	2016	403 330	21 058	64 307	3 271	222 922	13 514	113 276	4 249	104 208	6 527	10 086	440	49 219	3 764	44 903	2 323
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wyższe szkoły ekonomiczne	2014	186 608	2 235	6 410	0	113 198	1 661	59 648	535	62 307	1 152	1 023	0	33 203	803	28 081	349
	2015	179 122	1 996	6 646	0	109 546	1 508	57 359	458	55 345	779	993	0	29 439	513	24 913	266
	2016	173 849	1 720	6 561	0	108 553	1 252	55 279	417	50 208	656	1 073	0	25 551	426	23 584	230
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wyższe szkoły pedagogiczne	2014	49 005	1 309	1 281	0	28 707	813	18 017	465	19 725	744	165	0	9 928	357	9 632	387
	2015	46 122	1 124	1 738	0	27 159	733	16 312	381	15 894	502	210	0	7 819	253	7 865	249
	2016	43 751	1 065	2 099	0	26 267	659	14 426	386	14 473	409	171	0	7 069	245	7 233	164
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Szkoły resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji	2014	29 764	2 438	0	0	21 563	1 473	7 312	965	7 456	935	9	0	4 460	484	2 987	451
	2015	29 707	2 611	0	0	21 164	1 584	7 651	1 027	7 244	759	6	0	4 284	349	2 954	410
	2016	27 733	2 705	0	0	19 841	1 695	7 114	1 010	7 442	768	0	0	4 159	318	3 283	450
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Pozostałe szkoły wyższe (w tym państwowe wyższe szkoły zawodowe)	2014	259 469	4 227	14 657	0	189 868	3 693	46 201	461	83 915	1 482	2 507	0	58 382	1 156	23 026	326
	2015	237 705	3 984	13 909	0	170 873	3 383	45 026	545	75 865	1 214	2 167	0	52 503	947	21 195	267
	2016	226 949	3 744	13 087	0	160 217	3 010	46 474	614	65 340	825	2 595	0	43 715	644	19 030	181
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Olsztynie. Na dzień 06.09.2018 brak danych za 2017 rok

Załącznik 11 – część I

SZKOŁY WYŻSZE													
Typ uczelni	Rok	LICZBA STUDENTÓW						LICZBA ABSOLWENTÓW					
		Ogółem (szkoły publiczne i niepubliczne)		w tym:				Ogółem (szkoły publiczne i niepubliczne)		w tym:			
				Szkoły publiczne		Szkoły niepubliczne				Szkoły publiczne		Szkoły niepubliczne	
		Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety
Ogółem, w tym:	2014	35 523	20 158	30 239	16 814	5 284	3 344	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	32 920	18 525	27 984	15 352	4 936	3 173	10 214	6 476	8 258	5 127	1 956	1 349
	2016	30 292	16 952	25 626	13 871	4 666	3 081	9 185	5 804	7 671	4 795	1 514	1 009
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
architekturna i budownictwo	2014	3 022	1 247	2 871	1 224	151	23	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	3 220	1 478	3 084	1 452	136	26	1 011	497	949	485	62	12
	2016	2 230	926	2 143	911	87	15	658	327	626	323	32	4
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
biologiczna	2014	174	133	174	133	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	571	438	571	438	0	0	182	140	182	140	0	0
	2016	578	439	578	439	0	0	131	99	131	99	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
biznesu i administracji	2014	4 405	3 099	3 316	2 343	1 089	756	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	3 782	2 702	2 808	1 994	974	708	1 551	1 136	1 104	823	447	313
	2016	3 493	2 440	2 618	1 812	875	628	1 341	1 034	1 054	813	287	221
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
dziennikarstwa i informacji	2014	637	392	637	392	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	487	305	487	305	0	0	190	133	190	133	0	0
	2016	381	231	381	231	0	0	186	119	186	119	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
fizyczna	2014	0	0	0	0	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2016	480	320	480	320	0	0	214	146	214	146	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
higieny i bezpieczeństwa pracy	2014	0	0	0	0	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2016	11	5	11	5	0	0	52	22	52	22	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
humanistyczna (z wyłączeniem języków)	2014	389	104	389	104	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	339	90	339	90	0	0	85	18	85	18	0	0
	2016	418	141	418	141	0	0	78	24	78	24	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technikę, przemysł i budownictwo	2014	0	0	0	0	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	184	51	0	0	184	51	0	0	0	0	0	0
	2016	179	48	0	0	179	48	32	10	0	0	32	10
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Załącznik 11 – część II

SZKOŁY WYŻSZE													
Typ uczelni	Rok	LICZBA STUDENTÓW						LICZBA ABSOLWENTÓW					
		Ogółem (szkoły publiczne i niepubliczne)		w tym:				Ogółem (szkoły publiczne i niepubliczne)		w tym:			
				Szkoły publiczne		Szkoły niepubliczne				Szkoły publiczne		Szkoły niepubliczne	
		Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety
interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących zdrowie i opiekę społeczną	2014	0	0	0	0	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	51	24	0	0	51	24	0	0	0	0	0	0
	2016	153	94	53	48	100	46	0	0	0	0	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
inżynierjno-techniczna	2014	2 519	653	2 418	651	101	2	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	1 918	317	1 853	317	65	0	401	77	367	75	34	2
	2016	1 676	286	1 641	286	35	0	402	107	377	107	25	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
językowa	2014	1 062	815	965	747	97	68	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	949	693	853	631	96	62	275	233	255	215	20	18
	2016	807	592	748	555	59	37	266	209	220	179	46	30
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
leśna	2014	379	151	379	151	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	358	153	358	153	0	0	63	21	63	21	0	0
	2016	340	147	340	147	0	0	69	32	69	32	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
matematyczna i statystyczna	2014	168	118	168	118	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	153	109	153	109	0	0	53	39	53	39	0	0
	2016	113	78	113	78	0	0	49	37	49	37	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
medyczna	2014	2 375	1 731	1 144	785	1 231	946	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	2 418	1 775	1 218	865	1 200	910	631	508	192	151	439	357
	2016	2 575	1 905	1 269	909	1 306	996	549	421	206	160	343	261
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
nauk o środowisku	2014	475	321	475	321	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	304	211	304	211	0	0	227	162	227	162	0	0
	2016	187	123	187	123	0	0	191	132	191	132	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
ochrony i bezpieczeństwa	2014	4 589	1 892	4 481	1 850	108	42	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	4 575	1 741	4 428	1 685	147	56	1 410	649	1 410	649	0	0
	2016	3 243	1 063	3 147	1 026	96	37	1 063	472	1 037	467	26	5
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
opieki społecznej	2014	198	177	198	177	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	129	117	129	117	0	0	83	74	83	74	0	0
	2016	75	67	75	67	0	0	65	60	65	60	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Załącznik 11 – część III

SZKOŁY WYŻSZE													
Typ uczelni	Rok	LICZBA STUDENTÓW						LICZBA ABSOLWENTÓW					
		Ogółem (szkoły publiczne i niepubliczne)		w tym:				Ogółem (szkoły publiczne i niepubliczne)		w tym:			
				Szkoły publiczne		Szkoły niepubliczne				Szkoły publiczne		Szkoły niepubliczne	
		Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety	Razem	w tym kobiety
pedagogiczna	2014	3 771	3 062	2 348	2 127	1 423	935	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	3 437	2 813	2 205	1 983	1 232	830	1 507	1 225	868	789	639	436
	2016	3 155	2 610	2 012	1 818	1 143	792	1 181	978	753	690	428	288
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
prawna	2014	1 601	959	1 601	959	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	1 557	928	1 557	928	0	0	238	159	238	159	0	0
	2016	1 449	848	1 449	848	0	0	230	141	230	141	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
produkcji i przetwórstwa	2014	1 507	957	1 373	922	134	35	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	1 283	841	1 283	841	0	0	354	261	354	261	0	0
	2016	1 211	785	1 211	785	0	0	457	324	457	324	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
rolnicza	2014	1 055	517	1 055	517	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	929	439	929	439	0	0	345	182	345	182	0	0
	2016	887	406	887	406	0	0	305	163	305	163	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
rybactwa	2014	74	15	74	15	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	53	11	53	11	0	0	19	2	19	2	0	0
	2016	48	11	48	11	0	0	9	1	9	1	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
społeczna	2014	3 846	2 531	3 182	2 081	664	450	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	2 926	1 901	2 393	1 521	533	380	1 037	714	748	503	289	211
	2016	3 595	2 085	3 091	1 728	504	357	1 154	753	936	598	218	155
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
technologii teleinformatycznych	2014	1 601	111	1 390	99	211	12	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	1 523	110	1 322	101	201	9	248	19	222	19	26	0
	2016	1 404	105	1 240	98	164	7	253	10	209	8	44	2
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
usługi dla ludności	2014	635	428	560	353	75	75	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	728	513	611	396	117	117	148	115	148	115	0	0
	2016	568	430	450	312	118	118	112	92	79	59	33	33
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
weterynaryjna	2014	1 041	745	1 041	745	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	2015	1 046	765	1 046	765	0	0	156	112	156	112	0	0
	2016	1 036	767	1 036	767	0	0	138	91	138	91	0	0
	2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL. Na dzień 06.09.2018 brak danych za 2017 rok

Załącznik 12

Obszar szkoleń instytucji szkoleniowych	Lata			
	2014	2015	2016	2017
1 - Podstawowe programy ogólne, w tym: kształcenie umiejętności pisania, czytania i liczenia				
2 - Rozwój osobowości i kariery zawodowej				
3 - Szkolenie nauczycieli i nauka o kształceniu				
4 - Sztuka, kultura, rzemiosło artystyczne				
5 - Nauki humanistyczne (bez języków obcych) i społeczne, w tym: ekonomia, socjologia, psychologia, politologia, etnologia, geografia				
6 – Języki obce				
7 - Dziennikarstwo i informacja naukowo-techniczna				
8 - Sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami				
9 - Rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna				
10 - Zarządzanie i administrowanie				
11 - Prace sekretarskie i biurowe				
12 - Prawo				
13 - Nauki o życiu i nauki przyrodnicze, w tym: biologia, zoologia, chemia, fizyka				
14 - Matematyka, statystyka				
15 - Informatyka i wykorzystanie komputerów				
16 - Technika i handel artykułami technicznymi, w tym: mechanika, metalurgia, energetyka, elektryka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, na-prawa i konserwacja pojazdów				
17 - Górnictwo i przetwórstwo przemysłowe, w tym: przemysł spożywczy, lekki, chemiczny				
18 - Architektura i budownictwo				
19 - Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo				
20 - Weterynaria				
21 - Opieka zdrowotna				
22 - Opieka społeczna, w tym: opieka nad osobami niepełnosprawnymi, starszymi, dziećmi, wolontariat				
23 - Ochrona własności i osób				
24 - Ochrona środowiska				
25 - Usługi hotelarskie, turystyka i rekreacja				
26 - Usługi gastronomiczne				
27 - Usługi fryzjerskie, kosmetyczne				
28 - Usługi krawieckie, obuwnicze				
29 - Usługi stolarskie, szklarskie				
30 - Usługi transportowe, w tym: kursy prawa jazdy				
31 - Pozostałe usługi				
32 - BHP				
33 - Nauka aktywnego poszukiwania pracy				
34 - Inne obszary szkoleń				

LEGENDA:

Stopień zainteresowania szkoleniem:

Bardzo popularne Średnio popularne Mało popularne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rejestru Instytucji Szkoleniowych

**Załącznik 13. Wybrane grupy liczby bezrobotnych biorących udział
w działaniach aktywizujących.**

Liczba bezrobotnych kobiet biorących udział w działaniach aktywizujących

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
ukończyły szkolenie	1102	658	459	490
ukończyły staż	6216	5700	5820	4331
otrzymały bon na zasiedlenie	b.d.	171	234	374
otrzymały bon zatrudnieniowy	b.d.	9	140	62
ukończyły przygotowanie zawodowe dorosłych	28	1	13	8
ukończyły prace interwencyjne	2172	1337	2078	1349
ukończyły roboty publiczne	1396	1348	1217	1137
ukończyły prace społecznie użyteczne	3266	3157	2009	1876
zakończyły zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	b.d.	1	76	52
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	b.d.	0	0	6
zakończyły zatrudnienie w ramach grantu na telepracę	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach świadczenia aktywizacyjnego	b.d.	0	0	0
zakończyły określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	b.d.	760	598	548
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	b.d.	436	543	420
skorzystały z porad indywidualnych	15 929	9442	8943	8611
ukończyły szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	294	279	197	147
Razem	30403	23299	22327	19411

Liczba długotrwale bezrobotnych biorących udział w działaniach aktywizujących

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
ukończyły szkolenie	1 439	954	602	537
ukończyły staż	3 542	3287	3195	2012
otrzymały bon na zasiedlenie	b.d.	52	49	41
otrzymały bon zatrudnieniowy	b.d.	9	86	20
ukończyły przygotowanie zawodowe dorosłych	26	2	14	10
ukończyły prace interwencyjne	2267	1258	1570	950
ukończyły roboty publiczne	2009	2006	1850	1515
ukończyły prace społecznie użyteczne	4255	4397	2808	2674
zakończyły zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	b.d.	10	95	68
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach grantu na telepracę	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach świadczenia aktywizacyjnego	b.d.	0	0	0
zakończyły określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	b.d.	632	455	392
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	b.d.	433	642	423
skorzystały z porad indywidualnych	14 840	8527	7946	6767
ukończyły szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	263	219	169	125
Razem	28 641	21 786	19 481	15 534

Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych biorących udział w działaniach aktywizujących

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
ukończyły szkolenie	172	116	100	98
ukończyły staż	563	319	415	286
otrzymały bon na zasiedlenie	b.d.	7	15	12
otrzymały bon zatrudnieniowy	b.d.	0	8	3
ukończyły przygotowanie zawodowe dorosłych	0	0	0	2
ukończyły prace interwencyjne	225	133	160	114
ukończyły roboty publiczne	179	190	176	178
ukończyły prace społecznie użyteczne	264	329	231	227
zakończyły zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	b.d.	1	8	6
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	b.d.	0	0	1
zakończyły zatrudnienie w ramach grantu na telepracę	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach świadczenia aktywizacyjnego	b.d.	0	0	0
zakończyły określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	b.d.	78	45	40
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	b.d.	57	82	62
skorzystały z porad indywidualnych	1825	892	909	894
ukończyły szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	31	22	18	10
Razem	3 259	2 144	2 167	1 933

Liczba bezrobotnych cudzoziemców biorących udział w działaniach aktywizujących

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
ukończyły szkolenie	7	7	6	5
ukończyły staż	12	5	8	8
otrzymały bon na zasiedlenie	b.d.	1	0	1
otrzymały bon zatrudnieniowy	b.d.	0	0	0
ukończyły przygotowanie zawodowe dorosłych	0	0	0	0
ukończyły prace interwencyjne	2	2	5	3
ukończyły roboty publiczne	0	2	0	0
ukończyły prace społecznie użyteczne	5	4	3	2
zakończyły zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach grantu na telepracę	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach świadczenia aktywizacyjnego	b.d.	0	0	0
zakończyły określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	b.d.	2	5	4
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	b.d.	2	1	1
skorzystały z porad indywidualnych	35	31	31	33
ukończyły szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	1	0	0	0
Razem	62	56	59	57

Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi biorących udział w działaniach aktywizujących

_Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
ukończyli szkolenie	1748	1302	983	1042
ukończyli staż	4124	3604	3678	2731
otrzymały bon na zasiedlenie	b.d.	158	209	271
otrzymały bon zatrudnieniowy	b.d.	13	121	57
ukończyli przygotowanie zawodowe dorosłych	34	2	26	23
ukończyli prace interwencyjne	2037	1244	1775	1168
ukończyli roboty publiczne	1500	1681	1621	1411
ukończyli prace społecznie użyteczne	3308	3261	2092	2166
zakończyli zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	b.d.	7	79	58
zakończyli zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	b.d.	0	0	6
zakończyli zatrudnienie w ramach grantu na telepracę	b.d.	0	0	0
zakończyli zatrudnienie w ramach świadczenia aktywizacyjnego	b.d.	0	0	0
zakończyli określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	b.d.	773	611	593
zakończyli zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	b.d.	488	715	511
skorzystały z porad indywidualnych	13 982	7912	7624	7523
ukończyli szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	134	144	113	88
Razem	26 867	20 589	19 647	17 648

Liczba bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia biorących udział w działaniach aktywizujących

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
ukończyli szkolenie	b.d.	8	7	1
ukończyli staż	b.d.	12	13	13
otrzymały bon na zasiedlenie	b.d.	0	0	0
otrzymały bon zatrudnieniowy	b.d.	0	0	0
ukończyli przygotowanie zawodowe dorosłych	b.d.	0	0	0
ukończyli prace interwencyjne	b.d.	9	9	10
ukończyli roboty publiczne	b.d.	7	6	6
ukończyli prace społecznie użyteczne	b.d.	12	11	6
zakończyli zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	b.d.	0	0	0
zakończyli zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	b.d.	0	0	0
zakończyli zatrudnienie w ramach grantu na telepracę	b.d.	0	0	0
zakończyli zatrudnienie w ramach świadczenia aktywizacyjnego	b.d.	0	0	0
zakończyli określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	b.d.	2	1	5
zakończyli zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	b.d.	1	3	1
skorzystały z porad indywidualnych	b.d.	44	54	54
ukończyli szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	b.d.	1	1	0
Razem	b.d.	96	105	96

**Liczba bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia biorących udział
w działaniach aktywizujących**

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
ukończyły szkolenie	b.d.	436	304	342
ukończyły staż	b.d.	1067	1168	796
otrzymały bon na zasiedlenie	b.d.	7	21	17
otrzymały bon zatrudnieniowy	b.d.	4	49	21
ukończyły przygotowanie zawodowe dorosłych	b.d.	0	10	3
ukończyły prace interwencyjne	b.d.	245	525	338
ukończyły roboty publiczne	b.d.	252	218	190
ukończyły prace społecznie użyteczne	b.d.	770	398	361
zakończyły zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	b.d.	0	3	0
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	b.d.	0	0	1
zakończyły zatrudnienie w ramach grantu na telepracę	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach świadczenia aktywizacyjnego	b.d.	0	0	0
zakończyły określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	b.d.	122	274	260
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	b.d.	29	155	157
skorzystały z porad indywidualnych	b.d.	2939	2826	2905
ukończyły szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	b.d.	43	28	28
Razem	b.d.	5 914	5 979	5 419

**Liczba bezrobotnych korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej biorących udział
w działaniach aktywizujących**

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
ukończyły szkolenie	b.d.	41	17	11
ukończyły staż	b.d.	83	92	69
otrzymały bon na zasiedlenie	b.d.	0	0	0
otrzymały bon zatrudnieniowy	b.d.	0	0	0
ukończyły przygotowanie zawodowe dorosłych	b.d.	0	0	2
ukończyły prace interwencyjne	b.d.	26	60	47
ukończyły roboty publiczne	b.d.	35	47	55
ukończyły prace społecznie użyteczne	b.d.	697	593	394
zakończyły zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia	b.d.	0	1	2
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach grantu na telepracę	b.d.	0	0	0
zakończyły zatrudnienie w ramach świadczenia aktywizacyjnego	b.d.	0	0	0
zakończyły określony w umowie okres prowadzenia działalności gospodarczej	b.d.	0	11	8
zakończyły zatrudnienie w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	b.d.	0	3	9
skorzystały z porad indywidualnych	b.d.	723	800	811
ukończyły szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy	b.d.	17	9	4
Razem	b.d.	1 622	1 633	1 412

Załącznik 14

Zrealizowane przez Warmińsko – Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych inicjatywy na rzecz osób niepełnosprawnych w latach 2014 – 2017.

- ❖ *„Trening dobrze ustawiony“ (2014r.)* - Projekt skierowany do 83 mieszkańców Miasta Olsztyna oraz gmin na terenie powiatu olsztyńskiego, w ramach którego zrealizowano indywidualne oraz grupowe wsparcie psychologiczne i doradcze, indywidualną diagnozę praktycznych umiejętności zawodowych, trening pracy i coaching, szkolenia zawodowe, zatrudnienie i monitoring pracy. Wartość projektu wyniosła 2 993 218,00 zł. (EFS) a w efekcie zatrudniono 29 osób.
- ❖ *„Zatrudnienie wspomagane – prawdziwa praca“ (2014-2015r.)* - Projekt realizowany wraz z Królewskim Narodowym Instytutem Niewidomych w Szkocji, skierowany do osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku z powiatu olsztyńskiego, lidzbarskiego, szczycieńskiego, nidzickiego, m. Olsztyn, powiatu elbląskiego, ostródzkiego, braniewskiego, iławskiego oraz m. Elbląg. Zrealizowano wsparcie trenera pracy, tj. diagnozę zasobów i deficytów, warsztaty psychologiczne i doradztwo zawodowe, indywidualne konsultacje z psychologiem i z doradcą zawodowym, trening i coaching, szkolenia zawodowe oraz aktywne poszukiwanie pracy wraz z trenerem pracy. Wartość projektu wyniosła 1 482 038,90 zł. (EFS). W rezultacie zatrudniono 21 osób.
- ❖ *„Zatrudnienie wspomagane“ (2015 – 2016r.)* - projekt dofinansowany ze środków PFRON oraz realizowany we współpracy z Fundacją Pomocy Młodzieży i Dzieciom Niepełnosprawnym *“Hej, Koniku!”* i Fundacją Eudajmonia dla 89 osób z całego województwa. Uczestnicy mieli do dyspozycji wsparcie trenera pracy, psychologa i mentora, uczestniczyli w warsztatach psychologicznych oraz stażach. W efekcie 49 osób uzyskało zatrudnienie.
- ❖ *„Biuro Karier“ (2015-2016r.)* - projekt dofinansowany ze środków PFRON. Uczestnikami były osoby niepełnosprawne z województwa warmińsko – mazurskiego, pomorskiego i lubelskiego. Zrealizowano formy wsparcia takie jak: poradnictwo psychologiczne i doradztwo zawodowe, IPD, szkolenia, warsztaty z doradcą zawodowym i psychologiem czy pośrednictwo pracy. Monitorowano także sytuację zawodową osób niepełnosprawnych. W 2015 roku do projektu przystąpiło 145 osób niepełnosprawnych: 48 w Olsztynie, 49 w Gdańsku i 48 w Lublinie. W wyniku prowadzonej w ramach projektu aktywizacji 62 osoby podjęły zatrudnienie (w województwie warmińsko – mazurskim zatrudniono 23 osoby). W 2016 roku do projektu przystąpiły 162 osoby niepełnosprawne: 53 w Olsztynie, 55 w Gdańsku i 54 w Lublinie. W efekcie 62 osoby podjęły zatrudnienie, z czego 26 osób na terenie Warmii i Mazur.
- ❖ *„Zatrudnienie wspomagane II“ (2016 – 2017)* – Uczestniczyło w nim 65 osób z całego województwa warmińsko- mazurskiego. W wyniku realizowanego projektu 36 osób uzyskało zatrudnienie. Współfinansowany z PFRON.
- ❖ *„Krok ku samodzielności“ (lipiec 2016 – czerwiec 2018)* - Projekt realizowany w ramach Działania 1.3 Wsparcie osób młodych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji POWER. Udział wzięło 40 absolwentów z regionu, którzy zakończyli naukę w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych na poziomie ponadgimnazjalnym (zasadnicza szkoła zawodowa, technikum, szkoła przysposabiająca do pracy), nie pracują, nie uczą się oraz nie szkolą. Zaoferowano im m.in. wsparcie indywidualne trenera pracy, wsparcie psychologa, szkolenia, praktyki zawodowe, staże, a także monitorowano proces ich zatrudnienia i

wspierano na stanowisku pracy do momentu uzyskania samodzielności. W efekcie 15 osób podjęło zatrudnienie natomiast 1 osoba otworzyła własną działalność gospodarczą.

- ❖ „*Centrum Aktywności*“ (2017r.) – Projekt skierowany do mieszkańców m. Olsztyn oraz powiatów: olsztyński, ostródzki, nidzicki i mrągowski. W ramach proponowanych działań uwzględniono: wsparcie trenera aktywności, doradztwo psychologiczne, grupowe, zajęcia poza placówką, szkolenia, staże, wsparcie pracodawców. Wartość projektu wyniosła 1 233 958,80 zł. (EFS) oraz w efekcie zatrudniono 2 osoby.
- ❖ „*Centrum Aktywności II*“ (2017r.) - Projekt skierowany do 60 mieszkańców m. Olsztyn oraz powiatów: olsztyńskiego, ostródzkiego, szczywieńskiego. W ramach proponowanych działań uwzględniono m.in.: wsparcie trenera aktywności, doradztwo psychologiczne, szkolenia, staże, wsparcie pracodawców. Wartość projektu wyniosła 1 267 681,80 zł. (EFS) oraz w efekcie zatrudniono 2 osoby.

Załącznik 15

Projekty realizowane na rzecz społeczności romskiej przez Warmińsko – Mazurskie Kuratorium Oświaty w Olsztynie w latach 2014 - 2017

W 2015r. zrealizowano 5 projektów:

- *Lubimy się uczyć*- wyprawka szkolna dla dzieci romskich w Mieście Elbląg.
- *Romowie świata* - w ramach uroczystych obchodów Międzynarodowego Dnia Romów oraz Międzynarodowego Dnia Języka Romskiego przeprowadzono cykl zajęć edukacyjno-wychowawczych skierowanych do nauczycieli, wychowawców i rodziców. Dokonano adaptacji utworu romskiego pt. Baśni cygańskie. Przeprowadzono pokazy adaptowanej baśni dla uczniów i społeczności elbląskiej (dotację otrzymało Miasto Elbląg).
- *Szkoła dla każdego* – celem programu było wspieranie i promowanie edukacji wczesnoszkolnej dzieci romskich, organizowanie dodatkowych zajęć wyrównawczych z języka polskiego w przedszkolach i szkołach (dotacje otrzymało Miasto Elk).
- *Pieśni ukryte w cygańskiej duszy* – celem tego zadania było podkreślenie oryginalności i wyjątkowości kultury romskiej na tle kultury polskiej i innych kultur europejskich, zapoznanie uczniów z tradycjami, kulturą i historia Romów, wzmacnianie pozytywnego wizerunku dziecka romskiego jako członka społeczności szkolnej (dotację otrzymało Miasto Olsztyn).
- *Integracyjna, romska świetlica szkolna* – działalność edukacyjna, wychowawcza i kulturalna – integracyjnymi zajęciami objęto 15 uczniów elbląskich placówek edukacyjno-wychowawczych pochodzenia romskiego (dotacje otrzymało Miasto Elbląg).

W 2016r. zrealizowano 3 projekty:

- *Integracyjna romska świetlica szkolna* – działalność edukacyjna, wychowawcza i kulturalna. Integracyjnymi zajęciami objęto uczniów romskich elbląskich placówek edukacyjno-wychowawczych. Dotacje przekazano Miastu Elbląg.
- *Moja podróż po krainie Praw Dziecka* - miejscem realizacji był Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 w Elblągu. W ramach projektu przeprowadzono – cykl spotkań tematycznych w formie warsztatowej (zabawy, integracyjne, przedstawienie teatralne, improvizacje słowno-ruchowe, praca z tekstem i ilustracją. Dotacje otrzymało Miasto Elbląg.
- *Pieśni ukryte w cygańskiej duszy...* - II Międzyszkolny Konkurs Poezji Romskiej dla uczniów szkół podstawowych Miasta Olsztyna - zrealizowany przez Szkołę Podstawową Nr 2 w Olsztynie. Do udziału w konkursie zostali zaproszeni uczniowie z olsztyńskich szkół podstawowych. Dzięki edukacji uczniowie dowiedzieli się o swoim kulturowym dziedzictwie. Dotację otrzymało Miasto Olsztyn.

W 2017r. zrealizowano 2 projekty:

- *Z książką w świat* - Realizacja projektu pozwoliła na rozbudzenie zainteresowań literackich dzieci i młodzieży z naciskiem na obyczajowość i obrzędowość romską. Przeprowadzone zajęcia edukacyjno - wychowawcze, w tym o charakterze warsztatowym z udziałem specjalistów (nauczycieli, bibliotekarzy, księgarzy, autora pozycji literackich) wpłynęły na podniesienie i rozszerzenie poziomu umiejętności i wiadomości dzieci, mło-

dzieży pochodzenia romskiego, ze szczególnym akcentem na to, co piękne i mądre. Dotację Otrzymało Miasto Olsztyn.

- *Barwy kultury* – projekt integrujący uczniów z mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności Szkoły Podstawowej Nr 2 w Olsztynie. Założeniem projektu była integracja dzieci z mniejszości narodowych i etnicznych, wzajemne poznawanie kultury i zwyczajów, akceptacja inności i wdrażania do wspólnych działań. Dotację otrzymało Miasto Olsztyn.

Załącznik 16

Działania powiatowych urzędów pracy, które podjęły w celu pomocy osobom odbywającym karę pozbawienia wolności.

➤ **POWIATOWY URZĄD PRACY W BARTOSZYCACH**

W 2015 i 2017r. zawarto porozumienia z Aresztem Śledczym w Bartoszycach oraz Zakładem Karnym w Kamińsku w zakresie pozyskiwania nowych miejsc pracy dla osób pozbawionych wolności.

➤ **POWIATOWY URZĄD PRACY W KĘTRZYNIE**

W latach 2014- 2017 podpisano 6 umów z Zakładem Karnym w Dublinach mających na celu zwiększenie szans na pojęcie zatrudnienia osobom odbywających karę pozbawienia wolności. Tematem spotkań realizowanych w ramach podpisanych porozumień było: przedstawienie usług i instrumentów rynku pracy, wskazanie możliwości uzyskania kwalifikacji zawodowych, określenie oczekiwań pracodawców w zakresie kwalifikacji wymaganych od kandydatów, omówienie możliwości podejmowania własnej działalności gospodarczej. Rocznie na spotkaniach uczestniczyło ok. 50 osób.

➤ **POWIATOWY URZĄD PRACY W LIDZBARKU WARMIŃSKIM**

Pośrednicy pracy i doradcy zawodowi co roku uczestniczą w spotkaniach organizowanych przez Zakład Karny w Kamińsku poświęconych tematyce pomocy osobom przebywającym i opuszczającym zakłady karne. Przedstawiane są formy pomocy w zakresie świadczeń udzielanych przez instytucje rynku pracy, instytucje pomocy społecznej, sądy, samorządy terytorialne, schroniska dla bezdomnych, instytucje szkoleniowe oraz organizacje pozarządowe.

➤ **MIEJSKI URZĄD PRACY W OLSZTYNIE**

W 2014r. doradcy zawodowi przeprowadzili spotkanie informacyjne na temat aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. Uczestniczyło w nim 3 skazanych i 2 opiekunów.

6 czerwca 2016r. w Olsztynie podpisano porozumienie pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Olsztynie, Miejskim Urzędem pracy w Olsztynie, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Olsztynie, Warmińsko-Mazurską Komendą Ochotniczych Hufców Pracy a Kuratorem Okręgowym Sądu Okręgowego w Olsztynie oraz Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Olsztynie. Efektem porozumienia jest powołanie Zespołu ds. readaptacji społecznej osób skazanych, w skład które wchodzi przedstawiciele Służby Więziennej, kuratorzy sądowi, doradcy zawodowi oraz pracownicy socjalni. W ramach Zespołu podejmowane są działania wspierające osoby skazane w okresie do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary oraz ich kontynuowanie po opuszczeniu jednostki penitencjarnej.

W 2017r. odbyło się 5 spotkań Zespołu ds. readaptacji społecznej osób skazanych. Doradca zawodowy uczestniczył również w spotkaniach indywidualnych ze skazanymi, którym udzielono

informacji zawodowych, dotyczących m.in. sytuacji na lokalnym rynku pracy, metod poszukiwania pracy, wymagań pracodawców odnośnie kandydatów do pracy oraz aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, realizowanych przez Urząd Pracy.

➤ URZĄD PRACY POWIATU OLSZTYŃSKIEGO

W 2014r. i 2015r. w Oddziale Zewnętrznym Służby Więziennej w Kikicach zorganizowano 3 spotkania pośrednika pracy z osobami skazanymi, które w najbliższym okresie miały opuścić zakład karny (łącznie 25 osób). Podczas spotkania przekazano informacje dotyczące rejestracji w urzędzie oraz możliwości aktywizacji osób bezrobotnych poprzez usługi i instrumenty rynku pracy.

Dodatkowo **w latach 2015r. – 2017** w Zakładzie Karnym w Barczewie odbyło się 6 spotkań informacyjnych w ramach programu readaptacji skazanych „Pierwsze kroki za murem”. Osadzeni zapoznali się ze specyfiką pracy doradców zawodowych, uzyskali informacje dotyczące rejestracji w Urzędzie Pracy oraz na temat aktywnych form pomocy UP, a także dostępnych form wsparcia dla osób opuszczających zakłady karne. Otrzymali oni broszury informacyjne oraz wzory CV. W spotkaniach uczestniczyło 61 osób osadzonych oraz 9 opiekunów.

W ramach tego samego programu, w 2016r. zostały zorganizowane 3 spotkania dla 35 osób osadzonych w Oddziale Zewnętrznym Służby Więziennej w Kikicach.

W 2017r. Urząd zawarł porozumienie dotyczące współpracy, podejmowania wspólnych działań na rzecz osób pozbawionych wolności odbywających karę w Oddziale Zewnętrznym w Kikicach Zakładu karnego w Barczewie. W ramach porozumienia doradca zawodowy przeprowadził 3 grupowe spotkania informacyjne dla 34 osób osadzonych dotyczące rynku pracy, możliwości szkolenia i kształcenia, umiejętności niezbędnych przy aktywnym poszukiwaniu pracy oraz zakładaniu własnej działalności gospodarczej.

➤ POWIATOWY URZĄD PRACY W OSTRÓDZIE

Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie współpracował z Aresztem Śledczym w Ostródzie⁸⁰, w którym przeprowadzał co roku spotkanie informacyjne dotyczące rejestracji w urzędzie oraz możliwości aktywizacji osób bezrobotnych poprzez usługi i instrumenty rynku pracy.

➤ POWIATOWY URZĄD PRACY W WĘGORZEWIE

Urząd podejmował działania na rzecz zwiększania szans na podjęcie zatrudnienia osób odbywających karę pozbawienia wolności, które polegały przede wszystkim na upowszechnianiu wśród pracodawców informacji na temat możliwości zatrudnienia osób pozbawionych wolności.

⁸⁰ Areszt Śledczy w Ostródzie został zamknięty w marcu 2018r.

Załącznik 17

Wykaz podmiotów tworzących z powiatowymi urzędami pracy partnerstwa na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych:

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA-COOP;
- Fundacją Olimp z Braniewa;
- Stowarzyszeniem Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pastęka;
- Fundacją Żółty Szalik z Braniewa;
- Elbląskim Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Pozarządowych;
- Elbląską Radą Konsultacyjną Osób Niepełnosprawnych;
- Fundacją Elbląg;
- Elbląskim Stowarzyszeniem Pomocy Humanitarnej LAZARUS;
- Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intellectualną Koło w Elblągu i Biskupcu;
- Stowarzyszeniem Katolicki Ruch Antynarkotyczny „KARAN” w Radomiu;
- Stowarzyszeniem „ADELFI”;
- Forum Rozwoju Regionalnego Polska Wschodnia w Suwałkach;
- Fundacją Tax Care, Inicjatywa Wspierania Przedsiębiorczości z siedzibą w Warszawie;
- Fundacją Rozwoju Warmii i Mazur w Iławie;
- Fundacją Edukacji i Rozwoju w Iławie;
- Spółdzielnią Socjalną „Horyzonty” w Iławie;
- Stowarzyszeniem „Promyk” w Iławie;
- Stowarzyszeniem Pro Publico Bono w Szczytnie;
- Fundacją Atut z Ostródy;
- Stowarzyszeniem Biskupieckim Forum Biznesu w Biskupcu;
- Stowarzyszeniem Gospodarczym w Piszcu;
- Piskim Towarzystwem Gospodarczym;
- Zrzeszeniem Przedsiębiorców i Producentów Rolnych w Węgorzewie;
- Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Rybacka „Wielkie Jeziora Mazurskie”
- Działdowską Agencją Rozwoju SA w Działdowie;
- Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pastęka;
- Iławską Izbą Gospodarczą;
- placówkami OHP (Centrami Edukacji i Pracy Młodzieży; Centrami Kształcenia i Wychowania; centrami Kariery);
- Urzędem Skarbowym
- Nidzickim Ośrodkiem Kultury;
- Elbląskim Parkiem Technologicznym;
- Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym nr 1 w Elblągu oraz w Węgorzewie;
- Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie (Filia w Olecku)

- Konsorcjum Capitales Finanse sp. z o.o., Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe, Eurofirma Media sp. z o.o.;
- Powiatowym Zespołem Ekonomiczno-Administracyjnym Szkół i Placówek w Piszcu;
- szkołami podstawowymi i ponadgimnazjalnymi (np. Zespołem Szkół Ogólnokształcących w Lidzbarku Warmińskim.; Zespołem Szkół Technicznych w Olecku; Zespołem Szkół w Biskupcu);
- firmami szkoleniowymi (np. Ośrodkiem Szkolenia Zawodowego LOK Jan Gróndwald w Ełku; Centrum Szkoleń „DOSZ”, Centrum Kształcenia Praktycznego w Elblągu; Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Elblągu; Edukacyjna Szansa AZIRO w Olsztynie; Zakładem Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku (OKE w Ełku);
- agencjami zatrudnienia;
- zakładami karnymi na terenie województw;
- inne.

Przykład dobrych praktyk w ramach poddziałania 11.2.3 „Ułatwienie dostępu do usług społecznych w tym integracja ze środowiskiem lokalnym RPO WiM 2014-2020

Wśród projektów realizowanych w ramach poddziałania 11.2.3 na uwagę zasługuje projekt realizowany przez Gminę Wydminy pt. „Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Wydminach”. Celem projektu jest udzielenie wsparcia dla 120 osób zamieszkujących gminę Wydminy (60 sprawców i 60 ofiar) stosujących oraz doświadczających przemocy domowej poprzez usługi Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie w Wydminach do końca stycznia 2019 r. Zadania realizowane w ramach projektu to:

- Punkt Konsultacyjny Osoba Pierwszego Kontakt - Punkt Konsultacyjny jest pierwszym punktem kontaktowym dla ofiar i sprawców przemocy. Cele i zadania Punkt Konsultacyjny realizuje w szczególności poprzez pracę indywidualną z klientem. Usługi Punktu Konsultacyjnego są świadczone bezpłatnie. Celem działalności Punktu Konsultacyjnego jest zdiagnozowanie problemów klienta w zakresie przemocy w rodzinie oraz zaplanowanie pomocy i udzielenie wsparcia dla osób i rodzin korzystających z jego usług, poprzez kierowanie osób do konsultacji oraz porad psychologicznych, prawnych, socjalnych i profilaktycznych w sprawach przemocy przewidzianych w projekcie.
- Poradnictwo specjalistyczne: prawne, psychologiczne, rodzinne - udzielanie porad i wskazówek związanych z zależnościami między strukturą rodziny i obowiązującymi w niej zasadami funkcjonowania a przemocą domową. Podstawowym celem realizacji poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja poczynań związanych z różnymi aspektami funkcjonowania rodzinnego. Istotą porady jest tworzenie warunków do odzyskania lub uzyskania przez klienta podjęcia właściwych decyzji i ich realizacji, a także unikania w przyszłości działań, które prowadzą do problematycznej sytuacji życiowej.
- Poradnictwo specjalistyczne: asystent rodziny, pracownik socjalny.
- Poradnictwo specjalistyczne: przemoc domowa.

Wzmocnienie więzi rodzinnych - działanie polega na zorganizowaniu warsztatów podnoszących wiedzę oraz zmierzających do kształtowania pozytywnych postaw wśród uczestników projektu. Celem warsztatów jest wzmocnienie więzi rodzinnych i poprawa komunikacji między jej członkami oraz podniesienie poziomu umiejętności wychowawczych rodziców w zakresie okazywania miłości, bycia konsekwentnym i umiejętności stawiania granic. Podczas treningu rodzice poznają sekrety komunikacji i ustalania zasad oraz reguł panujących w domu.